

HEDİYE POSTER: DÜNYA BASININDA ATATÜRK

Time ve Illustrated
London News dergilerinin
çok özel kapakları poster
olarak hediye!



ALL ABOUT HISTORY

EVEREST

Dünya'nın zirvesine
tırmanışın hikâyesi

VENEDİK'İN DOĞUŞU

Yüzen şehir nasıl
Akdeniz'e hakim oldu?

TARİHİN EN BÜYÜK ASKERİ LİDERLERİ

Kararlarıyla tarihi değiştiren
strateji ve taktik dehaları



Antik Yahudiye

Kral Davud, Hirodes Tapınağı
ve daha fazlası

Antik Yunan Tanrıları

Olimpos tanrılarının kökeni ve
Antik Yunan kültürüne etkileri

EKİM
KASIM
2022/06
SAYI: 13



FİYATI:
29,90 TL
KKTC
FİYATI:
37,00 TL

BÜYÜMENİN ZAMANI GELDİYSE BORSA İSTANBUL'A *Bekleriz*


Borsa İstanbul Pay Piyasası her geçen gün yeni halka arzlarla büyümeye devam ediyor. 2022 yılının Ocak-Temmuz ayları arasında 27 şirket daha halka açıldı. Türkiye sermaye piyasalarından aldığınız güçle yeni büyüme hikâyeleri yazmak için sizi de Borsa İstanbul'a bekliyoruz.

Halka arz,

- Finansman yapısını güçlendirir.
- İkincil bir halka arz imkânı sağlar.
- Organize bir piyasada anlık fiyat oluşumu ve paylara likidite kazandırır.
- Karar süreçlerinde ve yönetiminde profesyonelliği artırarak kurumsallaşmayı sağlar.
- Yurt içi ve yurt dışında bilinirliği artırır.



**BORSA
İSTANBUL**

 /borsaistanbul
www.borsaistanbul.com

Atatürk, manevi kızı Nebile Hanım'ın 17 Ocak 1929'daki düğününde onunla dans ediyor...
The Illustrated London News dergisi, günümüzde yeni tekniklerle renklendirilmiş bu fotoğrafı 23 Şubat 1929 tarihli sayısının kapağında kullandı



SESLİ
İÇERİK

Her sayımızda sesli içerikler de yer alıyor. Dilerseniz, **62 ve 80.** sayfalarda bulunan karekodları okutarak bu içerikleri dinleyebilirsiniz.

HÜZÜN VE GURUR

Her 10 Kasım'da içimizi bir hüznün kaplarken, bir yandan da Atatürk'ün önderlik ettiği bir ülkenin çocukları olmanın gururunu hissederiz. O öyle bir önder ki sadece kendi yurdunda yaşayanların değil, tüm dünyanın saygısını ve sevgisini kazandı...

Bu sayımızda, yaşadığı dönemde Atatürk'e duyulan saygının dünya basınındaki yansımalarından örnekler hediye etmek istedik sizlere. İngiltere'nin *The Illustrated London News* ve Amerika'nın *Times* dergilerinin kapaklarını içeren posterlerimizi beğeneceğinizi umuyorum.

Tarihi şekillendiren en önemli unsurlardan biri kuşkusuz savaşlar ve bu savaşların neticesini belirleyenlerse tabii ki askerî liderler. Kapak konumuzda, tarihin akışını ve dünyayı değiştiren en önemli askerî dehalara yer verdik. En kritik anlarda verdikleri sıra dışı kararlarla muharebelerin seyrini kendi lehlerinde değiştiren bu strateji ve taktik ustaları, parlak zekâları ve karakterleriyle de dikkat çekiyor şüphesiz.

Bu sayıda en çok ilgimi çeken yazılardan biri de Antik Yunan Tanrıları... Yunan mitolojisi ve özellikle de Olimpos tanrılarının günümüz popüler

kültüründeki yansımaları oldukça fazla. Bu tanrıların kökenlerini ve heyecan verici hikâyelerini sayfa 50'de bulabilirsiniz.

Ayrıca, her sayıda olduğu gibi yine keyifle okuyacağınız harika içerikler hazırladık sizler için.

Gelin şimdi birlikte sayfaları çevirip geçmiş keşfetmeye başlayalım. Ocak ayında, yeni sayımızda tekrar görüşmek üzere...

**Gökhun
Sungurtekin**



BU SAYIYI OKURKEN...



En çok heyecanlandığım an:

Hillary ve Tenzing'in, oksijen maskelerini çıkarıp manzarayı seyretmeleri.

En çok etkilendiğim an:

528 yılında kadın haklarını sonuna kadar savunan Bizans İmparatoriçesi.

En çok şaşırdığım an:

Havada parçalanıp Amazon ormanlarına düşen uçaktan tek başına kurtulan kız çocuğu.



KİTAP TAVSİYESİ

İkinci Dünya Savaşı'nın dönüm noktalarında liderlerin verdiği kritik kararları mercek altına alan, IAN KERSHAW imzalı *DÜNYAYI DEĞİŞTİREN KARARLAR*, ilgiyle okuyacağınız ve bu savaşa bakışınızı değiştirecek bir kitap.



**HISTORY
WAR**
EYLÜL-EKİM-
KASIM SAYISI

BAYİLERDE!

Eski sayıları satın almak için:
www.dergiburda.com

Bize yazın
allabouthistory@doganburda.com

Takip edin
@allabouthistoryturkiye

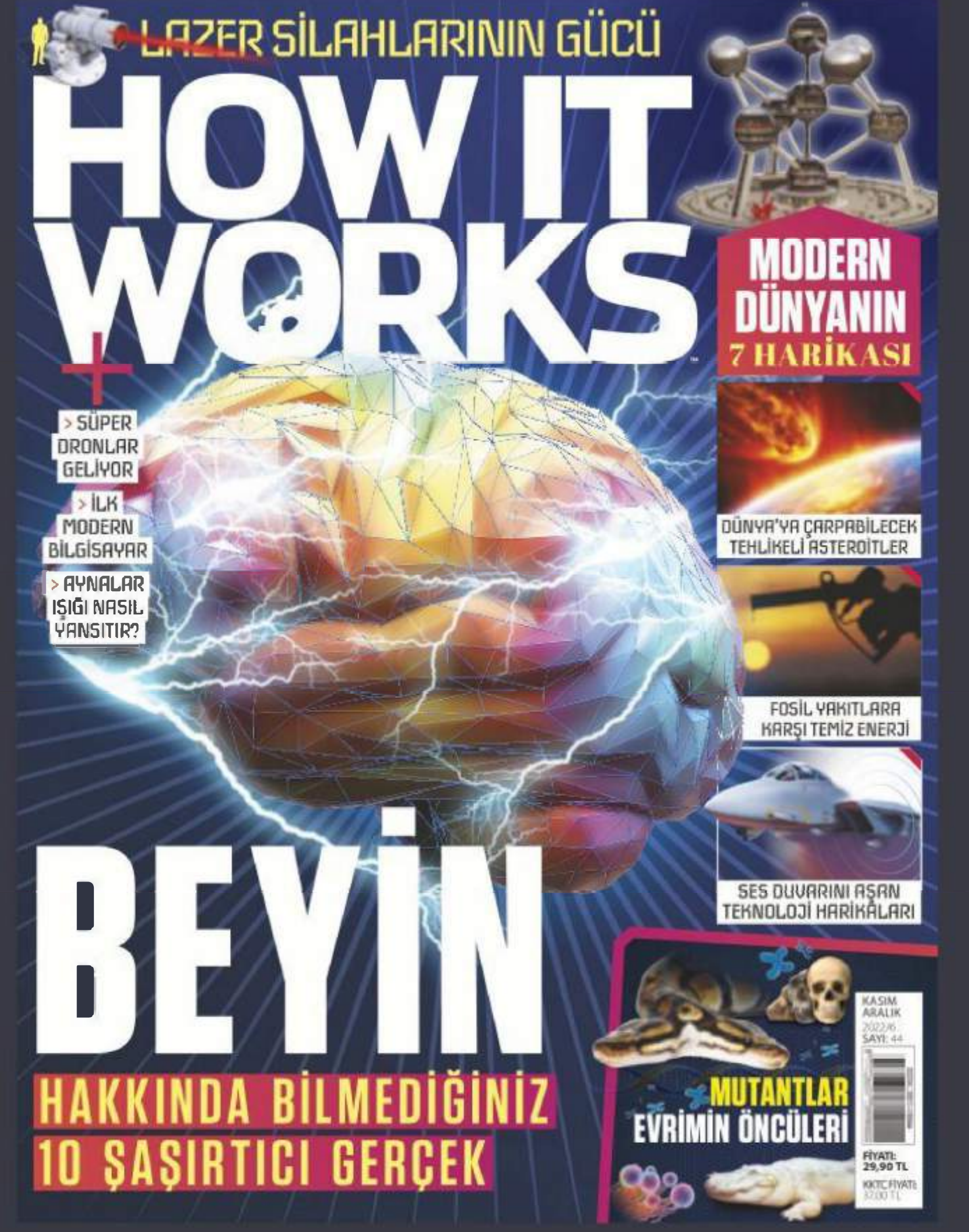


1-30 KASIM TARİHLERİ ARASI

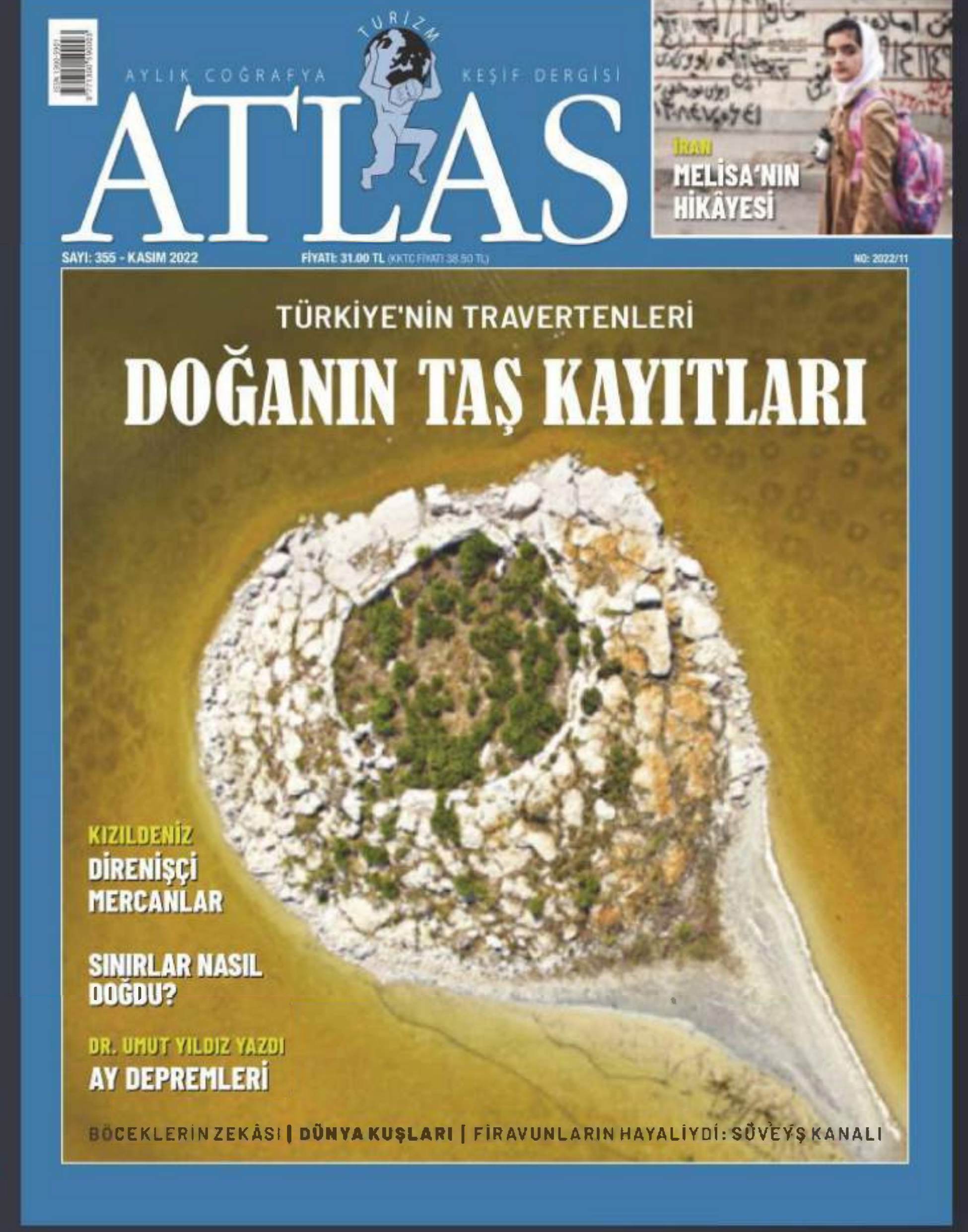
dergiburda.com

ÜZERİNDEN ABONELİK SİPARİŞLERİNE

50 TL
HEDİYE!



100 TL
HEDİYE!



60 TL
HEDİYE!

40 TL
HEDİYE!

- Hediye çeki sadece dergiburda.com sitesindeki geçmiş sayılar kategorisinde yer alan dergilerimizde kullanılabilir.
- Abonelik dergiburda.com adresinden hesap oluşturularak satın alınmalıdır.

- Tek sayı siparişleri ve dijital abonelik kampanyaya dahil değildir.
- Doğan Burda kampanya koşullarını değiştirme ve kampanyayı bitirme hakkını saklı tutar.



evim ÖZEL
evimdergisi.com.tr

SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR YAŞAM İÇİN
KAYNAKLARIMIZI KORUYALIM

ENERJİDEN VE PARADAN KAZANDIRAN İPUÇLARI

EVDE TASARRUF

DAHA AZ HARCAYIP DAHA ÇOK BİRİKTİRİN

- DEVİR TASARRUF DEVRİ:
FATURA DETOKSU NASIL YAPILIR?
- AKILLI ALIŞVERİŞİN SIRLARI
- EVİNİZİ YENİLERKEN DE HESAPLI OLUN
- KENDİ SEBZENİZİ YETİŞTİRİN
- GİYİMLERİNİZ UZUN ÖMÜRLÜ OLSUN!
- EVDEN PARA KAZANMANIN YOLLARI

100+
İPUÇU
İLE PARANIZI EN
DOĞRU ŞEKİLDE
KULLANIN

"0" Emisyon
"0" Fatura ile
Sen de Güneşlen!

Atıksız yaşam
Mutfakta atıksız yaşam için
uygulanabilir ve kolay ipuçları

Evde bakım
Ev yapımı kişisel bakım
tarifleriyle de tasarruf edin!

solarçatı
katkılarıyla

ISSN: 2687-3613
9 772687 361002
49.00 TL
2022/01

Enerjiden ve paradan kazandıran ipuçları

EVDE TASARRUF

Daha az harcayıp daha çok biriktirin

- Devir tasarruf devri: Fatura detoksu nasıl yapılır?
- Akıllı alışverişin sırları • Evinizi yenilerken de hesaplı olun
- Kendi sebzenizi yetiştirin • Giysileriniz uzun ömürlü olsun!
- Evden para kazanmanın yolları



- **Mutfakta atıksız yaşam için uygulanabilir ve kolay ipuçları**
- **Ev yapımı kişisel bakım tarifleriyle de tasarruf edin!**



Özel sayımız bayilerde!

 @evimdergisi  evimdergisi  evimdergisi  evimdergisi

www.youtube.com/EvimDergisi

www.evimdergisi.com.tr

ALL ABOUT HISTORY İÇİNDEKİLER

SAYI 13

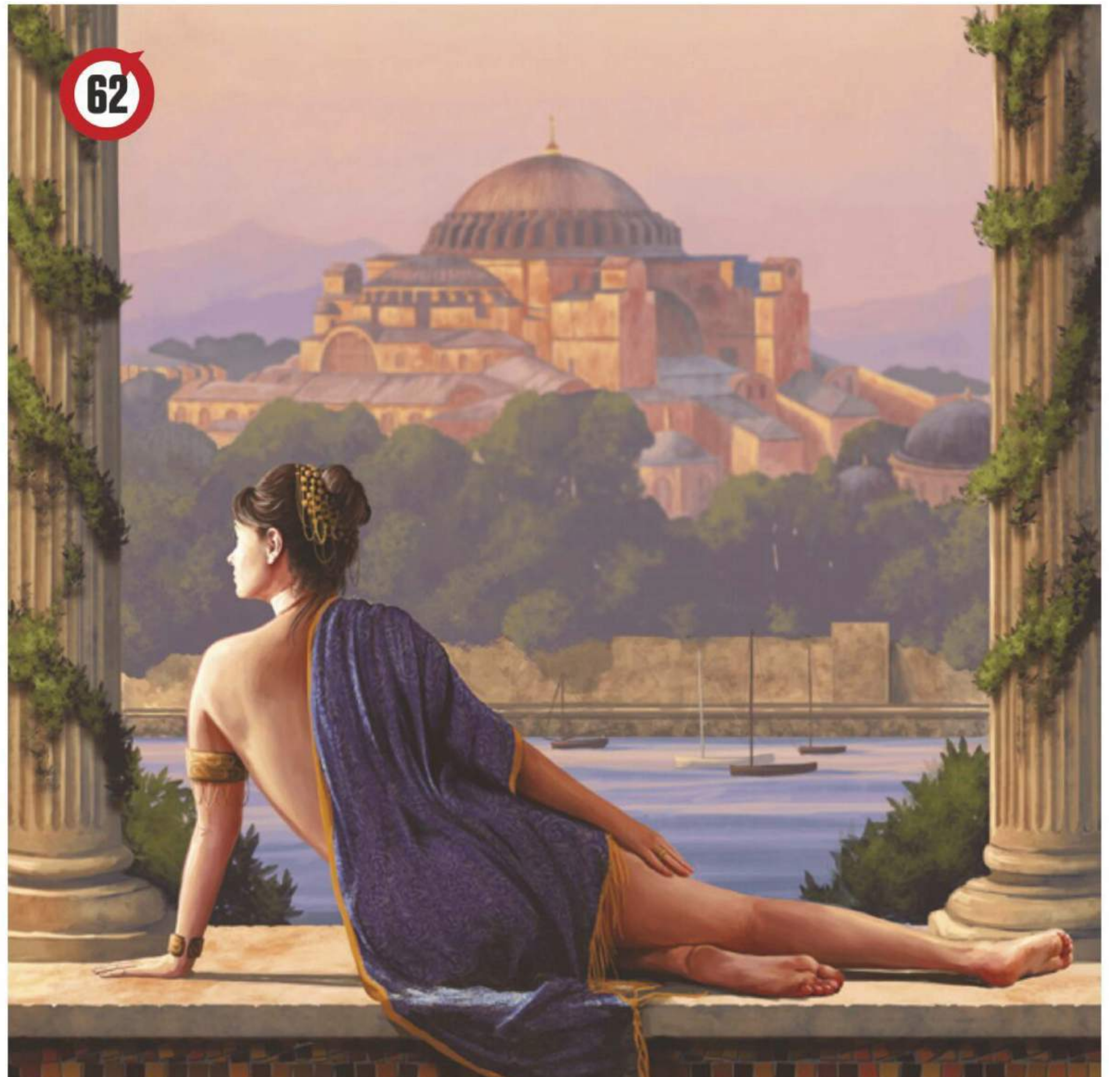
A'DAN Z'YE ANTİK YAHUDIYE

Zaman tüneli	10
Önemli olaylara göz atalım	
Tarihin İçinden	12
Hirodes Tapınağı	
Detaylı Bakış	14
Başkohen	
Tarihin Hazineleleri	15
Ölü Deniz Yazmaları	
Onur Listesi	16
Antik Yahudiye'nin önemli isimleri	
SORU & CEVAP	18
Antik Yahudiye'nin tarihi	
Keşfedilecek Yerler	20
Antik Yahudiye'nin arkeolojik mirası	

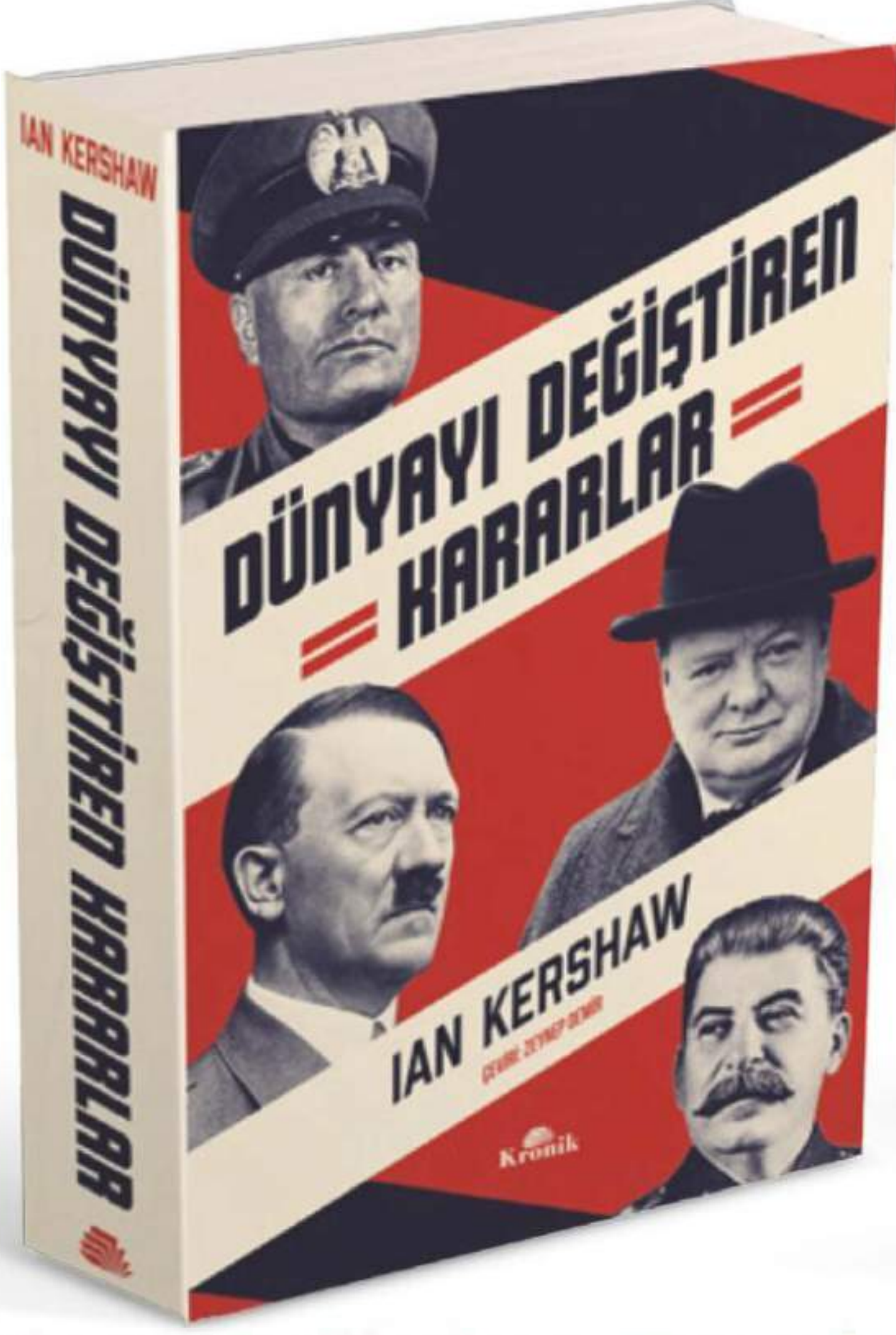


22 Tarihin En Önemli Askerî Liderleri	
Gelmiş geçmiş en büyük askerî strateji ve taktik dehalarıyla tanışın	
34 Everest'in Fethi	
Everest'in zirvesine ayak basan ilk dağcılarının hikâyesi	
42 Venedik'in Doğuşu	
Akdeniz'de bir ticaret imparatorluğu kuran Venedik'in tarihi	
50 Antik Yunan Tanrıları	
Zeus'un liderliğindeki Olimpos Dağı tanrıalarının kökenleri ve Antik Yunan kültürüne etkileri	
60 Zaman Yolcusunun El Kitabı	
2. yüzyılda Roma İmparatorluğu'nun sınırında hayatta kalmayı başarabilir misin?	

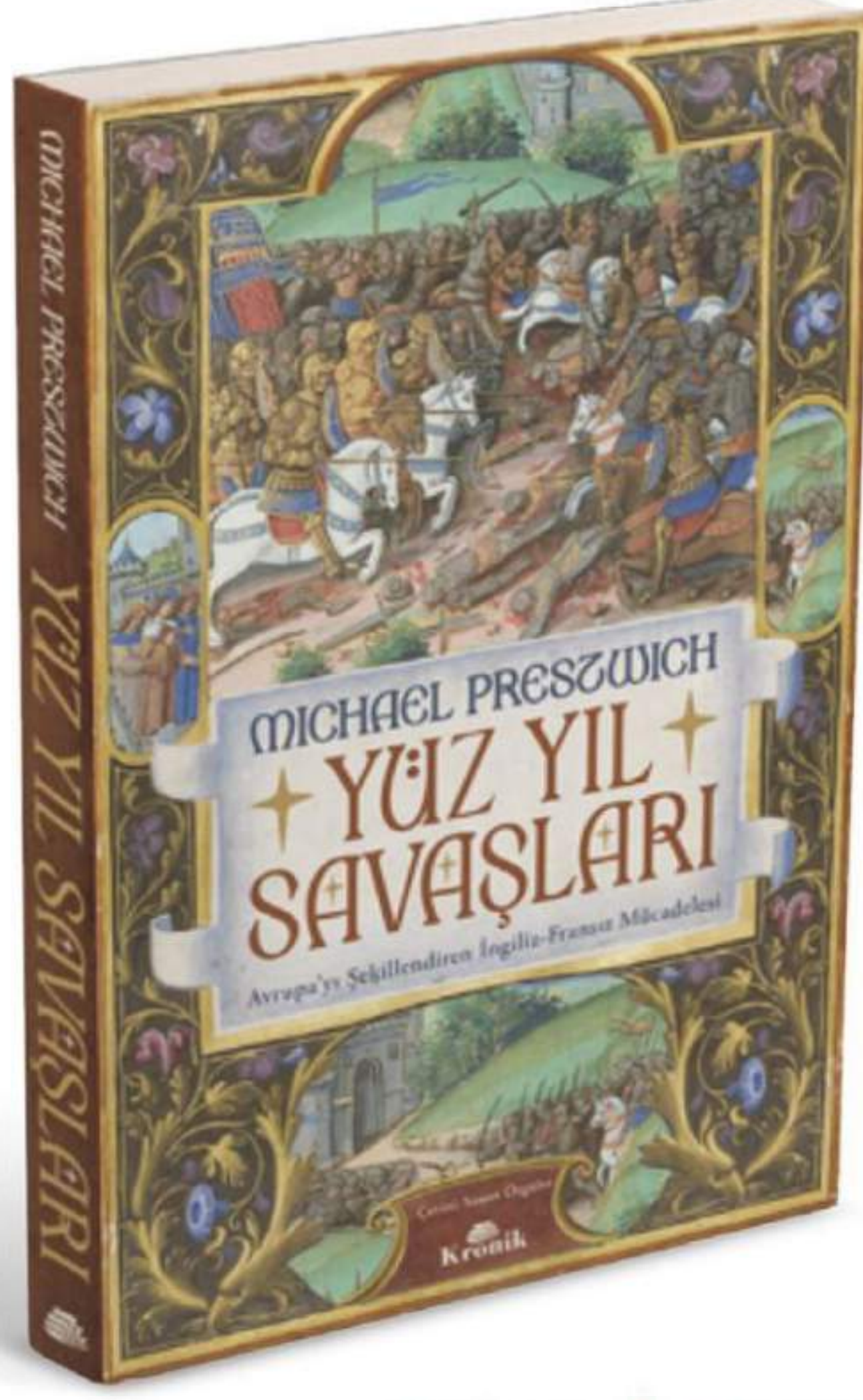
Theodora	62
En sıra dışı Bizans kraliçesinin etkileyici hikâyesi	
12 Hayatta Kalma Hikâyesi	68
Şartlar ne kadar ümitsiz olursa olsun ölümden kurtulmayı başaranlar	
Alternatif Tarih	76
Meksika-ABD savaşını Meksika kazansaydı tarihte ne değişirdi?	
Bounty İsyanı	80
Tarihin en ünlü gemi isyanlarından birinin ardındaki gerçekler	
II. Elizabeth	86
İngiltere'nin en uzun süre tahtta kalmış hükümdarının ilk yılları ve çalkantılı yaşamı	
Hollywood'a karşı Tarih	98
Kraliçe adlı film, tarihi gerçekler karşısında nasıl bir sınav veriyor dersiniz?	



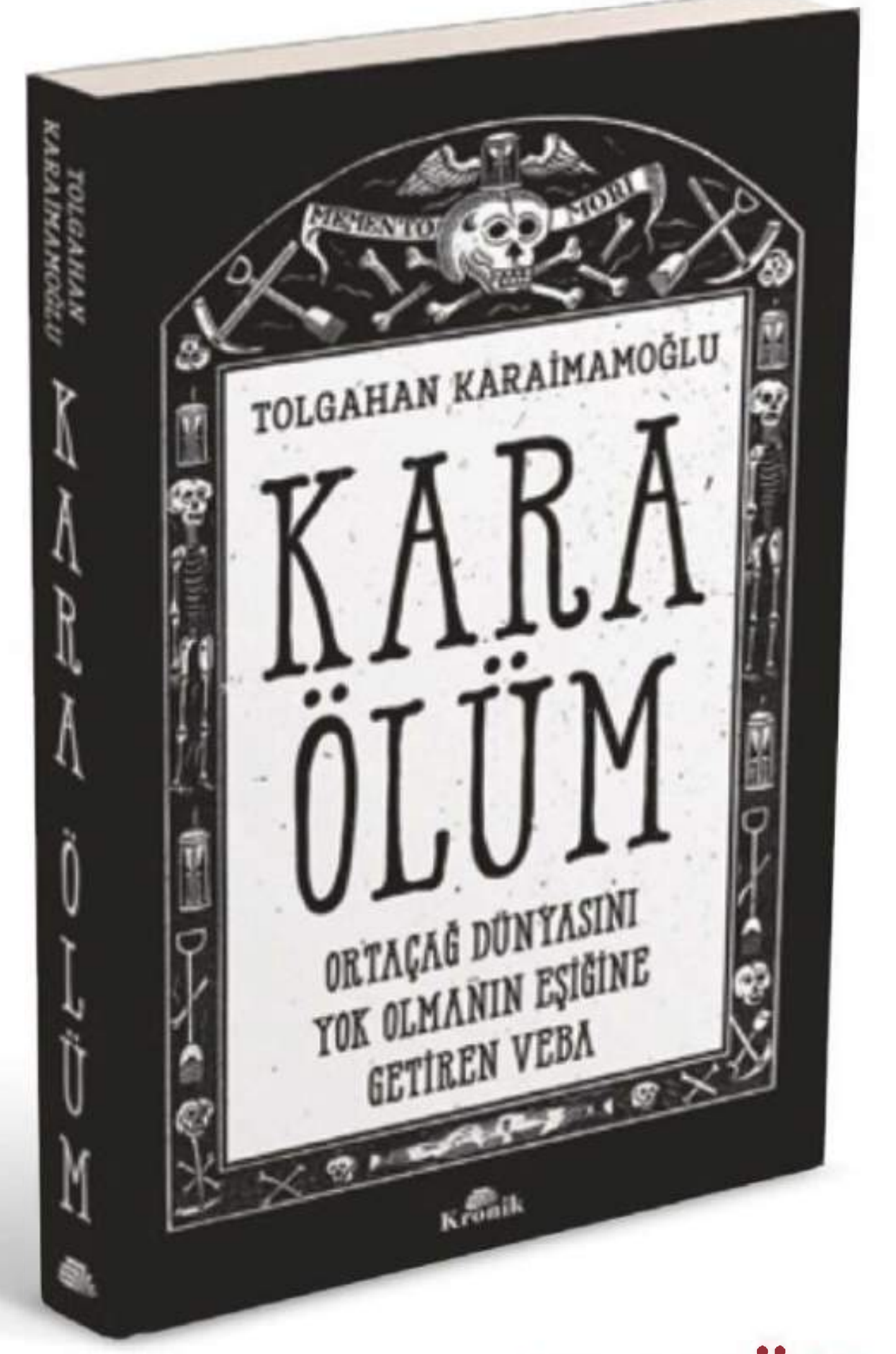
YENİ KİTAPLARIMIZ



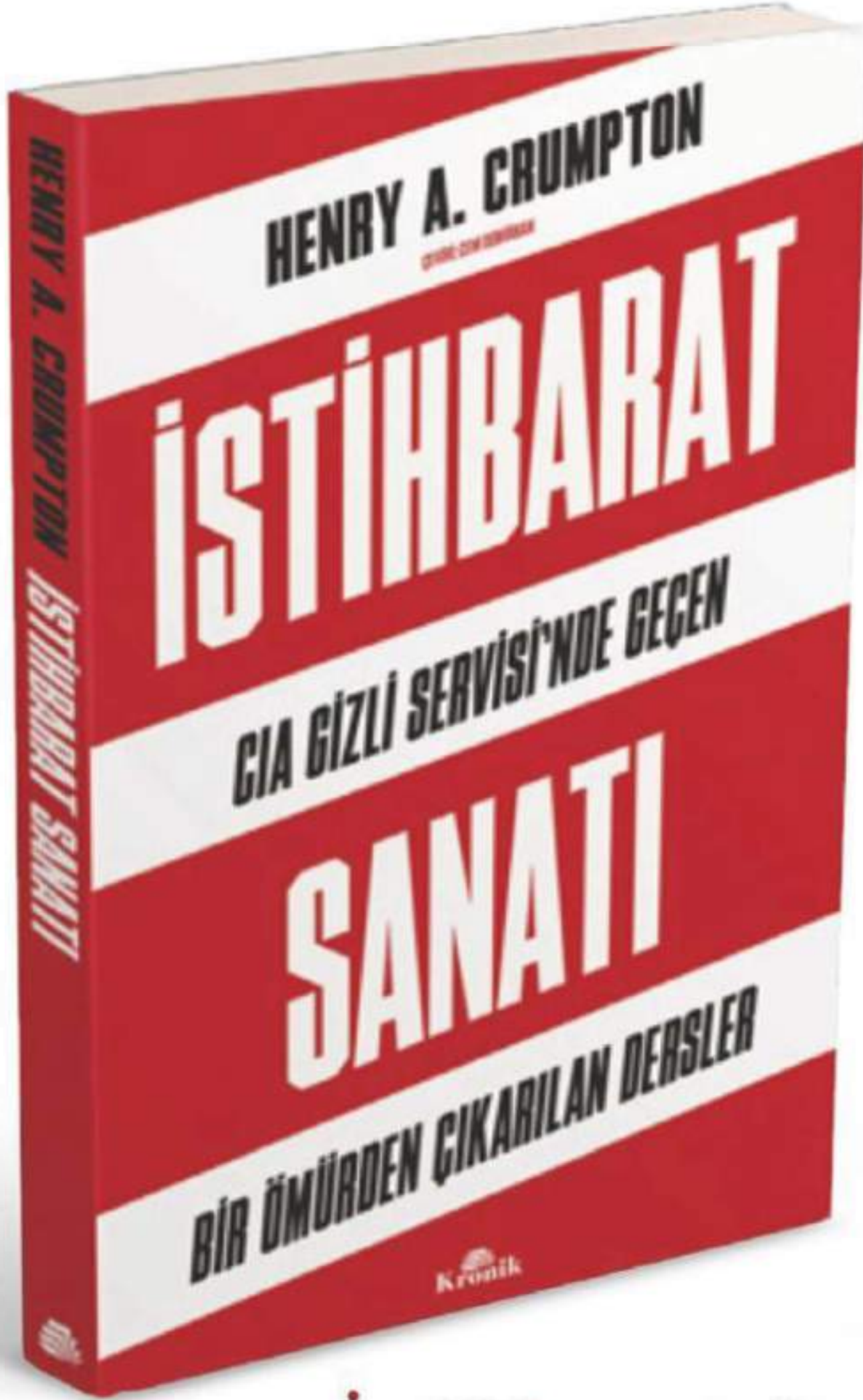
Dünya Değiştiren Kararlar
IAN KERSHAW
Çeviri: Zeynep Demir



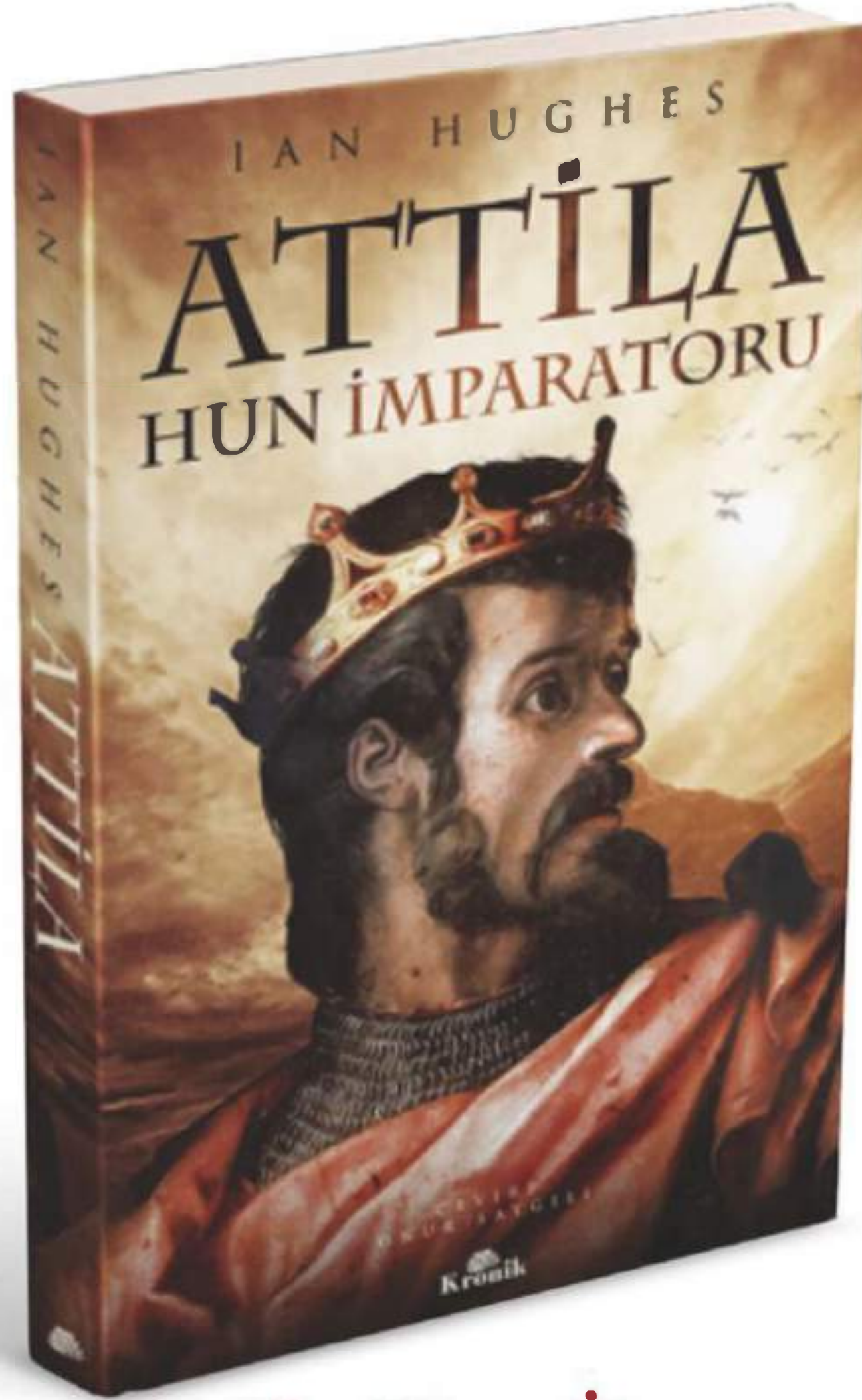
Yüzyıl Savaşları
MICHAEL PRESZWICH
Çeviri: Samet Özgüler



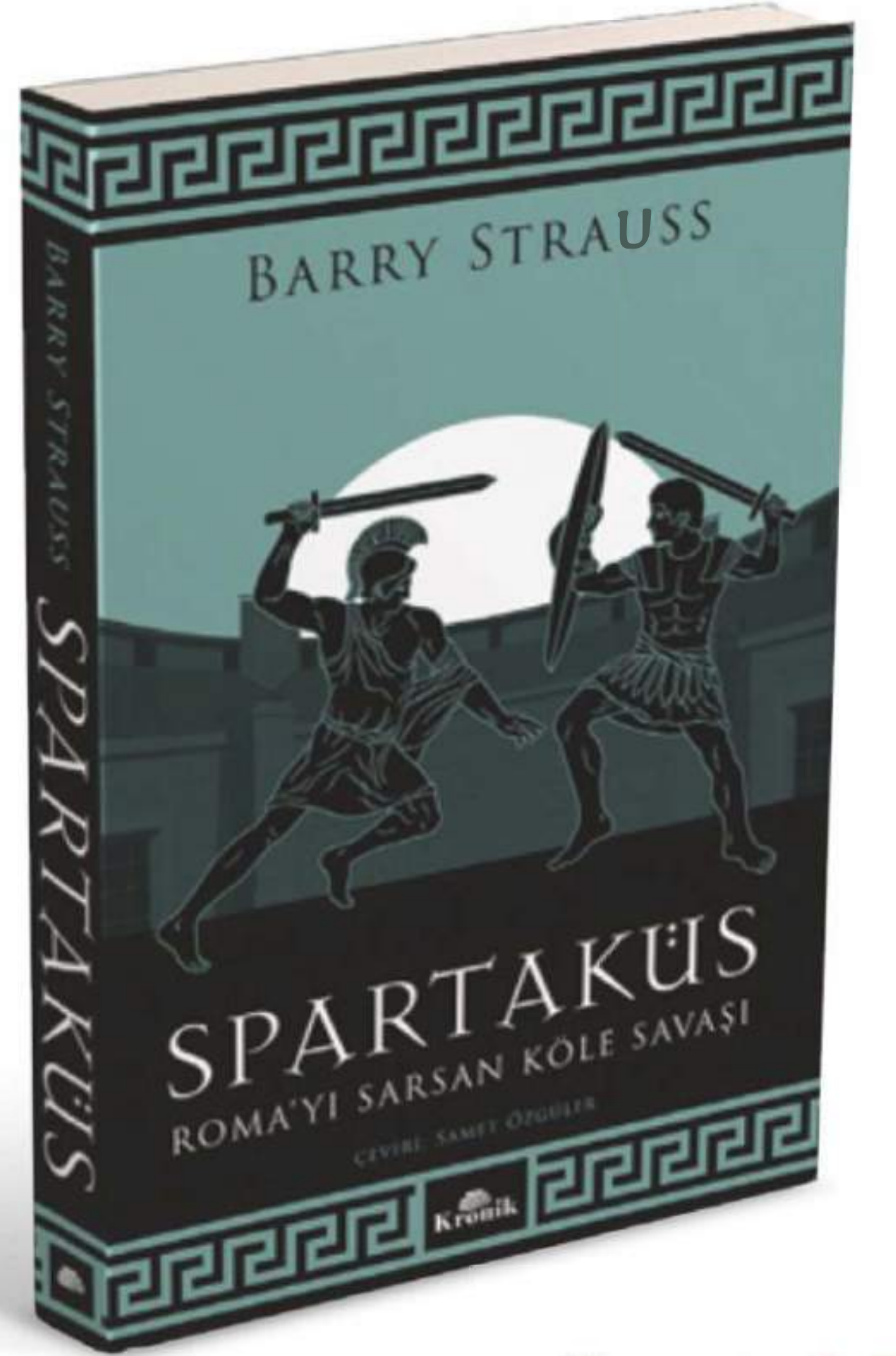
Kara Ölüm
TOLGAHAN KARAIMAMOĞLU



İstihbarat Sanatı
HENRY A. CRUMPTON
Çeviri: Cem Demirkan



Attila Hun İmparatoru
IAN HUGHES
Çeviri: Onur Saygılı



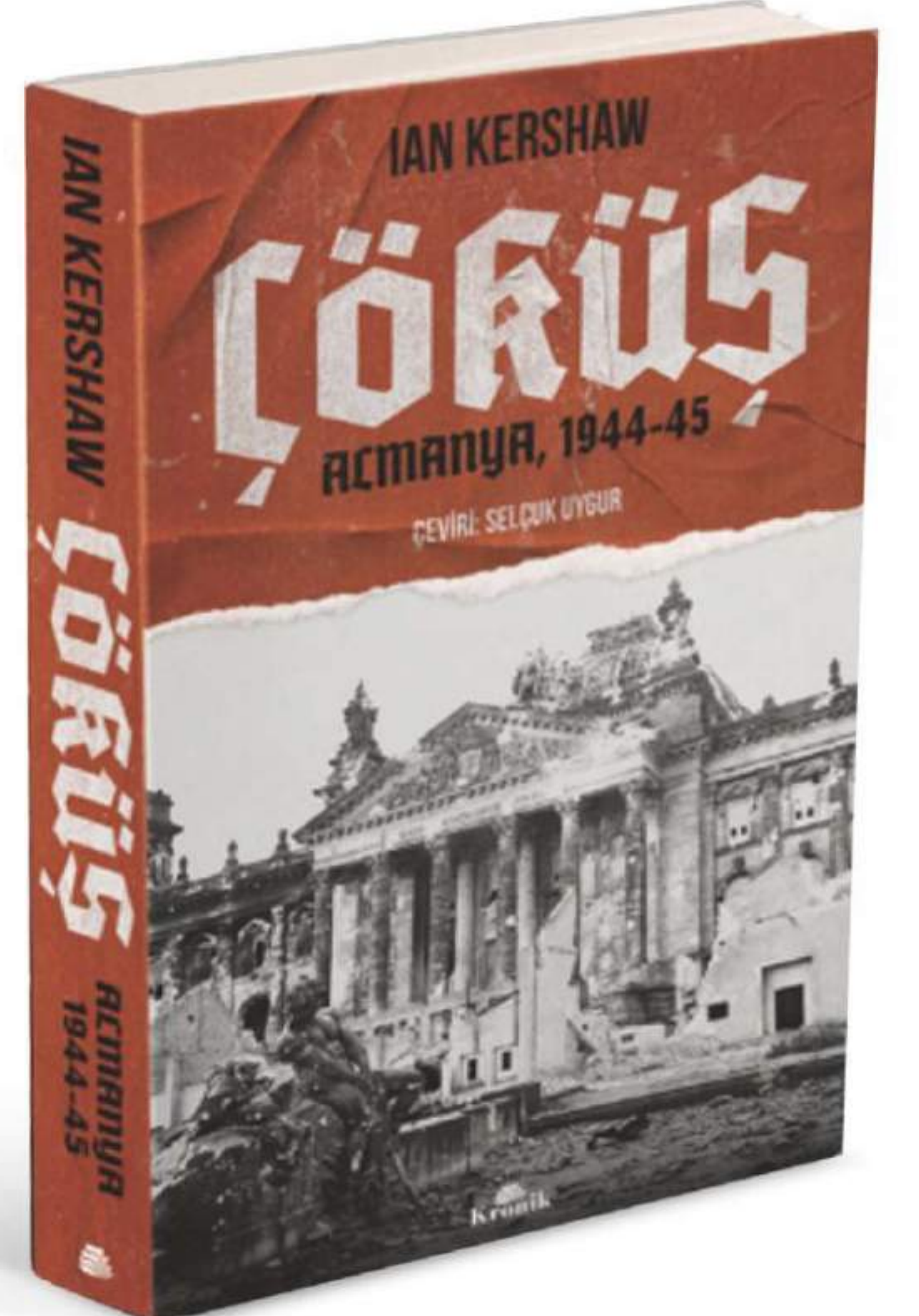
Spartaküs
BARRY STRAUSS
Çeviri: Samet Özgüler



Antik Çin ve Düşmanları
NICOLA DI COSMO
Çeviri: Gaye Yavuzcan

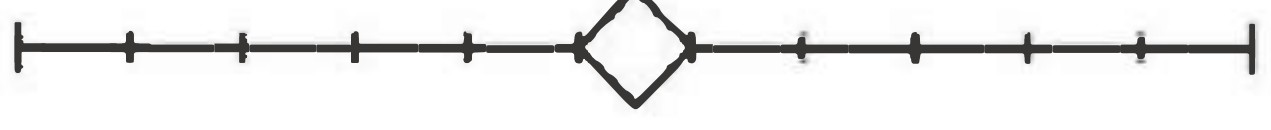


Roma Nasıl Çöktü?
ADRIAN GOLDSWORTHY
Çeviri: Samet Özgüler



Çöküş
IAN KERSHAW
Çeviri: Selçuk Uygur

Dönüm Noktaları





23 Ekim 1956

MACAR DEVRİMİ

Polisin komünizm karşıtı eylemcilere ateş açıp birkaçını öldürmesinin ardından, Sovyet yönetiminin son bulmasını isteyen binlerce kişi Budapeşte sokaklarına akın etti. Göstericiler, demokratik ve özgür seçimlerin yanında, özgür bir basın da talep ediyordu. Fakat Macar Devrimi 12 gün sonra Sovyet tankları ve askeri birlikleri tarafından acımasızca bastırıldı ve binlerce Macar yaralandı veya hayatını kaybetti. 200.000 kişiye mülteci olarak ülkeden kaçmak zorunda kaldı.

*“Ebediyet kıyısında bir
liman şehri Kudüs”*

Yehuda Amihay, Bir Liman Şehri Kudüs





TÜM YÖNLERİYLE

ANTİK YAHUDIYE

İsmi mitlere ve efsanelere kanışmış bir krallığın tarihini gün yüzüne çıkarıp, onu şekillendiren insanları keşfediyoruz



Hirodes Tapınağı



Detaylı Bakış: Başkohen



Kudüs'ün tarihi



Yahudiye'nin önemli yerleri

Yazanlar: Jessica Leggett, Jonathan Gordon, David Crookes

Mısır'dan Çıkış ve Sürgün

Biliyor muydunuz?

Yeremya Kitabı'nda, Nebukadnezar'dan "ulusları yok eden" şeklinde bahsediliyor



Tapınak Yerle Bir Edilir

MÖ 586

Nebukadnezar, MÖ 589 yılında Kudüs şehrini kuşatmaya başlar. 18 ila 30 ay sonra şehir ele geçirilir ve yağmalanır. Süleyman Mabedi yıkılır, şehir yerle bir olur ve önde gelen vatandaşları Babil'e götürülüp hapsedilir.



KRAL DAVUD MÖ 1010

İsrail'in ve Yahudiye'nin üçüncü kralı Davud'un saltanatı başlar. Tarihsel kaynaklarda geçen atıflar Davud'un gerçekten hüküm sürmüş bir kral olduğuna işaret ediyor, ancak Kitabı Mukaddes'teki anlatılar haricinde yaşamına dair ayrıntılar bilinmiyor.

BİRİNCİ TAPINAK MÖ 960

Kudüs'te Süleyman Mabedi inşa edilir ve Yahudi inancının merkezi haline gelir. Tapınak Dağı kazı yapmak için hassas bir bölge olduğundan, mabede dair arkeolojik kanıtlar bulmak zorlu bir hal alıyor.



ÖNEMLİ KAYITLAR MÖ 840

Moab halkının İsrail'den kaçışını anlatan Meşa Dikilitaşı, Moab Kralı Meşa tarafından dikilir. Dikilitaş, Davud'un soyunu gözler önüne sermesi bakımından önem arz ediyor.

MÖ 1312

MÖ 1010

MISIR'DAN ÇIKIŞ MÖ 1312

Yahudi takvimine göre Mısır'dan Çıkış, yani İsrailoğulları'nın Mısır'dan kaçışı bu tarihlerde gerçekleşmişti. Arkeologlar bu olayın gerçekten yaşanmış olduğu konusuna şüpheyle yaklaşsalar da Kenan bölgesinde Mısır'ın etkisinin azalması olayla tutarlı görünüyor.



İKİ DEVLET MÖ 931

Kuzeydeki on kabilenin isyanının ardından Yahudiye ve İsrail krallıkları ayrılır. Rehav'am Yahudiye'nin, Yarovam ise İsrail'in kralı olur.



MÖ 597

BABİL FETHEDİLİR

MÖ 539

Pers İmparatorluğu'nun Babil'i fethetmesinin ardından Pers Kralı Büyük Kiros, Yahudilerin Kudüs'e dönebileceğini ilan eder.

Babil Sürgünü MÖ 597

Babil'in yükselişe geçmesiyle Yahudiye Krallığı II. Nebukadnezar'ın kontrolüne girer ve şehir ona vergi ödemeye başlar. Yahudiye vatandaşlarının Babil'deki esareti ve bölgede Mısır'la yaşanan çıkar çatışması Nebukadnezar'a karşı çok sayıda ayaklanmaya yol açar.



Kudüs'e Dönüş

MÖ 538

Eski bir Yahudiye kralının soyundan gelen Zerubbabel'in liderliğinde, Babil'deki esirler Kudüs'e döner. Bu yolculukta 40.000'i aşkın kişinin yer aldığı ve yolculuktan kısa bir süre sonra Zerubbabel'in İkinci Tapınak'ın temelini attığı düşünülüyor.



Biliyor muydunuz?

Hanuka veya diğer adıyla Işıklar Bayramı'nda, Makkabilerin zaferi ve Tapınak'ın tekrar Yahudilere adanması kutlanıyor. Zaten Hanuka sözcüğü İbranice "adama, ithaf etme" anlamlarına geliyor



Makkabi Devrimi MÖ 167

Seleukos tahtını babasından devralan IV. Antiohos, Yahudiye'deki Yahudilerin ibadet etmesini yasaklar. İsyancı savaşçılar olan Makkabiler bu yasalara karşı ayaklanır. Yedi yıl süren mücadele isyancıların zaferiyle sonuçlanır.



Beth Horon MS 66

MS 66'da Roma'nın Yahudiye'nin kontrolünü doğrudan ele geçirmesinin ardından artan gerilim Birinci Yahudi-Roma Savaşı'na yol açar. Romalı askerleri Beth Horon'da pusuya düşüren Yahudi isyancılar erken bir zafer kazanır ve bu zafer isyana olan desteği artırır.

İKİNCİ TAPINAK MÖ 516

Kudüs'ü geri alan Zerubbabel, bir zamanlar Süleyman Mabeti'nin bulunduğu yer olan Tapınak Dağı'na eskisine göre daha mütevazı, yeni bir tapınak inşa etmeye koyulur.



EL DEĞİŞTİRME MÖ 198

Batlamyus ordusunun Panyum Muharebesi'nde yenilmesiyle, Seleukoslar Yahudiye bölgesinin kontrolünü Helen komşularından alır.



HİRODES KRALLIĞA ATANIR MÖ 37

Büyük Hirodes, Roma Senatosu tarafından Yahudiye'ye kral olarak atanır. Saltanatına önemli inşa projeleri damgasını vurur. Bunların arasında, İkinci Tapınak'ın ciddi paralar harcanarak genişletilmesi de vardır.



MÖ 333

MÖ 198

MÖ 63

MS 66

HELEN İKTİDARI MÖ 333

Büyük İskender'in Makedon kuvvetlerinin Ahameniş İmparatorluğu'nu mağlup etmesi Yahudiye'de iktidarın yeniden değişmesine yol açar. Kudüs ertesi yıl teslim olur ve Batlamyus (Ptolemaios) Hanedanı iktidara geçer.



HAŞMONAYİM HANEDANI MÖ 140

Yıllar boyunca Antik Yunan, Roma ve Mısır kuvvetlerinin yanında yer alan Şimon HaTarsi, Yahudiye'de bağımsız bir krallık kurarak yeni bir hanedanı başlatır.



BAR KOHBA AYAKLANMASI MS 132

Üçüncü Yahudi-Roma Savaşı (Yahudiye bölgesi içerisinde ikinci) Simon Bar Kohba'nın liderlik ettiği bir ayaklanmanın ardından patlak verir. Dört yılın sonunda bu ayaklanma da bastırılır.

Pompey, Kudüs'ü Ele Geçirir MÖ 63

Pompey, Haşmonayim Hanedanı'nın savaş halindeki kardeşleri arasındaki iç çatışmada taraf olmaktansa ordusuyla Kudüs'ü kuşatır. Zaferi Yahudiye'nin bağımsızlığının sonu olur ve şehir Roma'ya bağlanır.



Kudüs kuşatması MS 70

Yahudi isyanını bastırmanın yollarını arayan Romalılar Kudüs'ü kuşatır. Dördüncü ayın sonunda aşağı şehre girip İkinci Tapınak'ı ve ardından tüm şehri yerle bir ederler. Sonrasında isyanın bastırılması üç yıl sürer.





ANTİK YAHUDIYE



HIRODES TAPINAGI

KUDÜS, MÖ 20 – MS 70

Kudüs'ün 18 ay boyunca kuşatma altında kalmasından ve binlerce Yahudi'nin yakalanıp sürgün edilmesinden sonra, MÖ 586'da, Yeni Babil İmparatorluğu 470 yılı aşkın bir süre boyunca ayakta kalmış Süleyman Mabedi'ni yıktı.

Fakat sürgündeki Yahudiler 70 yıl sonra geri dönmeye başladığında, İkinci Tapınak olarak anılan yeni bir tapınak inşa ettiler. Uzun yılların ardından, Romalıların atadığı ve inşaata olan merakıyla tanınan Kral Büyük Hirodes, saltanatı sırasında tapınağı yenileyecek ve genişletecekti. Kral ilk olarak, tapınağı yıkmayacağı ve yıllar boyu atıl vaziyette bırakmayacağı konusunda Yahudilere güvence vermek için, inşaata başlamadan önce gerekli tüm malzemeleri topladı. Ayrıca, tapındaki işler için çok sayıda koheni (rahip) marangoz ve duvarcı olarak işe aldı, zira sadece onların tapınağa yasal olarak girme hakkına sahip olduğunu öğrenmişti.

Hirodes, vergi mükellefleri tarafından finanse edilen bu geniş çaplı girişiminde hiçbir masraftan kaçınmamakla kalmayıp, tapınağın inşaat süresi boyunca kullanımda kalmasına da izin vererek popülaritesini pekiştirdi. Tapınak Dağı'nın düzleştirilerek genişletilmesini ve derin bir vadinin doldurulmasını gerektiren zorlu çalışma göz önüne alındığında, Hirodes'in bu konuda ne kadar tutkulu olduğu anlaşılıyor. Hal böyle olunca, her ne kadar tapınağın inşası çok uzun yıllar sürmese de (tam olarak kaç yıl sürdüğü tartışmaya açık), çevresindeki yapılar ancak MS 64 yılında tamamlanabildi.

Koruma amacıyla tapınağın çevresine üzerinde gömülü kapılar bulunan duvarlar yerleştirildi. Yine bu amaçla tapınağın kuzeyine Antonia Kalesi inşa edildi. Yapı içerisinde farklı dini ve toplumsal statülere özel avlular bulunuyordu. Tapınaksa duvarlarla çevrili kendine ait bir alanda yer alıyordu.

Hem ibadet edenler hem de tezgâhlarını kuran satıcılar tarafından sıkça kullanıldığı anlaşılan, hatta *Kitabı Mukaddes*'e göre Hz. İsa'nın müdavimlerinden biri olduğu bu kutsal kompleks, tüm bunlara rağmen ancak MS 70 yılına kadar ayakta kalabildi. O dönemdeki Yahudi isyanını bastırmaya çalışan Roma İmparatoru Titus, Kudüs'ü ele geçirdi ve hem şehri hem de İkinci Tapınak'ı yok etti.

Tütsü Sunağı

Eyvanın hemen ardında, MS 70 yılında tapınağın yıkılmasıyla birlikte yok olan ve tek bir menora (yedi kollu şamdan) ile aydınlatılan, Kutsal Yer adında dar bir dikdörtgen oda bulunuyordu. Oda içerisinde, Tanrıya sunulan Matsa ekmeği için özel olarak tahsis edilmiş bir masa ve günde iki kez yakılan kutsal tütsünün koyulduğu, akasya ağacından yapılmış altın kaplama bir tütsü sunağı yer alıyordu.

Kudsulakdas

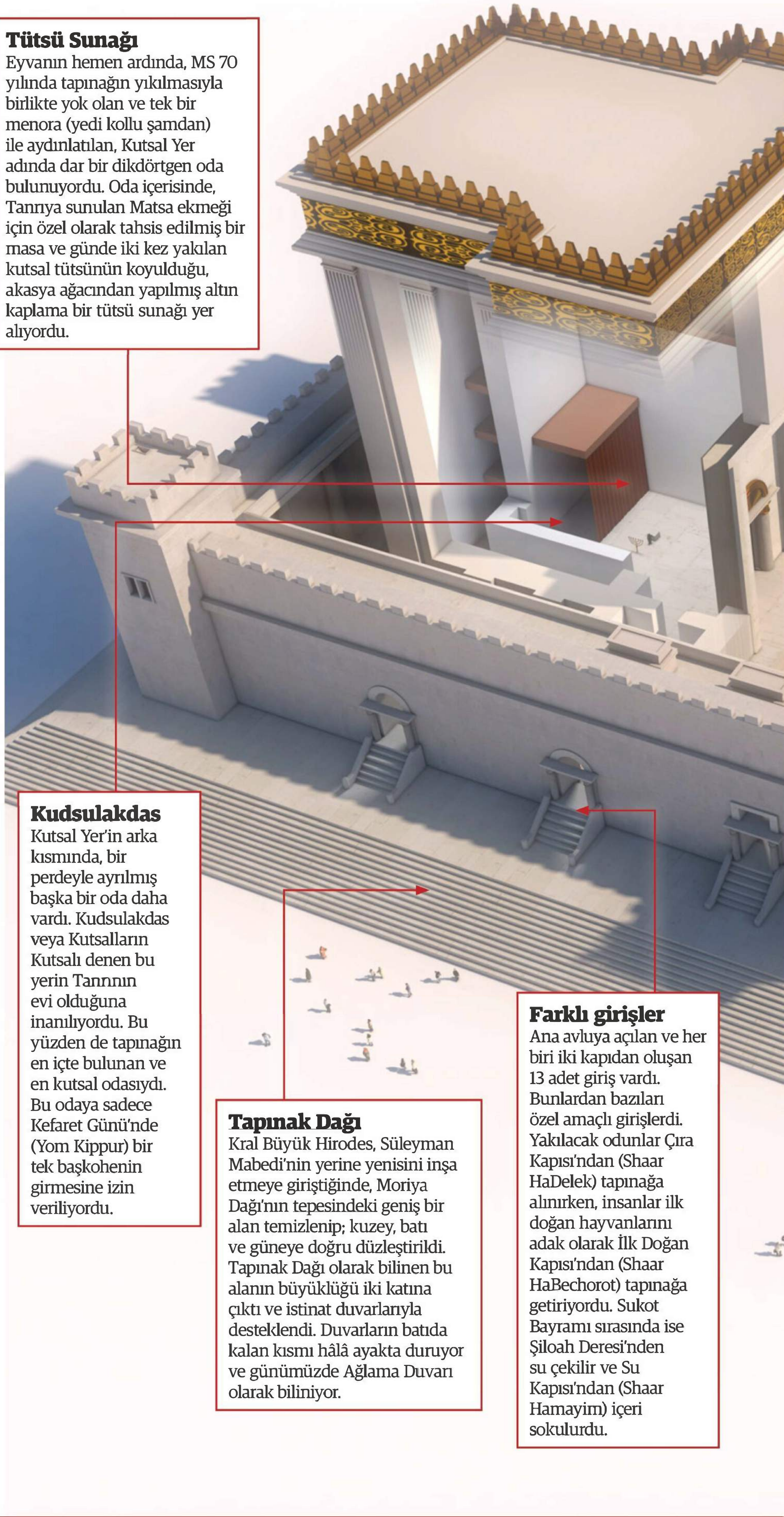
Kutsal Yer'in arka kısmında, bir perdeyle ayrılmış başka bir oda daha vardı. Kudsulakdas veya Kutsalların Kutsalı denen bu yerin Tanrı'nın evi olduğuna inanılıyordu. Bu yüzden de tapınağın en içte bulunan ve en kutsal odasıydı. Bu odaya sadece Kefaret Günü'nde (Yom Kippur) bir tek başkohenin girmesine izin veriliyordu.

Tapınak Dağı

Kral Büyük Hirodes, Süleyman Mabedi'nin yerine yenisini inşa etmeye giriştiğinde, Moriya Dağı'nın tepesindeki geniş bir alan temizlenip; kuzey, batı ve güneye doğru düzleştirildi. Tapınak Dağı olarak bilinen bu alanın büyüklüğü iki katına çıktı ve istinat duvarlarıyla desteklendi. Duvarların batıda kalan kısmı hâlâ ayakta duruyor ve günümüzde Ağlama Duvarı olarak biliniyor.

Farklı girişler

Ana avluya açılan ve her biri iki kapıdan oluşan 13 adet giriş vardı. Bunlardan bazıları özel amaçlı girişlerdi. Yakılacak odunlar Çıra Kapısı'ndan (Shaar HaDelek) tapınağa alınırken, insanlar ilk doğan hayvanlarını adak olarak İlk Doğan Kapısı'ndan (Shaar HaBechorot) tapınağa getiriyordu. Sukot Bayramı sırasında ise Şiloah Deresi'nden su çekilir ve Su Kapısı'ndan (Shaar Hamayim) içeri sokulurdu.



Kutsal mabet

Hiodes'in Tapınağı'nın batıya doğru gidildikçe daha kutsal hale geldiğine inanılıyordu. Bu nedenle, 45 metre yüksekliğindeki ve genişliğindeki mabet, tapınağın batı ucundaydı. Bir revaktan geçilerek girilen yapı üç odadan oluşuyordu. Odalar kısa bir merdivenin sonundaki büyük bir kapının ardında yer alıyordu.

Kohen avlusu

Kohen (rahip) olmayanların, mabedin hemen önünde bulunan Kohen Avlusu'na girmesine izin verilmiyordu. Burası, yakılan adakların sunulduğu sunağın bulunduğu yeri. 14 metre uzunluğunda ve genişliğindeki sunak, yontulmamış taşlardan yapılmıştı. Sunağın yanında, kurbanlık hayvanların bağlanıp hazırlandığı halkaların ve masaların yanı sıra, bir vaftiz kurnası da yer alıyordu. Bu büyük su teknesinde kurbanlık hayvanlar yıkanıp temizleniyor ve kohenler abdest alıyordu.

Kadınlar Avlusu

Bu avluda kadınlar ve erkekler bir arada bulunabilse de kadınların buradan ileri gitmesine izin verilmiyordu. Buna karşın erkekler, Nikanor Kapısı'ndan geçip İsraililerin Avlusu'na girebiliyordu. Kadınlara ayrılmış çok sayıda balkonu bulunan Kadınlar Avlusu'nun asıl girişi, Elçilerin İşleri kitabı 3:2'de Güzel Kapı olarak adlandırılmıştı. Bununla birlikte, kuzeyde ve güneyde iki kapı daha bulunuyordu. Kadınların yalnızca bu üç kapıdan avluya girmesine izin verilmekteydi.

Süleyman'ın Eyvanı

Tapınağın çevresi, ahşap bir çatıyla örtülü birbirine paralel iki sıra sütundan oluşan Helenistik tarzda bir portikle (üstü örtülü, önü sütunlu açık galeri) çevriliydi. Dini eğitimler ve toplu halde yapılan faaliyetler için kullanılan bu yapının bir parçası olan Süleyman'ın Eyvanı, bilhassa çok büyük olması sebebiyle gözde bir mekândı. Aslen Süleyman'ın Eyvanı, dış avlunun doğusundaki revakti. Hz. İsa'nın kötürüm bir adamı iyileştirdiği ve yol gösterdiği yerin burası olduğu söylenir.

Köşedeki odalar

Kadınlar avlusunun dört köşesinde, belirli amaçlar için kullanılan çatısız dört oda bulunuyordu. Cüzzamlılar Odası, iyileştirilmiş ve artık bu hastalıktan anılmış insanlar içindi. Odun Odası'nda, sunak için kullanılacak keresteler, sadece ocak için uygun olan odunlardan ayrılıyordu. Yağ Odası'nda yağlar ve şaraplar muhafaza ediliyordu. Adanmışlar Odası'nda ise yeminlerini bitiren Adanmışlar (Nazarite) nihayet saçlarını kesip yakabiliyor ve günah sunularını pişirebiliyordu.

Yahudi Olmayanların Avlusu

Tapınağı çevreleyen en dıştaki ve en az kutsal olan kısma herkesin girmesine izin verilirdi. Bu nedenle, Yahudi Olmayanların Avlusu olarak adlandırılmaktaydı. Avlu esasen yabancıların tapınağın çevresinde gezinebilmesi ve tüccarların hediyelik eşya, yiyecek ve adaklık hayvan satması için yapılmıştı. Bazı tüccarlarsa döviz alım-satım işinde uzmanlaşmıştı. Hz. İsa, pazar yerinin bir "soyguncu yuvası" yarattığını söylemişti.



ANTİK YAHUDIYE

*Detaylı
Bakış*

BAŞKOHEN

İSRAİL, MÖ 605 - MS 70

EFOD

Göğüslük, efod adı verilen ve yine çok özenle işlenmiş, önlük benzeri bir giysinin üzerine takılıyordu. Efodun detaylarına dair tartışmalar halen sürmekle birlikte, Kitabı Mukaddes'e göre göğüslükle aynı malzemeler kullanılarak dokunuyordu. Omuz kısımlarında göğüslüğün takıldığı iki altın halka vardı. Efod, ön tarafındaki bir kuşak yardımıyla bağlanıyordu.

KAFTAN

Başkohen efodun altına cenneti simgeleyen gök mavisi renginde bir kaftan giyiyordu. Başın geçebilmesi için ortasında bir boşluk vardı ve boşluğun kenarları yaka şeklinde dokunmuştu. Etek kısmı lacivert, mor ve kırmızı iplikten yapılmış nar şeklinde püsküllerle süsleniyor ve bunların arasına saf altından minik çingiraklar takılıyordu. Başkohen Kudsulakdas'a girip çıkarken bu çingirakların sesi duyuluyordu.

ÇIPLAK AYAKLAR

İç çamaşırı hariç tüm kıyafetler, İsrailoğulları'nın kan dökerek işlediği günahlar karşılığında başkohenin ödediği kefareti temsil ediyordu. Belden diz altına kadar uzanan iç çamaşırıysa son derece mütevazıydı. Başkohenin ayakları çıplaktı ve bu sayede Tanrı'nın toprağına temas edebiliyordu. Bu arada, başka kimsenin girme izni olmadığından, başkohenin Tanrı tarafından Kudsulakdas'ta öldürülmesi durumunda çekilerek dışarı çıkarılabilmesi için ayak bileğine bir ip bağlandığı iddiasının doğru olmadığı düşünülüyor.

ALTIN TAÇ

Başkohenin ince keten kumaştan yapılmış sarığının üzerine yerleştirdiği saf altından bu tacın üzerine "RAB'be adanmış" sözleri oyulmuştu. Başkohen bu tacı takarak İsrail halkının günahının kefareti ödüyordu ve Tanrıya adanmışlığını gösteriyordu.

GÖĞÜSLÜK

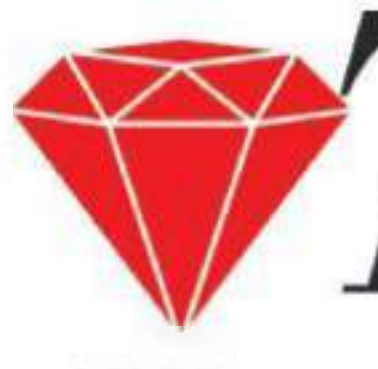
Hoşen de denen bu dikdörtgen göğüslük kalbin üzerini de kaplayacak şekilde yerleştiriliyor ve dört sıra boyunca 12 kıymetli taş içeriyordu. Göğüslük, altın sırmanın yanında, lacivert, mor ve kırmızı ipliklerle özenle dokunmuş ince ketenden yapılıyordu. Üzerinde, Urim ve Tummim (kelime anlamları "ışıklar" ve "mükemmellikler") adındaki iki nesnenin içerisine koyulduğu bir kıvrım vardı. Bu iki nesnenin ne olduğu tam olarak bilinmemekle birlikte, onlar aracılığıyla Tanrı'dan vahiy alındığına inanılıyordu.

KIYMETLİ TAŞLAR

Göğüslüğün ilk sırasındaki taşlar yakut, topaz, zümrüt; ikinci sıradakiler firuze, lacivert taşı, aytaşı; üçüncü sıradakiler gökyakut, agat, ametist; son sıradakilerse sarı yakut, oniks ve yeşimdi. Her biri İsrail'in 12 kabilesinden birini temsil ediyordu ve kabilelerin ismi taşların üzerine oyulurdu.

İNCE KETEN TUNİK

İnce ketenden dokunmuş bu beyaz tunik başkohenin vücuduna doğrudan temas ediyor ve boynundan ayaklarına kadar uzanıyordu. Kaftanın altında kaldığından, yalnızca kol ve etek kısımları görünüyordu. Kohenler de tunik giyiyordu ama yalnızca başkohenin tuniğinin nakışlı olmasına izin veriliyordu. Kefaret Günü'nde ise başkoheninki de nakışsız olmak zorundaydı.



Tarihin Hazineleeri

ÖLÜ DENİZ YAZMALARİ

KİTABI MUKADDES'İN KÖKENLERİ JAHUDIYE ÇÖLÜ, MÖ 3. YÜZYIL - MS 1. YÜZYIL

EN ÜNLÜSÜ

1946 ile 1947 yılları arasında keşfedilen yedi orijinal *Ölü Deniz Yazması*'ndan biri, *Büyük Yeşaya Yazması*'ydı. *Kitabı Mukaddes*'teki anlatıları andıran içeriğe sahip olanlar arasında neredeyse eksiksiz tek el yazması olan bu metin, *Yeşaya Kitabı*'nın Tanah'taki versiyonunda bulunan 66 bölümün tamamını kapsıyordu.

TARİHİ BİR HAZİNE

734 cm uzunluğundaki bu el yazması, bulunan tüm yazmalar arasında en uzun olanı. Ayrıca en eskilerinden biri ve MÖ 125 ila 100'lere tarihleniyor. Bu da onu daha önceleri en eski metinler olduğu düşünülen Tanah metinlerinden yaklaşık bin yıl daha yaşı kılıyor.

YENİ BİLGİLER

El yazmasındaki metin genel olarak Masoretik Metin'le veya Orta Çağ külliyyatında yer alan geleneksel derlemelerle uyumlu olmakla birlikte, ilginç bir şekilde alternatif yazımlar, yazım hataları, düzeltmeler ve çok sayıda farklı yorum da içeriyor. Bu da diğer versiyonlardaki bazı ayetlerin sonradan eklendiğini kanıtlıyor.

GÖZLERDEN UZAK

Pek çok akademisyen *Ölü Deniz Yazmaları*'nın Yahudilerin MS 70'te Roma İmparatorluğu'na karşı kalkıştığı başarısız ayaklanma girişimi sırasında Kumran'daki mağaralara saklandığını düşünüyor. Fakat bu iddia kanıtlanmış değil.

Dünyanın en önemli yazılı hazinelerinden biri olan *Ölü Deniz Yazmaları*, 1946'nın sonları ile 1947'nin başları arasında tamamen tesadüf eseri bulundu. Doğruluğu tartışmalı olsa da anlatılanlara göre, genç bir bedevi çoban kayıp koyunlarını ararken, günümüzde Batı Şeria'da yer alan Kumran'da bir mağaraya rastladı. Burada çoban, Yahudiliğin ve Hristiyanlığın tarihine dair anlayışımızı sonsuza dek değiştirecek, eski İbranice dillinde yazılmış yedi adet el yazması buldu.

Sonrasında 1956'ya değin yapılan çalışmalarda, arkeologlar ve Bedeviler tarafından Kumran'daki 11 farklı mağarada el yazmalarına ait daha fazla parça ortaya çıkarıldı. Bilim insanları, tarihleri MS 70'te İkinci Tapınak'ın yıkılışının öncesine uzanan, toplamda 900 farklı yazmayı bir araya getirdi. Sonraki yıllarda da yeni mağaralar keşfedildi ve kazılar yapıldı

fakat uzun bir süre boyunca başka yazma bulunamadı. 2021'de yapılan bir kazıdaysa arkeologlar yazmalara ait yeni parçaları gün yüzüne çıkardı.

Roma İmparatorluğu'na karşı Yahudi ayaklanması sırasında mağaralara saklandığı düşünülen yaklaşık 1900 yaşındaki el yazmalarının çoğu parşömen olmakla birlikte, aralarında az sayıda papirüs de bulunuyor. Bir tanesiyse bakıra oyulmuş. Yazmalarda kullanılan dil çoğunlukla İbranice olsa da Aramice ve Antik Yunancaya da rastlanıyor. El yazmalarının en ünlüleri arasında; *Büyük Yeşaya Yazması*, *Tapınak Yazması*, *Savaş Yazması* ve *Toplum Kuralları Yazması* sayılabilir.

Bulunan el yazmalarında iki farklı türde dini yazına rastlanıyor. Bunlardan ilki Masoretik Metinle, yani Tanah (Yahudi *Kitabı Mukaddes*'i) tercümeleeri için kabul edilen metinle

benzerlikler taşıyan ve "Kitabı Mukaddes'teki anlatıları andıran" yazmalar. Ne var ki Kumran yazmaları, daha önce en eski yazmalar olduğuna inanılan metinlerden yaklaşık bin yıl daha eski. Ester Kitabı dışında Tanah'taki tüm kitaplar Kumran'da bulunan el yazmaları arasında mevcut ve bunlar bilim insanlarının *Kitabı Mukaddes*'in nasıl ortaya çıktığını anlamasına yardımcı oluyor.

El yazmalarında rastlanan ikinci tür yazın ise "Kitabı Mukaddes'teki anlatılardan farklı" tarzda olan metinler. Söz konusu metinlerin dörtte birlik kısmı mezhepsel olarak tanımlanıyor, zira çoğu akademisyen bunların Kumran'daki Esseni mezhebinin görüşlerini yansıttığına ve onların kütüphanesini oluşturduğuna inanıyor. Öte yandan, kimi akademisyenler *Ölü Deniz Yazmaları*'nı Essenilerin yazdığını düşünse de bu iddia oldukça tartışmalı.

Onur Listesi

YAHUDIYE'NİN HÜKÜMDARLARI

Bu antik krallığın yükselişine ve çöküşüne tanıklık etmiş on hükümdar

SİDKİYA

SALTANATI: MÖ 597 - MÖ 586

Sıdkıya, yeğeni Yehoyakin'in MÖ 597'de Kudüs kuşatması sırasında Babil Kralı II. Nebukadnezar tarafından tahttan indirilip sürgüne gönderilmesinin ardından Yahudiye kralı olarak atandı. Dokuz yıl sonra Mısır'ın da yardımıyla Nebukadnezar'a karşı ayaklandı. Babil Kralı'nın buna cevabı Kudüs'ü kuşatarak yeniden yağmalayıp Süleyman Mabedi'ni yıkmak ve Sıdkıya'nın saltanatına son vermek oldu. Sıdkıya, Yahudiye'nin Babil Krallığı tarafından yıkılmasından önceki son kralıydı.



ŞELOMTZİON

SALTANATI: MÖ 76 CİVARI - MÖ 67 CİVARI

Şelomtzion (Salome Aleksandra), kocası Aleksander Yanay tarafından tahtın varisi olarak seçilerek, krallığı kendi başına yöneten ikinci ve son kadın hükümdar oldu. Kocasının son isteğine hürmeten Ferisiler ile olan gergin ilişkileri düzeltti ve böylece Ferisiler, Haşmonayim Hanedanı'nı destekledi. Saltanatı sırasında Ferisiler nüfuz kazandı. Bunda, onları destekleyen oğlunu başkohen olarak ataması bilhassa etkili oldu.



KRAL DAVUD

SALTANATI: MÖ 1010 CİVARI - MÖ 970 CİVARI

Genç çoban Davud, İsrail'in düşmanı Filistinliler tarafından gönderilen bir savaşçı dev olan Golyat'ı (Câlût) düelloda yenince Kral Saul'un gözüne girdi ve kızı Mikal'le evlendi. Fakat Saul'un, Davud'un tahtı ele geçirmesinden korkması ikisinin arasını açtı. Davud canını kurtarmak için Hevron'a (El Halil) kaçtı ve Gilboa Dağı'nda gerçekleşen muharebede Saul'u ve üç oğlunu öldüren Filistin kuvvetlerine katıldı. Yahudiye'nin güney kabileleri Davut'u yeni kralları olarak selamladılar.

Davud nihayetinde birleşik İsrail'in kralı oldu ve Kudüs'ü fethedip Ahit Sandığı'nı da beraberinde getirdi.

Michelangelo'nun, Davud'u Golyat'la yüzleşmek üzereyken tasvir eden Davut adlı heykeli İtalyan Rönesansı'nın başyapıtlarından biridir.



KRAL REHAV'AM

SALTANATI: MÖ 931 CİVARI - MÖ 915 CİVARI

Kral Süleyman'ın oğlu Rehav'am, başlangıçta Birleşik İsrail Krallığı'nın hükümdarıydı. Fakat vergileri arttırınca kuzeydeki on kabile ona karşı ayaklanıp bağımsız bir krallık kurdular. İsrail'in güneyi ve Kudüs halkı ise ona sadık kaldı. Bunun ardından Rehav'am Yahudiye kralı oldu ve 17 yıl boyunca krallığı yönetti. MÖ 920'de Firavun liderliğindeki Mısır istilasını püskürtmekte başarısız oldu ve saldırıyı sonlandırmak için Süleyman Mabedi'nin hazinelerini haraç olarak vermek zorunda kaldı.

KRALİÇE ATALYA

SALTANATI: MÖ 842 CİVARI - MÖ 836 CİVARI

Yahudiye'yi yönetmiş iki kraliçeden biri olan Atalya, oğlu Ahazya'nın Kuzey İsrail'in kralı Yehu tarafından öldürülmesi üzerine tahta çıkarak tarihe geçti. Konumunu sağlama almak için, kendi hanedanının üyeleri de dâhil olmak üzere Yahudiye tahtının olası tüm varislerini öldürttü. Ahazya'nın üvey kız kardeşi Yehoşeba sayesinde, Atalya'nın gazabından kurtulabilen tek kişi torunu Yoaş oldu. Atalya, Yehoyada adlı bir kohenin organize ettiği saray darbesi sonucunda öldürülene dek yaklaşık yedi yıl daha Yahudiye'yi tek başına yönetti. Ölümünün ardından Yehoyada genç Yoaş'ı tahta oturttu.





ALEKSANDER YANAY

SALTANATI: MÖ 103 CİVARI - MÖ 76 CİVARI

Aleksander, kardeşi I. Aristobulus'tan sonra tahta geçti ve onun dul eşi Şelomtzion'la evlendi. Gadara ve Gazze gibi bölgeleri fethederek ve müstahkem şehir Amathus'u yerle bir ederek krallığın sınırlarını genişletti. Daha sonra Firavun IX. Batlamyus'a (Ptolemaios) karşı savaştı ve annesi III. Kleopatra ile yaptığı barış anlaşması sayesinde yenilmekten kurtuldu. Aleksander, kendi krallığı içerisinde de sorunlar yaşadı. Uzun süredir Haşmonayim Hanedanı'nın iktidarına hınç besleyen Ferisilerin başlattığı isyan bir iç savaşa dönüştü. Aleksander iç savaşı kazandı ve yüzlerce isyancıyı idam ettirdi.



I. ARİSTOBULUS

SALTANATI: MÖ 104 CİVARI - MÖ 103 CİVARI

MÖ 140 yılından itibaren Yahudiye, Seleukos İmparatorluğu'na tabi yarı bağımsız bir devlet olarak Şimon HaTarsi tarafından yönetilmekteydi. Şimon HaTarsi'nin oğlu Yohanan Hurkanus, saltanatı sırasında Yahudiye'yi yeniden bağımsız bir krallık haline getirmiş ve onun ardından tahtı oğlu I. Aristobulus devralmıştı. Aristobulus, yeni hanedanın, başkohenlik ve krallık unvanlarını birleştiren ilk üyesiydi. Fakat Davud'un soyundan gelmediğinden, bu durum bir Yahudi mezhebi olan Ferisileri öfkeliyordu. Ani ölümü Ferisilerin muhtemel bir isyanını önlemeden önce sadece bir yıl hüküm sürebildi.

KRAL HİRODES

SALTANATI: MÖ 37 - MÖ 4

MÖ 37 yılında Romalılar tarafından atanmış, Roma'ya bağlı bir Yahudiye kralı olan Hiroides, genelde Büyük Hiroides olarak anılıyor. Aralarında Kudüs'teki İkinci Tapınak (genişletme), Kayserya şehri ve Masada ile Herodium'daki kalelerin de bulunduğu, Yahudiye'deki en önemli yapılardan bazılarını o inşa ettirdi. Saltanatı çoğunlukla refah içinde geçmekle birlikte, son yıllarında giderek artan gaddarlığı nedeniyle Hiroides tartışmalı bir üne sahip. Matta İncili'nde, masumların katledilmesini emreden bir zalim olarak tasvir ediliyor, ancak tarihsel kanıtların olmayışı bu iddianın doğru olmayabileceğini düşündürüyor.

Kral Hiroides'in ölümünden sonra Romalılar, onun isteği doğrultusunda Yahudiye'yi üç oğlu ve kız kardeşi arasında paylaştırdı.



KRAL SÜLEYMAN

SALTANATI: MÖ 970 CİVARI - MÖ 931 CİVARI

Davud ve eşi Batşeba'nın oğlu Süleyman, ağabeylerine rağmen tahtı babasından devraldı ve birleşik İsrail'in kralı oldu. Saltanatı, krallığın refah düzeyi en yüksek dönemlerinden biri olarak anılıyor. Ayrıca Süleyman, Ahit Sandığı'na ev sahipliği yapması için Kudüs'te Birinci Tapınak'ı (Süleyman Mabedi) inşa ettirmesiyle ünlüdür. Babası gibi o da krallıktaki kabilelerle barış sağlamak için çok sayıda kadınla evlendi. Fakat ölümünden sonra ortaya çıkan gerginlikler krallığın İsrail (İkinci İsrail Krallığı) ve Yahudiye (Yehuda Krallığı) olarak ikiye bölünmesine neden oldu.

Kitabı Mukaddes'in "Süleyman Bilgece Yargılıyor" adlı bölümü, iki kadının da bir bebeğin annesi olduğunu iddia ettiği bir davada Süleyman'ın verdiği kararın hikâyesini anlatıyor.



KRAL YOAŞ

SALTANATI: MÖ 836 CİVARI - MÖ 796 CİVARI

Henüz yedi yaşında Yahudiye kralı olan Yoaş, Yehoyada'dan ve Kudüs'teki diğer kohenlerden büyük ölçüde etkilendi. Saltanatı sırasında Süleyman Mabedi'ni yeniledi. Uzun yıllar alan bu süreç, kralın bu iş için ayrılmış paranın kohenler tarafından alıkonulduğunu fark etmesiyle son buldu. Yehoyada öldükten sonra kohenlerden bağımsız hareket etmeye başladı ve atalarının tanrısı Yehova'ya tapınmayı bıraktı. Yoaş, kendi sarayındaki hizmetlilerden birinin düzenlediği suikasta kurban gitti.



Soru & Cevap

SIMON SEBAG MONTEFIORE

KUDÜS İNANÇLI PEK ÇOK KİŞİ İÇİN NEDEN BU KADAR ÖNEMLİ VE ANTİK KÖKENLERİNİN NE KADARI GÜNÜMÜZE ULAŞTI?

Bir tarihçi ve yazar olan Simon Sebag Montefiore; Stalin, Romanov Hanedanı ve Dünyayı Değiştiren Konuşmalar gibi konuları kapsayan çok sayıda kitabın yazarı. Montefiore, Kudüs: Bir Şehrin Biyografisi adlı çok satan kitabında şehrin tüm tarihini ele alıyor.



S. ÜÇ BÜYÜK DİNİN MERKEZİ HALİNE GELMEDEN ÖNCE KUDÜS'Ü COĞRAFİ OLARAK ÖZEL KILAN BİR ŞEY VAR MIYDI?

C. Kudüs'ün evrensel bir kutsal şehir haline gelmesi, jeopolitik ve dini gelişimin en ilginç örneklerinden biri. Aslına bakılırsa Kudüs'ü özel kılan hiçbir şey yoktu. Tek özelliği bölgede bir tepe ve bir pınar olmasıydı. İnsanların yerleşim yerleri inşa etmesi için uygun bir ortamdı. Bununla birlikte Kudüs, Yehuda Dağları üzerinde bir platoya kurulmuştu. Genelde pagan dinleriyle ilişkilendirilen dağ benzeri yüksek yerlerin varlığı nedeniyle bölge, kutsal bir mekân inşa etmek için de oldukça uygundu. Tabii yakındaki pınar da burayı yerleşmeye elverişli kılıyordu. Bölge büyük ticaret yollarının üzerinde değildi. Denizden uzaktı. Açıkçası Yahudiye Çölü'nün kızgın kumlarındaki bir dağdan ibaretti sadece. O dönemde günümüze kıyasla bölgede daha fazla hayvan ve ormanlık alan olduğunu düşünüyoruz ama bu da tek başına yeterli bir sebep değil. Burasının farklı dinlere mensup insanlar için kutsal bir şehir haline gelmesi pek de olası değildi aslında.

S. ERKEN DÖNEM KUDÜS'ÜN HİKÂYESİNE DAİR GÜVENİLİR KAYNAKLAR BULMAK NE KADAR ZOR?

C. Seçenekler oldukça kısıtlı ve tabii ki yalnızca Kitabı Mukaddes'i kaynak olarak kullanamazsınız. Bu noktada ilginç olan şey ise Kral Davud'a yönelik takıntı. Herkesin kitlenip kaldığı esas soru Kral Davud'un gerçekten yaşamış olup olmadığı ve yaşadığına dair bir kanıt bulunup bulunmadığı. Aslında bu son derece siyasi bir mesele, zira Davud'un varlığına ve Birinci Tapınak'a dair kanıt bulunamaması durumunda, bunun günümüz dünyasında siyasi sonuçları olacaktır. Fakat işin aslı bu sorunun takıntı haline getirilmesi dikkat dağıtmaktan başka bir amaç taşıyor. Çünkü Davud'un var olduğuna dair bir kanıt zaten



mevcut. 1993'te keşfedilen "Tel Dan Yazıtı" Davud Hanedanı'ndan bahsediyor. Dolayısıyla elimizde Davud'un bu krallığın kurucusu olduğuna ve doğal olarak yaşamış olduğuna dair kanıt var.

S. KUDÜS'ÜN HİKÂYESİNİ ANLATMAYA ROMA'NIN MS 70'TEKİ KUDÜS KUŞATMASIYLA BAŞLIYORSUNUZ. BU KUŞATMANIN, KUDÜS'ÜN GÜNÜMÜZDEKİ ANLAMI AÇISINDAN NEDEN BU KADAR ÖNEMLİ OLDUĞUNU AÇIKLAYABİLİR MİSİNİZ?

C. Kudüs Kuşatması muazzam bir öneme sahip. 1945'teki Berlin Muharebesi veya Stalingrad ve Leningrad Kuşatmaları kadar büyük bir felaket ve dramdı. Ayrıca çok önemli dini ve siyasi sonuçları oldu. Öncelikle Yahudilerin Kutsal Topraklar'daki bağımsızlığını sona erdirdi ve kısa süren bir ara dönem haricinde 1948'e değin başka bir gerçek Yahudi ülkesi kurulamadı. Roma İmparatorluğu bağlamında konuşacak olursak, bu olaydan sonra Yahudiler Kudüs'ten men edildi ve o andan itibaren Yahudiler, ilahi lütfu haiz veya kutsanmış bir halk olarak görülüyordu artık. Bunun etkisi çok büyük oldu, zira ilkin Yahudi dininin değişmesine yol açtı. Kuşatmadan önce Yahudilik, Kudüs'teki Tapınak'ın üzerine kurulu bir inançtı ve Kudsulakdas'ın dışında hayvan kurban edilmesi etrafında şekilleniyordu. Tapınak Yahudiliği denen bu dönemin ardından kuşatma gerçekleşti ve her şey tamamen değişti. Eski Ahit, özellikle de Musa'nın Beş Kitabı (Tevrat), Yahudi halkının yanında taşıdığı bir Kudüs'e dönüşmüştü artık ve bu durum günümüze değin böyle devam etti. İkincisi, o zamana kadar Hristiyanlık halen aykırı bir Yahudi grubun yine Tapınak ekseninde inandığı ve ibadet gereklerini yerine getirdiği bir dindi. Tapınak yıkılınca Yahudilikten tamamen koptular ve günümüzdeki modern Hristiyanlığa ulaşan yol böylece açılmış oldu. Son olarak, bu olay ve ardından Hristiyanlığın gelişimi, 600 yıl sonrasında Hz. Muhammed'i Tanrı'nın üçüncü ve son habercisi olduğuna ikna etti. İlk önce Yahudiler vardı, fakat MS 70'te Tapınak yıkılınca her şey değişti.

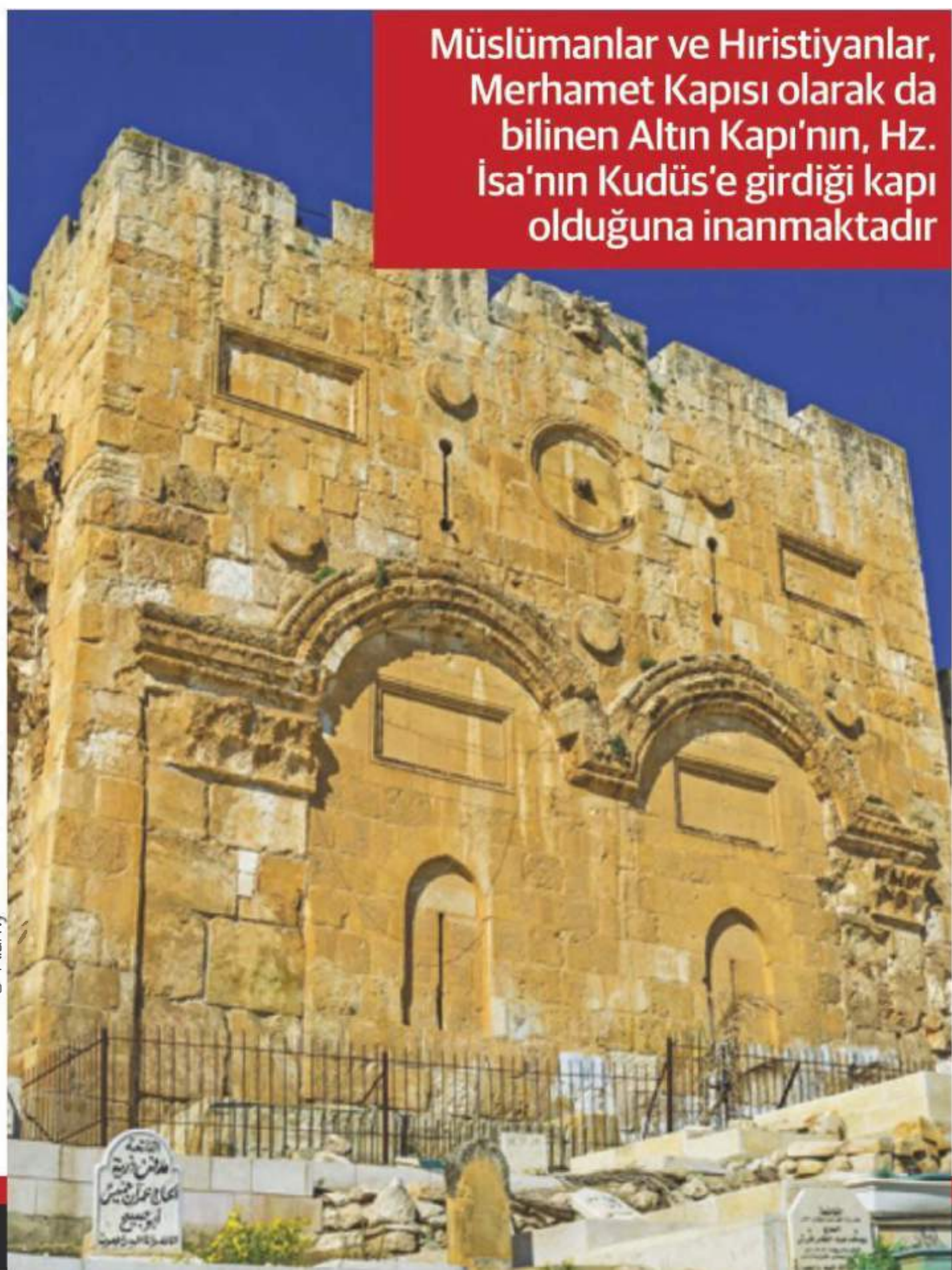
Ardından Hristiyanlık geldi ve Tanrı, Hz. İsa'yı peygamber olarak seçti. Üçüncü olarak Hz. Muhammed'i seçti ve İslam dini ortaya çıktı. Sözün kısası, MS 70 yılı üç büyük din için de bir milattı diyebiliriz kanımca.

S. ANTİK KUDÜS'ÜN NE KADARI GÜNÜMÜZDE VARLIĞINI KORUYOR?

C. Orada görülecek çok fazla şey var ve Kudüs'ün heyecan verici yanı da bu. Kutsal bir mekân ne kadar eskiyse değeri ve kutsallığı da o kadar artar. Bu yüzden Kudüs'teki pek çok yapı farklı yöntemlerle muhafaza ediliyor. Görülmesi gereken son derece etkileyici kalıntılar var. Benim favorim Doğu Duvarı'ndaki Altın Kapı. Oldukça eski olan bu yapı Herakleios veya Emevîler tarafından inşa edilmiş olabilir ancak emin değiliz. Kudüs gerçekten büyüleyici bir yer ve İslam'da Melhame-i Kübra olarak, Hristiyanlık ve Yahudilikte ise Armageddon olarak bilinen savaşın ve Kıyamet Günü'nün burada başlayacağına inanılıyor. Görülecek onca şeyin yanında Kudüs'le ilgili en harika şeylerden biri de bu taşlara dokunabiliyor olmanız.

S. KUDÜS'LE İLGİLİ EN BÜYÜK YANILGI SİZCE NEDİR?

C. Tek bir halkın buranın sahibi olduğu fikri bence en büyük yanlış. Kudüs kitabını yazmamdaki başlıca sebeplerden biri buydu ve kitap oldukça geniş bir okuyucu kitlesine ulaştığı için çok mutluyum, çünkü insanların burada başka hikâyeler de olduğunu anlamasını istiyorum. Kudüs evrensel bir şehir ve bir benzeri daha yok. Barışın tek yolu, Yahudilerin Kudüs'te İslam'ın bir hikâyesinin olduğunu ve Müslümanların da yine burada Yahudilere ait bir hikâye olduğunu kabul etmesi. İkisinden birinin görmezden gelinmesi büyük bir hata olur. İki tarafın da burada yaşanmış bir tarihi olduğunu kabul etmeden ve her biri diğerinin tarihine saygı göstermeden barışı tesis etmek mümkün değil. Şu bir gerçek ki eğer istenirse, her yerde olduğu gibi Kudüs'te de barış mümkün.



Müslümanlar ve Hristiyanlar, Merhamet Kapısı olarak da bilinen Altın Kapı'nın, Hz. İsa'nın Kudüs'e girdiği kapı olduğuna inanmaktadır

Keşfedilecek Yerler

YAHUDIYE'NİN HAZİNELERİ

Bu antik krallığın zengin tarihinin derinliklerine inebileceğiniz beş yer

1 KUMRAN MİLLİ PARKI

KALYA

Ölü Deniz (Lut Gölü) Vadisi'nin kuzeyinde yer alan Kumran, 1946-1947 yıllarında Ölü Deniz Yazmaları'nın keşfedildiği yer olmasıyla ünlü. Demir Çağı'na uzanan etkileyici bir tarihe sahip Kumran'da, Helenistik Dönem'de buraya yerleşmiş olan Esseniler'in nasıl bir yaşam sürdürdüğünü keşfedebileceğiniz bir müze bulunuyor. Arkeolojik sit alanını da muhakkak görmelisiniz. Burada; mutfak, ahır, hattatların yazıhanesi ve ritüellerde kullanılan arınma havuzu gibi, gün yüzüne çıkarılmış kalıntılar yer alıyor. Bunların yanı sıra çanak çömlek, mürekkep hokkaları ve su kemerleri gibi eserleri de görebilirsiniz. Bölgede, içerisinde yer alan farklı sergileri gezebileceğiniz doğal ve insan yapımı çok sayıda mağara mevcut. Ayrıca, iki seyir tepesinden muazzam büyüklükteki alanın tamamını izlemeniz mümkün. İlgilenenler için, el yazmalarının keşfinin yeniden canlandırıldığı turlar ve rehberli gece turları da var.

Kışın Cumartesi-Perşembe günleri, 08.00-16.00 saatleri arasında; yazın ise saat 17.00'ye kadar açık. Cuma günleri ve tatil arifelerinde, kışın 08.00-15.00 saatleri arasında; yazın ise 16.00'ya kadar açık.

Yetişkin bilet ücreti 29 şekel, grup olarak katılıyorsanız 23 şekel. Birden fazla tarihi bölgeyi ziyaret etmeyi planlıyorsanız İsrail Pass almanızı öneririz. Bu sayede, Kumran'ın da aralarında bulunduğu pek çok yeri ziyaret edebilirsiniz.

www.parks.org.il/en/reserve-park/qumran-park

Kumran, dinler tarihi açısından çok önemli bir bölge



2 HERODIUM PARKI

BATI ŞERİA

Büyük Hiroses tarafından, Partlara karşı kazandığı zaferi abideleştirmek amacıyla kurulmuş olan Herodium, onun büyük ve cüretkâr bir mimar olduğunun kanıtı olarak günümüze kadar ulaşmayı başarmış. Kısmen insan yapımı

Herod Dağı'nın tepesinde yer alan ve çok önemli bir arkeolojik alan olan Herodium Parkında, Hiroses'in nefes kesen sarayının ve surlarının kalıntıları yer alıyor. Ayrıca, mozaiklerle ve fresklerle bezenmiş bir hamamın ve konuklarını eğlendirmek için Hiroses'in yaptırdığı 400 kişilik bir tiyatronun kalıntıları da ziyaretçilerini bekliyor. Tüm bunların yanı sıra Herodium, kralın tepenin Kudüs'e bakan tarafına inşa ettirdiği mozolesine de ev sahipliği yapıyor. Mozolenin içerisinde ona ait olduğu düşünülen bir lahit var. Eğer ünlü Bar Kohba Ayaklanması ilginizi çekiyorsa, isyancıların kaçmak için kazdıkları tünelleri ve burada açtıkları sarnıç ve mağaraları da ziyaret edebilirsiniz.

Kışın Cumartesi-Perşembe günleri, 08.00-16.00 saatleri arasında; yazın ise saat 17.00'ye kadar açık. Cuma günleri ve tatil arifelerinde, kışın 08.00-15.00 saatleri arasında; yazın ise 16.00'ya kadar açık.

Yetişkin bilet ücreti 29 şekel, grup olarak katılıyorsanız 23 şekel.
www.parks.org.il/en/reserve-park/herodium-park



Herodium, Yahudiye Çölü'nün en yüksek noktasıdır



Masada, turistlerin uğrak noktalarından biri

3 MASADA MİLLİ PARKI MASADA

Antik Yahudiye tarihinin en ikonik yerlerinden biri olan Masada, Yahudi isyancıların Romalılara karşı son direnişlerini gerçekleştirdiği kaleydi. Bölgede gezmeye başlamadan önce, olağanüstü tarihi ve arkeolojisi hakkında bilgi edinmek için Masada Müzesi'ni ziyaret etmekte fayda var. Masada'da görülecek muhteşem yapılar arasında, bir kısmı yeniden inşa edilmiş ve oldukça iyi korunmuş kalenin kalıntılarının yanı sıra, Kral Hirodes'in Kuzey ve Batı Saraylarının kalıntıları da yer alıyor. İkisi de yıkık durumda olan saraylardan kuzeydeki, vadiye yukarıdan bakan bir tepenin üzerinde bulunuyor. Çömlekler, madeni paralar, el yazmaları ve restore edilmiş duvar resimleri gibi çok sayıda eser de görülmeye değer.

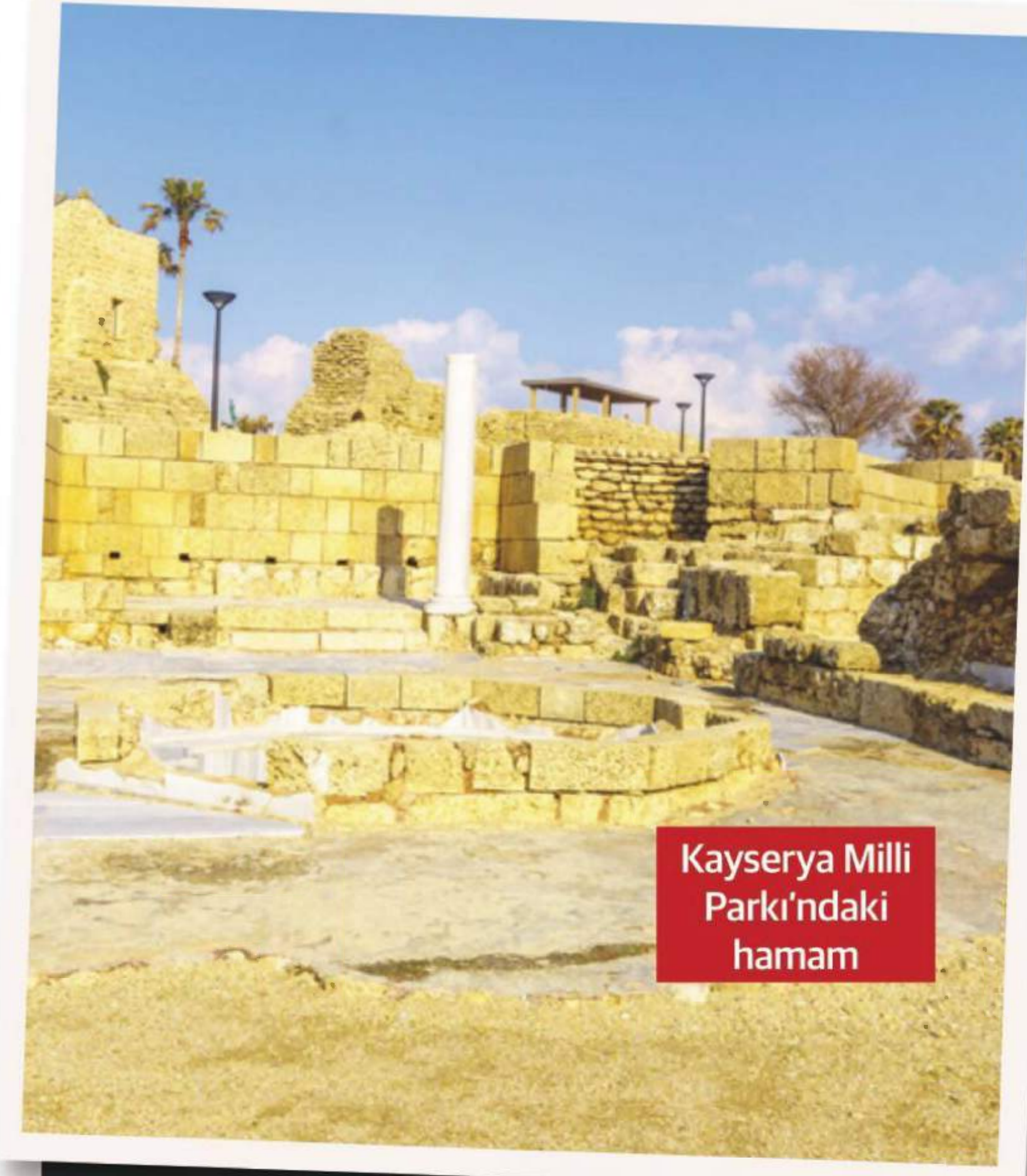
UNESCO'nun Dünya Mirası listesinde yer alan Masada, İkinci Tapınak döneminden günümüze ulaşan az sayıdaki sinagoglardan

birinin kalıntılarına da ev sahipliği yapıyor. Ayrıca yine günümüze ulaşmayı başarmış en büyük ve en eksiksiz Roma kuşatma kampı da burada görülebilir. Masada'ya yürüyerek tırmanmak mümkün olmakla birlikte, sizi tepeye ulaştıracak bir teleferik de mevcut. Nispeten daha planlı bir gezi yapmak isteyenler için çok sayıda rehberli tur seçeneği de sunuluyor.

Kışın Cumartesi-Perşembe günleri, saat 08.00-16.00 arasında; yazın ise saat 17.00'ye kadar açık. Cuma günleri ve tatil arifelerinde, kışın 08.00-15.00 saatleri arasında; yazın ise 16.00'ya kadar açık.

Yetişkin bilet ücreti 31 şekel, grup olarak katılıyorsanız 26 şekel.

www.parks.org.il/en/reserve-park/masada-national-park



Kayserya Milli Parkı'ndaki hamam

5 KAYSERYA MİLLİ PARKI

KAYSERYA

Antik liman kenti Kayserya M.Ö. 30 yılında Kral Hirodes tarafından kurulmuş ve adını kendisine araziye hediye eden Augustus Caesar'dan almıştır. Kayserya, Orta Doğu'nun en büyük liman kentlerinden biriydi ve Roma döneminde aynı anda 200 gemiyi barındırıyordu. Yahudiye Eyaleti'nin başkenti olan şehir büyük bir Yahudi cemaatine ev sahipliği yapmaktaydı. Kayserya, ilki 7. yüzyılda Emeviler tarafından, ikincisiyse 11. yüzyılda Haçlılar tarafından olmak üzere iki kez fethedilmiş eşsiz bir tarihi bölge.

Kayserya'da ziyaretçiler, antik şehrin ve limanın etkileyici kalıntıları arasında keyifli bir yolculuğa çıkabiliyor. Bu kalıntılar arasında, halen gösteriler için kullanılan Roma amfityatrosu, hipodrom ve şehrin günümüzde yaşamın sürdüğü kısmına yakın bir plajda yer alan su kemeri bulunuyor. Ayrıca, Akdeniz'e bakan resiflerde keşfedilen Resif Sarayı'nın kalıntılarını ziyaret etmek mümkün. Geçtiğimiz yıllarda restore edilen limanın tarihini gözler önüne seren müze de ilginizi çekecektir. Kayserya'da, şehrin su altındaki kalıntılarını keşfedebileceğiniz bir de su altı müzesi bulunuyor.

Kışın Cumartesi-Perşembe günleri, 08.00-17.00 saatleri arasında; yazın ise saat 18.00'e kadar açık. Cuma günleri ve tatil arifelerinde, kışın 08.00-15.00 saatleri arasında; yazın ise 16.00'ya kadar açık.

Yetişkin bilet ücreti 39 şekel, grup olarak katılıyorsanız 33 şekel.



Ağlama Duvarı, Kotel olarak da biliniyor

4 AĞLAMA DUVARI KUDÜS

Kral Hirodes tarafından genişletilip inşa edilmiş İkinci Tapınak'ın günümüze ulaşan son kalıntısı olan Ağlama Duvarı (Batı Duvarı), Yahudi halkı için dünyadaki en önemli ve en kutsal yer. Bu yüzden dünyanın dört bir yanından Yahudiler dua etmek için buraya geliyor. Duvar, turistler için de popüler bir cazibe merkezi. Girişin ücretsiz olduğu Ağlama Duvarı Meydanı da özellikle ilgi görüyor. Batı Duvarı Vakfı, duvardaki tünelleri gezebileceğiniz, Kudüs yolculuğunun tarihini ve bölgede yapılan yeni keşifleri öğrenebileceğiniz bir dizi tur imkânı sunuyor. İkinci Tapınak'ın bir zamanlar nasıl görüldüğünü merak edenler için sanal gerçeklik turu da mevcut. Ağlama Duvarı'nı ziyaret etmeden önce, burada nasıl davranmanız gerektiğine dair kuralları internetten kontrol etmeniz ve uygun kıyafetler giymenizde fayda var.

Ağlama Duvarı Meydanı 24 saat açık ve ücretsiz. Turların başlangıç saatleri ve ücretleri farklılık gösteriyor ve önceden rezervasyon yaptırmak gerekiyor. Bu yüzden web sitesini ziyaret etmenizi öneririz: www.english.thekotel.org



TARİHİN EN BÜYÜK ASKERÎ LİDERLERİ

Yazan: James Hoare

Şartlar ne olursa olsun en çetin muharebelerin bile seyrini değiştiren, tarihin en başarılı ve gözü pek askerî dehalarından bazılarıyla tanışın

Bazen tarih, yüzyılların oluşturduğu sis perdesinin arasından kahramanlıklarıyla ışıldayarak bizlere göz kırpan olağanüstü şahsiyetler aracılığıyla irdelenebilir. Büyük bir komutan yalnızca iyi bir savaşçı değildir; aynı zamanda cesur ve cüretkardır. Fakat gerektiğinde sakın kalıp, düşmanlarını alt etmesini sağlayacak taktikleri ustalıkla uygulama becerisine de sahiptir. Bu sıra dışı figürler, bazen bir efsane, bazense millî kahraman olarak ön plana çıkar ve sarayların veya parlamento binalarının önüne iftiharla

dikilen heykellerinin karşısında insanlar her daim saygıyla eğilir.

Bu yazımızda yer alan strateji ve taktik ustalarının ortak noktası, mükemmel bir planlama ve cesur taktikleri, düşmanın eylemlerini neredeyse doğaüstü bir sezgiyle tahmin edebilme ve muharebenin en şiddetli anında bile zor kararlar alabilme yetisiyle bir araya getirebilmeleridir. Bu kişiler, yenilginin kaçınılmaz olduğu düşünülen durumlarda dahi zafer kazanmış komutanlardır.

Antik dünyayı kasıp kavuran Makedonyalı

savaşçı kral Büyük İskender veya Avrupa'nın tüm güç dengesini sarsan Fransız imparator Napolyon Bonapart gibi bazı liderler bir imparatorluk kurmanın hevesine kapılmıştı. Moğol istilası karşısında çetin bir gerilla savaşı yürüten Vietnamlı general Tran Hung Dao gibi bazı liderlerse, imkânsızlığın sınırlarını zorlayan müthiş savunma taktikleri uygulamıştı. Bu askerî dehalar tek bir komutlarıyla dünyayı değiştirdi. Şimdi gelin, sıra dışı yetenekleri sayesinde kazandıkları ve onları bir liderden efsaneye dönüştüren muharebeleri keşfedelim.

GAZİ MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Başkomutanlık Meydan Muharebesi

30 Ağustos 1922, Dumlupınar, Kütahya

Bir milletin kaderini değiştiren muharebe

Mustafa Kemal askerlik hayatının son muharebesinde ülkesini işgalden kurtaran büyük bir zafere imza atmıştır. Zaferin büyüklüğü, en zengin bölgeleri işgal altında bulunan bir ülkede bin bir zorlukla bir araya getirilebilen kaynaklarla ve büyük riskler alınarak başarılmış olmasından kaynaklanmaktadır. Zorluklar sadece maddi değil aynı zamanda politiktir, çünkü hazırlıklar geciktikçe içeride muhalifler fırsat bekliyor, dış ilişkiler de hassas dengelere dayanıyordu. Ancak aylar süren planlama ve hazırlık çalışmaları bu risklerin iyi hesaplanmasını sağladı.

Ege'yi işgal eden Yunan Ordusu Gemlik'ten başlayıp, Bursa-Eskişehir-Afyon-Uşak üzerinden Kuşadası'nda tekrar denize ulaşan uzun bir hattı tutuyordu. Ancak savaşın nerede yapılacağını demiryollarıyla yapılan ikmal belirlemeye başlamıştı ve iki ordu da güçlerinin yarısından fazlasını kesin sonuçlu muharebenin yapılacağı Afyon civarında konuşlandırmıştı. Mustafa Kemal'in burada uyguladığı askerî prensiplerin en önemlisi kesin sonuç noktasında ağırlık merkezi oluşturmasıdır. Ordunun yaklaşık üçte ikisini teşkil eden 12 piyade ve 3 süvari tümeni Afyon ile Ahır Dağı arasındaki 100 kilometreden daha dar olan bir cephede toplandı. Bu yığınağın mümkün olduğunca gizli yapılması kritik öneme sahipti aksi halde Yunanlılar hızla tedbir alabilirdi. Afyon'dan batıya doğru uzanan tepeler hattının en ucundaki Ahır Dağı, üç tümenlik süvari kolordusu tarafından 25-26

Ağustos gecesi aşılarak Yunan kuvvetlerinin gerisine inilmesi daha ilk anda düşmanın dengesini bozdu. Bu süvari tümenlerinin asker ve silah gücü çok az olsa da, Yunan komutanlığının zihnindeki taktik resmi karıştırdı çünkü İzmir ile irtibatları tehdit altına girmişti. Taarruzun ilk gününde tepeler hattındaki önemli Yunan mevzilerinin düşmesine rağmen, toparlanıp savunma hattını genel olarak ellerinde tuttular. Türk taarruzundaki esas ilerleme 27 Ağustos günü gerçekleşti ancak bu gün de Yunan kuvvetleri çekilerek kuşatılmaktan kurtuldu. Trikopis 28 Ağustos gecesinde Dumlupınar

mevzilerine çekilmeye karar verdi. Ne var ki 29 Ağustos günü güneyden ilerleyen Birinci Ordu ve Kuzeyden ilerleyen İkinci Ordu arasında sıkıştı, 23. Türk Tümeni de Dumlupınar yolunu tıkayarak Trikopis'in kolordu gücündeki Franko grubuyla birleşmesini önledi.

29-30 Ağustos gecesi bütün raporları harita üzerinde toplayıp önce İsmet Paşa'ya getiren Harekât Şubesi Müdürü Tefik Bey, onun tarafından Mustafa Kemal Paşa'ya gönderildi. Kesin sonuçlu muharebe için koşulların olgunlaştığını hemen gören Mustafa Kemal derhal Birinci Ordu karargâhına hareket ederken, Fevzi Paşa'yı da İkinci Ordu karargâhına göndererek niyetini tam olarak anlamalarını sağladı. Yunan ordusunun en büyük grubu olan Trikopis kuvvetleri yegâne kaçış yolu olan Kızıldaş Vadisi'nden çekilmesine fırsat verilmeden imha edilmeliydi. Nitekim iki Türk tümeni Kızıldaş

Dâhiyane miydi?

Kaynaklar çok kısıtlı olduğundan, en doğru zamanda en doğru kararların verilmesi gerekiyordu ve Mustafa Kemal Paşa da tam olarak bunu yaptı.

Vadisi'ne doğru ilerlerken dar alana sıkışan Trikopis grubu sürekli devam eden piyade taaruzu ve topçu ateşi altında dağıtıldı. Birinci Kolordu Uşak yönündeki Franko kuvvetlerini tutarken; Dördüncü, Altıncı ve Üçüncü Kolordular Trikopis üzerindeki baskıyı ara vermeden sürdürdü. 30 Ağustos akşamı güneş batarken Trikopis grubu bütün ağırlıklarını bırakarak dağılmıştı. Bundan sonra yapılacak şey geride kalan kuvvetlerinin toparlanmasına fırsat verilmeden İzmir'e girilmesiydi ki bu da dokuz gün içerisinde başarıldı.



Başkomutan Mustafa Kemal Paşa 26 Ağustos sabahı Kocatepe'de



5. Süvari Kolordusu'na bağlı alaylardan birinin subayları bir arada

26 Ağustos günü Kocatepe'de Başkomutan Mustafa Kemal Paşa, batarya dürbünü önünde Yümnü Bey ve en sağda Kolordu Komutanı Ali Hikmet Paşa



TÜRK ORDUSU

8.639 Subay
199.293 Er
5.282
323

YUNAN ORDUSU

6.565 Subay
218.432 Er
1.280
418

Yaratıcılık:

★★★★★

Cesaret:

★★★★★

Öngörü:

★★★★★

Planlama:

★★★★★

NAPOLYON Austerlitz Muharebesi 2 Aralık 1805, Çekya

Üç imparator, Avrupa'nın geleceği için, donmuş topraklarda düelloya tutuşuyor

21 Ekim 1805'te İngiliz Amiral Horatio Nelson, Trafalgar Deniz Muharebesi'nde Fransız filosunu mağlup edince Fransa'nın İngiltere'yi işgali suya düşmüştü. Fransa'nın 1803-1805 yılları arasında kurulan 200.000 kişilik büyük ordusu Armée d'Angleterre, bir gün öncesinde, yani 20 Ekim'de Calais yakınlarındaki ordugâhından ayrılmış, fakat Fransız filosu bozguna uğrayınca Manş Denizi'ne doğru harekete geçmemişti. Doğuya doğru yol alıyorlardı. İngiltere denizdeki üstünlüğü ele geçince Fransa'nın denize olan ilgisi kaybolmuştu. İngiltere'nin müttefikleri olan Avusturya-Kutsal Roma İmparatorluğu ve güçlü Rus İmparatorluğu'nun yarattığı tehdidin farkında olan Fransız imparator Napolyon Bonapart, ordusunu Ren Nehri üzerinden doğuya doğru ilerletip Viyana'yı aldı ve günümüzde Çekya olarak bilinen Moravya'nın kapılarını dayandı.

Avusturya ordularının bozguna uğraması üzerine, 28 yaşındaki Rus Çarı I. Aleksandr kontrolü eline alarak Austerlitz şehri yakınlarındaki Fransız birliklerine saldırmak mecburiyetinde kaldı. Bu sayede, Viyana'yı özgürlüğüne kavuşturacak bir koridor açmayı planlamıştı. Fakat Napolyon'un beklediği hamle de tam olarak buydu. Nitekim bu

cephedeki Fransız ordusunun safları, Müttefikleri tuzağa düşürmek amacıyla kasten seyreltilmişti. Yemi yutan müttefikler, 2 Aralık 1805 günü sabah saat 8.00'de sayıca az olan Fransız güçlerine doğru üç ayrı koldan taarruza geçti. Fransız güçleri, sayıları az olsa da muharebe deneyimi son derece yüksek, tecrübeli askerlerden oluşuyordu. Bunun yanı sıra, üzüm bağlarının, ormanların, köylerin ve bataklıkların yer aldığı zorlu güzergâh da Müttefiklerin ilerleyişini zorlaştırıyordu.

Soğuk kış sabahında kazanılan erken zaferler, Fransızların karşı taarruzlarıyla yerini çabucak yenilgilere bıraktı. Ardından Müttefikler yeniden sınırlı başarılar elde etse de sonuçta iki taraf da kayda değer bir ilerleme sağlayamıyordu. Fakat aslına bakılırsa bu kanlı çarpışma tam olarak Napolyon'un istediği gibi gidiyor ve Müttefiklerin muharebeye soktuğu asker sayısı giderek artıyordu. Muharebe meydanını yukarıdan gören bir tepeden çatışmaları izleyen Napolyon'un keskin zekâsı bu aşamada kendini şu sözlerle gösterdi: "İndireceğimiz sert bir darbenin ardından bu muharebe bitecek."

Fransız topçularının ani bombardımanı altında,

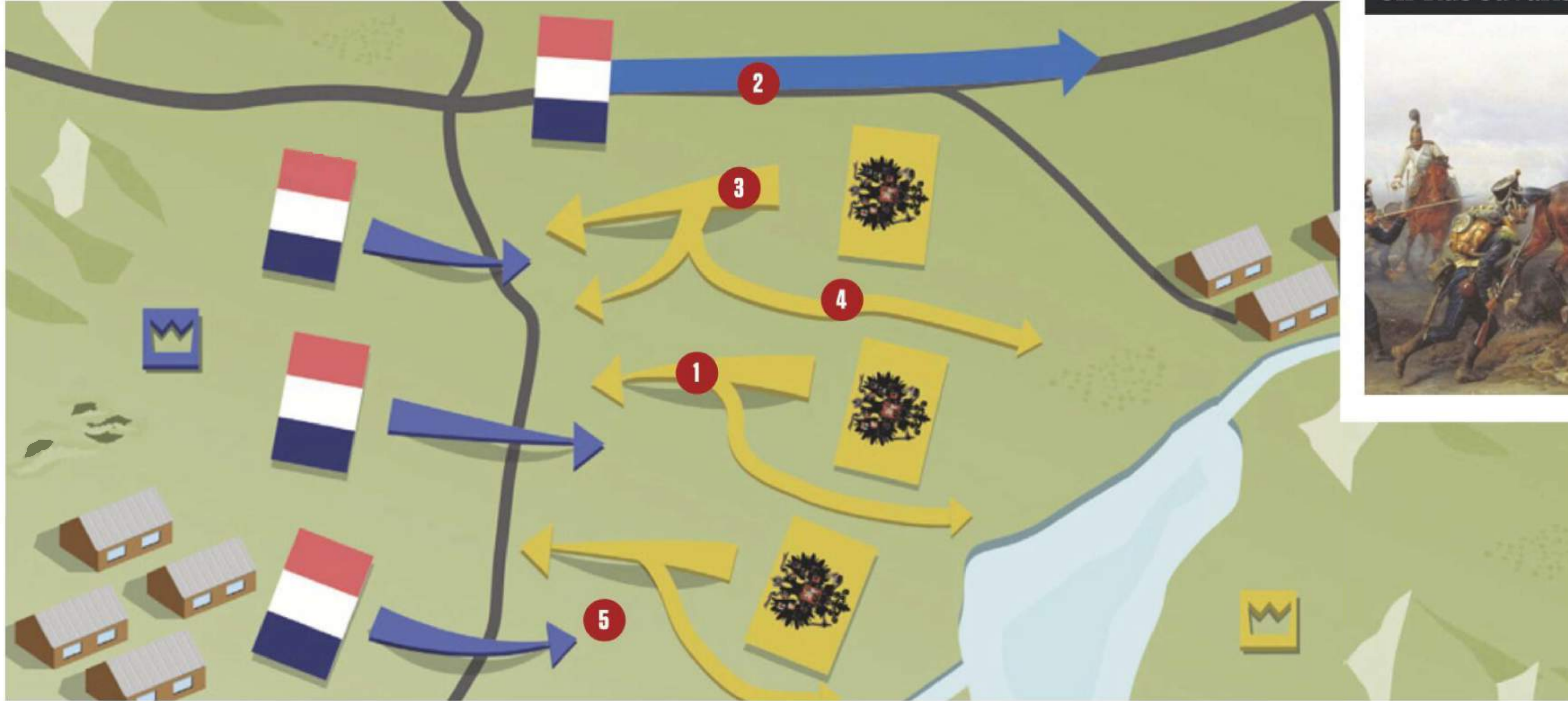
Fransız ağır süvarileri doğrudan Müttefiklerin artık iyiden iyiye zayıflamış olan saflarının tam kalbine saldırdı ve bunun üzerine paniğe kapılan Çar muharebe meydanından kaçtı. Şiddetli taarruzunu sürdüren Fransız süvarileri ilerlemeye devam ederek düşmanı kuşattı. Donmuş zemin üzerinde devam eden muharebe giderek kızışsa da artık netice ortaya çıkmıştı. Napolyon, karşı tarafın sayısal üstünlüğünü anlamsız kılmış ve çok sayıda küçük çaplı saldırıyla düşmanı çıkmaza sokmuştu. Ölen veya yaralanan 9.000 Fransız askerine karşılık, Rus ve Avusturyalı askerlerden oluşan Müttefiklerde bu sayı 15.000 olmuştu. Ayrıca, 12.000 düşman askeri de Fransızlar tarafından esir alınmıştı. Çar Aleksandr, ordusunun generalleri tarafından muharebe meydanından kilometrelerce uzakta bir ağacın altına çökmüş vaziyette bulunduğu anda, "bir devin pençesindeki bebekleriz" diye mırıldanarak ağlamaktaydı.

Dâhiyane miydi?
Austerlitz muharebesi, Napolyon'un hem savaş meydanlarında hem de politik anlamda uyguladığı esaslı stratejinin mükemmel bir örneğiydi. Bir yandan muharebedeki sayısal üstünlüğü bertaraf ederken, diğer yandan kıtadaki rakiplerini felce uğratmış oldu.

Muharebeden önce mevzi alan Fransız süvarileri



Fransız sancağını ele geçiren bir Rus süvarisi



1 MÜTTEFİKLER SALDIRIR

Birleşik Rus ve Avusturya güçleri, Tenitz şehriden harekete geçerek Fransız saflarına doğru ilerlemeye başlar. Kısa süreliğine Fransızları geri çekilmeye zorlasalar da diğer Müttefik kolları yavaş hareket ettiğinden, Fransızlar cephe hattını korumayı başarır.

2 ÜSTÜNLÜK MÜCADELESİ

Müttefiklerin ilerleyişi büyük oranda başarısız olunca, Fransızlar karşı taarruza geçer ve stratejik açıdan hayati öneme sahip Pratzen Tepesi'ni ele geçirir. Durumun önemini kavrayamayan ve Fransızların ilerleyişinin durduğunu gören Çar Aleksandr, birliklerini tepeden çeker.

3 RUSLAR KARŞILIK VERİR

Çar, kardeşi grandük Konstantin'i, elit Rus İmparatorluk Muhafızları'yla birlikte Pratzen Tepesi'ne saldırmak üzere gönderir ve Fransızların sancağını ele geçirilir. Bunun üzerine Napolyon kendi ağır süvarilerini yollar ve Ruslar mağlup edilir.

4 MÜTTEFİKLER GERİ ÇEKİLİR

Fransızlar kayda değer bir direnişle karşılaşmadan hızla ilerler. Sonrasında, zorlu bir çatışmanın ardından Rus kuvvetleri geri çekilmeye başlar. Muharebe meydanının diğer bölgelerinde de Müttefikler planlı şekilde geri çekilmek zorunda kalır. Fakat çatışmalar durmaksızın devam etmektedir.

5 ÖLDÜRÜCÜ DARBE

Çatışmalar güneyde Tenitz civarında tüm şiddetiyle sürerken, Müttefik kuvvetlerinin geri kalanı da püskürtülür. Bunun üzerine Fransız birlikleri kalan kuvvetlere doğru taarruz eder ve düşmanı iki taraftan kuşatır. Paniğe kapılmış halde muharebe meydanından kaçan Müttefik askerlerinin çoğu buz tutmuş göllerde boğulur.



FRANSIZ ORDUSU

57,000
10,000
157

MÜTTEFİK ORDU

78,400
7,000
318

Yaratıcılık:

★★★★★

Cesaret:

★★★★★

Öngörü:

★★★★★

Planlama:

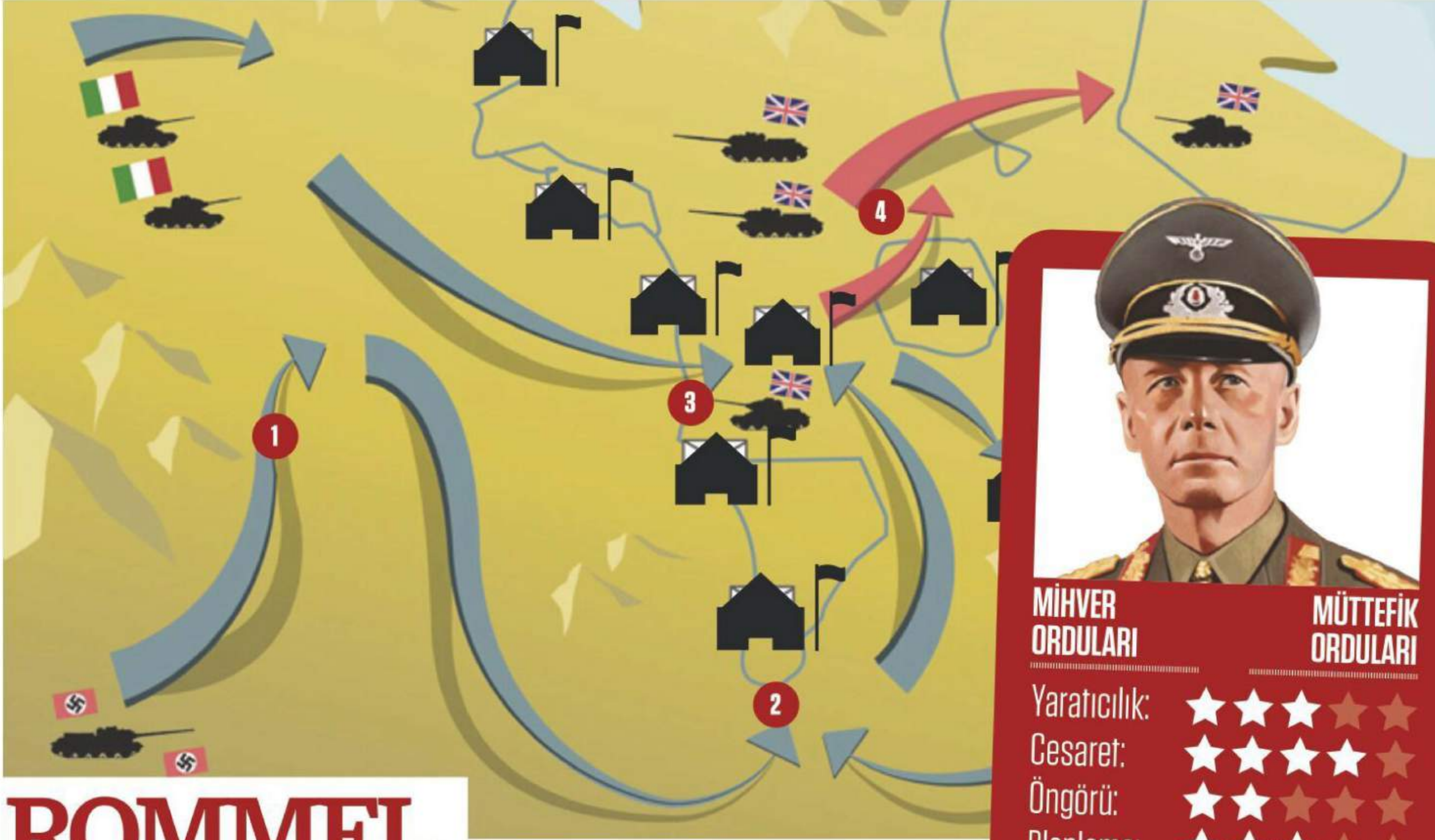
★★★★★

1 MİHVER GÜÇLERİ YANILTMA HAMLESİ YAPAR
İtalyan piyadeleri ve topçuları, Rommel'in Afrika Kolordusu ve 20. İtalyan Motorlu Kolordusu'nda yer alan bir dizi tankın desteğiyle Gazala Hattı'nın kuzeyine büyük bir saldırı başlatır. Güneyde ise Rommel'in kalan birlikleri de kuzeye doğru yönlendirilmiş gibi görünmektedir.

2 ROMMEL HEDEF DEĞİŞTİRİR
Rommel'in komutasındaki Afrika Kolordusu, 20. Motorlu Kolordu ve 90. Afrika Hafif Piyade Tümeni, gece karanlığından istifade ederek geri döner ve Gazala Hattı üzerindeki Bir-Hakeim yakınlarında mevzilenir. Düşmanı gafil avlamayı ummaktadırlar.

3 ZİNCİR KIRILIR
Fransızlar Bir-Hakeim'de muharebeyi sürdürürken, Rommel kuzeye doğru ilerler ve 1. İngiliz Zırhlı Tümeni'ni vurur. Birkaç zafer kazansa da ikmal birlikleri gelmediğinden geri çekilir. Destek ulaştığında Afrika Kolordusu ile 10. İtalyan Kolordusu birleşmeyi başarır ve Sidi Muftah'taki İngiliz mevzileri ele geçirilir.

4 MUHAREBE KAZANILIR
Bir-Hakeim'deki muharebe devam etmektedir, fakat kuzeyde İngiliz komutan Tobruk civarındaki savunma mevzilerine odaklanmıştır. Rommel birliklerini kuzeyde, ana iletişim ve ikmal hattının geçtiği Şövalye Köprüsü'ne ve doğuda Bir-el-Harmat mevziine gönderir. Almanlar iki tarafta da zafer kazanır, Müttefik birlikleri arasındaki iletişim kesilir ve geri çekilmeye başlarlar.



ROMMEL Gazala Muharebesi

26 Mayıs - 21 Haziran 1942, Libya

Çöl Tilkisi, İngiliz tank ordusunu kumlara gömüyor

İkinci Dünya Savaşı sırasında Kuzey Afrika'daki muharebeler çıkmaza girmişti. Hem asker (110.000 askere karşılık 80.000) hem de tank sayısı (840 tanka karşılık 560) bakımından Almanya ve İtalya'dan üstün olan İngilizler ve Müttefikleri, Gazala Hattı'nın ardındaki savunma mevzilerine çekilmişti. Dikenli tellerle ve mayınlarla çevrili bir dizi mevziden oluşan, çok iyi tahkim edilmiş Gazala Hattı, deniz kıyısındaki Gazala köyünden (günümüzde Libya'daki Tobruk şehrinin yakınları), daha iç kesimlerdeki Bir-Hakeim kasabasına kadar 80 kilometre boyunca uzanıyordu. General Erwin Rommel, namıdiger "Çöl Tilkisi", 26 Mayıs 1942 günü sabah erken saatlerde Gazala Hattı'nın kuzeyine bir taarruz düzenledi. Bu sırada Mihver Devletleri'nin birlikleri de taarruza katılmak üzere harekete geçti. Gece karanlığı çöktüğündeyse Rommel'in öncülük ettiği birlikler fark edilmeden ters yönde hareket etmeye başladı ve Bir-Hakeim yakınlarında 27 Mayıs günü sabah 08.15'te hattın en ucundaki mevzileri vurdu. 1. Özgür Fransa Tugayı tarafından sağlam şekilde savunulan mevziler 11 Haziran'a

kadar direndi. Rommel'in hamlesi başarısız olmuş gibi görünüyordu. Fakat 29 Mayıs'ta bölgeye ulaşan bir destek konvoyu sayesinde Rommel, uyguladığı baskıyı arttırarak ilerlemeyi başardı ve Sidi Muftah kasabasındaki İngiliz

mevzilerini batıdan vurarak dağıttı. Bu sırada İtalyan kuvvetleri de doğudan saldırıyordu. Müttefik hatları ikiye bölünmüştü. İngilizler Bir-Hakeim bölgesinde sıkışıp kalmıştı ve Müttefiklerin takviye güçleri buradaki mevzilere ulaşamıyordu. Hal böyle olunca, Gazala'dan yaklaşık 60 kilometre uzaklıkta bulunan Tobruk'taki üslerine geri çekilmeye başladılar. Bu karar, 13 Haziran'da Almanların hat üzerindeki Şövalye Köprüsü mevziini ele geçirmesini sağladı. Müttefiklerin iletişim ve ikmal yolları tamamen kaosa sürüklenmiş, Rommel'in başlarda küçük bir ihtimal gibi görünen zaferi ufukta belirmeye başlamıştı.

İngilizlerin, savunmanın bütünlüğünü devam ettirme şansı artık yoktu. Hat üzerinde sağlam kalan mevziler de kaybedildi ve nihayet 21 Haziran'da Tobruk da düştü. Kuzey Afrika'daki İngiliz zırhlıları neredeyse tamamen yok edilmişti. Yanmış İngiliz tanklarının dumanları rüzgârda savrulurken Rommel, İngiliz savaş esirlerinden birine şunları söyledi: "Tüm tanklarınızı bölgeye yayıp onları paramparça etmeme müsaade ettiğiniz müddetçe, benim her bir tankıma karşılık sizin iki tankınız olsa ne fark eder?"



Rommel'in ilerleyişine karşı Tobruk'u savunmaya hazırlanan Avustralyalı birlikler

TRÂN HUNG ĐAO Bach Đang Muharebesi

1288, Vietnam

Moğolların Vietnam istilası bambu çubuklarının üzerinde son bulur



Engel tanımayan Moğollar, 1288 yılına gelindiğinde Avrupa ve Asya'yı kana bulamakla kalmamış, İmparator Kubilay Han'ın liderliğinde Çin'in kontrolünü ele geçirip Yuan Hanedanı'nı kurmuştu. Bu tarihten önce sayısız Çin istilasını savuşturmuş olan Vietnam, Moğollara da pabuç

bırakmamaya kararlıydı.

Prens Toghan'ın devasa Moğol ordusuyla doğrudan çatışmaya girecek durumda olmayan Vietnamlı general Trần Hưng Đạo, akıllıca bir plan yaparak, küçük askerî kuvvetlerini savunmasız şehirlerden çıkardı ve ormanın derinliklerinde acımasız bir gerilla savaşı başlattı. Vietnam güçleri Moğol mevzilerine gece baskınları düzenliyor ve ezici Moğol süvarilerini çamura saplanacakları bataklıklara sürüklüyordu.

Nihayetinde ordusunda erzak kıtlığı baş gösteren ve yeni bir sevkiate ihtiyaç duyan Toghan, kuvvetlerinin yarısını, gemilerle Çin'e geri dönebilmeleri için Bach Đang Nehri'ne göndermek zorunda kaldı. Yol boyunca gerillalar tarafından hırpalanan birleşik Çin ve Moğol donanması, Vietnam ordusuna ait teknelerin oluşturduğu küçük bir kuvvetle karşı karşıya geldi. Kolay lokma olarak gördükleri teknelerin peşine düşen Moğollar aniden kötü bir sürprizle karşılaştı ve suyun altına gizlenmiş, demirden sivri uçları olan bambu kazıklara çarptılar. Trần Hưng Đạo'nun emriyle döşenmiş olan kazıklar, gelgit zamanı nehrin suları alçaldığından Moğol gemileri için ölümcül bir hale gelmiş, fakat tabanı düz olan Vietnam tekneleri için herhangi bir sorun teşkil etmemişti.

Gemilerin kazıklara çarpmasıyla Moğol güçlerini tuzağa düşüren Trần, çaresiz durumdaki düşmanın üzerine kundaklama gemilerini gönderdi. Bir yandan da nehrin kıyısındaki Vietnamlı okçular Moğol gemilerine yanan oklar yağdırıyordu. Bu kesin yenilgiyle birlikte,

Moğolların üçüncü ve son istila girişimi de başarısızlıkla sonuçlanacaktı.

Dâhiyane miydi?

Trân Hưng Đạo, bildiğimiz anlamda modern gerilla savaşını ilk kez uygulayan kişi olmakla kalmayıp, bunu su üzerine de taşıdı ve güçlü Moğolların bile korkabileceği şeyler olduğunu gösterdi.



VIETNAMLILAR
Yaratıcılık: ★★★★★
Cesaret: ★★★★★
Öngörü: ★★★★★
Planlama: ★★★★★

MOĞOLLAR
Yaratıcılık: ★★★★★
Cesaret: ★★★★★
Öngörü: ★★★★★
Planlama: ★★★★★

Dâhiyane miydi?

Beklediğinden daha uzun zaman olsa da Rommel'in planı nihayetinde mükemmel işlemişti. Gazala Hattı'ndaki zafiyetleri tespit eden Rommel, savunmayı yaparak düşmanın sayısal üstünlüğünü etkisiz hale getirdi.

BÜYÜK İSKENDER İssos Muharebesi

MÖ 5 Kasım 333, İskenderun, Türkiye

Pers İmparatorluğu, Makedon kral tarafından bozguna uğratıldı

Büyük İskender'den önce, Antik Yunanistan'ın son bağımsız şehir devletleri kudretli Pers İmparatorluğu tarafından kuşatılmış haldeydi. Bu büyük askerî liderin ardındansa, sınırları anavatanı Makedonya'nın dağlarından Kuzey Hindistan'ın cehennem gibi sıcak ormanlarına kadar uzanan bir imparatorluğun merkezi haline geldiler.

Ancak tüm bunların öncesinde, Anadolu'daki Pers hâkimiyetine son verilmesi gerekmişti. Her şey, güçlü Pers donanmasının, durumu Antik Yunanların aleyhine çevirebileceği kıyılarda düğümleniyordu. Muharebe öncesinde Pers imparatoru III. Darius, İssos (İskenderun) Körfezi yakınlarındaki donanmasıyla birleşmek üzere, bizzat komuta ettiği ordusuyla yola çıktı. İskender'in 40.000 kişilik ordusu da İssos kıyılarında toplandı. Sol taraflarında Akdeniz, sağda ise engebeli Amanos Dağları vardı. Önlerindeyse

100.000'i aşkın Pers savaşçısı bulunuyordu. Pers askerlerinin sayısı ve düzeni, ön kısımda mevzilenmiş bir süvari hattı tarafından kasten gizlenmişti. Antik Yunan okçuları, Pers hatlarını ok yağmuruna tutmak üzere sağ taraftaki dağın eteklerinde bulunan tepelerden harekete geçti. Üzerlerine yağın okların altında çaresiz kalan Pers süvarileri, geri çekilerek arkalarındaki birlikleri açığa çıkardılar. O andan itibaren İskender, Perslerin planlarını kesin olarak çözmüştü. Saldırıları Antik Yunan ordusunun sol kanadına yoğunlaştırarak, onları kıyı şeridinden uzaklaştırmaya çalışacaklardı. Bunun üzerine İskender, Darius'un beklenen taarruzuna karşı soldaki hatlarını takviye etti. Saldırıya geçen Persler sayıca üstün olsa da Antik Yunan savunması çok sıkı düzen almıştı. Mızrak ve kalkanlardan oluşan yıkılmaz

bir duvar görüntüsü veren iyi eğitilmiş Makedon falanksları, Persleri sıkıştırarak ilerlemelerini engelliyordu. Bu esnada, İskender'in komutasındaki hücum birlikleri, saldırı halindeki Perslerin zayıf sol kanadını tırpanla biçer gibi yok etti. Soldaki hafif zırhlı Pers askerleri Antik Yunan süvarilerinin toynakları altında darmadağın olmuştu. Yön değiştirerek gerideki Pers hatlarına doğru saldırıya geçen İskender'in karşısında korkuya kapılan Darius, som altınla kaplanmış savaş arabasıyla panik içinde kaçtı. İmparatorun kaçması paniğin ordu içerisinde de dalga dalga yayılmasına sebep oldu. Peşlerindeki Antik Yunanlardan kaçmaya çalışan Pers süvarileri kendi piyadelerini bile ezip geçti. Pers İmparatorluğu Anadolu'yu kaybetmişti ve çok geçmeden kalbini, yani Babil'i de kaybedecekti. Zaten pek bir şansları yoktu, zira İskender Persleri yok etmeyi kafasına koymuştu.

1PERDE KALKAR

Dağın eteklerindeki tepelerden gizlice sızan okçular, Perslerin en önde yer alan zayıf süvari hattını ok yağmuruna tutar. Atılan oklar nedeniyle kayıplar veren süvariler geri çekilmek zorunda kalır. Böylece İskender, Pers ordusunun aldığı düzeni görür ve planladıkları şeyi anlar.

2PERSLER SALDIRIR

İskender'in kanatlara saldırma taktiğini taklit eden Pers ağır süvarileri, Antik Yunanları kıyıdan uzaklaştırmak için taarruz eder. İskender'in takviye ettiği Makedon falankslarında savaşan mızraklı askerler, sıkı düzen alarak saldırıyı bertaraf eder.

3İSKENDER SALDIRIR

İskender'in liderliğindeki seçkin hücum birlikleriyle beraber, Hipaspist adındaki kalkanlı Makedon piyadeleri nehir yatağının karşısına taarruz eder ve Perslerin sol kanadını vurur. Bu sayede düşman hattında bir gedik açılır.

İskender, sayıca üstün olan Perslere karşı zafer kazanabilmek için öncelikle düşmanın stratejisini çözmesi gerektiğini anlamıştı



Dâhiyane miydi?

İskender'in adını bir savaş taktiğiyle birlikte anacak olsak bu, mızrakları doğrultmuş falankslarla düşmanı sıkıştırarak durdurup, ardından kanatlarına saldırma yöntemi olurdu. Fakat İssos'taki başarısının temelinde, düşmanın aklından geçeni tam olarak anlayıp, buna göre doğru bir hamle yapması yatıyordu.

4DÜŞMANIN TAM KALBİNE

İskender atına atlar ve seçkin süvarileriyle birlikte, açılan gedikten düşman ordusunun içine dalar. Doğrudan İmparator Darius'u hedef almıştır. Paniğe kapılan Darius, savaş arabasına binerek muharebe meydanından kaçır ve birliklerini kaderlerine terk eder.



YUNAN ORDUSU

35,000
5,850

PERS ORDUSU

50-100,000
11,000

Yaratıcılık:

★★★★★

Cesaret:

★★★★★

Öngörü:

★★★★★

Planlama:

★★★★★



Uzman Görüşü Yazar Adrian Goldsworthy

Size göre en büyük askerî deha kim?

Girdiği savaşların siyasetle olan bağlarını her zaman iyi bilip,

hareket tarzını ve stratejisini buna göre şekillendirdiği için, Demir Dük lakaplı Britanyalı komutan ve politikacı Arthur Wellesley'i seçerdim. Hatalar yapmadı değil; fakat tek bir savaş bile kaybetmedi. Hatta çok sınırlı kaynaklarla savaştığında dahi yenilmedi. Gelgelelim, benzer şeyler pek çok başka lider için de söylenebilir. Romalıların, askerî başarıyı tanımlamak için çok net bir kriteri vardı: En fazla savaş kazanmış general, tartışmasız en iyisiydi. Yani onlara göre bu kişi Jül Sezar'dı.

Bir taktik ustasının sahip olması gereken en önemli nitelikler neler?

Öncelikle kendisinin ve düşmanın güçlü ve zayıf yönlerini bilmeli. Kendi zayıflıklarını etkisiz kılma veya Hannibal'ın Cannae Muharebesi'nde yaptığı gibi onları avantaja çevirebilme yeteneğine sahip olmalı. Güçlü yönlerindense olabildiğince fazla istifade edebilmeli. Teoride kolay gibi görünse de bunu uygulamaya dökmek için en zor kısım; özellikle de düşman aynı şeyi yapmaya çalışıyorsa... Öte yandan, taktiksel beceri meselenin yalnızca bir boyutu. Doğru organizasyon, talim, hazırlık, liderlik ve şans da bu noktada kritik öneme sahip.

Sizce tarihte hak ettiği değeri görmeyen biri var mı?

Giderek daha fazla kişi askerî tarihle ilgilenmeye başlasa da antik dünya

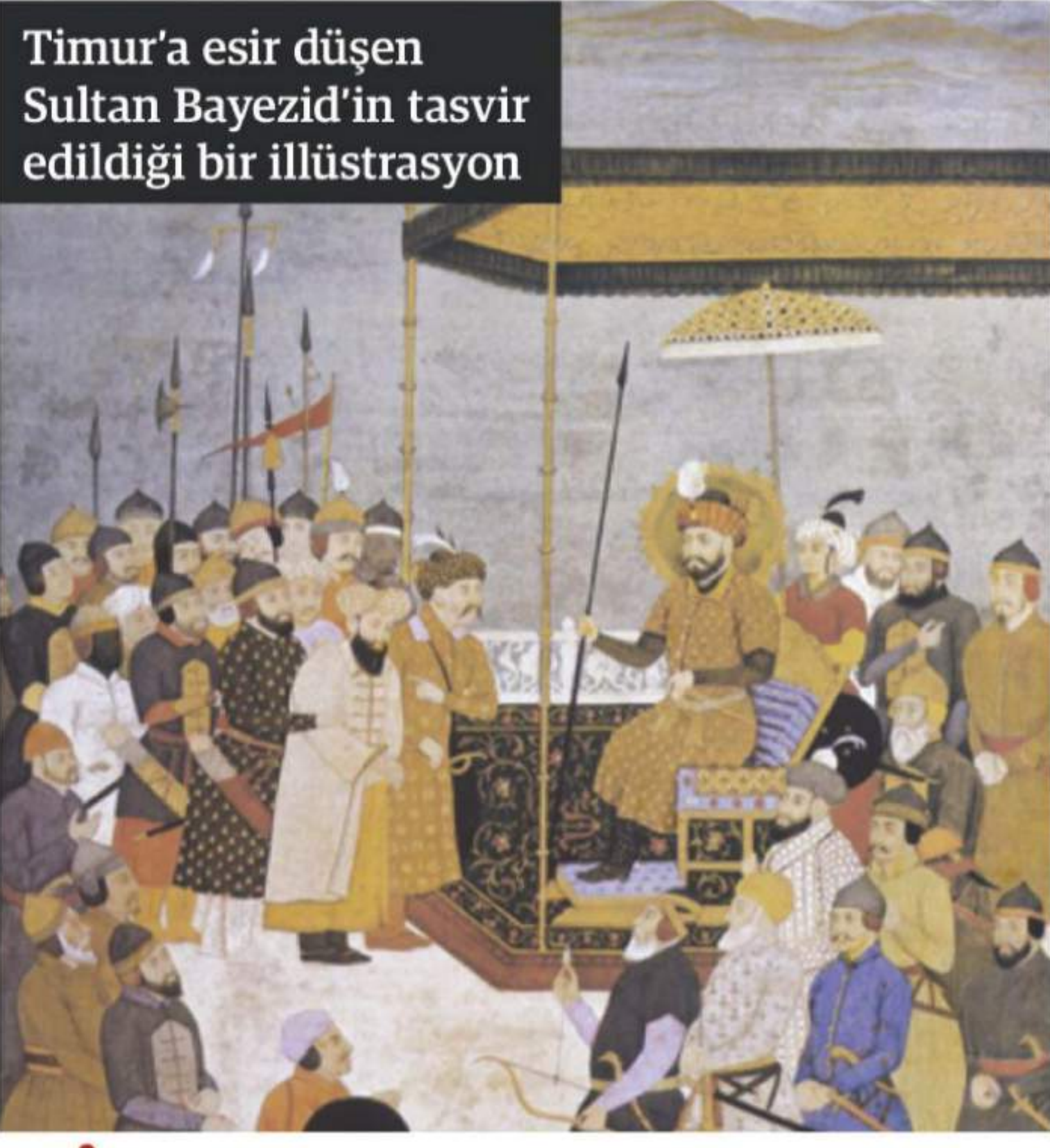
hakkında halen çok az şey biliniyor. Dolayısıyla, bu soruya yanıt olarak bir Romalının ismini vermekten kendimi alamıyorum. Çok sayıda Romalı komutanın ismi söylenebilir tabii ama benim tercihim Scipio Africanus. İspanya'yı Romalılara kazandıran, Afrika'yı işgal eden, Cannae'de Hannibal'ı yenerek İkinci Pön Savaşı'nın uzun süren yıkımına son veren Africanus, İspanya'ya gitmeden önce hiçbir orduya komuta etmemişti. Buna rağmen, yaklaşık bir yıl sonra, zamanlaması son derece iyi ayarlanmış ve titizlikle gerçekleştirilen cesur bir operasyonla Yeni Kartaca şehrini ele geçirdi.

Peki, gereğinden fazla abartılan biri var mı?

Bazı bakımlardan Büyük İskender'in

fazla abartıldığını söyleyebiliriz. Onun seferlerine dair antik kaynakların tamamı ölümünden dört yüzyıl sonrasına ait olmasına rağmen, modern tarihçiler genellikle tüm belirsizlikleri İskender'in lehine olacak şekilde yorumlama eğiliminde. İskender'in, adamlarını motive etme konusunda fazlasıyla başarılı olan yetenekli bir taktik ustası ve yetkin bir stratejist olduğuna şüphe yok tabii ki. Hal böyle olunca da doğal olarak kazanmaya devam etti. Fakat fethettiği yerleri emniyete almayı başaramadı ve ölümünden hemen sonra imparatorluğu parçalandı. Ne kadar pervasızca hareket ettiğini göz önünde bulundurursak, bu parçalanma aslında ölümünden önce de rahatlıkla gerçekleşebilirdi.

Timur'a esir düşen
Sultan Bayezid'in tasvir
edildiği bir illüstrasyon



TİMUR Ankara Savaşı

20 Temmuz 1402, Ankara

Cengiz Han'ın varisi, Osmanlıları kirli
oyunlarla mağlup etti

Kendisini Cengiz Han'ın varisi ilan eden Timur, atalarının imparatorluğunu günümüzde Kazakistan'ın bulunduğu bölgedeki topraklarında yeniden inşa etmeye koyuldu. Kendisi gibi "İslam'ın kılıcı" olarak gördüğü imparatorluğunun sınırlarını genişlettiğindeyse Osmanlı İmparatorluğu'yla burun buruna geldi. Osmanlılarla savaşıması artık kaçınılmazdı. Zayıflamış olan Bizans İmparatorluğu'nun başkenti Konstantinopolis'i kuşatmakta olan I. Bayezid'e karşı bir taarruz başlatmaya karar verdi. Timur'un ilerleyişini haber alan Bayezid, kuşatmayı sonlandırarak Timur'la karşılaşmak üzere ordusunu doğuya yönlendirdi. Fakat ordular karşı karşıya gelemedi. Timur'un ordusu, Osmanlılar Ankara'dan ayrıldıktan çok kısa bir süre sonra şehre ulaştı ve terk edilmiş elverişli kamp alanlarından istifade ettiler. Osmanlılar yaz sıcaklığının etkili olduğu dönemde Ankara'ya geri dönmekteyken, Timur'un istihkâmcıların bölgenin su kaynağı olan Çubuk Çayı'na set çekti. Osmanlı kuvvetleri yorgun ve susuzluktan bitap halde bölgeye vardığında, Timur'un ordusu akarsu kenarında konuşlanmıştı. Kilometrelerce yol kat ettikten sonra Osmanlı ordusunun karşısına çıkan ilk su kaynağı, Timur'un taktiksel ustalığının sonucu olarak kullanılmaz hale getirilmişti.

Susuz kalmalarına rağmen, sayıca üstün olan Osmanlı ordusunun süvarilerinin yıkıcı saldırıları Timur'un sağ kanadını geri püskürttü. Fakat öğle saatlerinde Osmanlı ordusunun gücü azalmaya ve savaşın seyri değişmeye başladı. Nihayetinde Timur, Osmanlıları yendi ve kendi ordusu içinde ihanete de uğramış olan Bayezid'i esir aldı.

Dâhiyane miydi?

Timur çok kan dökmüş olsa da bir barbar değildi. Mühendislikten de faydalanarak kurnazca bir hamleyle güçlü Osmanlı İmparatorluğu'nu alt etmeyi başardı.



TİMURLU DEVLETİ

OSMANLI DEVLETİ

Yaratıcılık:

Cesaret:

Öngörü:

Planlama:

★★★★★

★★★★★

★★★★★

★★★★★

PATTON El Guettar Muharebesi

23 Mart - 3 Nisan 1943, Tunus

Patton, ABD Ordusu'nu Kuzey Afrika'da uçurumun eşiğinden kurtarıyor

Kuzey Afrika'ya yeni ulaşmış Amerikan kuvvetleri, Kasserine Geçidi Muharebesi'nde Mihver güçlerine karşı küçük düşürücü bir yenilgi almıştı. Bu yenilginin ardından 2. Amerikan Kolordusu komutanlığına atanan Korgeneral George S. Patton, ABD Ordusu'nun zedelenmiş onurunu kurtarmaya kararlıydı.

17-18 Mart 1943'te, ABD 1. Piyade Tümeni ve 1. Korucu Taburu, sarp Atlas Dağları'nın doğu sırtı yakınında yer alan El Guettar şehrini ele geçirdi. Kasserine Geçidi'nde kazandıkları zaferle cesaretlenen Almanların 10. Panzer Tümeni'nden 50 tank, Panzergrenadiers adındaki seçkin mekanize piyade birlikleri eşliğinde 23 Mart günü sabah saat 06.00'da dağdaki savunma mevzilerinden ayrıldı ve El Guettar Vadisi'ndeki ABD mevzilerine doğru harekete geçti.

ABD cephe hattını süratle aşan Führer'in kuvvetleri için her şey yolunda gidiyor gibi görünüyordu. Ne var ki küçük ama hayati bir sorun vardı; taarruz planı yaklaşık altı saat öncesinde ABD Muhabere Kolordusu tarafından öğrenilmiş, bu da Patton'a hazırlanmak için yeterli zamanı sağlamıştı. Dosdoğru bir mayın tarlasına giren 10. Panzer Tümeni, ilk patlamayla birlikte acı gerçeğin farkına vardı. Hemen ardından, El Guettar'a giden yola hâkim tepelerde gizlenmiş ağır topçu birlikleri ve M10 tanksavarlar yoğun bir bombardıman başlattı.

Naziler geri çekilirken, 50 tankın 30'unu yanmış birer metal yığınına dönüşmüş halde arkalarında bıraktılar. ABD piyadeleri, Rommel'in Kuzey Afrika'da terör estirmesini sağlayan deneyimli motorize birliklerinin yaptığı saldırıyı geri

püskürtmekle kalmamış, düşmanı pusuya düşürerek ağır zayıat verdimiye da başarmıştı.

Elde ettiği avantajlı durumdan sonuna dek istifade eden Patton, dağlarda ilerleyerek 772 numaralı tepedeki Mihver savunmasını yerle bir etti ve namlularını 369 numaralı tepeye çevirdi. Bu sırada İngiliz komuta merkezinden, hattın 16 kilometre

gerisindeki 772 numaralı tepeyi bu defa tamamen ele geçirmesi yönünde bir emir aldı. Fakat Patton'ın güçleri

Mihver hatlarını geçemedi ve yürütülen bu büyük çaplı operasyon çıkmaza girdi. Ancak sonuç ne olursa olsun, ABD Ordusu'nun küçümsenmemesi gereken bir güç olduğunu kanıtlayan Patton için El Guettar önemli bir zaferdi.

Dâhiyane miydi?

Patton, fırsat bulduğu anda yaptığı etkili taarruzlarla ünlenmiş olsa da El Guettar'da, bekle ve gör taktiğiyle de zafer kazanabileceğini göstermiş oldu. Öyle etkili bir tuzak kurmuştu ki deneyimli Panzer tümenini bile yok etmeyi başardı.

El Guettar Muharebesi'nin ardından İtalyan esirlere sigara dağıtan bir Amerikan askeri



ABD ORDUSU

MİHVER ORDUSU

Yaratıcılık:

Cesaret:

Öngörü:

Planlama:

★★★★★

★★★★★

★★★★★

★★★★★

Tarihin en talihsiz üç komutanı

General Robert Nivelle

Komuta ettiği kuvvet: Fransa
1917 yılının Nisan ve Mayıs aylarında gerçekleşen, oldukça kötü planlanmış Nivelle Operasyonu'nun

mimarı Robert Nivelle, 48 saatte zafer kazanmayı vadetmişti. Fakat planlanan operasyonun ayrıntıları taarruzdan önce Almanların kulağına gitti. Düşmanın iki katı büyüklüğünde bir orduya sahip olmalarına rağmen toplam 187.000 İngiliz ve Fransız askeri muharebede öldürüldü, yaralandı veya esir düştü. Buna karşılık hiçbir başarı elde edilemedi. Operasyon, Fransız ordusu içerisinde patlak veren isyan tehdidi üzerine sona erdi ve Nivelle görevden alındı.

Antonio Lopez de Santa Anna

Komuta ettiği kuvvet: Meksika
"Bati'nin Napolyonu" olarak görülen Lopez, 1836 yılında Alamo'da zafer kazanmasına

rağmen, katıldığı diğer tüm muharebelerden hüsranla ayrıldı. Bu muharebelerden biri yalnızca 15 dakika sürmüş ve hayatta kalan tüm askerleri esir düşmüştü. Kendisi de üzerinde bir er üniformasıyla yakınlardaki bir bataklıkta saklanmış halde bulundu. Yaşadığı talihsizlikler arasında, bacağına kaybetmesi ve 1838-1839 yıllarında gerçekleşen Pastane Savaşı'nda Fransızlara teslim olması da yer alıyor.

General Douglas MacArthur

Komuta ettiği kuvvet: ABD
Hayranlık uyandıran bir namı olmasına rağmen, MacArthur'un bazı eylemlerinin stratejik anlamda

çok da doğru olduğu söylenemez. Adamlarına geri çekilmeyi yasakladığı (fakat sonradan bizzat kendisinin geri çekildiği) Filipinler'deki feci yenilginin ardından, sırf egosu uğruna adayı geri almaya çalıştı. Bunu takip eden Leyte Körfezi Muharebesi, İkinci Dünya Savaşı'nın en büyük deniz muharebesiydi ve 2.800 Müttefik askerinin ölümüyle sonuçlandı. Bu muharebenin stratejik değeriye oldukça tartışmalı bir konu.

JÜL SEZAR Alesia Muharebesi

MÖ 52 Eylül'ü, Fransa

Galya, Sezar'ın çifte kuşatmasıyla Roma'nın eline geçti

Jül Sezar için zafere giden yoldaki tek engel, Roma'nın günümüzdeki Fransa topraklarını istilasına karşı yürütülen direnişin merkezi olan Alesia kentinin, bir tepenin üzerinde kurulu, son derece korunaklı, büyük ahşap kalesiydi. Galyalı lider Vercingetorix'in emrindeki muhafızların sayısı, 60.000 Roma lejyonuna karşılık 80.000 kişiydi. Bunun yanı sıra, Galya ve farklı Kelt kabilelerinden yaklaşık 100.000 kişilik bir destek kuvveti de bölgeye doğru yola çıkmıştı. Sezar, sayısal anlamda ciddi bir dezavantaja sahipti.

Romalılar öncelikle kaleyi ahşap kazıklardan oluşan 18 kilometre uzunluğunda bir tahkimat duvarıyla hızlıca kuşattı ve ardından duvarı hendeklerle ve gözetleme kuleleriyle güçlendirdi. Düşman destek kuvveti yakınlara ordugâhını kurduğunda, Sezar ilkinin dışına, 21 kilometre uzunluğunda ikinci bir tahkimat duvarı daha yapılmasını emretti. Dış tarafa doğru bakan ikinci duvarda dört adet süvari karakolu bulunuyordu. Bir kuşatma harekâtı yürüten Romalılar bir yandan da kuşatılmaya karşı hazırlık yapıyordu.

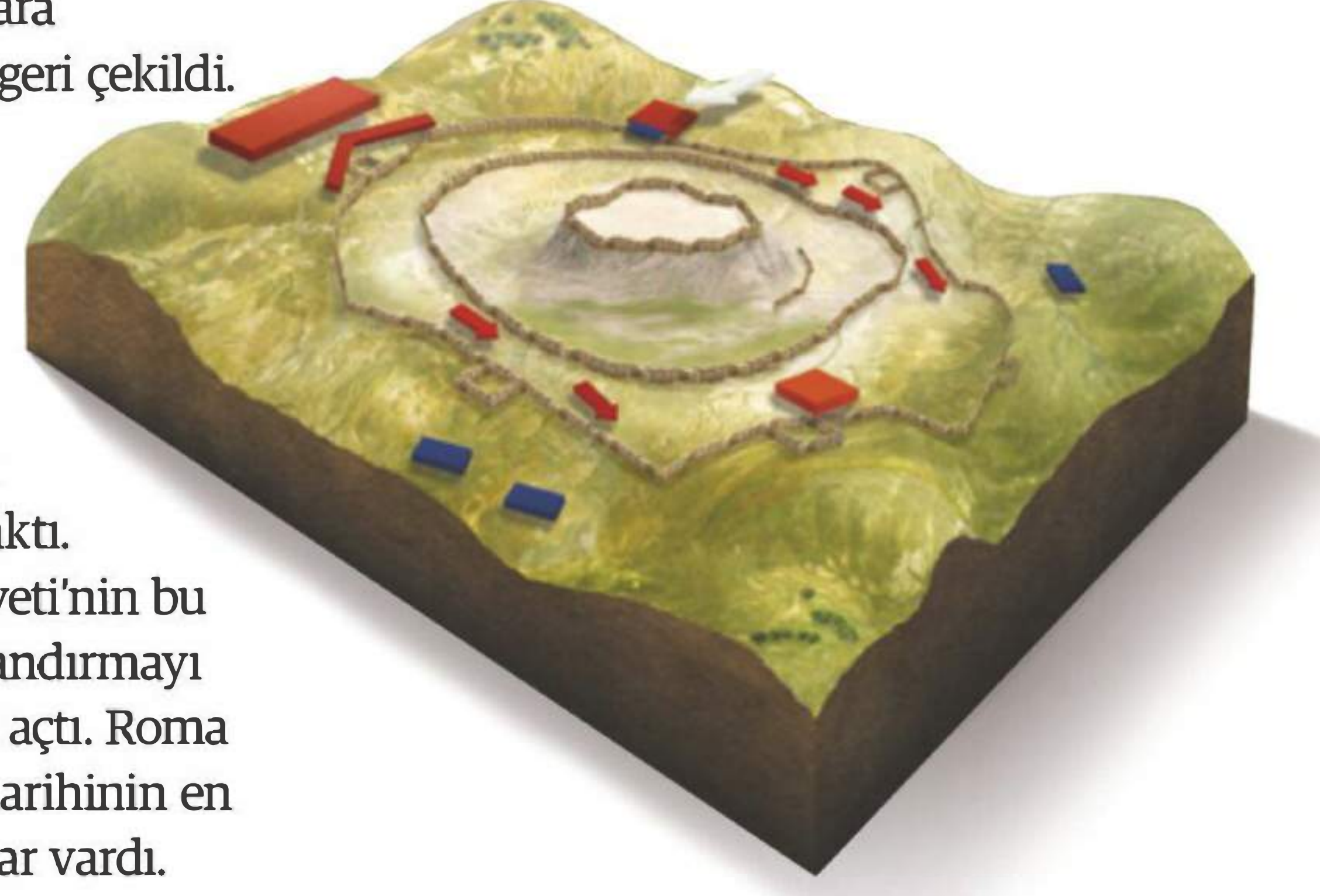
Alesia'nın içerisinde yiyecek kıtlığı ve ölenlerin cesetleri yüzünden koşullar giderek kötüleşiyordu. Bunun üzerine Vercingetorix, kadın ve çocukları kaleden göndermeye karar verdi. Romalıların, sivillerin kuşatma duvarlarını geçmesine izin vereceğini düşünmüştü. Bu sayede, sürpriz bir saldırıya karşı da savunmasız kalacaklardı. Fakat Romalılar tuzağa düşmedi ve zavallı siviller tahkimat duvarının iç kısmındaki sahipsiz topraklarda açlığa terk edildi.

Galyalıların tahkimat duvarlarını aşma girişimleri hızla geri püskürtüldü. Fakat duvarların en zayıf noktasına iki taraftan eşzamanlı yapılan bir saldırı üzerine Sezar artık harekete geçme vaktinin geldiğini anladı. Bizzat liderlik

ettiği 6.000 kişilik bir süvari gücüyle Galyalıların destek kuvvetine arkadan saldırmak üzere baskın tarzında bir taarruz başlattı. İçteki tahkimat duvarında savunma yapan Romalı askerler Sezar'ın gözü pekliğinden cesaret aldılar ve Galyalılar karşısında daha güçlü bir şekilde durdular. Bu gözü kara direnişten ürken Galyalılar bunun üzerine geri çekildi.

Alesia'yı kuşatan tahkimat duvarları Galyalıların elini kolunu bağlamıştı. Tek seçenekleri, açlıktan ölmektense teslim olmaktı. Nihayetinde Romalıların Galya'yı fethi tamamlanmıştı ve zaman zaman şekil değiştirse de Galya'daki Roma hükümü 500 yıl boyunca varlığını koruyacaktı. Sezar yurda döndüğünde, Roma Cumhuriyeti'nin bu büyük generalin olağanüstü zaferini onurlandırmayı reddetmesi hızla bir rejim değişikliğine yol açtı. Roma artık bir imparatorluktu ve başında Roma tarihinin en büyük askerî liderlerinden biri olan Jül Sezar vardı.

Sezar'ın Alesia'da uyguladığı çifte kuşatma, o güne dek görülmüş en başarılı savaş taktiklerinden biriydi



“Romalılar kaleyi ahşap kazıklardan oluşan 18 kilometre uzunluğunda bir tahkimat duvarıyla hızlıca kuşattı ve ardından duvarı hendeklerle ve gözetleme kuleleriyle güçlendirdi”

Dâhiyane miydi?

Romalıların fetihler sırasında askerî yapılar inşa etmesi alışıldık bir durumdu. Fakat Alesia'da Sezar, bunu yaparken ciddi riskler alabileceğini de gösterdi. Verdiği anlık bir kararla sadece büyük bir zafer kazanmadı, günümüze kadar ulaşan şanını da perçinledi.

Zaman tüneli

1

GALYALILAR SALDIRIR

Vercingetorix'in içteki duvara saldırılmasını emretmesiyle birlikte, Commius'un liderlik ettiği Galya destek kuvveti de dış duvara taarruz eder. Eş zamanlı bu saldırılar başarıyla geri püskürtülür. Fakat Galyalılar gece tekrar harekete geçer ve Sezar tahkimat duvarının bazı bölümlerindeki askerlerini geri çekmek zorunda kalır.

2

SÜVARİLER MİSİLEME YAPAR

Roma savunması gece yapılan saldırı sonucunda tehlikeli şekilde zayıflayınca, Markus Antonius ve Gaius Trebonius süvarilerle dışarı çıkar ve saldırıyı geri püskürtür. Vercingetorix'in kuvvetleri Romalılar tarafından iç duvarın önüne kazılmış hendekler nedeniyle gecikir ve bunlar doldurulana kadar saldırı bertaraf edilir.

3

SAVUNMANIN ZAYIF NOKTASI

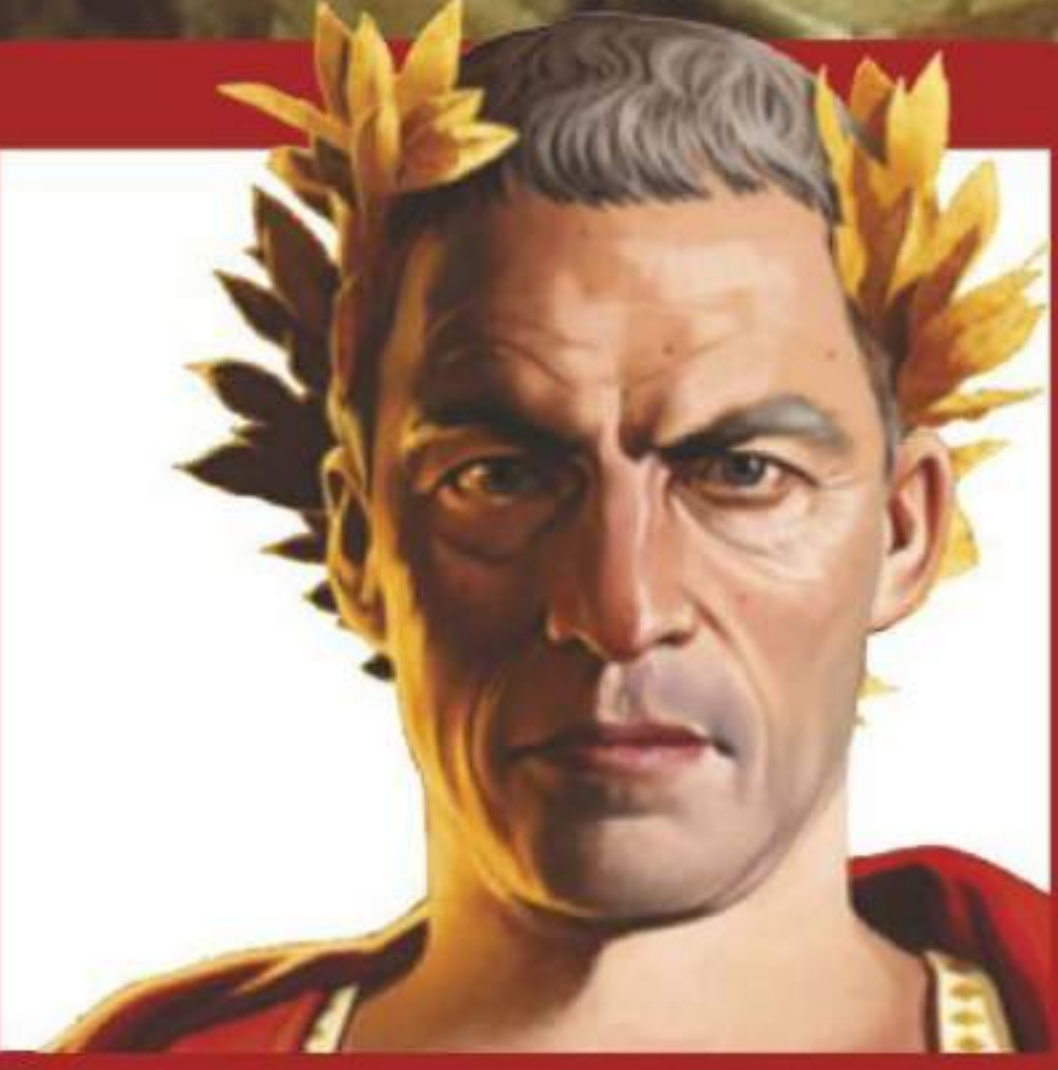
Roma savunmasının göze çarpan tek zayıf noktası, iki duvarın nehir ve tepeler nedeniyle birbirine yaklaştığı yerdir. Vercingetorix'in kuzeni Vercassivellaunos dışarıdan büyük bir saldırı başlatır. Aynı anda, Alesia'daki ordu da iç kısımdan taarruz eder.

4

SEZAR HER ŞEYİ GÖZE ALIR

Roma savunması iki yönden yapılan saldırı yüzünden güç kaybederken, Sezar atına biner ve 6.000 süvarisiyle birlikte Vercassivellaunos'un destek kuvvetine arkadan taarruz eder. Sayıca üstün olmalarına rağmen Galyalı askerler ani süvari saldırısı nedeniyle paniğe kapılır ve böylece Galyalıların taarruzu durdurulur.

İki büyük lider karşı karşıya... Vercingetorix, Alesia'da Sezar karşısında mağlup oldu



ROMA ORDUSU

50.000-60.000

4.000

Yaratıcılık:

Cesaret:

Öngörü:

Planlama:

GALYA ORDUSU

80.000 içeride
100.000-240.000
dışarıda

8.000 dışarıda

★★★★★

★★★★★

★★★★★

★★★★★

Alesia Kuşatması, Romalıların ve tabii ki Sezar'ın askeri alandaki kurnaz hamlelerinin yarattığı yıkıcı etkiyi gözler önüne serdi

KWON YUL

Haengju Kuşatması

12 Şubat 1593, Kore

Kore'nin direnişçi generali samurayları cehennem nehrine attı

1593 yılı başlarında, Toyotomi Hideyoshi'nin samuray ordusu, neredeyse Kore'deki tüm direnişi kırmış ve Çin'e doğru ilerlemeye hazır hale gelmişti. Önünde tek bir engel vardı; işgal altındaki başkentten birkaç saatlik uzaklıkta alelacele inşa edilmiş ahşap bir kale.

Kalenin içerisinde, geçmişte bir devlet görevlisi olan fakat sonradan askeri bir dehaya dönüşen Kwon Yul vardı. 55 yaşındaki komutan, daha önce gerçekleşmiş iki muharebede Japonları yenmesiyle ün kazanmıştı. Yalnızca 2.300 kişiden oluşan bir birliğe komuta eden Kwon, Japonların Seul'a ilerleyişini durduramayınca, Han Nehri üzerindeki bir tepeye sığınıp, mevzilenmişti. İlk taraftaki sarp uçurumlar nedeniyle tepeye yalnızca kuzeyden ulaşılabilirdi. Kwon, bazıları savaşçı keşiş, fakat çoğunluğu çiftçi olan adamlarına toprak ve kütüklerden bir tahkimat duvarı inşa ettirdi ve böylece kuzey girişini de kapattı.

Çin'e doğru ilerleyebilmek için bu bölgedeki direnişi kırmak zorunda olan 40.000'i aşkın Japon askeri, dehşet saçan maskeli miğferleri ve dalgalanan kırmızı bayraklarıyla Seul'den yürüyüşe geçti. Onların bu korku salan çehreleri, yetersiz silah gücüne ve büyük oranda deneyimsiz direnişçilere sahip olan Kwon'un kuvvetleriyle tam bir tezat teşkil ediyordu. Ne var ki Kwon Yul savaşmak için iyi bir yer seçmişti; hem de çok iyi bir yer...

Kalenin dik uçurumların tepesinde yer alması Japonların msket tüfeği atışlarını etkisiz kılıyordu. Buna karşılık, direnişçilerin karşı ateşinin etkisini ise arttırıyordu. Nitekim Kwon'un davul vuruşlarıyla eş zamanlı olarak mükemmel bir koordinasyon içerisinde açtıkları yaylım ateşleri Japonları üç kez geri çekilmeye zorladı. Japonlar dördüncü denemelerinde dış duvarda bir gedik açtılar ve beşinci saldırılarında iç duvarda göğüs göğüse çatışmaya girdiler. Yedinci saldırılarındaysa iç duvarı delip içeri girmeyi başardılar fakat iş işten geçmişti. Güneş ufukta batmaya başlarken, Japonların kayıpları çok ciddi sayılara ulaşmıştı. Cesetleri Han Nehri üzerinde ateşe verdiklerinde bir Japon general arkalarından bakıp, "sanju no kawa" yani "cehennem nehri" ifadesini kullanmıştı.

Dâhiyane miydi?

Kısıtlı kaynakları doğru şekilde kullanan ve coğrafi avantajından akıllıca faydalanan Kwon Yul, 1592-1598 yılları arasında gerçekleşen Imjin Savaşı sırasında Kore'ye en önemli zaferlerinden birini kazandırdı.



JAPON ORDUSU

KORE KUVVETLERİ

Yaratıcılık:

Cesaret:

Öngörü:

Planlama:

★★★★★

★★★★★

★★★★★

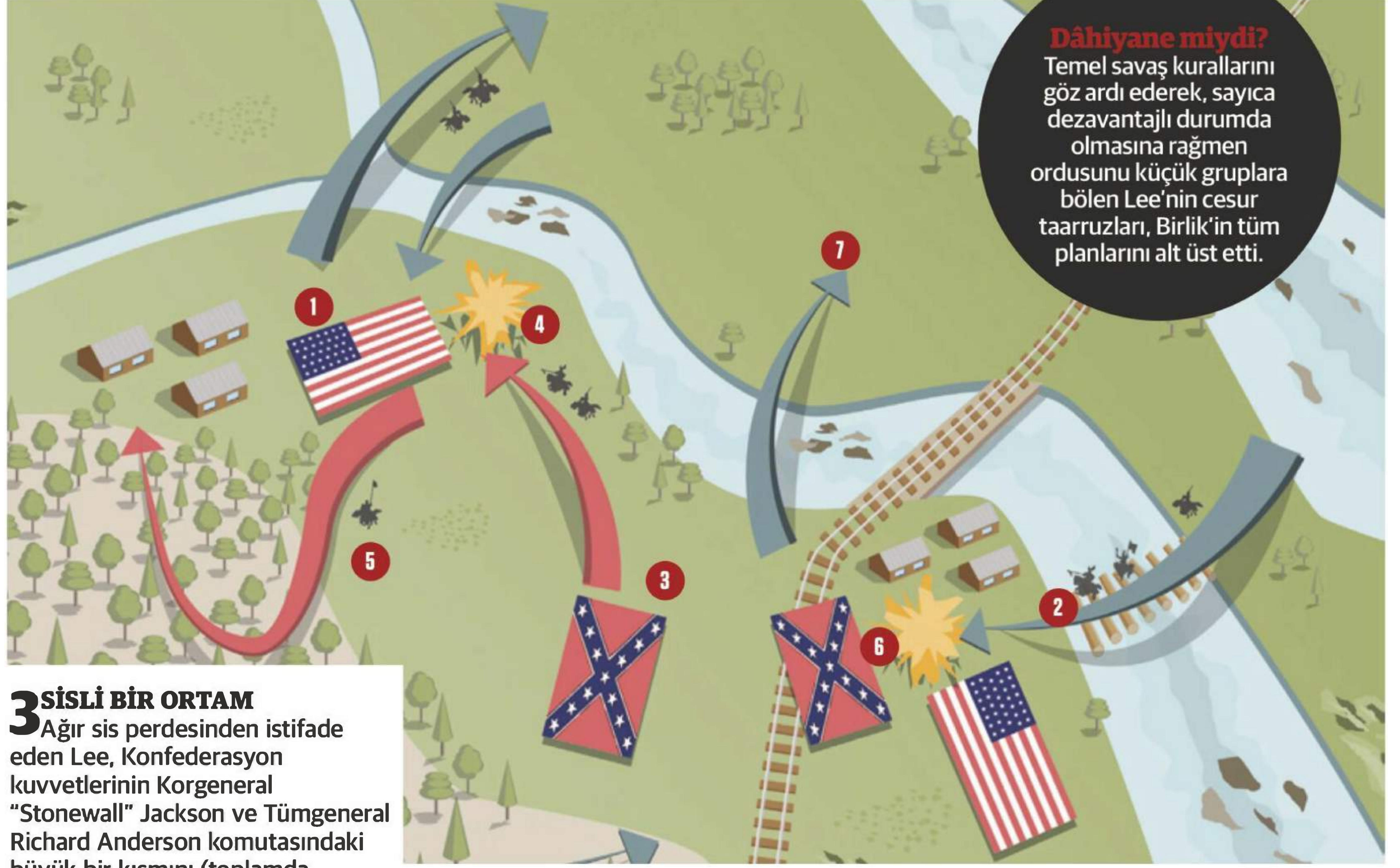
★★★★★

Tarihin En Büyük Askerî Liderleri



1 BİRLİK İLK SALDIRIYI YAPAR
Tümgeneral George Stoneman komutasındaki 10.000 süvari, Konfederasyon güçlerinin arkasına dolanarak ikmal hatlarını keser. Bu sırada, Tümgeneral Joseph Hooker ve 70.000 piyade Rappahannock Nehri'ni geçerek Chancellorsville köyünde mevzilenir.

2 FREDERICKSBURG'A HÜCUM
Tümgeneral John Sedgwick, Fredericksburg'un güneyinde Rappahannock Nehri'ne dubalarla bir köprü kurduktan sonra, 30.000 askeriyile şehrin dışında mevzi alır. Lee, sayıca kendilerinden daha üstün olan Birlik güçleriyle doğrudan çarpışmaya karar verir ve 18.000 askerini Fredericksburg'u tutmak üzere Tuğgeneral William Barksdale ve Tümgeneral Jubal Early'nin komutasına bırakarak, kalan askerlerle harekete geçer.



3 SİSLİ BİR ORTAM
Ağır sis perdesinden istifade eden Lee, Konfederasyon kuvvetlerinin Korgeneral "Stonewall" Jackson ve Tümgeneral Richard Anderson komutasındaki büyük bir kısmını (toplamda 40.000 asker) gizlice batıya sevk eder. Burada Askerler, Chancellorsville'e uzanan yol boyunca siper kazar.

4 STONEWALL SALDIRIR
Bulunduğu mevzileri savunması emredilen Jackson, bunun yerine ilerler ve ormanın eşikindeki bir açıklıkta Birlik kuvvetlerine ağır bir darbe indirir. Bu ani saldırının etkisiyle sarsılan Hooker, Chancellorsville'e çekilir ve alelacele inşa edilen kütük bariyerlerin ardında savunma yapmak için mevzilenir.

5 ORMAN KUŞATMASI
Lee ordusunu yeniden böler ve Jackson'ın komutası altında 30.000 askerini Birlik güçlerinin sağ kanadına saldırması için gönderir. Bu sırada kendisi 12.000 adamıyla Chancellorsville yolunu tutmaktadır. Hooker'ın sağ kanadını koruyan yalnızca iki top vardır. Birlik askerlerinin akşam yemeği yediği sırada Konfederasyon güçleri savaş naraları atarak ormandan çıkagelir. Konfederasyon'un art arda taarruzları sonucunda Hooker daha da geriye çekilmek zorunda kalır.

6 GİDİŞAT KISA SÜRELİĞİNE DEĞİŞİR
Fredericksburg'daki Sedgwick nihayet hücum eder ve Lee'nin ardında bıraktığı az sayıdaki birliğin oluşturduğu savunma hattını çabucak yarar. Buna rağmen nihayetinde geri püskürtülür ve Hooker'ın kuşatma altındaki kuvvetlerine yardım edemez. Hooker artık bir tehdit oluşturmadığından, Lee askerlerinin bir kısmını gruptan ayırır ve Tümgeneral Early'nin birliklerine takviye kuvvet olarak gönderir.

7 SEDGWICK KAPANA KISILIR
Robert Lee'nin takviye kuvvetleri Hooker gibi Tümgeneral Sedgwick'i de kuşatır ve Banks Geçidi üzerinden Rappahannock Nehri'nin gerisine çekilmek zorunda bırakır. Hooker da geldiği yoldan geri dönerek askerlerini nehrin ardına çeker. Birlik, diğer adıyla Kuzey, bu muharebeyi kaybetmiştir.

ROBERT E. LEE Chancellorsville Muharebesi

30 Nisan - 6 Mayıs 1863, ABD

Konfederasyon Ordusu'nun ünlü generali, Birlik güçlerini tuzağa düşürdü

General Robert E. Lee, Amerikan İç Savaşı'ndaki en başarılı Konfederasyon (Güney / Confederacy) komutanı olduğunu pek çok kez kanıtlamıştı. Konfederasyon'la arasındaki iç savaşta aldığı son yenilgilerin hayal kırıklığını yaşayan Birlik (Kuzey / Union) güçleri, karşılarındaki en büyük tehdidi alt etmek için bir plan yaptı. Konfederasyon Ordusu'na oranla iki kat daha fazla askere sahip olan Birlik kuvvetleri (sahadaki 133.868 Birlik askerine karşılık 60.892 Konfederasyon askeri) ikiye ayrıldı. 30.000 asker Fredericksburg'da kalırken, ordunun büyük kısmı Tümgeneral Hooker'ın liderliğinde, Lee'nin zayıf olan sol kanadına taarruz etmek üzere 30 Nisan'da Rappahannock Nehri'ni geçti. Ordusu, bölünmüş haldeki Birlik güçlerinden bile sayıca zayıf olan Lee, Korgeneral Thomas "Stonewall" Jackson komutasında 30.000 askerini ilerleyen düşman kuvvetlerinin sağ kanadına saldırması için göndererek söz konusu sayısal farkı daha da derinleştirdi. Jackson, Birlik Ordusu'na fark edilmemek için 30.000 askeriyle üç kilometrelik bir çember çizerek ilerledi ve saldırmak üzere gizlice mevzilendi. Lee ise bizzat komuta ettiği 12.000 adamıyla Birlik ordusunu durdurmak ve oyalamak için harekete geçmişti. Konfederasyon Ordusu'nun geri kalanı,

halen Fredericksburg'da bulunan 30.000 kişilik Birlik güçlerinin göreceği şekilde konuşlandırıldı. Amaçları birlik kuvvetlerini orada tutmaktı.

2 Mayıs günü Birlik askerleri nehrin yakınlarında, topçu desteğinden yoksun oldukları sık ormanlık arazideyken, Jackson baskın tarzındaki taarruzunu başlattı. Bu cesur hamlesiyle 4.000 askeri esir almış ve düşmanı nehre doğru üç kilometre geri çekilmek zorunda bırakmıştı. Geri çekilen Birlik güçleri, yeni bir savunma hattı oluşturdu.

Bu esnada, Fredericksburg'da kalan Birlik kuvvetlerine komuta eden Tümgeneral Sedgwick, 30.000 askere sahip olmasına rağmen, karşılarındaki yaklaşık 18.000 kişilik Konfederasyon güçlerinin aslında sayıca üstün olduğunu zannettiğinden, kendisine verilen hücum emrine itaat etmedi. Sedgwick'in bu hatası Konfederasyon'a zaman kazandırdı ve Konfederasyon güçleri 3 Mayıs'ta Hooker'ın savunma hattını ezerek, Birlik ordusunun Chancellorsville'in gerisine, Rappahannock Nehri'ne doğru çekilmesini sağladı. Sedgwick nihayet harekete geçtiğindeyse iş işten geçmişti. Hooker yenilmiş, Lee ise Birlik askerlerini tekrar bozguna uğratacağı Fredericksburg'a yönelmişti.



Bitkin haldeki Birlik askerleri Chancellorsville'de dinlenirken



Fredericksburg çevresinde hayatını kaybetmiş Konfederasyon askerleri

IV. DAVİT Didgori Muharebesi

12 Ağustos 1121, Gürcistan

Gürcü kral, Selçuklulara karşı önemli bir zafer kazandı

Birinci ve İkinci Haçlı Seferleri arasındaki gergin geçen barış döneminde, Büyük Selçuklu İmparatorluğu'nun kuzey sınırındaki küçük bir Hristiyan krallık, Akdeniz'deki Müslüman krallıklar arasında endişeye yol açmaya başlamıştı. Selçuklular Kafkaslara yayılırken, Gürcistan'ın genç kralı IV. Davit, evlilikler sayesinde bölgedeki Kuman-Kıpçak boylarıyla derin bağlar kurmuş, onları krallığına katmış ve Hristiyanlığa döndürmüştü. Selçuklulara vergi ödemeyi reddetmesinin ardından Selçuklu topraklarına düzenlediği akınlarda kullandığı yeni ordusunun çekirdeğini bu topluluklar oluşturdu.

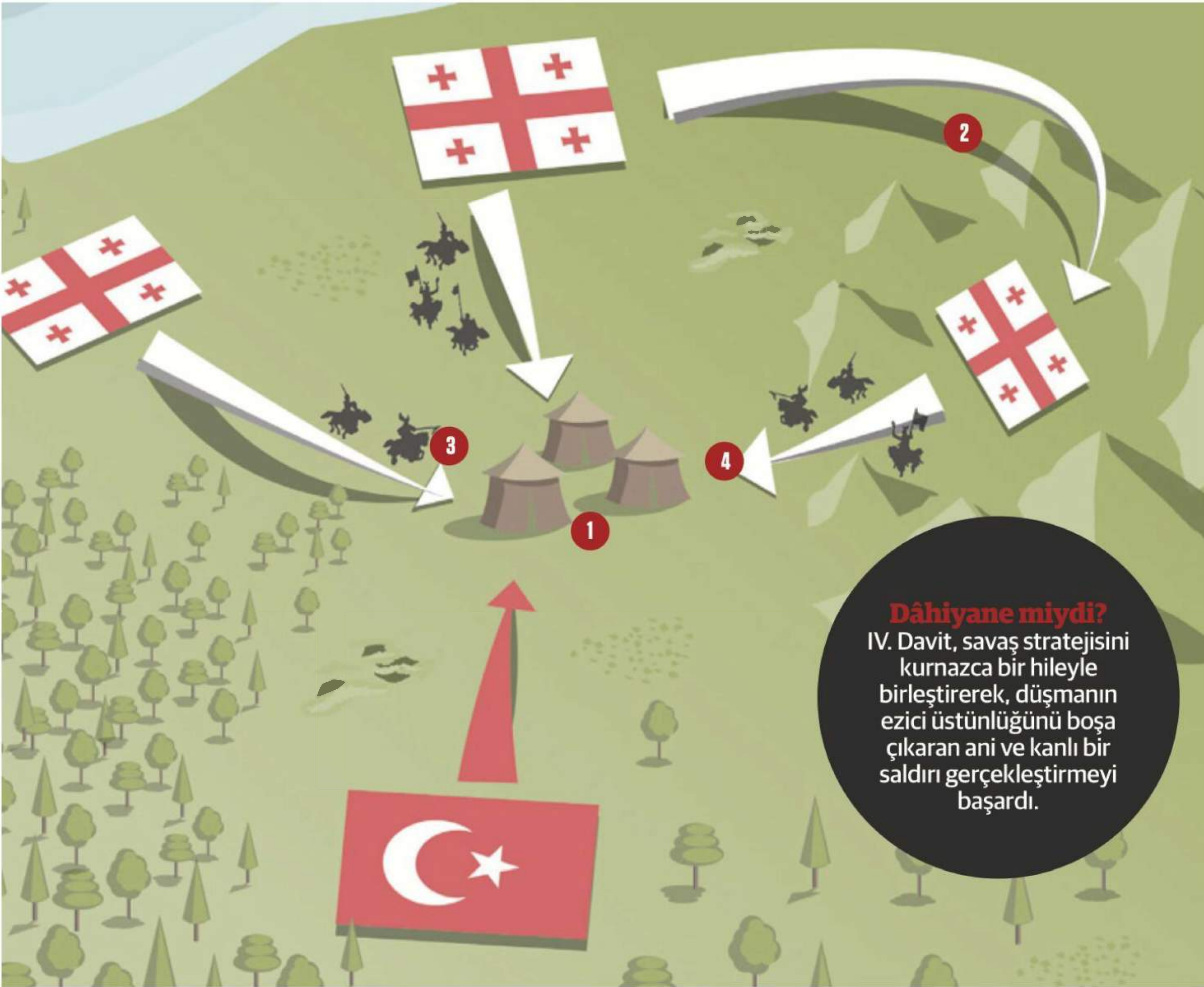
Bir süre sonra 400.000 kişilik (sayı değişik kaynaklarda farklılık gösteriyor) devasa bir ordu, kendinden fazla emin bu Hristiyan krala haddini

bildirmek üzere Gürcistan'a doğru harekete geçti. Yalnızca 55.600 askerle yola çıkan IV. Davit'in akıllıca bir plan yapması gerekiyordu. Geri çekilme seçeneğini ortadan kaldırmak için ordusunun arkasındaki yolu kütüklerle kapattıran Davit, güçlerini ikiye bölerek bir bölümünü gizlice Selçuklu ordugâhının yakınındaki bir tepenin ardına yerleştirdi. Kalanlara ise kendisi komuta ediyordu. Ardından, 200 süvarisini saf değiştirmek istiyormuş gibi rol yapmaları için Selçuklu ordugâhına gönderdi.

Selçuklular, sözde teslim olan süvarilerin ordugâhın içlerine kadar girmesine izin verdi ve generaller teslim olma isteklerini kabul etmek üzere toplandı. Bu sırada Gürcü süvariler aniden saldırıya geçti ve bu anı izlemek için orada

bulunan Selçuklu liderlerini ve pek çok askeri öldürdüler. Eşzamanlı olarak, tepedeki kuvvetler kampın savunmasız kanatlarına doğru hücum ederken, IV. Davit'in birlikleri ön cepheden saldırdı.

Hem Liderleri katledilmiş hem de saldırı altındaki ordugâhları düşman süvarileri ve piyadeleri tarafından yakılıp yıkılmış olan Selçuklu askerleri paniğe kapılıp kaçtı. Bölgeye dağılan Selçuklu askeri sayısı o kadar fazlaydı ki Gürcüler üç gün boyunca onları yakalayıp öldürmeye çalıştı. Ermeni tarihçi Urfalı Mateos bu katliamı şöyle aktarıyordu: "Muharebenin hemen ardından Selçuklu birlikleri vahşice katledildi. Cesetler nehirleri doldurdu, tüm vadiyi ve tepeleri kapladı."



Dâhiyane miydi?

IV. Davit, savaş stratejisini kurnazca bir hileyle birleştirerek, düşmanın ezici üstünlüğünü boşa çıkaran ani ve kanlı bir saldırı gerçekleştirmeyi başardı.

1 SELÇUKLULAR TOPLANIR

Büyük Selçuklu İmparatorluğu, Gürcistan'a doğru harekete geçer. Selçuklu Devleti'ne tabi Müslüman topluluklardan gelen birliklerin çoğunlukta olduğu ordu, devasa ordugâhını Didgori Vadisi'ne kurar. Bu büyük orduya, geçmişte Haçlı Seferleri'ne karşı mücadele etmiş, eski Bağdat valisi İlgazi Bey komuta etmektedir.

2 DAVİT TUZAK KURAR

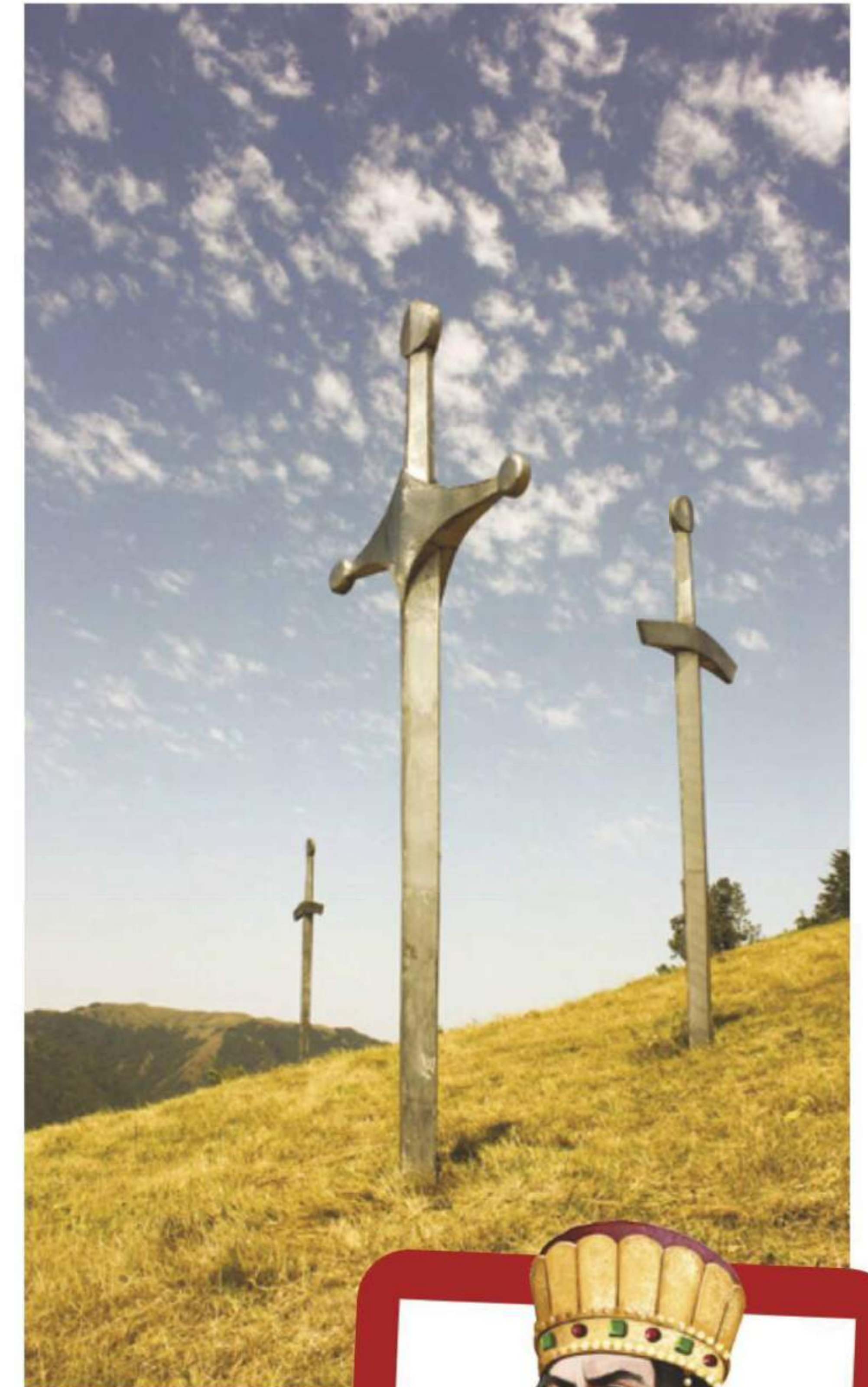
Zaten sayıca dezavantajlı durumda olan IV. Davit, cesur bir hamle yaparak ordusunu ikiye böler. Küçük bir kuvveti oğlu Demetrius komutası altında, Selçuklu ordugâhına yukarıdan bakan yakındaki tepelerin ardına gizlenmesi için gönderir. Ordunun geri kalanı Gürcü kralın komutası altındadır. Bunların arasından 200 süvari gruptan ayrılır.

3 SELÇUKLULAR YEMİ YUTAR

Ordudan ayrılan süvariler doğruca Selçuklu ordugâhına giderek sığınma talep eder. Bölgedeki küçük ordulardan kaçan askerlerin devasa orduları karşısında diz çökerek taraf değiştirmesine alışkın olan Selçuklular, komutanlarla görüşmeleri için Gürcü süvarilerin ordugâhın merkezine kadar girmesine izin verir. Burada ani bir saldırı başlatan süvariler panik ve kargaşaya neden olur.

4 TUZAK BAŞARILI OLUR

Selçuklu ordugâhı darmadağın bir haldeyken, Demetrius'un kuvvetleri Selçuklu ordusunun savunmasız kanatlarına saldırır. IV. Davit'in komuta ettiği birlik de gafil avlanan düşmana aynı anda şiddetli bir taarruz gerçekleştirir. Selçuklu askerleri paniğe kapılıp muharebe alanından kaçarken, Gürcü süvariler peşlerine düşüp onları katleder.



Günümüzde muharebe alanı bir dizi anıtla abideleştirilmiş durumda



FATİH SULTAN MEHMED

İSTANBUL'UN FETHİ

29 Mayıs 1453, Konstantinopolis

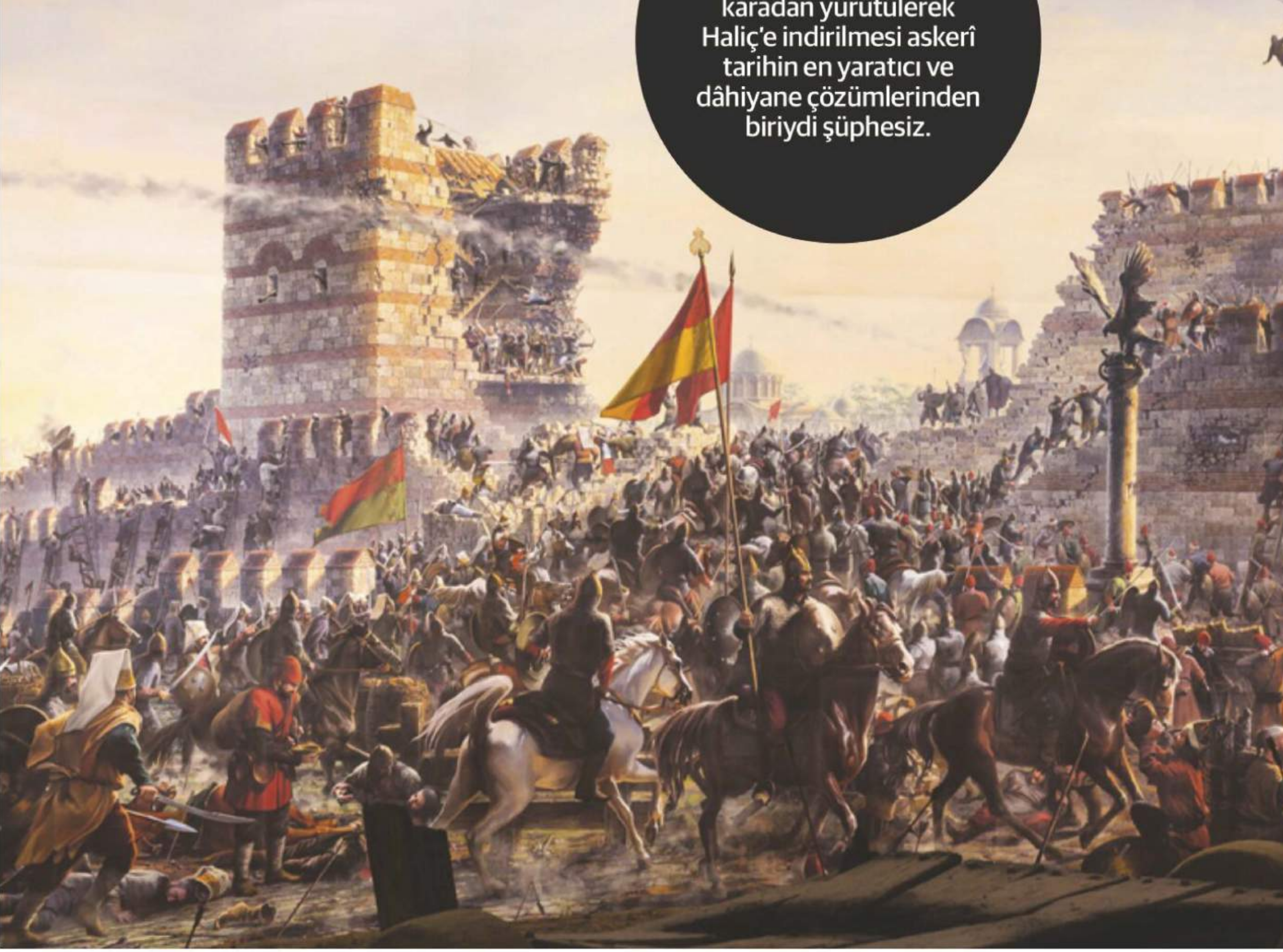
İstanbul'un fethi Bizans İmparatorluğu'nun sonunu getirdi

İstanbul'u fethetme rüyasıyla 1451'de tahta geçen Padişah II. Mehmed, kuşatma öncesinde ordularını seferber etti ve Karadeniz kıyısında Bizans'a ait son yerleri de aldı. 1452'de boğazın Avrupa yakasına, Anadolu Hisarı'nın tam karşısına Rumeli Hisarı'nı yaptırdı ve bu kritik deniz yolunun hâkimiyetini ele geçirdi. Osmanlılar bu sayede Karadeniz'den bütün giriş çıkışları kontrol edebiliyordu. Kutsal Roma İmparatoru, II. Mehmed'e sert bir uyarıda bulunsa da padişah kulak asmadı. Bizanslılar ya 5 Mart 1453'e kadar şehri teslim edecekti ya da büyük acı çekeceklerdi. Muazzam Osmanlı

İmparatorluğu donanması Marmara Deniz'inde ilerlediği sırada şehrin dış surları korkunç bir silahla karşılaştı. Bronzdan yapılma 8,5 metrelik toplar yaklaşık 20 santim kalınlığındaydı. Topların istenen konuma getirilmesi için 700 adam ve 60 öküz gerekmişti. Ne var ki Konstantinopolis'in surları oldukça sağlamdı. Ayrıca Bizans İmparatoru Haliç'in girişine devasa bir zincir çekilmesini de emretmişti. Böylece, Osmanlı gemilerinin deniz tarafındaki surlara saldırmasını önlemeye çalışıyordu. İlk günler Osmanlı ordusu için zorlu geçti. Ellerindeki

mühimmat şehrin yüksek ve sağlam surları üzerinde tahmin ettiklerinden daha az etkili olmuştu. Kuşatma kuleleri alevler içindeydi ve tünel kazma çabaları geri püskürtülmüştü. Lakin II. Mehmed'in gemileri karadan yürütme kararı her şeyi değiştirdi. Osmanlılar hem karadan hem de denizden taarruza geçti ve 29 Mayıs 1453'te, 53 gün süren kuşatmanın ardından II. Mehmed İstanbul'u fethetti.

Dâhiyane miydi?
Osmanlı gemilerinin karadan yürütülerek Haliç'e indirilmesi askerî tarihin en yaratıcı ve dâhiyane çözümlerinden biriydi şüphesiz.



1 Bombardıman başlıyor 6 Nisan
Kuşatmanın başlamasıyla, Osmanlı kara ordusu Haliç'ten Marmara'ya uzanacak şekilde surların önüne mevzilenir ve sonraki birkaç gün boyunca yoğun top atışlarıyla surları döver. Bu sırada lağımçı birlikleri de surlardaki kulelerin altını kazmakta ve Osmanlı askerleri şehrin surlarından daha yüksek olan kuşatma kuleleriyle savunmayı aşmaya çalışmaktadır.

2 İkmal gemisi geliyor 20 Nisan
Sicilya'dan gelen mısır ve diğer gerekli tedariklerle yüklü bir Bizans gemisi ve Papalık'a ait üç kadirga iyi rüzgârı fırsat bilerek Marmara Denizi'ni aşar. Osmanlı gemileri konvoyu saldırmak üzere harekete geçer ve bir kovalamaca başlar. Nihayetinde konvoy Haliç'e ulaşır ve Konstantinopolis'e çok ihtiyaç duyduğu ikmal sağlar.

3 Gemiler karadan yürütülüyor 22 Nisan
II. Mehmed, 70'ten fazla gemiyi karadan yürüterek Haliç'e indirmeyi başarır. İmparator Konstantin'in Haliç'in girişine çektiği zincirin artık bir anlamı kalmamıştır. Hazırlıksız yakalanan Bizans savunması, bir anda karşısında bulduğu Osmanlı Donanması'na etkili bir karşılık veremez. Osmanlıların baskın şeklinde taarruzu sonucunda Bizanslılar ağır kayıplar verir.

4 Son çarpışma 28 Mayıs
Kuzeybatıdaki surlar aralıksız devam eden saldırıların ardından iyice zayıflamıştır. Fakat Bizans savunması hâlâ Osmanlı askerlerini geri püskürtmektedir. Seçkin Yeniçerilerin son darbesi nihayet gidişatı değiştirir.

5 Şehir düşer 29 Mayıs
Osmanlılar harap haldeki Kerkaporta'yı (Cambazhane Kapısı) geçerek şehre girer. Bizans İmparatoru Konstantin çatışmalar sırasında hayatını kaybeder.



POPULAR SCIENCE TÜRKİYE



Ayrıca yeni icatlar, ilginç makaleler,
birbirinden ilginç görseller,

**POPULAR SCIENCE KASIM
SAYISINDA SİZİ BEKLİYOR.**



Online satın almak için: www.dergiburda.com



EVEREST'İN FETHİ



EDMUND HILLARY'NİN ZİRVE YÜRÜYÜŞÜ

Yeni Zelandalı kâşif Edmund Hillary, dünyanın en yüksek dağının zirvesine ulaşan ilk insan olmayı başararak adını tarihe altın harflerle yazdırdı. Hillary'nin bu tarihi zirve yolculuğunu birlikte keşfedelim

Yazan: Owen Williams

29 Mayıs 1953 günü saat 11.30'da Edmund Hillary, Nepalli etnik bir grup olan Şerpalara mensup yardımcısı Tenzing Norgay ile birlikte deniz seviyesinden 8.848 metre yüksekte nihayet durdu ve çevresine baktı. Karşısında daha önce kimsenin görmediği bir manzara vardı. İkili, dünyanın en yüksek dağı Everest'in zirvesine ulaşan ilk insanlar olmuştu.

Tibet-Nepal sınırında yer alan ve Himalayalar'ın arasından tüm görkemiyle yükselen Everest, daha önceki fetih girişimlerinin hepsini bertaraf etmişti. Hillary'nin Everest tırmanışındaki yoldaşları Tom Bourdillon ve Charles Evans, yalnızca birkaç gün öncesinde zirvenin 100 metre yakınına kadar tırmanmayı başarmış, fakat Evans'ın oksijen sistemi arızalanınca geri dönmek zorunda kalmışlardı. Hillary, zarif bir

jestle zaferin tüm ekibe ait olduğunu söyleyecek ve zirveye uzanan yolu açtıkları için Bourdillon ve Evans'tan övgüyle söz edecekti. Fakat yine de dünyanın en yüksek noktasındaki ilk ayak izleri tek bir kişiye ait olabilirdi ve bu kişi Hillary'ydi.

Bu doğa harikasına Everest ismi, Hindistan'da görev yapan Topograf General Sör George Everest'e ithafen, 1865 yılında Kraliyet Coğrafya Topluluğu tarafından verildi. Dağ, Nepal'de Sagarmāthā, Tibet'te ise Chomolungma olarak biliniyor ve aslına bakılırsa Sör George, Everest kelimesi Hintçede telaffuz edilemediğinden ve bu dile çevrilemediğinden isminin dağa verilmesine karşı çıkmıştı. Fakat yine de dağa Everest adı verildi. Kuvvetli rüzgârlar, düşük oksijen, buz çağlayanları, çığlar, dondurucu soğuk ve tipi nedeniyle epey tehlikeli olmasına karşın, 1885

yılında, The Alpine Club adlı dağcılık kulübünün gelecekteki başkanı Clinton Thomas Dent, Everest'e tırmanmanın mümkün olduğunu iddia etti. Haklı olduğu 68 yıl sonra anlaşılacaktı...

Hillary'nin başarılı tırmanışından önce de birçok girişim olmuştu. George Mallory ve Guy Bullock 1921 yılında bir keşif çalışması yapmış ve Tibet üzerinden dağa ulaşılan kuzey rotasını keşfetmişlerdi (Nepal üzerinden ulaşılan güneydoğu rotası, kolay bir rota olmasa da "standart tırmanış rotası" olarak kabul ediliyor). Ertesi yıl George Finch, oksijen tüpüyle tırmanmayı deneyen ilk kişi oldu ve 8.320 metre yüksekliğe çıkmayı başarak, o güne dek resmi kayıtlara göre bir insanın tırmandığı en yüksek noktaya ulaştı. Mallory, 1922 ve 1924 yıllarında tekrar tırmanmayı denedi. 1924'teki son denemesinde o ve partneri Andrew Irvine geri dönemedi. Mallory'nin bedeni 1999



Everest'in fethi

Edmund Hillary'den önceki 10 zirve girişimi ve başarısız olma nedenleri

1922

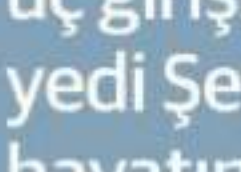


Dağcılar: Charles Granville Bruce, Edward Lisle Strutt, George Mallory, George Finch, Geoffrey Bruce

Başarısız olma nedeni:

Zirveye ulaşmak için yapılan üç girişimin ardından, yedi Şerpa dağcı çığda hayatını kaybetti. Bunlar, Everest'te kayda geçmiş ilk ölümlerdi.

1924



Dağcılar: George Mallory, Andrew Irvine, Edward Norton

Başarısız olma nedeni: Mallory ve Irvine zirveye çıkmak için tırmanırken kayıplara karıştı. Mallory'nin donmuş cesedi 1999'da bulundu.

1935



Dağcılar: Eric Shipton, Bill Tilman, Charles Wigram, Edmund Wigram, Tenzing Norgay

Başarısız olma nedeni: Aslında başarısız olmadılar, çünkü bu tırmanış yalnızca keşif amaçlı planlanmıştı. Hedef, zirveye çıkmak değildi. Batı Buz Yalağı'nın kullanılabilecek bir rota olduğunu keşfettiler.

1938



Dağcılar: Bill Tilman, Eric Shipton, Frank Smythe, Noel Odell, Peter Lloyd

Başarısız olma nedeni: Oksijen desteği olmaksızın ilerleyen ekip, hastalık ve kötü hava koşulları nedeniyle tırmanışı sonlandırmak zorunda kaldı.

1950



Dağcılar: Bill Tilman, Charles Houston, Oscar Houston, Betsy Cowles

Başarısız olma nedeni: 1935 yılındaki gibi keşif amaçlı olan bu tırmanışta, günümüzde "standart tırmanış rotası" olarak kabul edilen güney rotası üzerinde incelemeler yapıldı.

1952



Dağcılar: Edouard Wyss-Dunant, Raymond Lambert, Tenzing Norgay, Rene Aubert, Leon Flory

Başarısız olma nedeni: Bu denemede iki tırmanış gerçekleşti. İlki keşif amaçlıydı, fakat dağcılar erzakları tükendiği için geri dönmek zorunda kaldı. İkinci tırmanış girişimiye kötü hava koşulları nedeniyle son buldu.

1951



Dağcılar: Eric Shipton, Edmund Hillary, Tom Bourdillon, WH Murray, Mike Ward

Başarısız olma nedeni: Batı Buz Yalağı üzerinden olası yeni rotalar bulmak için çıkılmış bir diğer keşif gezisiydi. Aşılması mümkün olmayan bir buz yarığı nedeniyle tırmanış sonlandı.

1947



Dağcılar: Earl Denman, Tenzing Norgay, Ang Dawa

Başarısız olma nedeni: Resmi kurumlardan izin almadan düzenlenen bu tırmanışta Tibet'e yasadışı yollardan girilmişti. Kötü hava koşulları nedeniyle zorlanan bu küçük ekip tırmanışa son verdi.

1936



Dağcılar: Hugh Ruttledge, Bill Tilman, Frank Smythe, Percy Wyn-Harris, Dan Bryant

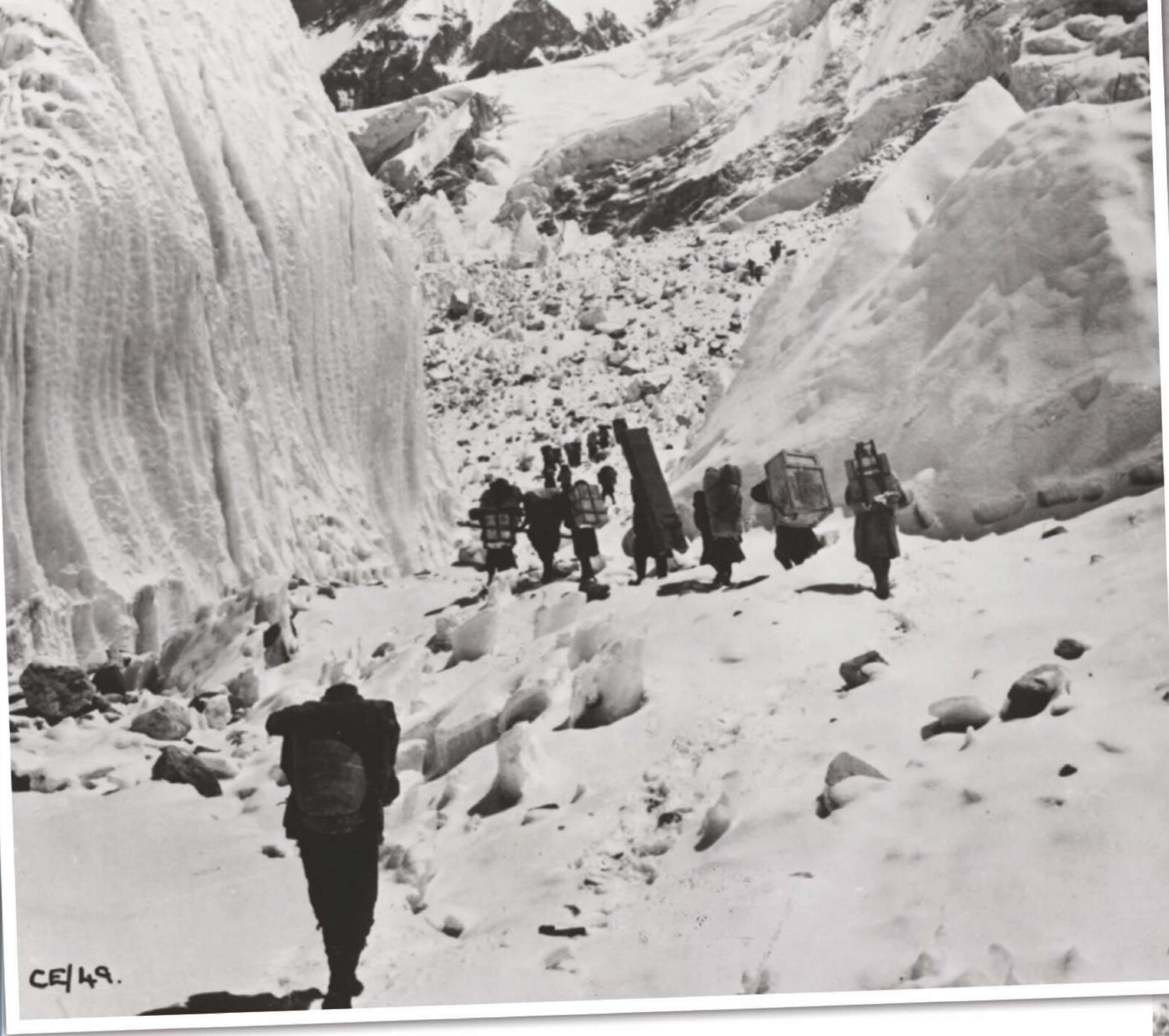
Başarısız olma nedeni: Musonun etkilerinin beklenmedik şekilde erken görülmesi, Ruttledge'in ikinci girişimini baltaladı. O ve ekibi çığ altında kalmaktan kıl payı kurtuldu.

1933



Dağcılar: Hugh Ruttledge, Lawrence Wager, Percy Wyn-Harris, Eric Shipton, Frank Smythe

Başarısız olma nedeni: Wager ve Wyn-Harris izlemeleri gereken rotayı kaybettiler ve üstüne şiddetli kar yağışı da eklenince geri dönmek zorunda kaldılar. Shipton ise rahatsızlandığı için geri döndü.



“EKİBİN ÇOĞU BU ÇETİN SINAVIN ARDINDAN VII. KAMPA GERİ DÖNDÜ, FAKAT HILLARY VE TENZİNG DEVAM ETTİ”

yılında, dağın kuzey sırtında karla kaplı halde bulundu.

Yine bir İngiliz dağcı olan Hugh Ruttledge 1933 ve 1936 yıllarında kuzey sırtından iki başarısız tırmanma denemesi gerçekleştirdi. Çin'in 1950 yılında Batılıların Tibet üzerinden dağa erişimini yasaklamasının ardından, Bill Tilman aynı yılın sonlarında güneydoğu rotasından tırmanmayı denedi. 1952 yılında ise Edouard Wyss-Dunant liderliğindeki İsviçre ekibinin tırmanışı sırasında, Şerpa Tenzing ve Raymond Lambert 8.610 metre yüksekliğe ulaşarak yeni bir rekor kırdılar. Bu deneyim, Tenzing'i 1953'teki tırmanış için vazgeçilmez biri haline getirmişti.

Hillary ve Tenzing'in tarihe geçtiği tırmanış, İngilizlerin Everest'e dokuzuncu tırmanma girişimiydi ve ekibe İngiliz Albay John Hunt liderlik ediyordu. İkinci Dünya Savaşı sırasında yarbay olarak verdiği hizmetlerden ötürü Üstün Hizmet Nişanı'na layık görülen Hunt, Alpine Club ve Kraliyet Coğrafya Topluluğu tarafından kurulmuş olan Birleşik Himalaya Komitesi'nden davet alındığında, Müttefik Seferi Kuvvetleri Yüksek Karargâhı'nda görev yapmaktaydı.

Askeri tecrübesine dağcılık alanındaki başarılı geçmişi de eklendiğinde (1937'de Himalayalarda Kocaayak'ı arama çalışmalarında görev almıştı), Hunt bu tırmanışın liderliği için biçilmiş kaftan olarak öne çıkmıştı. Gerçi bazıları, bir önceki yıl Cho Oyu Dağı'na gerçekleştirilen başarısız tırmanma girişimine liderlik etmiş Eric Shipton'ın yerine Hunt'ın seçilmesine şaşırılmıştı. Zira Hunt'ın

Everest ekibindekilerin çoğu, Hillary de dâhil olmak üzere, Cho Oyu tırmanışında yer almış dağcılardı.

Hunt'ın liderlik ettiği ekipte hekimler Michael Ward, Griffith Pugh ve Charles Evans (aynı zamanda ekibin yardımcı lideriydi); bilim insanları George Band, Tom Bourdillon ve Michael Westmacott; fotoğrafçılar Tom Stobart ve Alfred Gregory; gazeteci James Morris; organizasyon görevlisi Charles Wylie ve öğretmenler George Lowe ile Wilfred Noyce yer alıyordu. Ayrıca, Tibet ve Nepal'deki dağlık bölgeyi iyi bilen 20 Şerpa rehber ve toplam ağırlığı 4.500 kilogramı bulan malzemeleri taşıyan 362 hamal da ekipteydi. Tabii bir de Edmund Hillary vardı.

Yeni Zelanda'nın Auckland şehrinde doğan Hillary ergenlik yaşlarından itibaren dağcılığa merak salmıştı. 1939 yılında, 20 yaşındayken yaptığı ilk büyük tırmanışında, Yeni Zelanda'da yer alan 1.933 metre yüksekliğindeki Ollivier Dağı'nın zirvesine ulaşmayı başardı. Savaş karşıtı eğilimlerine rağmen, İkinci Dünya Savaşı sırasında Yeni Zelanda Kraliyet Hava Kuvvetleri'nde rotacı olarak görev yaptı ve savaştan sonra dağcılığa geri döndü. 1948 yılında, yine Yeni Zelanda'da bulunan Darling Sıradağları'nın en yüksek zirvesi olan Cooke Dağı'na (1.909 metre) tırmandı. Yeni Zelandalı arkadaşı George Lowe ile Alplerde bir gezideyken, birlikte Everest ekibine seçildiklerini öğrendiler. Muson yağmurları nedeniyle yılın büyük bir bölümünde Everest'e tırmanmak imkânsızdı. Bu yüzden, tırmanış için 1953 yılının

1953 EVEREST EKİBİ

Edmund Hillary'ye dünyanın zirvesine tırmanırken eşlik eden cesur ekip

John Hunt

Tırmanışın lideri

Geçmişte Himalayalara ve Alplere tırmanmış olan Hunt, bu bölgeler hakkında bilgi sahibiydi. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Müttefik Seferi Kuvvetleri Yüksek Karargâhı'na katıldı. 1953 tırmanışına liderlik etmesi için davet edildiğinde burada görev yapmaktaydı.

Tenzing Norgay

Rehber/Dağcı

Nepal'in kuzeydoğusunda doğmuş bir Şerpa olan Tenzing, dağcılık kariyerine başlamadan önce Budist bir keşiş olmayı düşünüyordu. Daha önce Shipton'ın 1935 yılındaki Everest tırmanışında ve başka tırmanışlarda da yer almıştı.

George Lowe

Dağcı

Yeni Zelandalı Lowe, iş hayatına öğretmen olarak başladı. Güney Alplerindeki bir tırmanış sırasında Edmund Hillary ile tanıştı.

Alfred Gregory

Fotoğrafçı/Dağcı

İngiltere'nin Blackpool kentinde büyüyen Gregory, dağcılık kariyerine İskoçya'da ve İngiltere'nin kuzeybatısındaki Lake District bölgesinde başladı. Everest Dağı'nda ve diğer tırmanışlarda çektiği fotoğraflar dünyanın dört bir yanında sergilendi.

nispeten sakın olan Nisan ve Mayıs ayları tercih edildi.

Tırmanışın ana kampı Mart ayında kuruldu ve çalışmalar devam ederken Hillary, Khumbu Buz Çağlayanını incelemek üzere tek başına yola koyuldu. Yaklaşık yüz metrelik mesafeyi katetmesi bile bir saatten uzun sürmüştü. Karşılaştığı durum, en hafif tabirle cesaret kırıcıydı ve beklediğinden katbekat daha zorluydu.

Hillary'nin ekibi kararlı bir şekilde yolculuğa başlarken, Westmacott ciddi bir emek harcayarak baş döndüren bir buz yarığının duvarlarına bir dizi basamak oydu ve böylece tırmanışı kolaylaştırdı. Bu yarığa "Mike'ın Kâbusu" ismi verildi. Bu tehlikeli rotadaki diğer kritik noktalar, "Dehşet Yarığı", "Fındıklıran", "Cehennem Ateşi Patikası" ve "Atom Bombası Bölgesi" şeklinde adlandırılacaktı. Atom Bombası Bölgesi'nde bastığı bir çıkıntı kopunca Hillary aşağı düşmeye başlamış ve ölümden kıl payı kurtulmuştu. Tenzing hemen onu güvenli bir noktaya çekti ve kısa bir süre sonra her şey yoluna girdi. Fakat Hillary'nin günlüğüne yazdıklarından bu olayın aslında onu biraz sarstığı anlaşıyor: "Pes etmiş değilim. Fakat tırmanış sırasında zaman zaman ciddi çökmeler oluyor. Burada büyük bir sınavdan geçiyoruz."

Nihayet buz tutmuş korkunç bir uçurumun üzerine halatlarla döşenmiş bir asma köprüye ulaşılar. Artık çürümüş olan köprü, İsviçreli

ekibin tırmanışından kalan bir hatıraydı. Şerpalar portatif alüminyum merdivenleri bu aşamaya kadar büyük zorluklarla yanlarında taşımışlardı. Merdivenlerin ne amaçla kullanılacağı bu aşamada ortaya çıktı; buz yarığını geçmelerini sağlayacak uzunlukta bir köprü oluşturmak için merdivenler vidalanarak birleştirildi. İlk olarak Hillary, oldukça yavaş hareketlerle sürünerek merdivenlerin üzerinden geçti ve ekip tırmanışın bir sonraki sınavı olan Batı Buz Yalağı'na (Western Cwm) doğru ilerlemeye başladı. 6500 metre yükseklikte nispeten düz olan ve rüzgârsız olması sebebiyle "Sessizlik Vadisi" olarak da anılan bu vadiye adını 1921 yılında Mallory vermişti.

Vadi, ekibin beklediğinden daha dikti fakat yine de zorlu Buz Çağlayanı'nın ardından memnuniyetle karşılanmış olsa gerek. Üstüne üstlük, Hillary ve Tenzing'in İsviçre ekibinden kalan zulada buldukları peynir, pastırma, yulaf lapası ve reçelle harika bir ziyafet çektiler. O gece kimse, İngiliz ordusunun tedarik ettiği erzaka dokunmadı. Buz üstündeki yolculuklarının yaklaşık bir ayı geride kalmıştı.

Hillary ve ekibin bir sonraki hedefi Lhotse yamacıydı. 1.125 metrelik buz duvarında Tom

ZİRVEYE GİDEN YOL

Hillary, Tenzing ve ekibin kalanının 1953 yılındaki tırmanışı tamamlaması yaklaşık iki ay sürdü

ZİRVE

29 Mayıs

En fazla bir bilardo masası büyüklüğünde olan zirvede Hillary ve Tenzing'in zorlukla yan yana durabilecekleri kadar alan vardır. Dünyanın en yüksek noktasında 15 dakika boyunca kalırlar.

HEDEFİN ÇOK YAKININDA

26 Mayıs

Bourdillon ve Evans zirveye 91 metre kala pes etmek zorunda kalmıştır. Sonrasında Hillary ve Tenzing tırmanışa başlar ve hedefe çok yaklaştıkları bir anda zirveye ulaşabilecekleri bir yol keşfederler.

LHOTSE YAMACI

4 Mayıs

1.125 metre yüksekliğindeki buz duvarı 40 ila 50 derecelik bir eğime sahiptir ve yer yer 80 derecelik çıkıntıları vardır.

IV. KAMP

24 Nisan

Tırmanış ekibi yaklaşık üç ton ağırlığındaki teçhizat ve erzakla birlikte IV. kampa ulaşır. Yükün tamamı hamallar ve Şerpalar tarafından taşınmaktadır.

BATI BUZ YALAĞI

2 Mayıs

Lhotse yamacının eteklerinde bulunan ve Sessizlik Vadisi olarak da bilinen çanak şeklindeki bu vadiye, Khumbu Buz Çağlayanı'nın ardından nispeten daha kolay yol alınır.

II. KAMP

15 Nisan

Khumbu Buz Çağlayanı üzerinden giden rotanın hazırlanması yaklaşık bir hafta sürer. Yolu her gün azimle çalışarak açan Hillary ve Şerpalar gün sonunda Ana Kampa dönmek zorunda kalırlar.

ANA KAMP

12 Nisan

Katmandu'dan başlayan 30 günlük zahmetli yolculuğun ve çalışmaların ardından Ana Kamp nihayet kurulur.

Solunum cihazı
Hillary ve ekibi, bulundukları tehlikeli yükseklikteki ince havayı solunumlarını engelleyen kapalı devre bir oksijen sistemi kullanıyordu.

Buz baltası
Çok işlevli buz baltasının ana kısmı dövme çelikten idi. Baltayla buz üzerinde yol açıyor ve basamak yontuyorlardı. Ayrıca, denge kaybı sonucunda aşağı doğru kayarken bir yere saplayıp durmak mümkündü.

Botlar

Ekibin botları mümkün olduğunca hafif olacak şekilde tasarlanmıştı ama çelikten yapılmış kramponlar ayaklardaki ağırlığı ciddi derecede artırıyordu.

SAYILARLA
EVEREST

4.500 KG

1953 tırmanışında taşınan toplam yük

362

1953 tırmanışında görev alan hamal sayısı

322 KM/S

Everest'te oluşabilecek rüzgâr hızı

-80°C

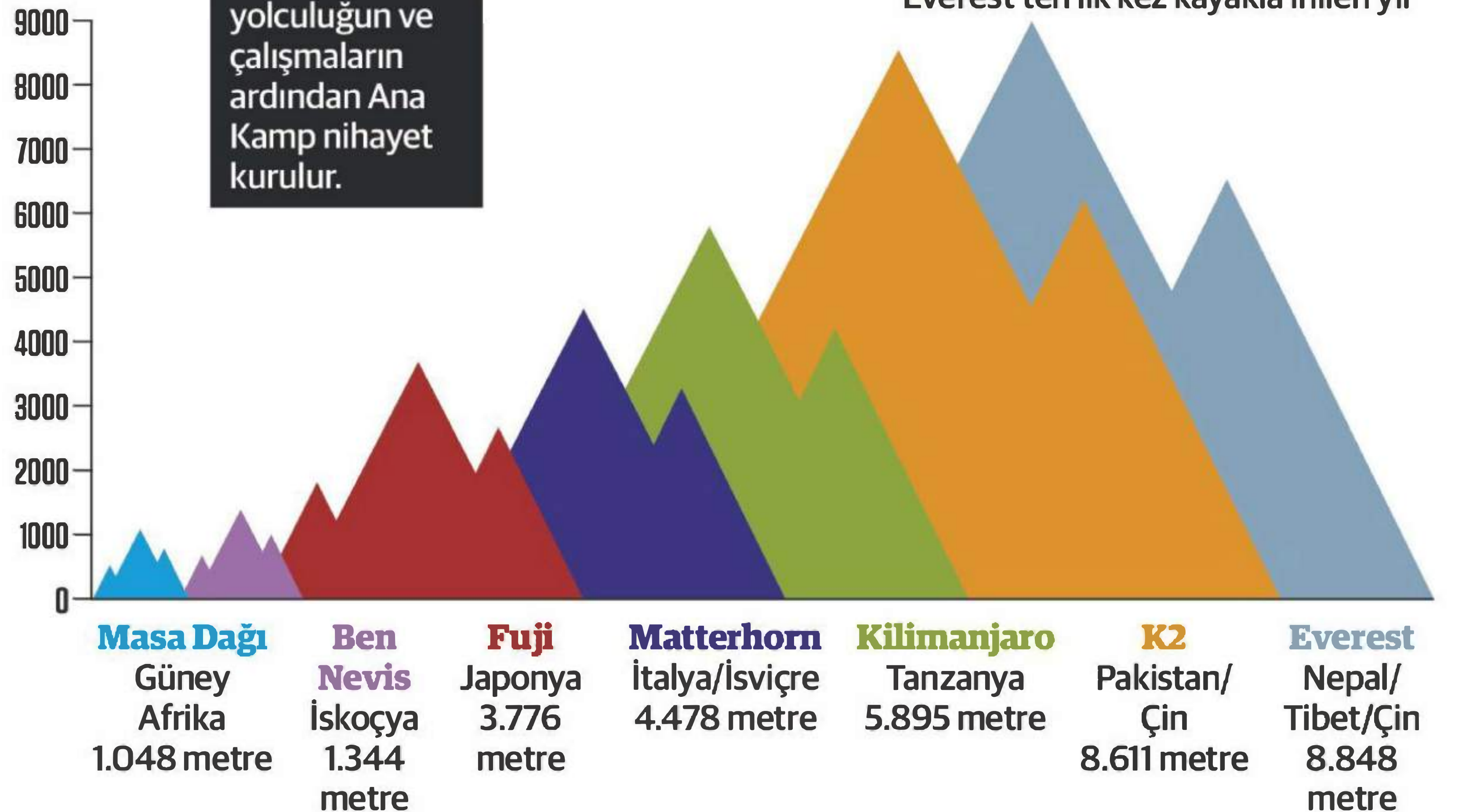
Everest'te oluşabilecek sıcaklık derecesi

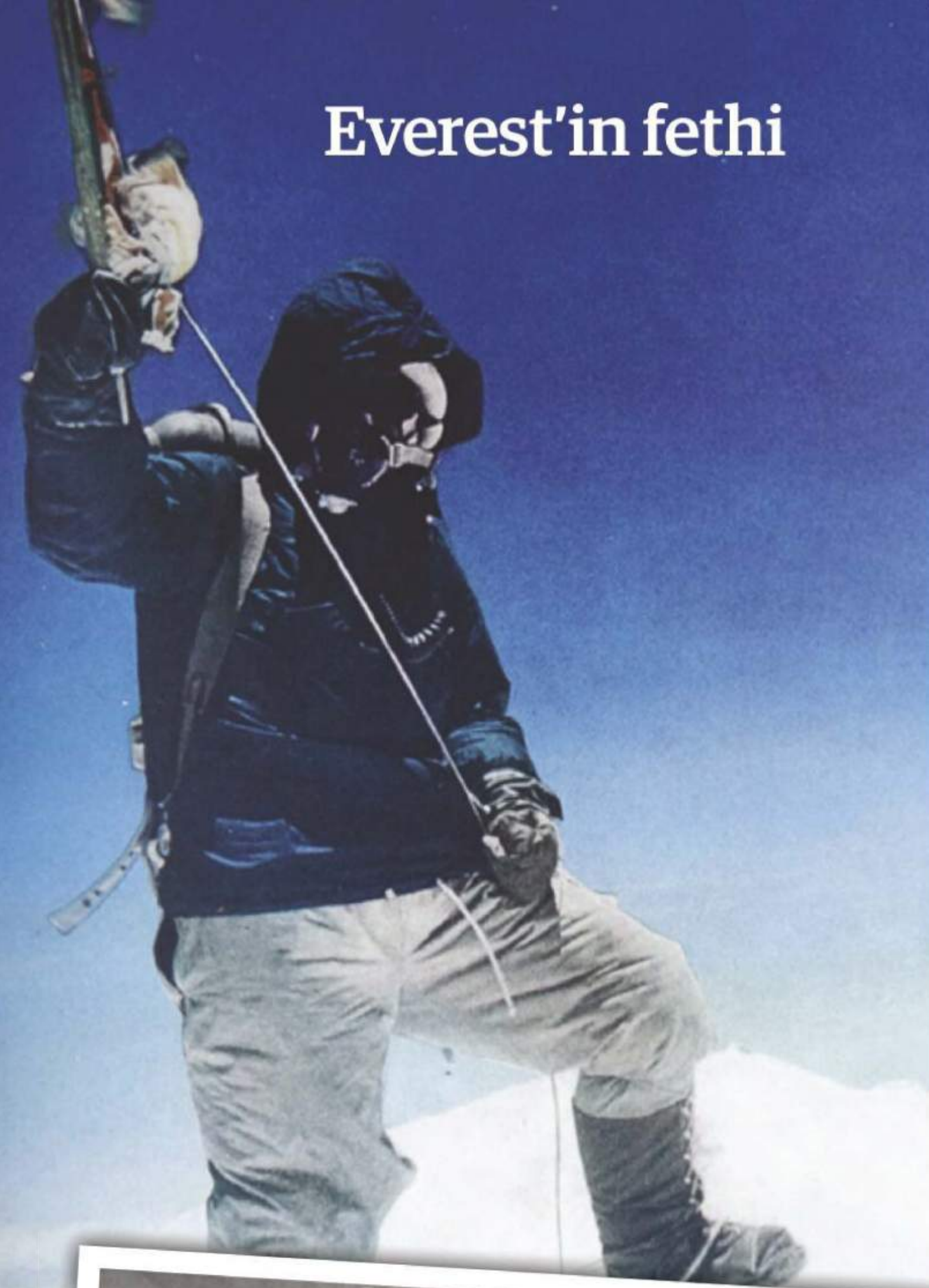
10.000 M

Her yıl Güney Geçidi'nde kullanılan sabit tırmanma iplerinin uzunluğu

1970

Everest'ten ilk kez kayakla inilen yıl





“EĞER YANILIYORSA, YAKLAŞIK 3.000 METRE DÜŞTÜKTEN SONRA AŞAĞIDAKI BUZULLARA ÇAKILABİLİRDİ”

Bourdillon'un tasarladığı yeni tip oksijen tüpleri ilk ciddi imtihanını verecekti. Bu yamacın 6.605 metredeki eteklerinde dahi zar zor nefes alınabiliyordu. Tırmanırken sarf edilecek efor ve zirvedeki yetersiz oksijen nedeniyle hipoksi (vücuttaki oksijen seviyesinin düşmesi), dağ hastalığı, beyin ve akciğer ödemi riski bu aşamadan itibaren oldukça ciddi düzeylere çıkıyordu. Wyss-Dunant buraya “Ölüm Bölgesi” adını vermişti.

Hillary ve Tenzing bir kez daha ekibe öncülük etti ve Lhotse ile Everest arasındaki Güney Geçidi'ne giden rotada tırmanmaya başladılar. İlerleyişleri sırasında, arkalarında zorlu koşullarla mücadele eden ve yaklaşık 14 kiloluk çantaları sırtlanmış Şerpaların da aralarında bulunduğu ekip için, tutunma noktaları olan, elverişli bir tırmanış yolu da oluşturmuyorlardı. Şerpalardan biri yolculuğa devam edemeyeceğini hissedince, onun çantasını Charles Wylie taşımaya başladı. Hedeflenen noktaya ulaşmak üzereyken oksijeni tükenen Wylie, akıl almaz bir yükseklikte müthiş bir gayret gösterdi ve hiçbir yardım olmaksızın, bir yandan da çantayı taşıyarak tırmanışın bu aşamasını tamamlamayı başardı. Everest'in zirvesine ulaşmak için artık tüm hazırlıklar yapılmıştı. Ekibin çoğu bu çetin sınavın ardından, geride kurulmuş olan VII. kampa döndü. Hillary ve Tenzing ise zirveye uzanan sırtta son kampı kurmak için 460 metre daha yukarı ilerledi. Altı haftalık zorlu tırmanışın ardından hedef görünmüştü, ancak amaçlarına ulaşmaları için insanüstü bir azimle, büyük kısmı haritalandırılmamış bir bölgede birkaç gün daha mücadele etmeleri gerekiyordu. Aslına bakılırsa, daha yolun başında oldukları söylenebilirdi.

Daha sonra ekibin kalanı da sırttaki son kampa ulaştı. Bu defa bir değişiklik yaptılar ve Güney Zirvesi'ne doğru zorlu ve ızdıraplı tırmanışı ilk deneyenler Bourdillon ve Evans oldu. Bu sırada belirledikleri rotalar sonradan Hillary ve

Tenzing'in işini kolaylaştıracaktı. Bir saatte 300 metre yol katederek olağanüstü bir başlangıç yaptılarsa da kendilerini bozuk oksijen tüpleriyle uğraşırken buldular. Evans, Bourdillon'a öleceğini zannettiği ani bir boğulma hissinden bahsetti. Büyük bir hayal kırıklığı yaşayan Bourdillon buna karşılık “umarım öyledir” şeklinde kayıtsız bir cevap verdi, zira zirveye çok yakındılar. Problemin tüpteki kırık bir aparatın kaynaklandığı anlaşıldı. Daha önce Wylie'nin yaptığı gibi Evans da bir süre daha tüpsüz devam etmeyi başarsa da zirveye 100 metreden az bir mesafe kala geri dönmek zorunda kaldılar. İniş yolu tırmanıştan daha kolay değildi. Dengesini kaybeden Bourdillon, Evans'a çarptı ve iki adam kontrolsüz bir şekilde dağdan aşağıya doğru kaymaya başladı. Şans eseri ikisi de hayatta kalmıştı, fakat kampa hiç de alışıldık olmayan bir yöntemle geri dönmüş oldular. Sonraki aylarda Hillary, bu ikilinin başarısız olmasına sevindiği için suçluluk duyduğunu itiraf edecekti. Bu sayede, Everest'i fetheden ilk kişi olma fırsatını kaçırmamıştı.

Fırsat 27 Mayıs günü geldi. Hillary ve Tenzing'in tarihe adlarını yazdıracağı son 48 saat o sabah başlayacaktı. İlkli, önlerindeki saatlerin öneminin son derece farkındaydı ve sabah saat 08.45'te George Lowe, Alfred Gregory ve Şerpa Ang Nyima'yla birlikte, uğuldayan rüzgârların arasında yola koyuldular. Güneydoğu Sırtı boyunca istikrarlı bir şekilde ilerlediler. Fakat 14.30'da, yorgunluktan tükenmiş haldeki Lowe, Gregory ve Nyima geri dönmeye karar verdi ve Hillary ile Tenzing'i bulutların üzerinde yalnız bıraktılar. Geceyi geçirmek için kamp kurduklarında Hillary tuhaf bir hata yaparak botlarını çıkardı. Sabah uyandığında donmuş halde bulunduğu botları tekrar giyebilmek için taşınabilir tüplü ocağının üzerinde ısıtmak zorunda kalmıştı.

Limon suyu ve sardalyayla küçük bir ziyafet çektikten sonra, ikili sabah 06.30'da son 400 metre için yola koyuldu. Fazlasıyla dik bir



UZMAN GÖRÜŞÜ

Kraliçe Victoria Şövalyelik Tarikatı Komutanlık Nişanı (CVO) ve Britanya İmparatorluğu Komutanlık Nişanı (CBE) sahibi, kraliyet temsilci yardımcısı (DP) Sör Chris Bonington, 1985 yılında

Everest'in zirvesine tırmanmış bir İngiliz dağcı. Diğer pek çok başarısının yanı sıra, 1962 yılında Eiger Dağı'nın Kuzey Yüzü'ne tırmanan ilk İngiliz ve 1970 yılında Annapurna'nın Güney Yüzü'ne tırmanan ilk kişi oldu.

Edmund Hillary, İsviçre ekibi tarafından bir önceki yıl düzenlenmiş olan ve Raymond Lambert ile Tenzing'in zirvenin 237 metre yakınına kadar ulaştığı tırmanış sayesinde, 1953 yılında Everest'in zirvesine ulaşmayı başardı. Hillary ve Tenzing'in tırmandıkları rota üzerinde bilinmeyen tek bölge sadece bu en son aşamaydı. Rotanın geri kalanı tamamen haritalandırılmıştı. Albay John Hunt'in üstün liderliği ve olağanüstü lojistik planlamasının yanı sıra, tabii ki ekibin geri kalanının da büyük katkısı oldu. Sonuç olarak ikili o gün zirveye tırmanarak muhteşem bir iş başardı.



“HILLARY, HEM
EVEREST'İN
ZİRVESİNE HEM DE
İKİ KUTBA BİRDEN
AYAK BASAN
TARİHTEKİ İLK KİŞİ
OLDU”

tırmanıştı. Tenzing zaman zaman beline kadar kara görmülyordu. Riski azaltmak için gevşek kayaları büyük bir titizlikle tek tek temizlemek zorunda kaldılar. Ayrıca sürekli olarak çığ tehlikesi de söz konusuydu. Saat 09.00'da tırmanış biraz daha kolay bir hal aldı. 8.809 metreye ulaştıklarında Hillary, zirveye doğru uzanan, son derece tehlikeli fakat yine de tırmanmanın mümkün olduğu bir yol gördü. Kangshung Sırtı'nda bulunan ve hâlihazırda aynılmaya başlamış olan bir buz tabakası, Hillary'nin ağırlığını taşıyarak, üzerinden kıvrılıp zirveye çıkmasını sağlayabilecekmiş gibi görünüyordu. Eğer yanılıyorsa, yaklaşık 3.000 metre düştükten sonra aşağıdaki buzullara çakılabilirdi. Fakat yanılmamıştı... Hillary saat 11.30'da Everest'in zirvesine ayak bastı, kısa bir süre sonra Tenzing de ona katıldı. Zirve, ikisinin zorlukla yan yana durduğu dar bir alandı. Onca zorluğun ardından sonunda başarmışlardı. Duygu seline kapılan ikili oksijen maskelerini çıkardı ve kucaklaştı. Zirveye bayraklar diktiler ve yanlarında getirdikleri bazı şeyleri gömdüler. Tenzing, kızına ait birkaç şeker ve bir kalem, Hillary ise küçük bir haç gömdü. Birkaç fotoğraf çektikten sonra, tırmanışa oranla çok daha hızlı fakat yine korkutucu olan iniş yolculuğuna başladılar. Zirvede sadece 15 dakika kalmışlardı. Saat 16.00'da Güney Geçidi'ndeki kampa vardılar. Hillary burada arkadaşı Lowe'a şöyle dedi: “O namussuzun hakkından geldik.”

Zirveye ulaşıldığı haberi 2 Haziran'da, II. Elizabeth'in taç giyme töreninin olduğu gün İngiltere'ye ulaştı. Bu önemli olayın ardından tüm ekibi İngiltere, Hindistan ve Tibet hükümetlerinin vereceği bol miktarda ödül ve onur nişanı bekliyordu.

Sonraki yıllarda Tenzing, Hindistan'ın Darjeeling şehrindeki Himalaya Dağcılık Enstitüsü'nün ilk arazi eğitimi direktörü oldu ve ardından, Tenzing Norgay Adventures adını verdiği kendi doğa yürüyüşü merkezini kurdu. Hillary ise maceralarına devam etti. 1959 yılında yaya olarak Güney Kutbu'na, 1985 yılında ise uçakla Kuzey Kutbu'na yolculuk yaptı. Hem Everest'in zirvesine hem de iki kutba birden ayak basan tarihteki ilk kişi oldu. Bir taraftan da kendini hayır işlerine adadı. Özellikle Şerpa halkına yardımlarda bulundu ve Himalaya Vakfı aracılığıyla Nepal'de okullar ve hastaneler inşa ettirdi.

Sonradan, Everest'in zirvesindeyken şunları düşündüğünü söyledi: “Vadinin karşısındaki Makalu Dağı'nın muhteşem görünen zirvesine doğru baktım ve zihnimde oraya tırmanmak için bir rota oluşturmaya çalıştım. Şunu anladım ki dünyanın tepesinde duruyor olsam da hiçbir şey sona ermemişti. Şüphesiz yeni maceraların peşine düşecektim.” ○

HISTORY of WAR

**DÜNYANIN EN ÇOK OKUNAN SAVAŞ
TARİHİ DERGİSİ HISTORY OF WAR ŞİMDİ TÜRKİYE'DE!**
MUHTEŞEM FOTOĞRAFLAR, İLLÜSTRASYONLAR VE BENZERSİZ HİKÂYE ANLATIMI İLE
TARİHTEKİ EN ÖNEMLİ SAVAŞLARI KEŞFEDİN!



**EYLÜL - EKİM -
KASIM SAYISI
BAYİLERDE!**

Online satın almak için: www.dergiburda.com



VENEDİK'İN DOĞUŞU

Venediklilerin, bir ticaret imparatorluğu
kurarak Akdeniz'e hâkim oluşunun hikâyesi

Yazan: Edoardo Albert



Venedik dünyadaki başka hiçbir yere benzemez. İlk kurulduğunda mülteciler için güvenli bir sığınak olan Venedik, tüm Akdeniz'e hâkim olduğu dönemdeyse

güçlü tüccarların şehrine dönüştü. Bu kent, eski görkemli zamanlarından, ziyaretçilerini tarihte bir yolculuğa çıkardığı düşüş dönemine kadar, her daim dünyadaki diğer tüm şehirlerden farklı bir yer oldu.

İnsanların, ilk olarak Venedik lagünündeki adaları mesken tutmasının nedeni de buydu. Batı Roma İmparatorluğu'nun çöküşünden sonraki tehlikeli ve kaotik yüzyıllarda, kıvrılan su yolları arasında gizlenmiş küçük adalar güvenli birer yaşam alanı olmuştu. Aslına bakılırsa, tarih boyunca Venedik'i Venedik yapan şey de bu coğrafi konumu oldu. Bir lagün içerisindeki adacıklar ve kıyı boyunca uzanan çamur zemin üzerine kurulu olan şehir, etrafında yer alan kordon şeklindeki uzun ve dar adalar sayesinde

Adriyatik Denizi'nden gelecek tehlikelerden korunuyordu.

İtalya anakarasından geçit vermez bataklıklarla ayrılan Venedik, insanlara iyi bir barınak, hatta bir sığınak sağlıyordu sağlamasına ama bunun bir bedeli vardı. Orta Çağ'da zenginliği belirleyen unsur toprak sahipliği olduğundan, dönemin en varlıklı ve en güçlü kişileri doğal olarak en çok toprağı olanlardı. Bu topraklarda üretilen yiyecek insanları, özellikle de toprak sahiplerinin güçlerini pekiştirmesi için gereken askerleri besliyordu. Fakat Venedik'in neredeyse tamamı sularla kaplıydı. Şehirde yaşayanlar için esas sorun, dışarıdan gelebilecek tehlike riskini yoksullukla takas etmiş olmalarıydı. Tarıma elverişli toprakları olmayan, balık ve tuz dışında doğal kaynağı bulunmayan Venedikliler ticaret yapmak zorundaydı. Venedik'in coğrafi konumunun önemi bu noktada bir kez daha kendini gösterdi. Denizle iç içe yaşamının tüm ►



VENEDİK'İN DOĞUŞU

gerekliliklerini ustalıklı öğrenen Venedikliler, denizcilik ve gemiler konusundaki üstün bilgi ve tecrübelerini avantaja çevirdiler.

Geleneksel olarak Venedik'in kuruluş tarihi, şehirdeki ilk kilise San Giacomo'nun, Rialto adasına inşa edildiği 25 Mart 421 olarak kabul ediliyor. İlk birkaç yüzyıl boyunca şehir Konstantinopolis'teki Doğu Roma (Bizans) imparatoruna tabiydi ve bu durum, Adriyatik Denizi'ndeki özel konumunun da katkısıyla, şehrin sonradan ticari bir güce dönüşmesindeki en önemli faktör oldu.

Lagünün kıyıları boyunca evler inşa etmek için çok sayıda ahşap kazığın kum ve balçığın derinliklerine çakılması gerekiyordu. Bu, haliyle epey zahmetli bir işti ve çok büyük bir işgücüne ihtiyaç vardı. Venedik'in üzerlerinde yükseleceği binlerce ağaç kütüğünün şehre taşınması gerekmekteydi ve bunların çoğu Adriyatik Denizi'nin karşı kıyısındaki Dalmaçya bölgesinden getirildi. Tüm bu zorlu işlerin başarıyla tamamlanması, hem yoksulların hem de zenginlerin kadirgamlarda birlikte kürek çektiği veya kazık çakma düzeneklerinde var gücüyle çalıştığı muazzam bir iş birliği sayesinde gerçekleşti. Bu ortak çaba, şehirde her kesimden insanların birbiriyle dayanışma içerisinde olduğu ve gelecekte Venedik'teki yaşamın temel dayanağını teşkil edecek bir topluluk ruhu yarattı.

Venedik, Bizans İmparatorluğu'nun bir ileri karakolu olarak ortaya çıktıysa da zamanla imparatorluğun siyasi denetiminden sıyrılmayı başardı. Ancak bir yandan da doğuyla olan bağını, bu bölgelere duyduğu ilgiyi ve yönelimi muhafaza etti. 11. yüzyılın sonuna gelindiğinde, Venedik artık bağımsız bir devlet olarak tanınıyordu.

Denizcilik alanındaki yetkinliği sayesinde şehir, başlangıcından itibaren Haçlı Seferleri'nde çok önemli bir rol oynadı. Kudüs'ün Haçlılar tarafından fethinin ardından 1099 yılında Kutsal Topraklarda Haçlı Devletleri (Outremer) kurulduğunda, Venedikli tüccarlar ortaya çıkan ticari fırsatları çok iyi değerlendirdi. Doğunun ticari mallarına ulaşabilecekleri kısa rotalar ve Akka gibi limanlardaki üsleri sayesinde, bu tüccarlar yükte hafif pahada ağır malları Venedik'e naklediyor, ardından Avrupa'da bu yeni lükslerin tadına varan krallıklara satıyorlardı. Söz konusu malların arasında en kârlı olanı kuşkusuz baharatlardı. Hafif, kolay taşınabilen ve uzun ömürlü doğu baharatları ticaret yapmak için çok ideal ürünlerdi.

Orta Doğu'da kurulmuş Haçlı devletleri güçlenen İslam orduları karşısında çökmeye başladığında, ticari faaliyetlerini korumak isteyen Venedikliler Papa III. Innocentius'un Dördüncü

16. yüzyıla ait bu renkli gravür Venedik'in eşsiz tasarımını gözler önüne seriyor



Haçlı Seferi çağrısına doğal olarak canı gönülden destek verdi. Kutsal Toprakların geri alınması, Hristiyan Venediklilerin sadece ruhen değil, kazançlarını korumak, hatta arttırmak için de istediği bir şeydi. Haçlıların temsilcileri, ordunun denizden sevkıyatıyla ilgili detayları konuşmak üzere şehre vardığında, başta Venedik Doçesi Enrico Dandolo olmak üzere tüm Venedikliler onları can kulağıyla dinledi. Dandolo 90'lı

yaşlarındaydı ve kördü ama zihni cam kadar keskin ve berraktı.

Haçlılar, 33.500 asker ve 4.500 attan oluşan devasa bir orduyu sevk edecek gemiler talep ediyordu. Bu büyüklükteki bir orduyu taşımak ve erzak sağlamak, tüm Venedik halkının iki yıl boyunca sadece bu işle meşgul olmasını gerektirecekti. İlk yıl gemiler hazırlanacak, sonraki yıl boyunca tüm ordu gideceği yere taşınacaktı. Böyle bir anlaşmayı kabul etmek, Venedik'in geleceğini seferin sonucuna bağlamak demektir. Bu

yüzden Dandolo, ortak bir karar vermek için tüm halkı San Marco Kilisesi'nde topladı. Haçlıların isteklerini duyan Venedikliler, anlaşmanın yapılmasına razı oldu.

1201 yılında yapılan bu anlaşma bir yandan Venedik'e kutsal bir merteye kazandırırken, diğer yandan Orta Çağ Hristiyan dünyasında hararetli tartışmalara yol açan büyük bir felakete vesile olacaktı. Hazırlıkların yapılmasının

Venedikliler, gemi inşasındaki yetkinliklerinin onlara kazandırdığı güç ve saygıyla gurur duyuyordu



VENEDİK TARİHİNDEKİ ÖNEMLİ OLAYLAR

421

Venedik'in geleneksel olarak kabul gören kuruluş tarihi.

828

Venedikliler, Marco İncili'ni yazdığı düşünülen Aziz Marco'nun (Evanjelist Markos) naaşını ele geçirir.

11. YÜZYIL

Venedik, Bizans hâkimiyetinden kurtulur ve artık bağımsızdır.

1095

Venedikliler, Birinci Haçlı Seferi için gereken gemileri temin eder.

1203-1204

Dördüncü Haçlı Seferi ve Konstantinopolis'in Haçlılar tarafından yağmalanması.



ardından Haçlılar Venedik'e vardığında, orduda vadettiklerinden çok daha az adam vardı ve üstüne üstlük yanlarında getirdikleri para mutabık kalınan 94.000 markın epey altındaydı. Haçlı davasında şehirlerini ortaya koyan Venedikliler, oynadıkları kumarı kaybedecek gibi görünüyordu.

Haçlı Seferi'nin liderleri, sözleşmede kendilerine düşen şartları yerine getiremediklerinin farkındaydı, zira Venedikliler de bunu açıkça dillendiriyor ve serzenişte bulunuyordu. Eğer anlaşma bozulur ve sefer daha başlamadan başarısız olursa Haçlılar ciddi bir itibar kaybı yaşayacaktı. Bu şartlar altında, Haçlıların, Adriyatik'in diğer yakasındaki rakip bir Hristiyan devletle yaşadıkları sorunlar konusunda Venediklilere yardım etmesi iki taraf için de makul bir çözüm olarak ortaya çıktı. Böylece Haçlılar yola çıkabilecek, rakibini alt etmesi sayesinde Venedik'in masraflarının büyük bir kısmı da telafi edilmiş olacaktı. Ancak bu karar felaketle sonuçlandı, zira Dördüncü Haçlı Seferi'nin ilk eylemi, Papa'nın aksi yöndeki açık talimatlarına rağmen günümüz Hırvatistan'ındaki Hristiyan şehri Zadar'ı kuşatıp,

yağmalamak olmuştu. Bu talihsiz eylem, daha sonra olacakların da habercisi gibiydi.

Seferin son eylemiyse yaklaşık bir buçuk yıl sonra, İslam ordularının ilerleyişine karşı esas savunma duvarını oluşturan, Bizans İmparatorluğu'nun başkenti Konstantinopolis'in kuşatılmasıydı. Umutsuzca paraya ihtiyaç duyan Dördüncü Haçlı Seferi, Bizans İmparatorluğu'ndaki

taht kavgasına müdahil olmuş, Haçlılar büyük miktarda para ve daha pek çok şey vadeden IV. Aleksios'u tahta oturtmuştu.

Bilmedikleri şeyse, Aleksios'un vaatlerini yerine getirecek durumda olmadığıydı. Haçlılar, Hristiyan dünyasının en zengin şehrinin hemen dışında karargâh kurmuştu ve seferin başından beri yaklaşık 18 aydır için için kaynayan huzursuzluğun artık son raddeye ulaşmasıyla olaylar patlak verdi. Haçlılar, Konstantinopolis'e saldırarak şehri yağmaladılar.

"Sefer daha başlamadan başarısız olursa Haçlılar ciddi bir itibar kaybı yaşayacaktı"

(günümüzde Sultanahmet Meydanı'nın bulunduğu yer) dört bronz at heykelidir. Söz konusu heykeller San Marco Kilisesi'nin girişinin üstündeki

sundurmaya yerleştirilmek üzere Enrico Dandolo tarafından Venedik'e gönderildi. Sonrasında ölen Dandolo, Ayasofya'da gömüldü.

Konstantinopolis'in yağmalanmasının ardından Venedik'e dost bir imparatorun tahta çıkmasıyla, Venedikliler önemli fırsatlar sunan yeni ve büyük ticaret alanlarına açılma fırsatı yakaladı. En dişli rakipleri Cenevizliler ise buralardan dışlandı. İtalya anakarasının diğer tarafında, Ligurya Denizi'nin en kuzeyinde yer alan Ceneviz, ticaret ve daha pek çok konuda adeta Venedik'in ikiziydi. Cenevizliler de en az Venedikliler kadar yetenekli denizcilerdi ve benzer şekilde kendilerini ticarete ve buradan elde ettikleri kâra adanmışlardı. Hâlihazırda iki şehir arasında geçmişten gelen şiddetli bir rekabet vardı ve Cenevizlilerin Karadeniz'e erişiminin engellenmesiyle durum epey tatsız bir hal aldı. Dördüncü Haçlı Seferi'nin ardından Bizans'ın başına bela olan iç savaşta Cenevizliler ve Venedikliler farklı aktörleri desteklediler. Bunu yaparken iki tarafın da aklından geçen şey, rakibini Konstantinopolis'e ve Karadeniz'e uzanan kârlı ticaret yollarından uzak tutmaktı. Sonraki yüzyıl boyunca bu soğuk savaş dört kez sıcak çatışmaya dönüşecek ve korsanlık girişimlerinin yanı sıra, iki şehrin ticari filolarının birbirine yakın şekilde faaliyet gösterdiği yerlerde sık sık meydana gelen saldırılar da buna tuz biber ekecekti.

13. yüzyılın sonuna gelindiğinde Venedik Avrupa'nın en zengin ve Paris'ten sonraki en kalabalık şehriydi. Marco Polo'nun da aralarında bulunduğu şehrin önemli tüccarlarından bazıları Avrupa'nın sınırlarının çok ötesine uzanan yolculuklar yapmış ve dünyanın farklı yerlerinden çok çeşitli ve yeni ürünlerin Venedik'e akmasını sağlamıştı. Fakat bu yolculuklarla şehre yalnızca kıymetli mallar değil, vebaya yol açan pireleri taşıyan kara sıçanlar da gelmişti. Netice tam bir felaketti; şehrin üçte ikisi hayatını kaybetti. Salgın nihayetinde kontrol

VENEDİK SAVAŞ KADIRGASI

Akdeniz'e hükmettikleri dört yüzyıl boyunca, savaş kadirgaları Venedik'in gücünü yansıtan en önemli unsurlardan biriydi. Derine inmeyen gövdesi, yüksek manevra kabiliyeti ve hızı sayesinde, savaş kadirgaları Doğu Akdeniz'deki deniz yollarına hâkim

olmalarını sağladı. Gemilerin inşa edilebilmesi için, Endüstri Devrimi'nden önce Avrupa'nın en büyük sanayi tesisi olan Venedik Tersanesi'ni kurdular. Duvarlarla çevrili tersanenin gemi üretim kapasitesi ve kullanılan üretim tekniği o dönemde rakipsizdi.

Henry Ford'un, otomobil üretimini kökten değiştiren ve seri üretimi mümkün kılan montaj bandından yüzyıllar öncesine dayanan bu teknikte, gemiler yüzdürülerek, tıpkı montaj bandındaki gibi farklı görevleri olan ustalar tarafından inşa ediliyordu.

Gemide yaşam

Geminin kış tarafına kurulan bir çadır sayesinde subaylar hava şartlarına karşı korunabiliyordu. Güvertedeki diğer mürettebat ve askerlerse güneşe veya yağmura karşı korunaksızdı.

Yelkenler

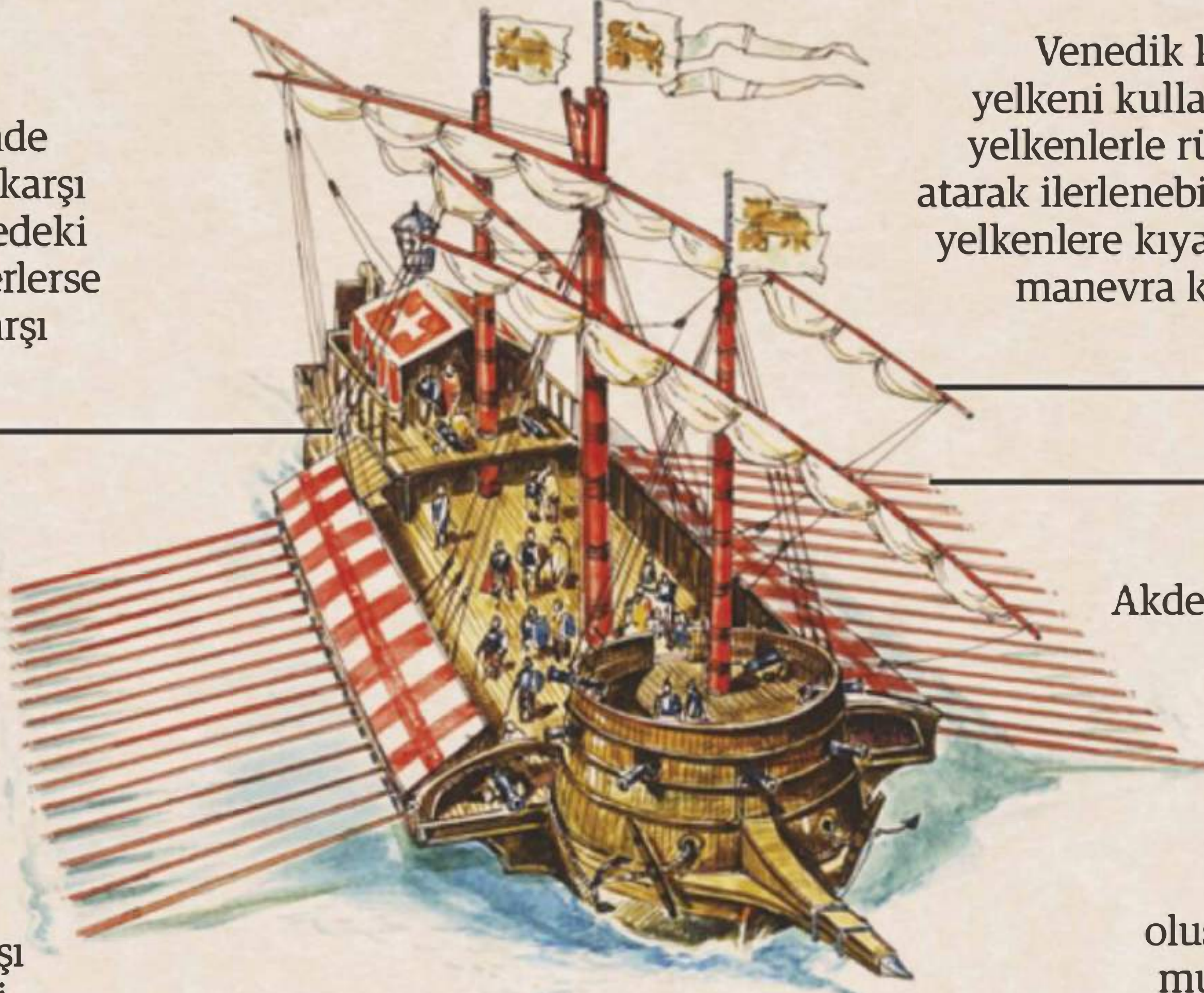
Venedik kadirgalarında Latin yelkeni kullanılıyordu. Bu üçgen yelkenlerle rüzgâra karşı tramola atarak ilerlenebiliyor, bu da dörtgen yelkenlere kıyasla daha yüksek bir manevra kabiliyeti sağlıyordu.

Kürekçiler

Akdeniz'deki diğer deniz güçlerinden farklı olarak, Venedik kadirgalarının mürettebatı kölelerden ziyade özgür erkeklerden oluşuyordu. Bu sayede, muharebeler sırasında gemilerde ani bir isyan tehlikesi söz konusu olmadığı gibi, düşman gemilerine yapılan bordalamalarda kürekçiler de sıcak çatışmaya katılıyordu.

Sivri uç

Kadirgaların ana silahları geminin ön kısmında konumlanıyordu. Önceleri sadece koçbaşı kullanılırken, teknoloji geliştiğinde buraya toplar da yerleştirildi.



1284-1285
İlk Venedik dukası basılır.

1348
Veba salgını patlak verir.



1479
Venedik, Osmanlı karşısında yenik düşer.

1637
Kamuya açık ilk opera binası inşa edilir.

1797
Napolyon Venedik'i fetheder. Cumhuriyet son bulur.



TÜCCAR PRENSLER

Akdeniz genelinde bir ticaret imparatorluğu kuran Venedik, Orta Çağ'ın sonunda dünyanın ilk ticari süper gücü haline geldi

Ticaret, Venedik'teki yaşamın tam merkezinde yer alıyordu. Tabii ki her şey Cumhuriyet'in onuru ve finansal gücü için yapılıyordu ama bu ikisinden birini tercih etmek gerektiğinde kâr her zaman baskın çıkıyordu. Neredeyse hiç doğal kaynağı olmayan bir lagünde yaşayan Venediklilerin, Akdeniz'i çevreleyen krallıklar arasında süregelen rekabet ve şiddet ortamında hayatta kalabilmek için zekâ ve yeteneklerine güvenmekten başka seçeneği yoktu. Onlar da tam olarak bunu yaptılar. Diğer krallıklar Venediklileri hem gıptayla izliyor hem de onlara karşı ciddi bir şüpheyle yaklaşıyordu. Fakat şehre onur ve kazanç sağlandığı sürece, kimin ne düşündüğünün Venedikliler için hiçbir önemi yoktu.

"Her şey Cumhuriyet'in onuru ve finansal gücü için yapılıyordu"

Tüccarlar

Venedik toplumunun en üst tabakasını rütbeli askerler veya toprak sahipleri değil, tüccarlar oluşturuyordu.

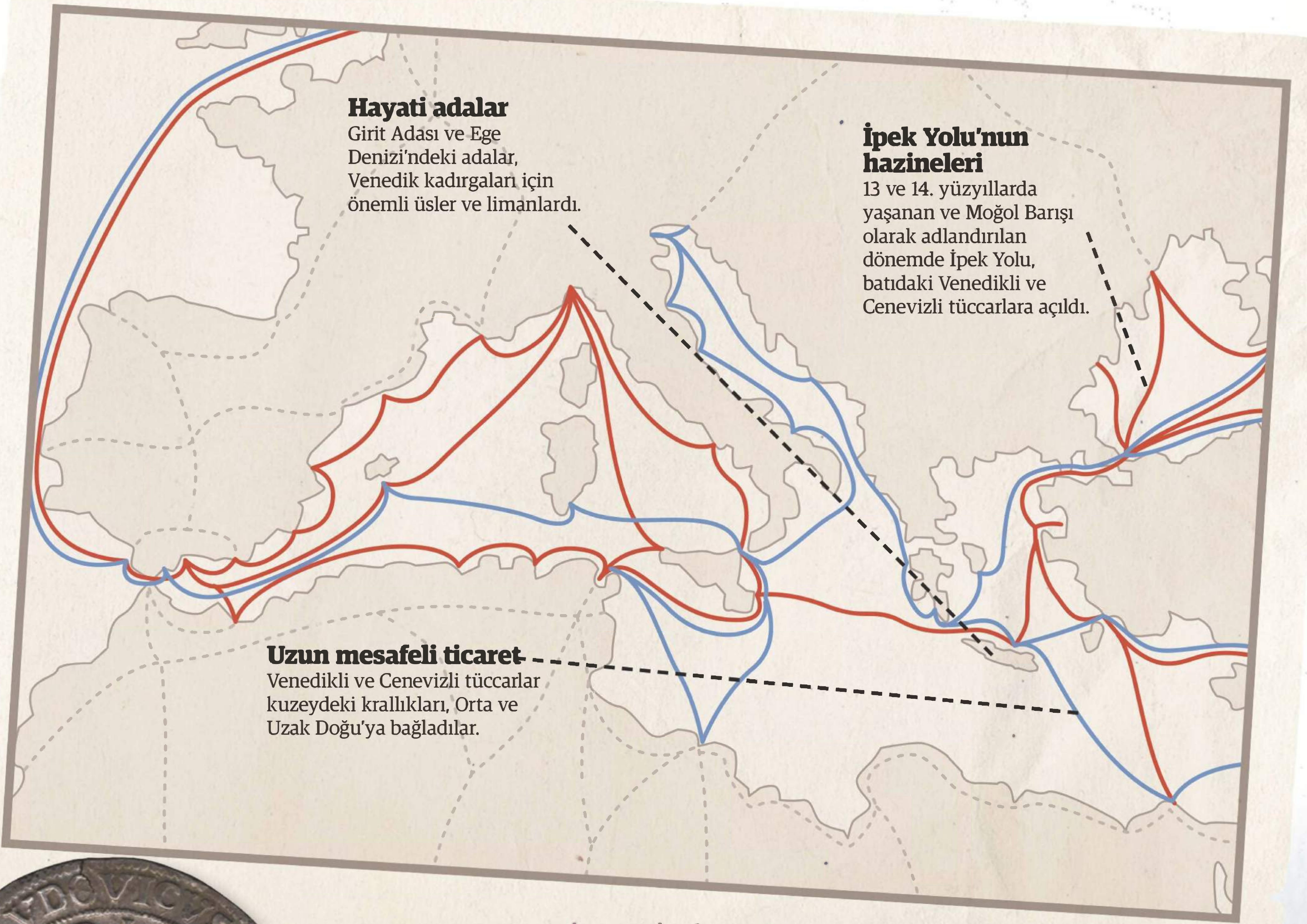
Ticaret, Venedik'in ekonomisi ve dünyadaki konumu için hayati öneme sahipti



Döviz İşlemleri ve Finansman

Venedikli bankerler, uzun mesafeli ticaretin risklerinin üstesinden gelebilmek için, modern bankacılığa çok benzeyen bir sistem kurmuştu.





Uzun mesafeli ticaret

Venedikli ve Cenevizli tüccarlar kuzeydeki krallıkları, Orta ve Uzak Doğu'ya bağladılar.

Anahtar

— Venedikliler — Cenevizliler



Duka

%99,47 oranında altın içeren Venedik dukası güvenli ticaretin simgesi haline gelmişti.

Gondolcular

Ayakta kürek çeken gondolcular, çeşitli ürünleri farklı satış noktaları arasında taşıyordu.

Baharatlar

Yükte hafif, pahada ağır ve uzun ömürlü olan baharatlar, Venedikli tüccarlar için ideal ithalat ürünüydü.

Perakendeciler

Venedikli perakendeciler, ürünleri şehir merkezinin sokaklarında küçük miktarlarda satıyordu



VENEDİK'İN DOĞUŞU

► altına alındığında, Venediklilerin yüzyıllardır yaptıkları işi sürdürmekten başka seçeneği yoktu.

Ticaret Venedik Cumhuriyeti için ne kadar önemliyse, Venediklilerin yolsuzluğun önlenmesi konusundaki hassasiyeti de bir o kadar yüksekti. Yaklaşık iki yüz yıldır Akdeniz'deki ticarete hâkim olmalarını sağlayan deniz aşırı topraklarının oluşturduğu ticaret imparatorluğu Stato da Mâr (Deniz Devletleri), oldukça titiz bir şekilde idare ediliyor ve her şey en ince ayrıntısına kadar kayıt altına alınıyordu.

Öyle ki Cumhuriyet 1797 yılında nihayet miadını doldurduğunda, geçmişte tutulmuş yazılı kayıtların saklandığı rafların uzunluğu 72 kilometreye ulaşmıştı.

Limanları ve Venedik'in sahip olduğu diğer toprakları yöneten valilerin dürüstlüğüne garanti altına almak için, şahsi menfaat sağlayacak ticaret yapmamaları konusunda onlara yemin ettiriliyor ve iş fırsatları söz konusu olduğunda akrabalarını kayırmalarını engellemek amacıyla, hizmet yerlerine ailelerini götürmelerine izin verilmiyordu. Hiyerarşinin en tepesindeki Venedik doğesinin bile yabancı prenslerden hediye kabul etmesi yasaktı. Herkesin kurallara uyduğundan emin olmak için, farklı bölgelerdeki tüm idarecilerin faaliyetlerini ve kayıtlarını inceleyen müfettişler görevlendiriliyordu. Siyah cübbe giyen bu müfettişler (provveditori) sınırsız yetkiye sahipti ve istedikleri kişiyi görüşmek üzere huzurlarına çağırabiliyorlardı. Müfettişlerin dürüstlüğüne sağlamak için de tedbirler alınmıştı. Göreve çıkan denetçiler, aynı zamanda birbirlerini de denetleyen üçerli gruplar halinde çalışıyordu.

Venedik Cumhuriyeti hayranlık uyandıran bu katı bürokrasi vasıtasıyla deniz aşırı topraklarının

kontrolünü sağlarken, sahip olduğu ticaret limanlarının ve tüccarlarının paylaştığı ortak kültür sayesinde bunları ana şehirle birlikte tek bir çatı altında toplamayı da başardı. Öte yandan, geçmişte Konstantinopolis'in Haçlılar tarafından yağmalanması Venedik'in Akdeniz'deki ticari hâkimiyetini arttırmış olsa da Bizans İmparatorluğu'nun ciddi şekilde zayıflaması, ticarete ilgi duyan başka bir gücün Doğu Akdeniz topraklarına yavaş yavaş yayılmasına yol açtı. 15.

yüzyıla gelindiğinde Osmanlı İmparatorluğu karanın hâkim gücüydü ve 1453'te Konstantinopolis'i fethetti. Venedik, diplomasi yoluyla konumunu korumanın yollarını arasa da

Osmanlı Devleti Avrupa'da fetihler yaparak ilerlemeye devam ediyordu. Şiddetli bir saldırı tehlikesiyle karşı karşıya olan Venedikliler, savaşmak zorunda kalana değin zaman kazanmaya çalıştı. Savaş kaçınılmaz olduğunda bazı muharebelerde galip gelmeyi başarmış olsalar da Stato da Mâr nihayetinde Osmanlı karşısında yenik düştü ve Akdeniz'deki hâkimiyetini kaybetti. Gelgelelim yeni dünyaların keşfiyle beraber Atlantik kıyısındaki Avrupa devletleri yeni ticaret yolları kurdu ve bu gelişmeler Akdeniz'in cazibesinin azalmasına yol açtı. Venedik, bir yandan geleneklerine bağlı kalarak yavaş yavaş ticaretin yerine turizme ağırlık vermeye başladı. Şehir, 18 ve 19. yüzyıl seçkinlerinin seyahatleri sırasında uğradığı önemli bir durak haline geldi. Venedik, geçmişte ticaretten kazandığı servetle çok güzelleşmişti ve artık bu güzelliği sayesinde servet kazanıyordu. Günümüze kadar da bunu sürdürmeyi başardı, zira dünya üzerinde La Serenissima'nın (en huzurlu yer) bir benzeri daha yok. ○

“Venedik, geçmişte ticaretten kazandığı servetle çok güzelleşmişti”



Doçenin sarayı bir zamanlar hükümet binası ve adliye sarayıydı

AZİZ MARCO VENEDİK'E GELİR

828 yılında, Venedikli tüccarlar Malamocco'lu Buono ve Torcello'lu Rustico ticaret amacıyla İskenderiye'nin yolunu tuttular. Müslüman ordular tarafından fethedilmiş olan İskenderiye o dönemde Abbasilerin kontrolündeydi. İskenderiye'deki San Marco Kilisesi'nin papazlarıyla konuşan Buono ve Rustico, papazların Aziz Marco'nun kilisede bulunan naaşının güvenliğini endişe ettiklerini öğrendiler. Ayrıca, Abbasilerin yönetimi altında kendilerini de pek güvende hissetmiyorlardı. Bunun üzerine tüccarlar, kutsal emanet olarak kabul edilen Aziz Marco'nun bedenini de yanlarında getirmeleri şartıyla, onları güvenli bir şekilde Venedik'e götürmeyi teklif etti. Teklifi kabul eden papazlar, Aziz'in bedeninden artakalanları bulunduğu lahitte çıkarıp, yerine başka birinin cesedini yerleştirdiler. Ardından, Aziz Marco'nun naaşını bir sandığa koydular ve Venedik'e doğru yola çıkacak gemiye yüklemeyi önce cesedin üstünü tuzlanmış domuz etleri ve lahanalar koydukları bir katmanla örttüler. Deniz açılmadan önce Müslüman gümrük memurları kargoyu incelemek üzere gemiye çıktı fakat domuz etlerini görünce daha fazla kurcalamadan geri çekildiler. Sorunsuzca denize

atılan Aziz Marco'nun bedeni sandıktan çıkarıldı ve saygıyla güverteye yerleştirilerek etrafına mumlar ve tütsülükler konuldu. Böylece Aziz Marco Venedik'e ulaştı ve şehir halkının gösterdiği sevgi ve bağlılık sonucunda kısa sürede Venedik'in önceki koruyucusu Aziz Theodore'un yerini aldı. Venedikliler kismetlerini denizde arıyordu ve deniz onlara Aziz Marco'yu getirmişti. Bu olay pek çokları tarafından ilahi bir rastlantı olarak görüldü.



San Marco Kilisesi'nde yer alan bu mozaikte Aziz Marco'nun bedeninin taşınması tasvir edilmiş



Gustave Doré'nin, Konstantinopolis'in yağmalanması tasviri

GERÇEK BİR KÜLTÜR ŞEHİRİ

Dünya üzerinde sanata Venedik kadar ilham vermiş başka bir şehir daha yok. İşte bu sanat yapıtlarından bazıları:



BÜYÜK KANALDA GONDOL YARIŞI CANALLETTO

Kendisi de bir Venedikli olan Giovanni Antonio Canal veya daha çok bilinen adıyla Canaletto, seyahat amacıyla şehre gelen İngiliz seçkinlerine satılan Venedik tablolarıyla ün yaptı. Savaş nedeniyle turistler İtalya'ya gelmemeye başlayınca İngiltere'ye yerleşti ve burada Thames Nehri'ni ve daha pek çok yeri resmetti.

VENEDİK'TE ÖLÜM

THOMAS MANN

Thomas Mann'ın meşhur romanında, yorucu bir çalışmanın ardından üzerindeki gerginliği atmak için Venedik'e giden ünlü yazar Aschenbach, genç Polonyalı Tadzio'nun olağanüstü güzelliği karşısında büyüleniyor.

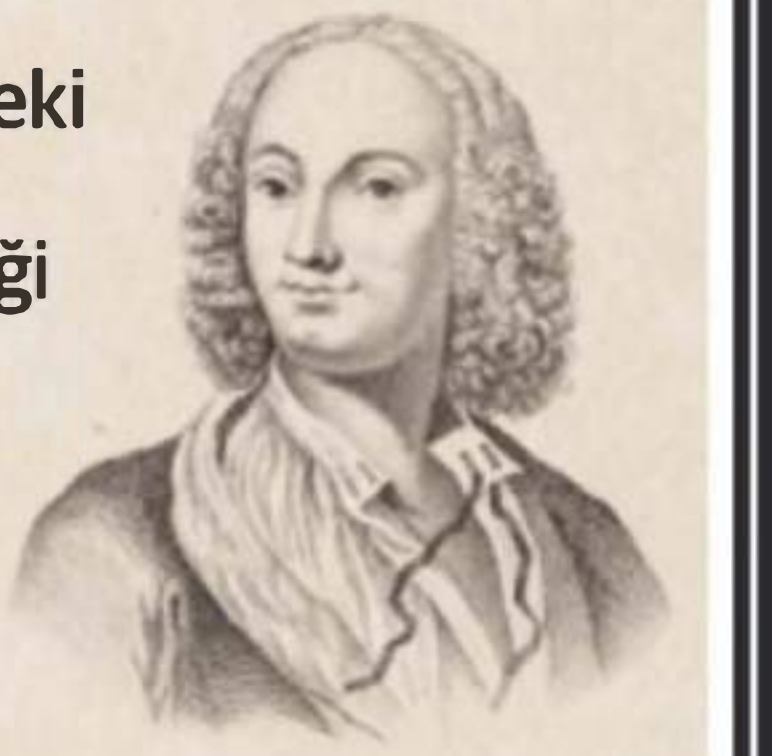


KARANLIĞIN GÖLGESİ

YÖNETMEN: NICOLAS ROEG
Başrollerini Donald Sutherland ve Julie Christie'nin paylaştığı 1973 yapımı bu film bir klasik olarak kabul edilmektedir. Filmde, boğularak ölen kızlarının yasını tutan bir çiftin Venedik'e yaptığı seyahati ve burada kızlarını gördüğünü iddia eden bir medyumla tanışmalarını izliyoruz.

ANTONIO VIVALDI

Vivaldi 30 yıl boyunca Venedik'teki Ospedale della Pietà adlı yetimhanede keman öğretmenliği yaptı. Bu kurum, yetim ya da terk edilmiş çocuklara destek oluyordu. Dört Mevsim adlı eseri de dâhil olmak üzere, önemli çalışmalarının çoğunu burada besteledi.



VENEDİK MİMARİSİ

Şehrin mimari tarzı, Gotik kemerleri Bizans ve İslam mimarilerinden unsurlarla birleştiriyor ve Venedik Gotik olarak adlandırılıyor. Bu mimari tarz 14. yüzyılda ortaya çıktı.

Konstantinopolis'ten yağmalanan bronz atlar, açık havada yıpranmalarını engellemek amacıyla San Marco Kilisesi'nin içerisine taşındı





ANTİK YUNAN TANRILARI

Olimpos tanrılarının kökenlerini
ve Antik Yunan kültürünü nasıl
şekillendirdiklerini keşfedin

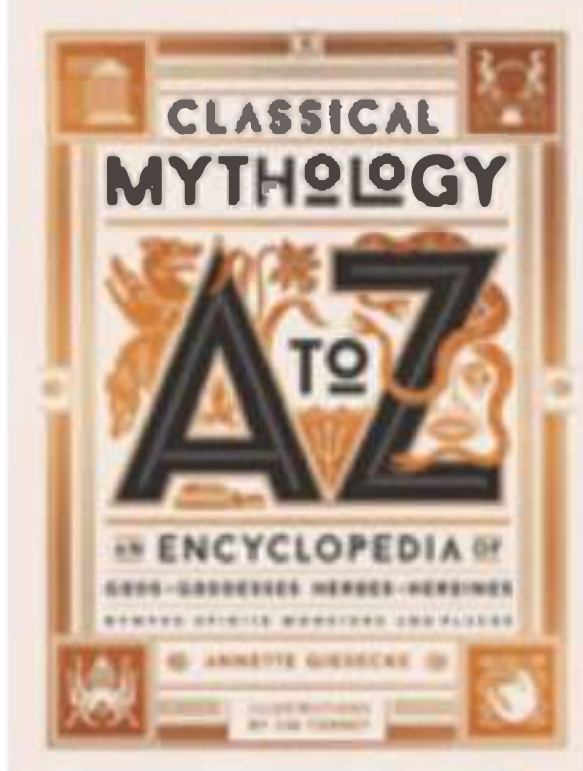
Yazan: Annette Giesecke

Tarihçi Herodot'a göre, Antik Yunan tanrılarını yaratanlar MÖ 8. yüzyılda eserler vermiş olan şairler Homeros ve Hesiodos'tu. MÖ 5. yüzyılda yaşamış Herodot'un kendisi de günümüzde Bodrum sınırları içerisinde yer alan Halikarnaslı bir Antik Yunandı. Aslına bakılırsa Herodot, Homeros ve Hesiodos ya da daha doğru bir ifadeyle, onlara atfedilen eserler konusunda haklıydı. Homeros'un İlyada ve Odesa destanları, Hesiodos'un Theogonia (İşler ve Günler) adlı şiiriyle birlikte, Batı dünyasının günümüze ulaşan en eski edebiyat eserleri. Birer kitap uzunluğundaki bu şiirlerde, önemli tanrılarının hepsi farklı güçleri ve nevi şahsına münhasır kişilikleri olan karakterler olarak tasvir ediliyor. "Tanrılarının Kökenleri/Doğuşu" anlamına gelen Theogonia adlı eserinde Hesiodos, Antik Yunan tanrılarının nasıl var olduğunu detaylarıyla anlatıyor. Onun ilahi yaratılış miti aynı zamanda Doğanın ve Evrenin kökenlerine dair bir hikâye de sunuyor ve bu anlamda bir kozmogoni (evrendoğum) örneği. Buna göre, ilk tanrılar doğanın saf temel güçleriydi (elemental). Evrenin tanrılaştırılmış fiziki unsurlarıydılar. Fakat yavaş yavaş antropomorfik bir şekle büründüler, yani (en azından zaman zaman) insani bir biçime ve duygulara sahip oldular. Zeus, Hera, Afrodit, Poseidon ve diğer ünlü Olimpos tanrıları başlangıçta yoklardı. Yine birer tanrı olarak kabul edilen Yeryüzü ve Gökyüzü yaratıldıktan sonra ortaya çıktılar.

UZMAN ÖZGEÇMİŞİ

ANNETTE GIESECKE

Delaware Üniversitesi'nde Klasik Filoloji Profesörü olan Annette Giesecke, aynı zamanda Antik Yunan ve Roma Çalışmaları Başkanıdır. Ayrıca, *Classical Mythology A to Z: An Encyclopedia of Gods & Goddesses, Heroes & Heroines, Nymphs, Spirits, Monsters and Places* adlı kitabın yazarıdır.



YARATILIŞ MİTİ

Hesiodos yaratılış mitini anlatmaya, "Her şeyden önce Khaos vardı" sözleriyle başlıyor. Ona göre Evren, uçsuz bucaksız bir hiçlik, yani Yunancada boşluk anlamına gelen "Khaos" olarak ortaya çıktı. Khaos'tan Gaia doğdu. Gaia hem yeryüzü hem de ana tanrıçaydı. Yani Toprak Ana'ydı. Onu, her şeyin başlangıcında var olan diğer elemental tanrı ve tanrıçalar izleyecekti. Arzunun ve aşkın tanrısı Eros da Kaos'tan doğdu ve ardından Erebus (Karanlık) ile Niks (Gece) geldi. Erebus ve Niks birlikte Aether'i (yüksek gökyüzü) ve Hemera'yı (Gün) doğurdu. Yalnız kalmak istemeyen Gaia, kendisine dostluk etmesi ve onu koruyup, sarmalaması için Uranüs'ü (Gök) yarattı.

Gaia ve Uranüs üç farklı grubun ebeveynleri oldular. İlk doğanlar, en ünlüleri Okeanos (Yeryüzünü çevreleyen büyük nehir), Rhea ve Kronos olan 12 Titandı. Titanları, Kikloplar izledi. Bunlar, alınlannın ortasında tek bir gözü olan, güçlü ve zalim üç devdi. Son olaraksa, elli başlı ve yüz kollu Hekatonkheirler (Yüz Kollular) doğdu.

Uranüs, canavar görünümüne çocuklarından nefret etmişti ve doğar doğmaz onları annelerinin karnına geri iterek, Gaia'nın tarifsiz bir acı çekmesine ve öfkelenmesine yol açıyordu. Bunun üzerine Gaia, Titan çocuklarından yardım istedi fakat hiçbirinin Uranüs'e karşı gelecek cesareti yoktu; en küçükleri Kronos hariç... Annesinin ona verdiği orağı yanına alan Kronos, babası gece annesinin yanına uzandığında onu hadım etti ve tanrıların en güçlüsü haline geldi. Hadım olmasına rağmen üreme yetisini devam ettiren Uranüs, yeni nesillere can vermeyi sürdürdü. Yarasından yeryüzüne akan kandan Erinyeler (intikam ilaheleri), tepeden tırnağa silahlı Gigantlar (ölümsüz devler) ve Dişbudak ağacı perileri (Meliadlar) doğdu. Ayrıca, Uranüs'ün kesilen cinsel organının suya düşmesiyle oluşan köpüklerden, arzusun ve güzelliğin tanrıçası Afrodite ortaya çıktı. Öfkeden çılgına dönen Uranüs ise intikam yemini etti. Titan kız ve erkek

kardeşlerin birleşmesinden çok sayıda çocuk dünyaya geldi. Bunların en ünlüleri Helios (Güneş), Selene (Ay), Eos (Şafak), Nike (Zafer) ve Eris'ti (Kargaşa). Ensest ilişki Antik Yunan tanrıları arasında hiçbir zaman tabu olmamıştı. Bir Titan olan Kronos,



kız kardeşi Rhea ile evlendi. Kronos ve Rhea'nın çocukları; Hestia (Sonsuz ateşin ve ailenin tanrıçası), Demeter, Hera, Hades, Poseidon ve en son doğan Zeus'tu. Ne var ki Kronos, çocuklarından birinin kaderinde kendisini tahtından indirmek olduğunu öğrenmişti ve bu yüzden tüm çocuklarını doğar doğmaz yutup, karnında saklıyordu. Bundan kurtulmayı başaran tek çocuğu Zeus oldu. En küçük oğlu doğduğunda korku ve endişe içinde olan Rhea, eşini kandırmak için bir hileye başvurmuş, o fark etmeden bir taşı hızlıca kundaklayıp yeni doğan Zeus'un yerine koymuştu. Bu arada Zeus Girit'e götürüldü ve burada büyükannesi Gaia tarafından büyütüldü. Gaia, büyüyüp bir yetişkin olduğunda Zeus'un kardeşlerini kurtarabilmesi için bir plan tasarladı. Özel bir bitki sayesinde Zeus, babasının, yuttuğu tüm kardeşlerini kusmasını sağladı.

Zeus ve artık tutsaklıktan kurtulmuş olan ailesi Olimpos Dağı'na yerleşti. Dağın zirvesi o kadar yüksekti ki Cennetle Yeryüzünü birbirine bağlıyordu ve nihayetinde burada yaşayanlar Olimpos tanrıları olarak tanındı. Ardından Titanlarla, Zeus'un başını çektiği yeni nesil Olimpos tanrıları arasında bir güç mücadelesi ortaya çıktı. Zeus, Kronos'un bir zamanlar yeraltındaki Tartaros'a hapsedtiği Kiklopları ve Hekatonkheirleri



SAĞ-ÜST
Kronos,
Antik Yunan
mitolojisindeki
Titanlardan
biri ve Zeus'un da
babasıydı

SAĞ-ORTA
Ressam
Francisco
Goya'nın,
Çocuklarını
Yiyen Satürn
(Kronos'a
Roma'da verilen
isim) tablosu

ALT Homeros'un
Yunan tanrıları
hakkındaki
tasvirleri, bu
konudaki ilk
tarihi kayıtlar
arasındadır





Zeus'un arabası, at şekline bürünmüş dört rüzgâr tarafından çekiliyordu



kurtardı ve onların yardımıyla, Titanlara karşı verdiği on yıl süren yıkıcı savaştan galip çıktı. Bir sonraki mücadelesini ise Gaia'nın en küçük oğlu Tifon'a karşı verdi. Tifon, yüz tane tıslayan yılan başına sahip korkunç bir canavardı. Zeus yine galip geldiğinde, kardeşleri onu kralları olmaya ve kendilerine nüfuz alanları tahsis etmeye teşvik ettiler. Zeus, kardeşleri ve çocukları artık Antik Yunanların başlıca tanrıları olacaktı.

ZEUS

İsmi Yunancada "Parlayan" anlamına gelen Zeus, Antik Yunan mitolojisinde ve inancında "tanrıların ve insanlığın efendisi" olarak görülüyordu. Antik Yunanlar Zeus'la, muhtemelen Karadeniz ve Hazar Denizi arasındaki bozkırlardan gelen Hint-Avrupalı göçmenler sayesinde tanıştı. Hâlihazırda mevcut olan Toprak Ana tanrıçasının önüne geçen Zeus kültü, MÖ 2. binyıl itibarıyla tamamen yerleşti. "Bulut toplayıcısı" olarak adlandırılan Zeus, hem gökyüzünün hem de yağmur, gök gürültüsü ve şimşek gibi hava olaylarının tanrısıydı. Onun bu güçlerini yansıtan simgeleri, yıldırım ve kuşların

ORTA-SOL Kartallar Zeus'un haberci kuşlarıydı. Zeus ayrıca kartal şekline bürünebiliyordu

SOL Zeus genellikle, gücünü ve bilgeliğini temsil eden yıldırım, asa ve kartalla tasvir edilir

"ANTİK YUNANLAR ZEUS'LA HİNT-AVRUPALI GÖÇMENLER SAYESİNDE TANIŞTI"

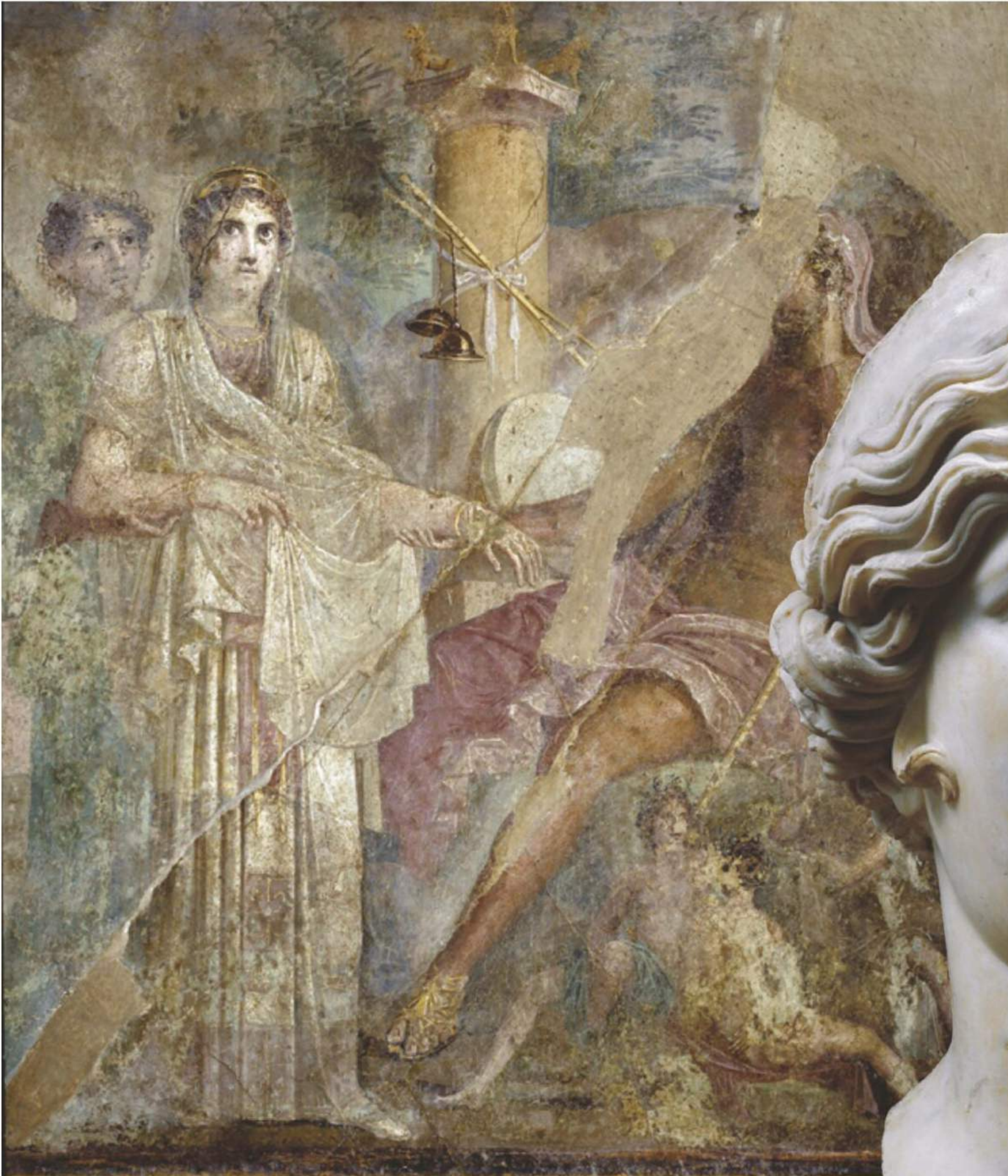
en görkemlisi kartaldı. Kiklopların onun için yaptığı yıldırım etkili bir silah olarak kullanabiliyordu. Gökyüzü tanrısı olmasının yanı sıra, şehirlerin adil bir biçimde yönetilmesini ve yurttaşların güvenli şekilde yaşamasını sağlayan bir tanrıydı.

Hesiodos'un anlattıklarına göre, Zeus ilk olarak ikinci nesil Titan tanrıçası Metis (Bilgelik) ile evlendi. Bir kehanet Metis'in kendisini alt edecek çocuklar doğuracağını haber verince, bunu önlemek isteyen Zeus hamile karısını yuttu. Bir süre sonra Zeus korkunç bir baş ağrısı çekmeye başladı. Ateşle demirin tanrısı Hephaistos ağrıyı dindirmek için kafasını baltayla yardığında, yetişkin haldeki tanrıça Athena mızrağı, kalkanı ve zırhıyla dışarı fırladı.

Çapkınlığıyla ünlü Zeus'un Athena dışında daha pek çok çocuğu oldu. Onun bu çapkınlıkları, ikinci karısı olan kız kardeşi Hera'yı çok kızdırmaktaydı. Çeşitli kaynaklarda farklılık göstermekle birlikte Zeus'un, bazıları tanrıçalardan bazılarıysa ölümlü kadınlardan yaklaşık 100 çocuğu oldu. Örneğin, sonradan Hades'in kraliçesi olacak olan Persefoni, Zeus'un, kız kardeşi Demeter'den doğan kızıydı. Titan tanrıça Leto'yu da ikiz kardeşler Apollon ve Artemis'e hamile bıraktı. Ölümlü bir kadın olan Semele, Dionysos'un annesiydi. Haberci tanrı Hermes ise ikinci nesil bir Titan olan Maia'dan doğan oğluydu. Zeus'un Hera'dan olan "meşru" çocuklarıysa, savaş tanrısı Ares ve nispeten daha az önemli tanrıçalar Hebe (Gençlik) ile İlihiya'ydı (Doğum tanrıçası). Zeus'un sayısız çocukları arasında, deniz tanrıçası Thetis'in oğlu Akhilleus ve kendi torunu Alkmene'den doğan oğlu Herakles (Roma mitolojisindeki Herkül) gibi kahramanlar da vardı.

HERA

Zeus'un kraliçesi, kız kardeşi Hera'ydı. Hera'nın yerel bir Antik Yunan tanrıçası mı yoksa başka bir kültürden alınmış bir tanrıça mı olduğu tam olarak bilinmiyor. Diğer Antik Yunan tanrıçaları gibi, Akdeniz bölgesinde yaygın şekilde tapınılan bir Taş Devri Toprak Ana Tanrıçası'ndan evrilmiş olması muhtemel. Öte yandan, Yunanistan'ın güneyinde yer alan Pilos (Navarin) ve Tebai'de bulunan Tunç Çağı'na ait kil tabletler, Hera'ya MÖ 2. binyıldan sonra tapınıldığını ve onun Zeus'la ilişkisinin de yine bu tarihten sonra söz konusu olduğunu gösteriyor.

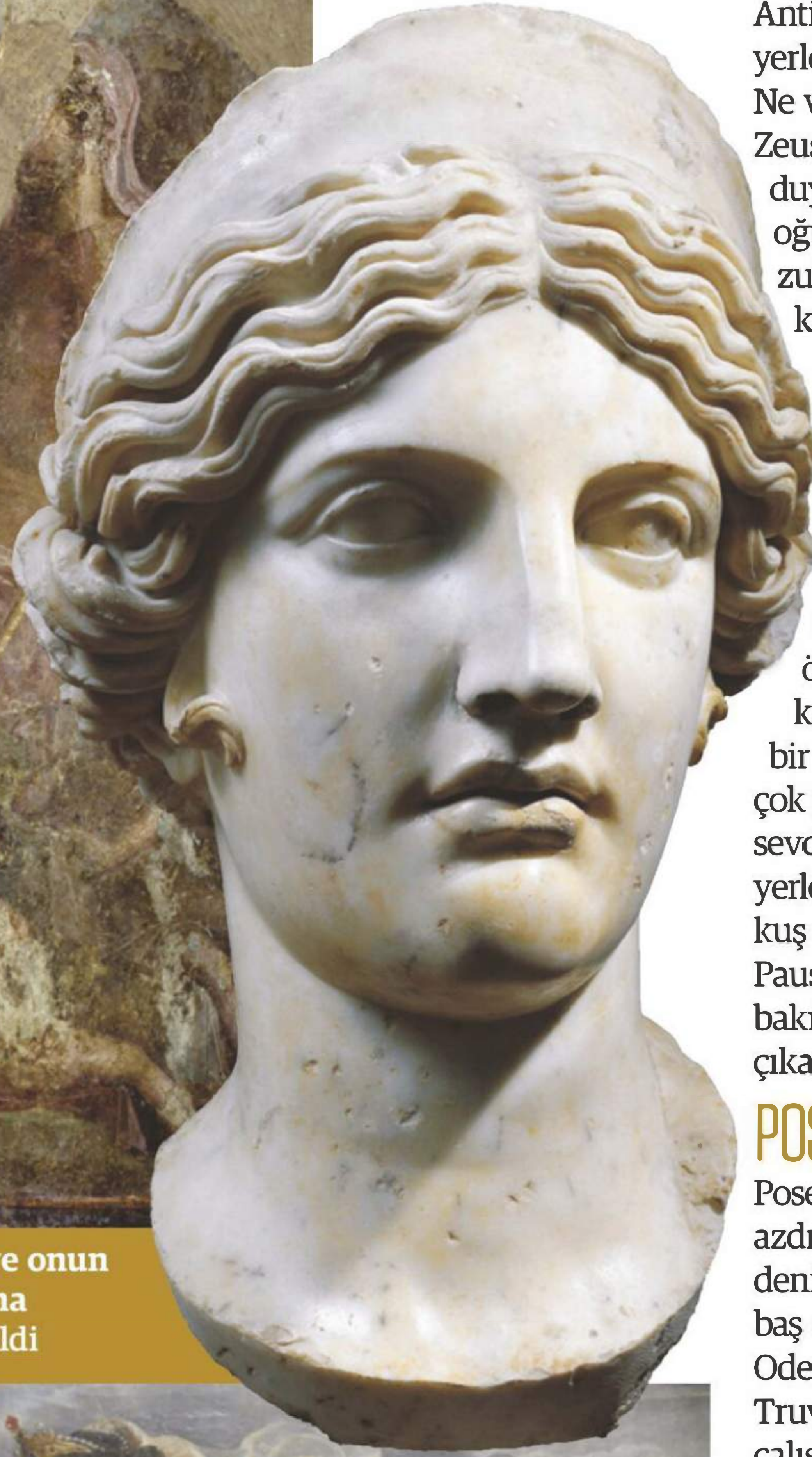


ÜST Pompei'de bulunan bu freskte Hera ve Zeus'un düğünü tasvir ediliyor

ALT Tavus kuşu, Hera'nın ve onun çapkın Zeus'a göz kulak olma çabasının sembolü haline geldi



Evli kadınları ve anneleri gözetip kollayan tanrıça Hera'nın büstü



Hera, doğum ve evlilik tanrıçasıydı. Dolayısıyla, evli kadınların ve annelerin koruyucusuydu. Kokulu çiçekleri düğün buketlerinin süslemelerinde kullanılan mersin ağacı ona adanmıştı. Hera ayrıca Antik Yunan şehirlerini ve diğer yerleşim yerlerini tüm sakinleriyle birlikte gözetirdi. Ne var ki mitolojide Hera belki de en çok Zeus'un sayısız aşk ilişkisi karşısında duyduğu kıskançlık ve Zeus'un gayrimeşru oğullarından biri olan Herakles'e yaptığı zulümle hatırlanır. Keza Hera'nın kutsal kuşu olan tavus kuşunun hikâyesi de yine aynı şekilde tanrıçanın kıskançlığıyla ilintiliydi. Hikâyeye göre Hera, çapkın Zeus'un beğenisini kazanan bakire Callisto'nun başına bekçi olarak yüz gözlü canavar Argos'u dikti. Fakat Argos, Zeus'un isteği üzerine Hermes tarafından uyutulup, öldürüldü. Hera, sadakati ve hizmetleri karşısında duyduğu minnettarlığın kalıcı bir nişanesi olarak Argos'un yasını tuttu ve çok güvendiği bekçisinin her bir gözünü en sevdiği kuş olan tavus kuşunun kuyruğuna yerleştirdi. Hera için kutsal olan bir diğer kuş da guguk kuşuydu. Seyahat yazarı Pausanias'ın (MS 2. yüzyıl) yazdıklarına bakılırsa, Zeus Hera'yı ilk kez baştan çıkardığında guguk kuşu kılığına girmişti.

POSEIDON

Poseidon, denizlerin efendisiydi. Dalgaları azdırabildiği gibi dindirebiliyor, dolayısıyla denizcilerin bazen koruyucusu, bazen de baş düşmanı olabiliyordu. Homeros'un Odesa destanındaki kahraman Odysseus'un, Truva'dan kendi yurdu İthaka'ya dönmeye çalışırken denizlerde on yılını harcamasına yol açan şey Poseidon'un öfkesiydi. Poseidon ayrıca deprem tanrısidir ve üç uçlu mızrağını vurduğunda yeryüzü sarsılırdı. Öte yandan, Antik Yunanlar için oldukça değerli olan atlar Poseidon'a adanmıştı. Bir Antik Yunan efsanesine göre, kahraman Perseus, Gorgon Medusa'yı kafasını keserek öldürdüğünde, kestiği yerden doğan kanatlı at Pegasus, Poseidon'un oğluydu.

Poseidon en eski Antik Yunan tanrılarından biriydi ve denizcilikle uğraşan bir halk için doğal olarak çok büyük bir öneme sahipti. Tunç Çağı'ndan kalma kil tabletlerde Poseidon'dan bahsedildiğinden, Zeus ve Hera gibi ona da MÖ 2. binyıldan sonra tapınıldığını kesin olarak biliyoruz. Poseidon eğer yerel bir Antik Yunan tanrısı değilse, Hint-Avrupalı ve yerel deniz tanrılarının birleşiminden oluşan bir tanrıyı temsil ediyordu muhtemelen.

HADES

Yeraltı Tanrısı ve ölülerin efendisi olan Hades, yeraltı krallığından ve güçlerinden korkulduğu için Antik Yunan sanatında sıkça tasvir edilmemiştir. Hades ismi,

karanlığın efendisine yaraşır biçimde “Görünmez” anlamına gelse de zaman zaman bu tanrının Antik Yunan ve Antik Roma dünyasında, Latince “Varlıkl” anlamına gelen Plüton adıyla anıldığına da rastlıyoruz. Antik dönem yazarları bu duruma çeşitli açıklamalar getirmiş. MÖ 5. yüzyılda eserler veren filozof Platon, Plüton isminin yeryüzünün derinliklerinden, yani Hades’in yaşadığı yerden elde edilen kıymetli metaller gibi zenginlikleri ifade etmek için kullanılan bir tabir olduğunu düşünüyordu. Bir diğer görüşse, MS 125-180 civarında yaşamış olan yazar Samsatlı Lukianos’a ait. Lukianos, de Luctu (Keder Üzerine) adlı eleştirel eserinde, Hades’in varlıklı olduğunu, çünkü insanlar öldüğünde sadece ölü bedenleri değil, mezarlarına bırakılan değerli şeyleri ve adakları da aldığını ifade ediyor.

ATHENA

Bilgelik ve savunma savaşı tanrıçası olan Athena, aynı zamanda dokumacılar, çömlekçiler ve metal işçilerinin de aralarında bulunduğu zanaatkârların koruyucu tanrıçasıydı. Miğfer, zırh ve mızrakla tepeden tırnağa silahlı şekilde tasvir edilmiş tek tanrıçaydı. Güçleri arasında tüm Antik Yunan şehirlerini korumak da olan Athena’nın, Atina şehriyle özel bir ilişkisi vardı. Tanrıçanın mı şehre adını verdiği, yoksa adını şehirden mi aldığı kesin olarak bilinmiyor. Gerçi MÖ 1400’lere uzanan en erken tarihli bulgulara, isminin “Atina’nın Hanımefendisi” anlamına geldiğini görüyoruz ve bu da şehrin tanrıçadan daha önce var olduğunu getiriyor aklı.

Athena, Atina şehrinin koruyucu tanrıçası olma ayrıcalığına, aynı onuru



ÜST Denizin Antik Yunan ekonomisi için büyük bir değeri olduğundan, Poseidon bilhassa önemli bir tanrıydı

ALT Pegasus’un, başı kesilerek öldürülen Medusa’nın boynundan fırlayarak doğduğu söylenir



“TANRIÇANIN MI ŞEHRE ADINI VERDİĞİ, YOKSA ADINI ŞEHİRDEN Mİ ALDIĞI KESİN OLARAK BİLİNMIYOR”

kazanmak isteyen Poseidon’a karşı mücadele ederek erişti. Antik Yunan mitolojisine göre, ikisi arasında bir müsabaka düzenlendi. Poseidon, mızrağıyla bir darbe indirerek Akropolis’i sarstı ve kayalardaki bir yarıktan tuzlu su kaynağı fışkırdı. Bu kaynak, şehrin gelecekte sahip olabileceği büyük deniz gücünü simgeliyordu. Buna karşılık Athena mızrağını toprağa vurdu ve ilk zeytin ağacını ortaya çıkardı. Atinalılar zeytinin daha kıymetli bir armağan olduğuna karar verdi. Nitekim zeytinyağı, Atina ekonomisinin can damarını oluşturacaktı.

DEMETER

Demeter tarım, tahıl ve hasat tanrıçasıydı. İsmi kökeni tartışmalı olsa da Klasik ►

Denizlerin tanrısı Poseidon, istediğinde suları fırtınalarla coşturabilir veya sakinleştirebilirdi

SÖZLÜ TARİH

Homer ve Hesiodos zaten bilinen eski hikâyeleri mi tekrar etmişti?

Homer, *İlyada* ve *Odesa* destanlarının yazarı olarak biliniyor, fakat belki de bu epik şiirleri çağlar boyunca dilden dile aktaran ve her anlatışta onlara yeni şeyler katan bir şairler dizisinin sonuncusuydu. Şiirlerinde yer yer rastlanan üslubun ve betimlenen bazı nesnelerin (yaban domuzu dışından miğfer gibi) izi MÖ 3000 ila 1200 arasındaki Tunç Çağı’na kadar sürülebilir. Keza Hesiodos ve ona atfedilen eserlerde de aynı durum söz konusu. Bazı akademisyenlerin iddia ettiğine göre, Homer ve Hesiodos gerçekte hiç

yaşamamıştı; onlar uydurulmuş kültürel kahramanlardı ve yazdıklarına inandığımız eserlerse, tarih boyunca şiirleri dilden dile aktaran ozanların kolektif birer ürünüydü. İki şairin de hayatına dair kesin tarihi kayıtlar olmadığı gibi, yaşadıkları düşünülen dönemden kalma onlara ait herhangi bir portre de mevcut değil. Elimizdeki portre büstleri, daha sonraki dönemlerde yaşamış kişilerin şairlerin görünüşleri hakkındaki tasavvurlarına dayanıyor. İlginçtir ki her ikisi de kör olarak tasvir edilmiş.



Antik Dönem'in başlarında (MÖ 5. yüzyıl), Yunanca "toprak" (gē) ve "ana" (mētēr) kelimelerinin birleşiminden oluşmuş olabileceği düşünülüyor. Antik Yunanların temel gıdalarının koruyucusu olduğundan, tüm Yunanistan'ın tapındığı çok önemli bir tanrıçaydı. Portrelerinde genellikle elinde bir tahıl demeti veya meşale tutarken tasvir ediliyordu. Tahıl demeti doğal olarak tanrı tanrıçası rolüyle ilintiliyken, meşaleyse Demeter'e dair en önemli miti, yani Persefoni'yi arayışını simgeliyor. Demeter ve Zeus'un kızı olan Persefoni yeraltı tanrısı Hades tarafından, kraliçesi olması için kaçırılmıştı. Kedere boğulan Demeter yeryüzünde öylece gezinip kızını ararken ekinler büyümeyi olmuştur. Neticede insanlar aç kalmış ve tanrılara adak sunamaz hale gelmişlerdi. Zeus duruma müdahale edip kızının geri getirilmesini istediğinde, Persefoni'nin yeraltındayken özel bir narın tanelerini yediği anlaşıldı. Bu da onu yılın yarısını Olimpos tanrılarının yanında annesiyle, diğer yarısını ise ölümler diyarında Hades'le birlikte geçirmeye mahkûm etti. Kış aylarında toprağın ekin vermemesi ve baharın gelişiyse birlikte bitki örtüsünün canlanması, Demeter'in kızından ayrı kalması ve ardından tekrar bir araya gelmesiyle açıklanıyordu.

AFRODİT

"Köpüklerin hediyesi" anlamına gelen Afrodit, onun denizin köpüklü dalgalarından doğuş hikâyesini çok iyi yansıtan bir isim. Güzelliğin, cinsel arzusunun ve aşkın tanrıçası olan Afrodit, insanların olduğu kadar, onlara ait hayvan sürülerinin ve ekinlerin de üremesini ve bereketini sağlıyordu. Bahçelerin de tanrıçası olduğundan, bahçe bitkilerinin yetişmesi ve çiçeklerin açması da onun sayesindeydi. Mis gibi kokan ve duygulara hitap eden güller ona adanmıştı. Henüz yeni doğmuş Afrodit'in ilk adımlarını attığı sahilin kumlarında güllerin bittiği söylenir. Bazı rivayetlere göre ilk kez Çuha Adası'nda (Cythera), bazılarının göreysen günümüzde Güney Kıbrıs'ın Sakarya bölgesindeki Baf (Paphos) kasabasında karaya ayak basmıştı. Bu yüzden, Cytheralı veya Paphoslu tanrıça olarak da anılıyordu.



EN ÜST-SOL
Persefoni'nin
kaçırılması
en ünlü ve
en önemli
Antik Yunan
mitlerinden
biridir

EN ÜST-SAĞ
Hades, yeraltı
dünyasının
kapısını koruyan
üç başlı köpeği
Kerberos'la
birlikte

EN SAĞ
Athena ve
Poseidon,
Atina'nın
hâkimiyeti
için mücadele
etmiş ve
tanrıça galip
gelmişti

SAĞ Athena, barış tanrıçası olmasına rağmen çoğunlukla mızrak ve kalkanla tasvir edilir

TANRILARA SUNULAN ARTIKLAR

Prometheus'un, Antik Yunan ayin gelenekleri üzerindeki etkisi

Antik Yunanların, kurban edilen hayvanların en iyi kısımlarını kendilerine saklayıp tanrılara artıklarını sunması tuhaf görünebilir. Şair Hesiodos'un anlattığı bir efsane bu konuya açıklık getiriyor. Bir zamanlar tanrılar ve insanlar şöenlerde aralarında bir ayrım olmaksızın, neredeyse eşit koşullarda birlikte yiyip içiyordu. İki taraf arasında ayrım yapma zamanı geldiğinde, tanrıların aleyhine insanlara yardım etmesiyle nam salmış olan Titan Prometheus, kurbanlık bir öküzün gövdesini iki farklı porsiyona ayırdı. Etin değerli kısımlarını, mide bölümündeki iştah kaçıran parçalarla sarmaladı ve hayvanın istenmeyen kemiklerini ise iştah kabartıcı kokular salan yağ tabakasıyla kapladı. İlk seçim hakkı Zeus'a tanındı. Yapacağı tercih, en azından Olimpos tanrıları için törensel gelenekleri sonsuza dek belirleyecekti. Mis gibi yağ kokularıyla bezenmiş kemiklerin büyüüne kapılan Zeus hızlıca kararını verdi, ancak hemen

ardından büyük bir pişmanlık yaşadı. Öfkelenen Zeus, insanları cezalandırmak için ateşi onlardan esirgedi. Fakat bir kez daha kurnazlığını konuşturarak Zeus'u alt eden Prometheus, ateşi içi oyulmuş bir rezene sapında gizleyerek insanlara geri verdi. Bunu duyan Zeus küplere bindi ve onu cezalandırdı. Zincire vurduğu Prometheus'un yanına her gün bir kartal gönderdi ve onun karaciğerini yedirdi. Gece olduğunda Prometheus'un karaciğeri yeniden oluşuyor ve kartalın ertesi günkü yemeği oluyordu. Nihayetinde Herakles, insanlığa musallat olan canavarlardan kurtulmak için yeryüzünü bir uçtan diğerine katettiği 12 görevi sırasında Prometheus'u tekrar özgürlüğüne kavuşturdu.



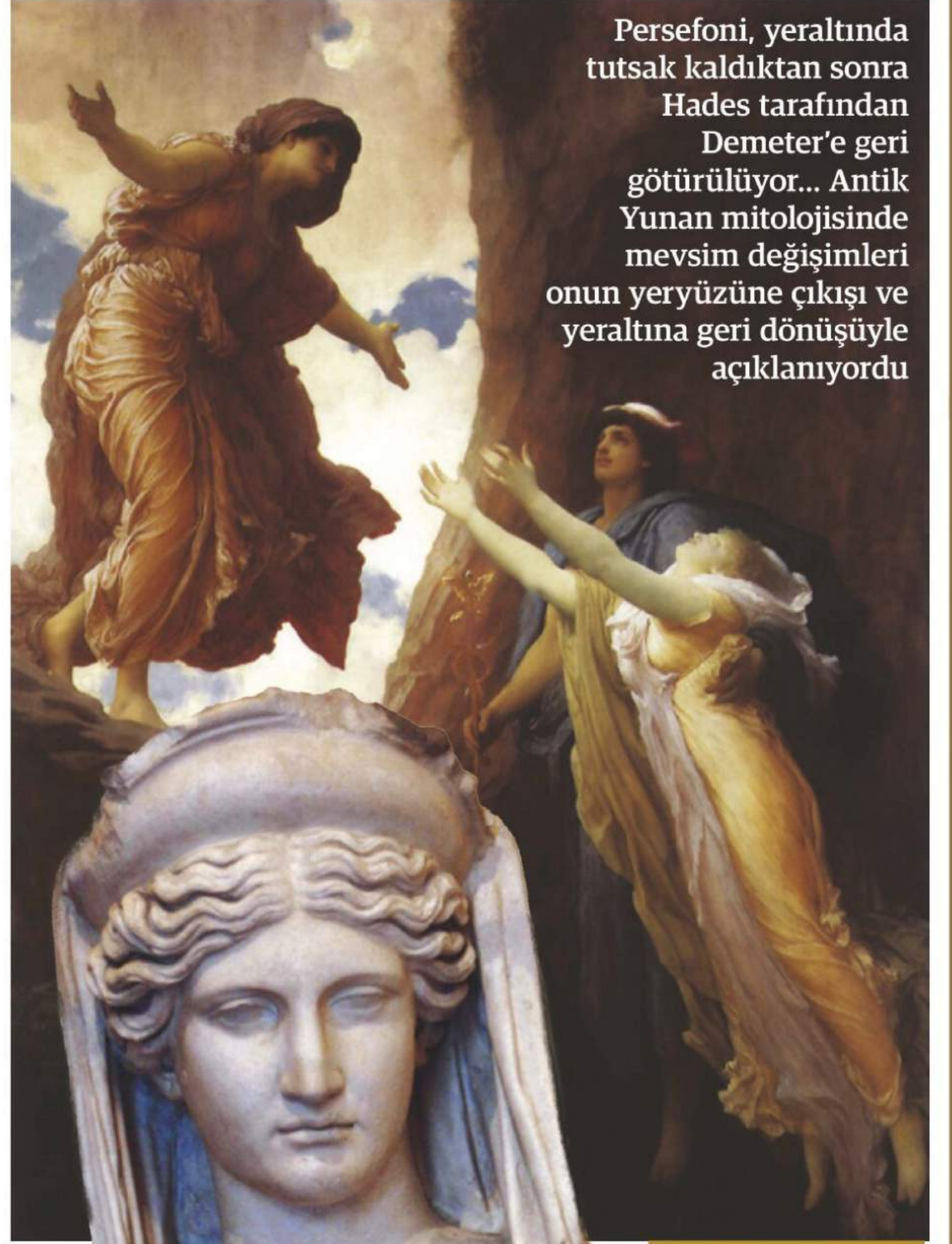
Antik dönemde dahi Afrodit'in yerel bir Antik Yunan tanrıçası olup olmadığı hakkında şüpheler vardı. Kökenleri halen belirsizliğini korusa da kültürünün etkilerine dair Kıbrıs'ta elde edilen arkeolojik bulgular, Tunç Çağı döneminde (MÖ 2500-1050 civarı) adanın Afrodit'in ortaya çıkışında önemli bir rol oynadığını gösteriyor. Büyük olasılıkla Afrodit, her ikisi de Mezopotamyalı tanrıça İnanna'nın soyundan gelen Orta Doğu bereket tanrıçaları İştar ve Astarte'den evrilmişti.

DIONYSOS

Dionysos daha ziyade şarap ve eğlence tanrısı olarak bilinir fakat bu, çok daha karmaşık bir resmin yalnızca küçük bir bölümü. MÖ 480 ila 406 yılları arasında yaşamış Antik Yunan tragedya yazarı Euripides'in Bakkhalar adlı oyununda yazdığı gibi, Dionysos Yunanistan'a antik Orta Doğu'dan gelmişti. Esasen yaşamsal sıvıların tanrısıydı ve bunların başında bitkilerdeki yaşamsal sıvılar geliyordu. Afrodit'e benzer şekilde, bitkilerin serpilip gelişmesini sağlıyordu. Fakat asıl gücü, bitkilerin büyümesini sağlayan sıvı olan özsuya dayanıyordu. Zamanla ona daha fazla güç atfedildi ve süt, bal, kan ve Antik Yunanların sulandırarak içtikleri ve en çok tercih ettikleri içecek

“DIONYSOS DAHA ZİYADE ŞARAP VE EĞLENCE TANRISI OLARAK BİLİNİR FAKAT BU, ÇOK DAHA KARMAŞIK BİR RESMİN YALNIZCA KÜÇÜK BİR BÖLÜMÜ”

Persefoni, yeraltında tutsak kaldıktan sonra Hades tarafından Demeter'e geri götürülüyor... Antik Yunan mitolojisinde mevsim değişimleri onun yeryüzüne çıkışı ve yeraltına geri dönüşüyle açıklanıyordu



SOL Hasat tanrıçası olan Demeter, aynı zamanda yaşamın ve ölümün kutsal yasasından da sorumluydu



Bir araya toplanmış
Olimpos tanrılarının
tasviri

ALT
Romalıların
Venüs adını
verdiği
Afrodit'in
denizden
doğduğuna
inanıldığından,
tasvirlerinde
denizle ilgili
imgelere sıkça
rastlanıyor

ÂŞIK BİR TANRIÇA

Afrodit'in romantik aşk hikâyeleri

Efsaneye göre, başkalarına aşkı tattıran tanrıça Afrodit'in kendisi de aşk yaşıyordu. Truvalı kahraman Ankises'i baştan çıkarmış ve ikilinin tutkulu aşkının sonucunda, Jül Sezar ve imparator Augustus da dâhil olmak üzere Romalıların ataları olarak kabul ettikleri Aeneas dünyaya gelmişti. Afrodit'in âşıklarından bir diğeri de yakışıklı genç Adonis'ti. Adonis bir yaban domuzu tarafından boynuz darbeleriyle öldürülene dek Afrodit kendini ona adamıştı. O kader gününde, Afrodit'in uyarılarını dikkate almayarak ava gitmiş ve olanlar olmuştu. Afrodit, Hephaistos'la evliyken savaş tanrısı Ares'le aşk yaşamaktaydı.

Hephaistos, şekilsiz bacağı nedeniyle fiziksel kusuru olan tek tanrı olsa da son derece yetenekli bir zanaatkârdı. Homeros'un Odesa destanında anlattığı bir hikâyeye göre Hephaistos, kendisini aldatan karısı ve sevgilisi yataktayken onları bir ağ ile tuzağa düşürmüştü.

Afrodit'in tek çocuğu olan Eros'un babası Ares'ti. Latince Cupid ismiyle bilinen Eros, oklarıyla iki kişiyi birbirine âşık edebiliyor veya âşıkların aralarının açılmasını sağlayabiliyordu. Bu arada, Afrodit'in oğlu Eros, şair Hesiodos'un yaratılış mitinde adı geçen ilk yaratıcı güçlerden biri olan Eros'tan farklıdır. Lakin evrilerek, bu eski elemental tanrının (doğanın saf temel gücü) bir uzantısı veya yeniden yorumlanmış hali olması da mümkün.



olan şarap da dâhil olmak üzere, hem bitkisel hem de hayvansal kaynaklı farklı yaşamsal sıvılarla da ilişkilendirildi. Yine Euripides'e göre, rahatlatıcı etkisi sayesinde insanlara gündelik kaygılarını unutturduğundan, Antik Yunanlar şarabı Dionysos'un en kıymetli hediyesi olarak görüyordu. Bu tanrının, özellikle toplum içerisinde ötekileştirilmiş kişilerin hoşuna gidecek diğer bir özelliği ise, kadın ve erkek, köle ve özgür yurttaş, hatta hayvan ve insan arasında herhangi bir ayırım gözetmemesiydi. Onun gözünde, evrendeki tüm varlıklar eşitti.

MABETLER VE RİTÜELLER

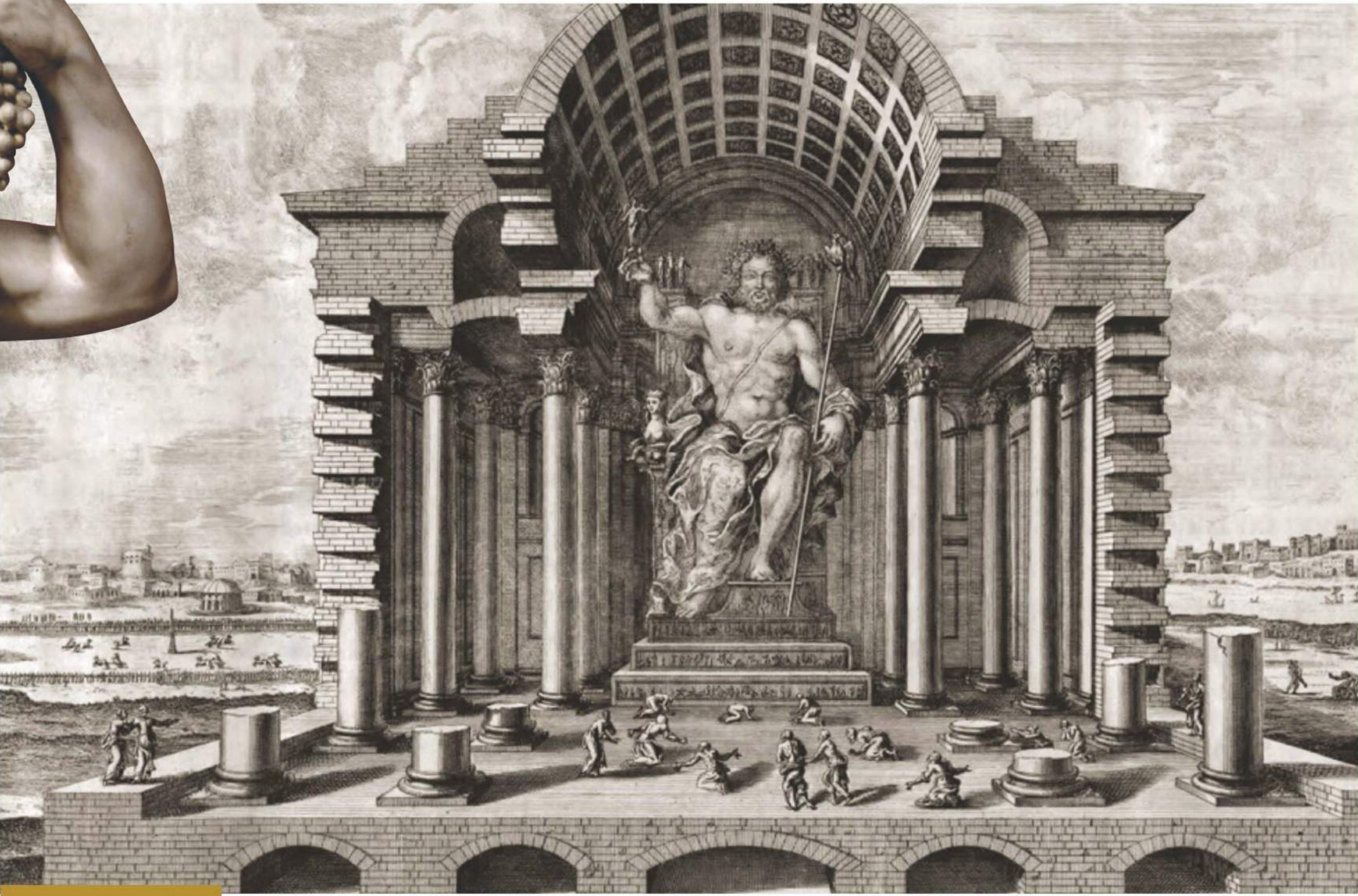
Olimpos tanrılarına tüm Yunanistan genelinde tapınılsa da her birinin, yakın bağları olan şehirlerde veya bölgelerde kutsal alanları bulunuyordu. Bu yerler, dış dünyadan bir duvarla veya sınırları gösteren belirli işaretlerle ayrılmış kutsal mekânlardı ve içlerinde en azından bir tapınak ve bir açık hava sunağı bulunuyordu. Tapınaklar, ibadet edilen yerler olarak değil, tanrıların evi olarak görülüyordu. İbadet, yani tapınma eylemi ise, tanrıların onuruna

düzenlenen festivaller veya sunaklarda yakılan adaklar gibi pek çok farklı şekilde gerçekleşiyordu. Genelde koyun, keçi, domuz ve sığır kurban edilmekle birlikte, sunulan şeyler arpa keki veya balık gibi mütevazı yiyecekler de olabiliyordu. Kavrulan et daha sonra, çoğunlukla adak sunanların birlikte olduğu bir yemekte paylaştırılıyordu. Yeraltı tanrıları için sunağa veya toprağa süt, su, bal ya da zeytinyağı dökmek de Antik Yunan ritüellerinin önemli bir parçasıydı.

Yunanistan'ın güneyinde bulunan ve adını Olimpos Dağı'ndan alan Olympia kenti Zeus'un kutsal mekânı olsa da kenti nispeten daha önemsiz başka tanrılarla da paylaşıyordu. Seyahat yazarı Pausanias, kentte bir dizi kahramana ve tanrıya adanmış 70'i aşkın mabet ve tapınak olduğunu yazmıştı. Ancak Olympia'yı görkemli kılan asıl şey, Zeus'u tahtında otururken tasvir eden devasa boyutlardaki altın ve fildişi heykelin yer aldığı büyük Zeus Tapınağı'ydı. Yaklaşık 12 metre yüksekliğindeki bu heykel o kadar büyüktü ki Pausanias, "şayet, tahtında oturan Zeus ayağa kalkacak olsaydı tapınağın tavanını delip geçerd" diye yazmıştı. Antik Dünyanın Yedi Harikası'ndan biri olan heykel, MS 5. yüzyılda telafisi mümkün olmayacak şekilde tahrip edildi.

Atina'nın yaklaşık 20 kilometre kuzeybatısında, Saron Körfezi kıyısında bulunan Elefsis ise Demeter'e adanmış bir şehirdi. Akdeniz'in dört bir yanından insanlar, bereketli bir hasat dönemi geçirmek ve ölümden sonraki yaşamda kutsanmak için, Elefsis Gizemleri olarak

"PAUSANİAS ŞÖYLE YAZMIŞTI:
ŞAYET, TAHTINDA OTURAN
ZEUS AYAĞA KALKACAK
OLSAYDI TAPINAĞIN TAVANINI
DELİP GEÇERDİ"



ÜST-SOL Şenlik tanrısı olan Dionysos'un kutlama ve içkiyle birlikte anılması hiç şaşırtıcı değil

ÜST-ORTA Antik Dünyanın Yedi Harikası'ndan biri olan Zeus'un Olympia'daki tapınağının nasıl görüldüğüne dair bir çizim

ÜST-SAĞ Delfi Kâhini, Apollo ile iletişim kurabildiği düşünülen son derece önemli bir figürdü

ALT Olympia'daki Altis, Zeus'a adanmış kutsal bir koruluktaki buradaki adaklar sunulurdu

bilinen kutsal ayinlere katılmak üzere her yıl şehre gelirdi. Katılımcılar ayinlerin detaylarını gizli tutmak zorunda olduğundan, bu gizemler hakkında çok fazla bilgiye sahip değiliz. Fakat şenliğe hazırlık aşamasında bazı kutsal nesnelerin tören alayında taşındığını ve katılımcıların hem kendilerini hem de Demeter'e sunulacak kurbanlık domuz yavrularını yakındaki denizde arındırdığını biliyoruz.

Atina Akropolis'inde, tanrıça Athena'nın esas tapınağı olan Partenon bulunuyordu. Akropolis, Athena'nın başlıca mabedi olsa da burayı diğer tanrılarla da paylaşıyordu ve içerisinde başka tapınaklar da bulunuyordu. Atina kenti, her yıl tanrıça Athena onuruna düzenlenen Panathenaia (Tüm Atinalılar) şenliğine ev sahipliği yapıyordu. Şenlik, Athena'nın doğum gününde, yani Attika takvimindeki Hekatombaion (Temmuz/Ağustos) ayı içerisinde düzenlenmekteydi. Bu ay ismini, şenlik

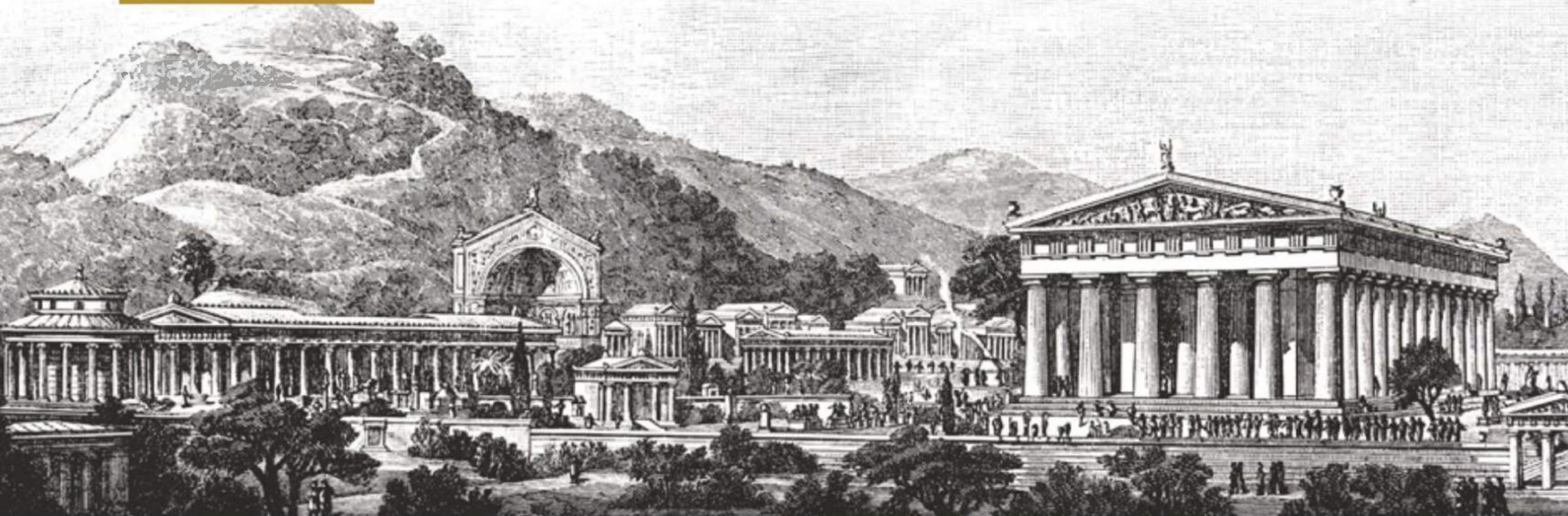
sırasında gerçekleştirilen Hecatomb, yani 100 sığır kurban etme ritüelinden almıştı.

Antik Yunan tanrısı Apollon'un en önemli tapınağı olan Delfi, Yunanistan'ın merkezinde, Parnassus Dağı'nın sarp ve engebeli yamaçlarında yer alıyor. Yapılan arkeolojik çalışmalarda tarihleri MÖ 8. yüzyıl ve sonrasına uzanan, başta seramik ve bronz olmak üzere çok sayıda sunağın bulunması, tapınma faaliyetlerinin bu dönemde yoğun şekilde gerçekleştiğini gösteriyor. Delfi Tapınağı daha ziyade Delfi Kâhinleri ile tanınıyor olsa da esas kâhin Apollon'un Pythia adındaki rahibesiydi. Pythia, Apollon'un tapınağının en iç kısmında bulunan en kutsal yerde yaşıyordu. Yunanistan'ın dört bir yanından, hatta başka diyarlardan insanlar her türden sorularına yanıt bulmak umuduyla Delfi'ye gelirdi. Ziyaretçilerin, tercümanlar aracılığıyla kâhine soru sormadan önce tanrılara münasip adaklar sunması gerekiyordu. Pythia, kutsal suda arınıp, adak olarak arpa ve defne yaprakları yaktıktan sonra,

üç ayaklı bir tabureye oturur ve transa geçerdi. Bilim insanı J.Z. de Boer ve ekibi tarafından 21. yüzyılın başlarında yapılan jeolojik araştırmalarda, Apollon'un tapınağının altındaki ana kayada bulunan bir çatlaktan sarhoş edici etkisi olan etilen buharının sızdığı ortaya çıktı. Bu bulgu, MS 1. yüzyılda yaşamış Antik Yunan tarihçi Plutarkhos'un ve diğerlerinin, Pythia'nın trans halinin halüsinojenik buharlarla tetiklendiği yönündeki iddialarını doğruluyor.

TANRILARIN MİRASI

Antik dünyanın ritüelleri ve törenleri artık Atina'nın sokaklarını şenlendirmiyor olsa da Antik Yunan tanrıları zamana direnerek sayısız yoldan günümüze ulaşmayı başardı. Çağlar boyunca edebiyat, resim, sinema, müzik ve popüler kültürün yeni medya kanallarında var olmaya ve değişim geçirmeye devam ettiler. Bu arada, pek çok tanrının evini ve tapınaklarını bizzat veya sanal ortamda halen ziyaret etmek mümkün. En iyi korunmuş tapınaklar arasında Partenon, Olympia ve Delfi sayılabilir, ancak görülecek daha pek çok şey var. Örneğin, Atina'nın 70 kilometre güneydoğusundaki Sounion'da bulunan ve denize nazır bir çıkıntı üzerinde yer alan Poseidon tapınağının kalıntıları arasında gezinmeden yapılacak bir Yunanistan yolculuğu kesinlikle eksik kalacaktır. Burası, güneşin doğuşunu ve batışını izlerken, Antik Yunan tanrıları zamanında bu coğrafyanın nasıl bir yer olduğunu hayal etmek için mükemmel bir nokta. ○



Zaman Yolcusunun El Kitabı

HADRIAN DUVARI

Kuzey Britanya, 2. Yüzyıl

Roma İmparatorluğu'nun Britanya'daki sınırına vardığında İmparator Hadrianus'un Duvarı'na hayranlık duymaktan kendini alamayacaksın.

Britanya'da adanın batı kıyısından doğu kıyısına kadar uzanan duvarda toplam 9.000 asker tarafından korunan hisarlar ve Roma dönemine özgü dikdörtgen surlarla çevrili kaleler bulunuyor. Beyaza boyanmış duvarın güneşin altındaki parlaklığı, Roma'nın gücünü yansıtırçasına kilometrelerce öteden bile görülebiliyor. Duvarın kuzeyinde ise zaman zaman akınlar düzenleyen İskoç klanları yer alıyor.

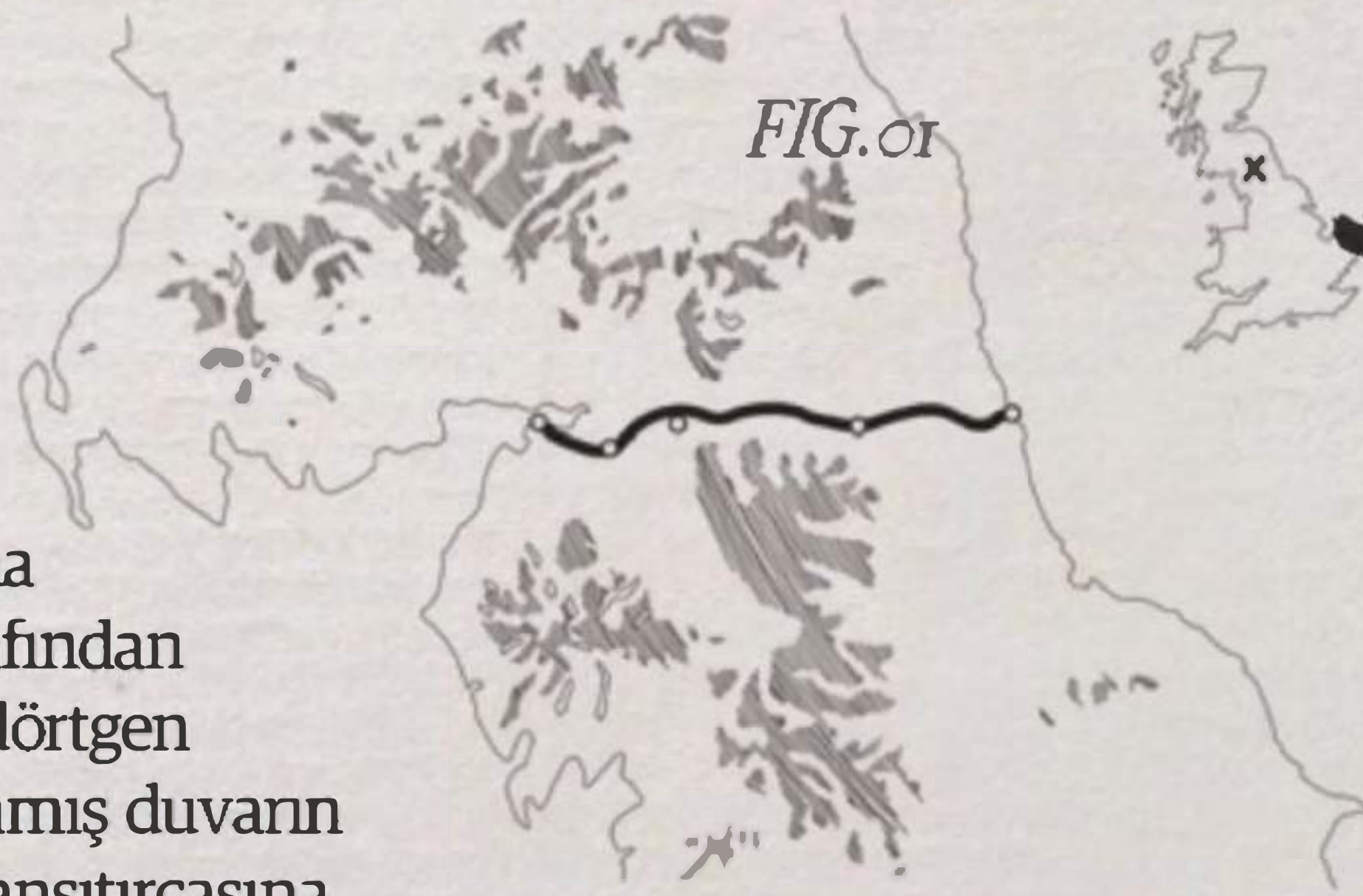
14. Roma İmparatoru Hadrianus, Britanya'da yıllarca süren huzursuzluğun ve kargaşanın ardından Roma'nın gücünü sergilemek amacıyla duruma müdahale etmiş ve bölgede geniş bir alana yayılmak zorunda kalan ordusunu fazladan 3.000 askerle takviye etmek üzere 122 yılında bizzat adaya çıkmıştı. Ziyareti sırasında imparator, bu Roma eyaletinin kontrolünü yeniden tam olarak ele geçirmek, kargaşaya son vermek ve özellikle de güneydeki isyancıların kuzeydeki müttefikleriyle bağlantısını kesmek için bir duvar inşa edilmesini emretti.

Ne var ki bu duvarı aşılabilir bir engel olarak düşünme. Daha ziyade, Roma Britanyası ile kuzeydeki sözde "barbar" komşuları arasında bir sınır görevi görüyor. Hatta kuzeydeki bazı klanlar duvara, yani sınıra yakın olan Roma kasabalarıyla ticaret yapıyor.

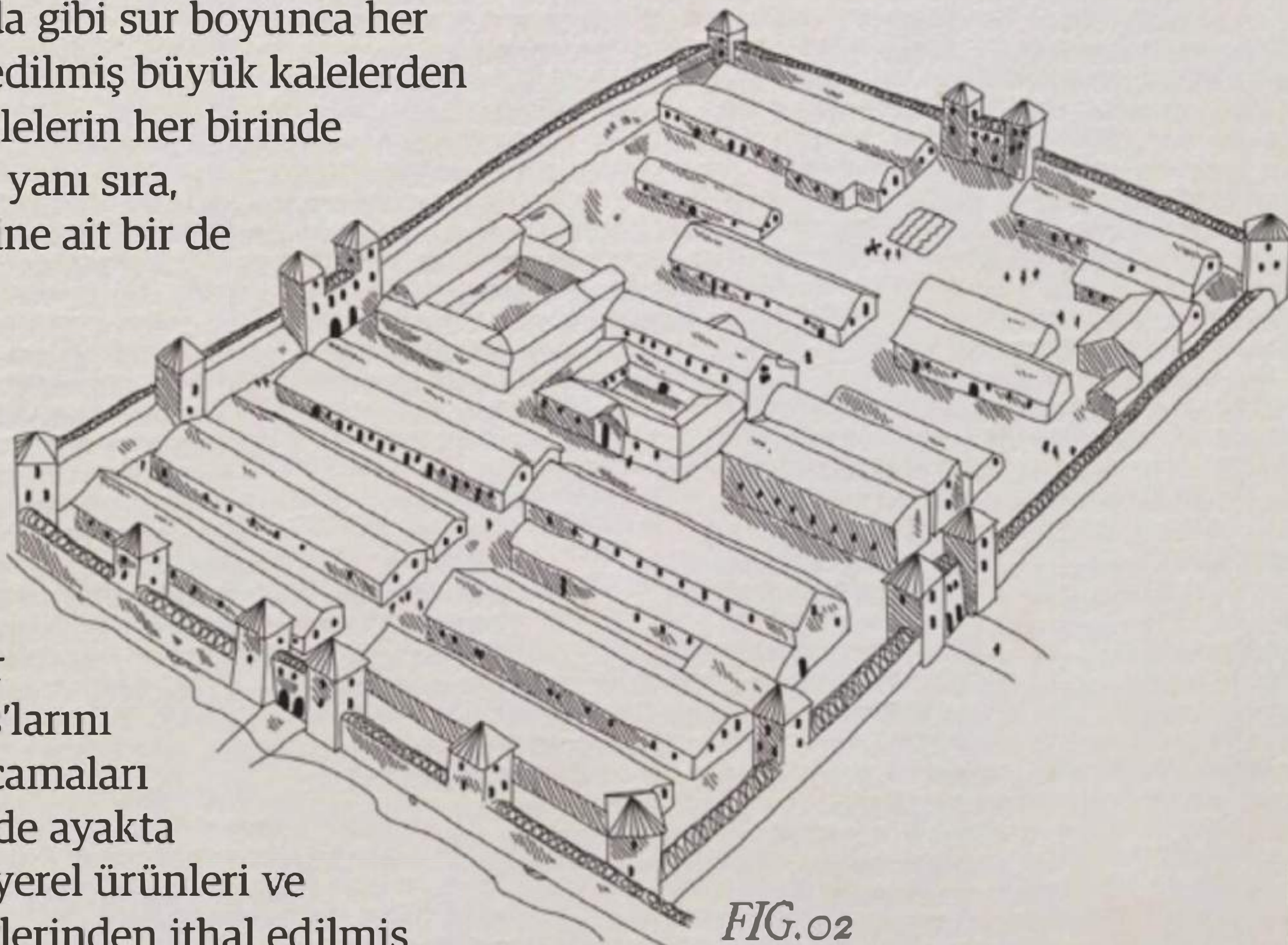
NEREDE KALMALI?

Eğer, Roma yurttaşı olmayanların yaşadığı eyaletlerden toplanan askerlerden oluşturulmuş Destek Birlikleri'ne katılırsan, Housesteads, Segedunum ve Vindolanda gibi sur boyunca her 11,5 kilometrede bir inşa edilmiş büyük kalelerden birinde kalabilirsin. Bu kalelerin her birinde kışla ve askeri karargâhın yanı sıra, hamam, hastane ve kendine ait bir de tahıl ambarı bulunuyor.

Orduya katılmak pek ilginç çekmiyorsa dert etme. Bu kalelerin ve doğal olarak duvarın yakınındaki kasabalarda kalacak çok yer var. Askerlerin zor kazandıkları Denarius'larını (küçük gümüş sikke) harcamaları için kurulmuş ve bu sayede ayakta duran kasabalarda en iyi yerel ürünleri ve imparatorluğun çeşitli yerlerinden ithal edilmiş malları bulmak mümkün. Ayrıca, buralarda çılgin bir gece hayatı olduğunu da göreceksin.



Biliyor muydun?
Hadrian Duvarı'nın yapımında kullanılan taşların toplam ağırlığı 4 milyon tonu buluyordu ve duvarın inşası 15 yıl sürdü



Yapılacaklar & Yapılmayacaklar

- ☒ **Kontrol noktalarından geç.**
Kuzeydeki "barbarlar" silahsız şekilde ve Romalı askerler eşliğinde yolculuk etmeyi kabul ettikleri takdirde, belirlenen kapılardan imparatorluğa girebiliyor.
- ☒ **Tannılara saygı göster.**
Maryport kalesinde Jüpiter'e, Carrawburgh'da askerlerin en sevdiği tanrı olan Mithras'a ve Benwell'de yerel tanrı Antenociticus'a tapınmayı sakın unutma.
- ☒ **Sokak lezzetlerini dene.**
Deniz, nehir ve karayolunu içeren ikmal hatları sayesinde, duvarda oldukça iyi yemekler yiyebilirsin. Hatta kasabalarda istiridye ve karabiber gibi lüks lezzetler de mevcut.
- ☒ **Hamamların tadını çıkar.**
Romalılar bu uzak sınırda bile kalelerdeki oldukça büyük hamamların keyfini sürebiliyor.
- ☒ **Fazla kuzeye gitme.**
Duvarın hemen kuzeyinde Roma'ya sadık klan liderleri yer alsa da bu tampon bölgenin ötesinde yaşayan Piktler bölgelerine giren yabancıları acımasızca katlediyor.
- ☒ **Duvara fazla yaklaşma.**
Sivillerin duvara çok fazla yaklaşmasına izin verilmiyor. Güneyde bile, Vallum hendeğiyle işaretlenmiş noktanın ilerisine yerleşim kurmak yasak.
- ☒ **Fazla içme.**
Romalılar genelde bir kadeh kırmızı şarap içmekten hoşlansa da Destek Birliği askerlerinin kasabalardaki çok sayıda handa Kelt birası içtiği biliniyor.
- ☒ **Kış aylarında bölgeye gitme.**
Duvarda görev alan Destek Birliği askerlerinin çoğu Suriye ve Kuzey Afrika'dan geliyor ve bölgenin sert iklim koşullarından yakınıyorlar. Mektuplarında, ailelerinden daha kalın çoraplar göndermelerini istiyorlar.

KİMİNLE ARKADAŞ OLMALI?

Roma Destek Birlikleri

Hadrian Duvarı'nın yer aldığı askeri bölgede ilerlemek istiyorsan, bölgedeki her şeyin idaresinden sorumlu Romalı askerleri yakından tanısan iyi edersin. Duvarı Roma ordusunun yurttaş lejyonerleri inşa etmiş olsa da idaresi Roma Destek Birlikleri'ne, yani Auxilia'lara mensup askerler tarafından sağlanıyor. Roma vilayetlerinden gelen bu askerler, 25 yıllık askeri hizmet karşılığında Roma yurttaşı olmaya hak kazanıyorlar. Askerlerin gözüne girmek istiyorsan onlara sıcak tutan kıyafetler hediye etmeyi dene. Kulağa tuhaf gelebilir ama bu askerlerin çoğu imparatorluğun ta öbür ucundan, İspanya, Romanya, Cezayir ve Irak gibi yerlerden geliyor. Evlerine yazdıkları mektuplarda soğuk havadan çokça yakınıyorlar.

Ekstra ipucu:

Kasabalardan birine yerleşen bile komşun yine bir asker, daha doğrusu emekli bir asker olabilir. Roma Destek Birlikleri'nin pek çok askeri, görev süresi dolduğunda buradaki kasabalara yerleşiyor.



FIG.03

KİMDEN UZAK DURMALI?

Pikt akıncıları

Yerleşimcilerin mallarını ve besi hayvanlarını çalmak için duvarın zayıf noktalarına geceleri baskınlar düzenleyen Pikt akıncılarına karşı dikkatli ol. Uyguladıkları gerilla taktikleriyle Roma'nın kuzeyi işgaline karşı yıllardır direnen Piktler oldukça yetenekli savaşçılar. Fakat Romalıların iddia ettiği gibi vahşi değiller. Aslına bakılırsa, bu halkın adı Pikt de değil. Latince "boyalı insanlar" anlamına gelen bu tabir, Romalıların bölgedeki klanlar için uydurduğu, vücutlarındaki ve yüzlerindeki dövmelere atıfta bulunan bir isim. Bazı klanlar diğerlerine oranla daha dost canlısı, hatta güneydeki yerleşim yerlerinde ticaret yapmalarına bile izin veriliyor. Ancak tabii ki Romalı askerler eşliğinde yolculuk etmeleri şartıyla...

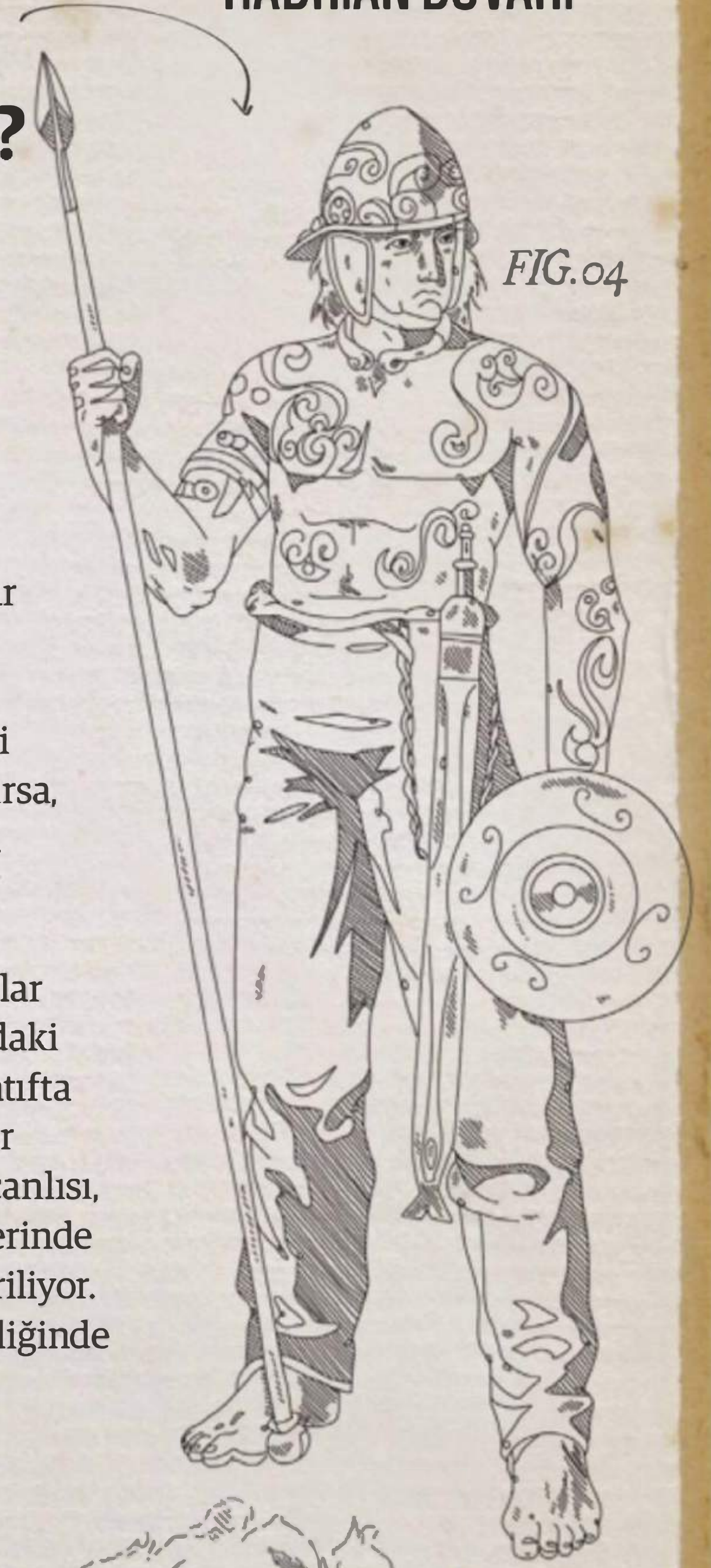


FIG.04

Faydalı Beceriler

Bu temel beceriler sayesinde duvarda daha çok işe yarayacaksın

Okçuluk

Suriye'nin Hama şehrinden gelmiş olan Hamian'ların birinden sana duvarın nasıl savunulacağını öğretmesini iste. Bu Suriyeli okçulardan oluşan 500 kişilik seçkin bir birlik, okçuluktaki sıra dışı yeteneklerinden ötürü sürekli olarak duvarda konuşlandırılmış durumda.

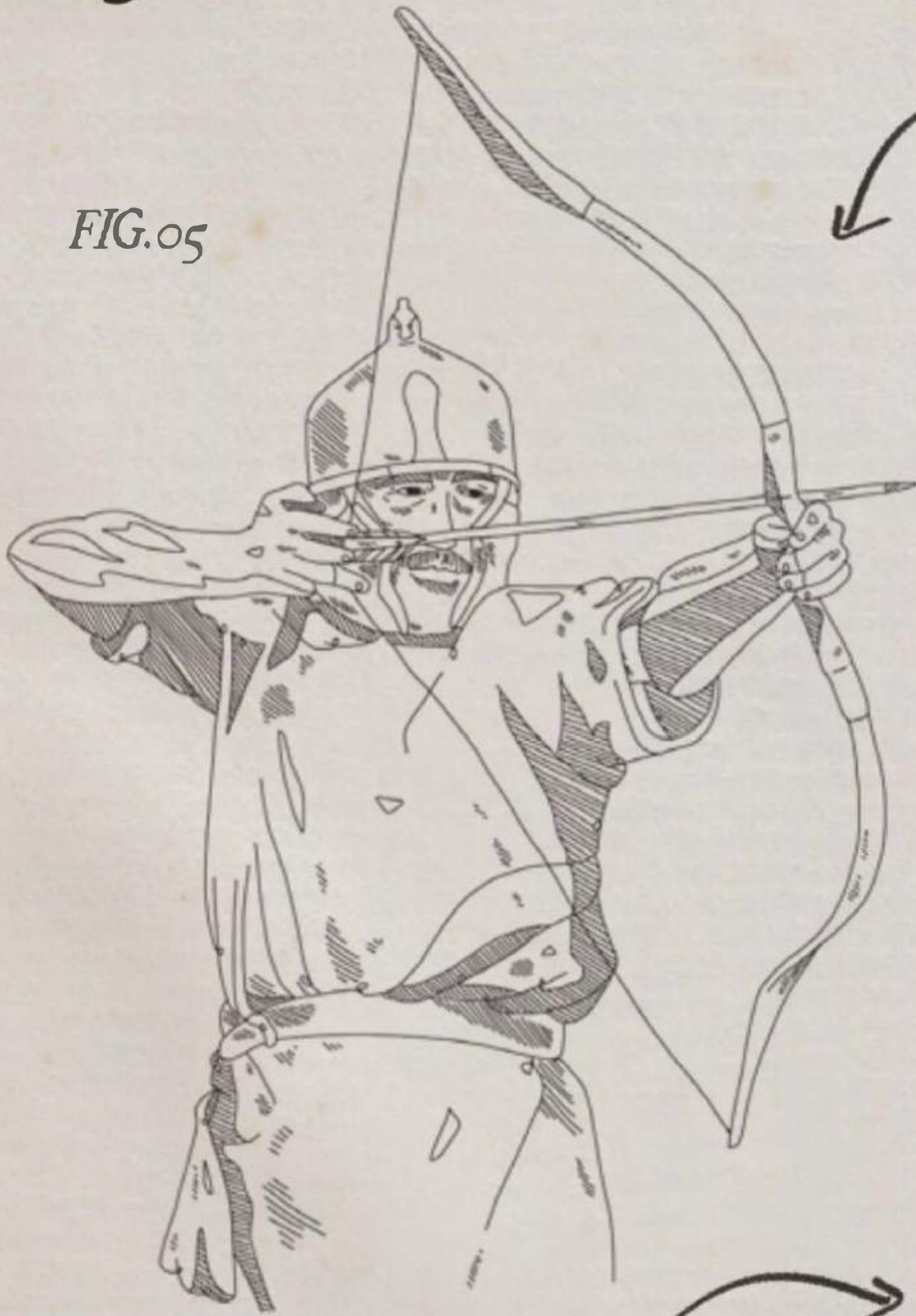
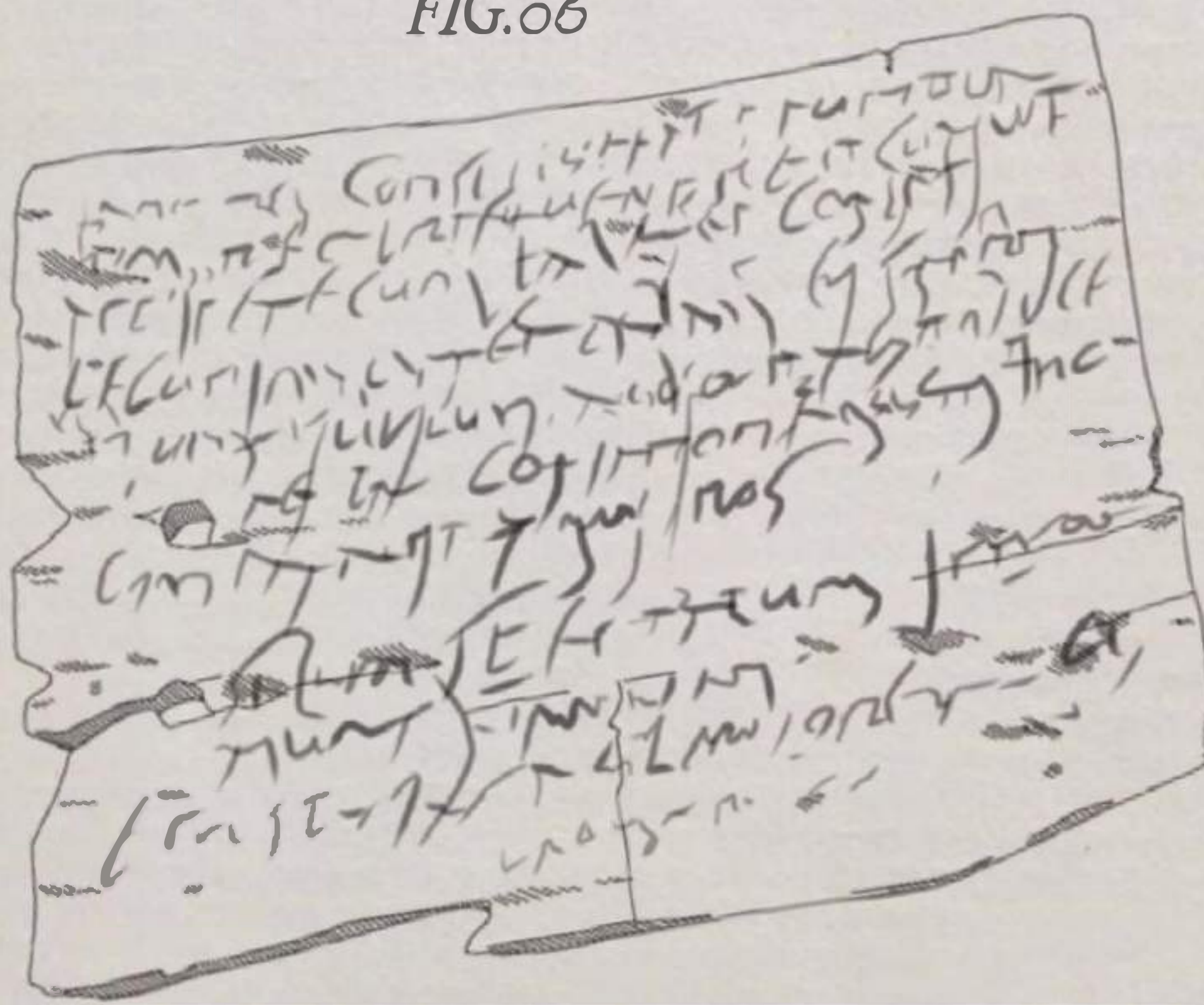


FIG.05

FIG.06



Not tutma

Sınır denetimi yapan askerlerin görevlerinden biri de rapor yazmak. Askerler genellikle balmumu tabletler yerine ince ahşap levhalar kullanıyor.

FIG.07



İşaretleşme

Her kale bir diğerinin görüş alanında olacak şekilde inşa edildi. Dolayısıyla bayrakları kullanarak duvar boyunca hızla semafor mesajları gönderebilirsin. Geceleri acil bir durumla karşılaştığında ise işaret ateşiyle alarm vermen gerekiyor.

THEODORA

Genelevden Gelen Bir İmparatoriçe

Fahişelikten kraliçeliğe yükselen Theodora, sevildiği kadar yerilen de biriydi... Peki, Bizans'ın en önemli imparatorlarından birinin arkasındaki bu kadın aslında kimdi?

Yazan: Willow Winsham

Yazgısında bir Roma imparatoruyla evlenmek olan Theodora, Konstantinopolis'te bir ayı oynatıcısı ile bir aktristin kızı olarak dünyaya gelmiş ve hayata pek de talihli bir başlangıç yapmamıştı. Yaşamının ilk yıllarında, daha sonradan onu küçük görmeye meraklı olanların diline dolayacağı bir hayat yaşadı ve ölümünden sonra bile ardı arkası kesilmeyecek dedikodulara epey bir malzeme sağladı. Zira evlenmeden önce Theodora'nın, biraz iç içe geçmiş şekilde iki meslek icra ederek ün kazandığı rivayet edilir: aktrislik ve fahişelik... Theodora'nın iki kız kardeşinden en az birinin daha aynı "işle" uğraştığı ve babaları Akakios'un ölümünden sonra onları bu yola sokanın da anneleri olduğu, yine bu rivayetler arasında yer alıyor.

Theodora'ya sempati duyan bir yazar olarak bilinen Efesli İoannes, ondan "genelevden" gelmiş bir kadın olarak söz ederken, yazıları Theodora hakkındaki en büyük bilgi kaynağımız olan ve ona karşı pek de dostane duygular beslemeyen Bizanslı tarihçi Procopius da bu detaya değinmektedir. Procopius'un yazdıklarına göre, genç Theodora giydiği baştan çıkartıcı kıyafetlerini sahnede çıkararak, onu hayranlıkla seyredenlerin nefeslerini kesiyordu. Hatta Antik Yunan mitolojisindeki "Leda ve Kuğu" hikâyesini canlandırdığı müstehcen gösterisinde bir kova tahıl bacaklarının arasına serpip, kuğuların bu tahılları didiklemesine müsaade ediyordu. Bu gösterilerle epey ün saldı Theodora, sahneden indiğinde daha da ileri giderek hem üst hem de alt tabakadan erkeklerle birlikte oluyor ve müşteri bulmak için davetlere katılıyordu.

Procopius'un çizdiği bu aşırı derecede kötü portre doğru olsun ya da olmasın, bu hayat Theodora gibi birisine uygun değildi. Nitekim zeki, yetenekli ve hayatına kendi başına yön verebilecek niteliklere sahip olduğu çok geçmeden anlaşıldı. 16 yaşında Konstantinopolis'ten ayrıldı ve Pentapolis'e vali olarak atanan Suriyeli Hecebolus'un metresi olarak Kuzey Afrika'da dört yıl geçirdi. Hüsrarla biten bu ilişki onu

yıkılamıştı. İskenderiye ve Antakya üzerinden uzun bir yol kat ederek Konstantinopolis'e dönerken patriklerle ve nüfuz sahibi kişilerle tanıştı ve bu süreçte, ileride imparatoriçe olarak derin izler bırakmasını sağlayacak görgü, terbiye ve becerileri edindi. Hz. İsa'nın ilahi ve insani doğasının tek ve aynı özde birleştiğini öne süren ve tartışmalı bir inanç olan Monofizitizmi de yine bu dönemde benimsediği söylenir.

Geçmişteki "kariyerini" arkasında bırakan Theodora, 522 yılında, 20'li yaşlarının başında Konstantinopolis'e döndü ve yün eğirme işiyle geçimini sağlamaya başladı. Saraya yakın bir evde yaşadığından, İmparator I. Jüstin'in (Justinus) yeğeni ve varisi Jüstinyen'in (Justinianus) dikkatini çekmeyi başardı. Orta yaşlardaki Jüstinyen, Theodora'nın cazibesine kapılmış ve onunla evlenmeyi kafasına koymuştu. Fakat evliliklerinin önünde aşılması güç bir engel vardı: Eski bir yasa, hükümet yetkililerinin aktrislerle evlenmesini yasaklıyordu. Her ne kadar artık eskisi gibi bir hayat yaşamıyor olsa da Theodora'nın geçmiş tahtın varisi olan adamla evlenmesine engel teşkil ediyordu. I. Jüstin'in karısı İmparatoriçe Euphambia'nın bu yasayı şiddetle desteklemesi, durumu daha da içinden çıkılmaz bir hale sokuyordu. Üstüne üstlük Euphambia, hem karakter hem de inanç farklılıkları nedeniyle Theodora'ya karşı düşmanca bir tutum içerisindeydi. İkilinin yolları ayrılacakmış gibi görünse de talih onlardan yanaydı. Euphambia 524'te hayatını kaybettiğinde, I. Jüstin'in merhume eşiyle bu konuda pek de aynı fikirde olmadığı anlaşıldı. Artık eşiyle sorun yaşama kaygısı duymadan hareket etmekte özgür olan İmparator, veliahdının baskılarına da daha fazla dayanamayarak, mutlu çiftin evliliğine engel olan yasayı yürürlükten kaldırdı. Kısa süre sonra Theodora ve Jüstinyen, muhtemelen hemen ardından gelecek skandalı pek de umursamadan evlendi.

527 yılında Jüstinyen imparator olunca, Theodora bir anda kendisini Bizans İmparatorluğu'nun imparatoriçesi olarak buldu. Geçmişinden bir şekilde utanıyordusa dahi o günlerde yaşadıklarını hiçbir

SESİLİ
İÇERİK

Dilerseniz bu içeriği
dinleyebilirsiniz
Lütfen kare kodu taratın
ya da aşağıdaki adrese gidin



<https://www.allabouthistory.com.tr/theodora>

Seslendiren:
Ulku Durmuşoğlu

“Genç Theodora
giydiği baştan çıkartıcı
kıyafetlerini sahnede
çıkartıp, onu hayranlıkla
seyredenlerin nefeslerini
kesiyordu”

İMPARATORİÇE THEODORA
500 civarı - 28 Haziran 548

**Kısa
Özgeçmiş**

Üç kız kardeşin ortancası olan Theodora, hayata çok zor koşullarda başlayıp nihayetinde, “Son Romalı” olarak tanınan Bizans İmparatoru I. Jüstinyen’in çok sevdiği eşi ve Bizans’ın imparatoriçesi olmuştur. Etkili ve söz sahibi bir imparatoriçe olan Theodora, çeşitli reformları yürürlüğe koymasının yanında, kocasının tahtını korumasına da yardım etmiştir.

THEODORA: GENELEVDEN GELEN BİR İMPARATORİÇE

zaman saklamaya çalışmadı. Eski arkadaşları sarayda hoş karşılanmaktaydı ve Jüstinyen'den olup olmadığı kesin olarak bilinmeyen gayrimeşru kızı annesiyle rahatlıkla vakit geçirebiliyordu. Keza Jüstinyen da karısının geçmişini sorun ediyor gibi görünmüyordu. Muhtemelen bunun sebebi, köylü bir ailenin çocuğuyken I. Jüstin'in onu evlat edinmesi ve aslında kendisinin de hayata pek öyle şaşıklı bir başlangıç yapmamış olmasıydı. Theodora, mütevazı geçmişine rağmen veya belki de bilhassa bu nedenle, gösterişli törenler ve burada ortaya koyduğu imparatoriçe rolü konusunda çok titizdi. Tıpkı sahnedeiken olduğu gibi görünüşü onun için her şeydi ve ister alt tabakadan olsun ister üst, hiç kimsenin onun imparatoriçe olduğunu bir an bile aklından çıkarmasına izin vermiyordu. Theodora'nın yer aldığı tablolar ve diğer eserlerde her zaman göz alıcı altınlar, soylulara özgü mor kaftanlar ve ışıltılı parlayan mücevherler içerisinde oldukça iyi giyimli bir kadın göze çarpar. Gücünü ve konumunu temsil eden tacı da mutlaka açıkça görülür. Bunların yanı sıra, ziyaretine gelen devlet memurlarının ve imparatorluk mensuplarının kendisine hak ettiği değeri ve saygıyı göstermesinin de Theodora için mühim bir mesele olduğunu anlıyoruz. Sözelimi, yüksek mevki sahibi önemli kişileri huzuruna kabul etmeden önce saatlerce beklettiği söylenir.

Öte yandan Theodora, sadece yaşlı bir erkeğe statü sağlayan genç ve güzel bir eş olarak görülmekten hiç memnun değildi. Hatta bundan daha fazlası olduğunu göstermek

ve kendisini geliştirmek için çok çaba sarf ettiğini gösteren pek çok şey var. Öncelikle Theodora bir kitap kurduydü ve başkasının ona okumasındansa, kitapları kendi okumayı tercih ediyordu. İmparatorluğun idaresine ve kritik kararların verildiği süreçlere aktif olarak katılıyordu, zira bunun için gerekli akla ve bilgi birikimine sahipti. Kendisini desteklemeyen veya küçümseyen kişileri yerinden etmek için var gücüyle uğraşırken, ondan yana olanların yükselmesini ve mevki sahibi



Theodora, kocasının en güçlü destekçisi olduğunu kanıtlayacaktı

olmasını sağlardı. İmparatoriçe kesinlikle ahmaklara tahammül edemiyor ve onu eleştirenlerin söylediklerine bakılacak olursa, canını sıkıran kişileri yerinden etmekte hiçbir sakınca görmüyordu. Aslına bakılırsa, bir Bizans imparatoriçesinin hem sarayda hem de devlet meselelerinde etkili olması, kişilere himaye sağlaması ve tahtta kocasıyla birlikte söz sahibi olması pek de alışılmadık bir durum değildi. Ayrıca, yabancı elçilerle ve mevki sahibi önemli ziyaretçilerle görüşmek de imparatoriçenin sorumlulukları arasındaydı. Fakat Theodora'yla birlikte ilk kez bir imparatoriçe bu kadar ileri gitmiş ve geleneksel olarak kabul gören refakatçi eş rolünü üstlenmekle kalmayıp, bazılarının göre perde arkasında imparatorluğu adeta kendisi yönetmeye başlamıştı. Hal böyle olunca, insanların çiçeği burnunda güçlü imparatoriçeye karşı düşmanlık beslemesi kimseyi şaşırtmadı. Kısa süre içerisinde, "nereden geldiğine bakmadan küstahça bir tavır içerisinde olan" bu kadın hakkında gerek kapalı kapılar ardında gerekse aleni biçimde homurdanıp duran

kişiler türedi. Bununla birlikte, Theodora'nın geçmişiyile övünüyormuş gibi görünmesi ve onu reddetmeyip sahip çıkması, yerleşik düzene bir çeşit meydan okuma olarak algılanıyordu.

Jüstinyen şehirde bir dizi reform yapmaya giriştiğinde, doğal olarak Theodora'nın da boş durması beklenemezdi. İmparatoriçe bilhassa kadın haklarına büyük önem veriyordu. 528 yılında, toplumun farklı tabakalarındaki tüm kadınlar, kaçırılma ve tecavüz suçlarına ölüm cezası getiren bir yasayla koruma altına alındı. Bu yasa öncesinde, alt sınıftan kadınları ve köleleri bu suçlara karşı koruyan herhangi bir uygulama söz konusu değildi ve kaderlerine terk edilmişlerdi. 534 ve 535'te fuhuş yasaları da sıkılaştırıldı ve kadınları fuhşa zorlamak suç haline geldi. Boşanma ve mal paylaşımı davalarında kadınlara daha fazla hak tanınırken, zina yapan bir kadının öldürülmesi de yasaklandı.

İmparatoriçe tüm bu harika şeyleri yaparken, ona kulak veren ve görüşlerine saygı duyan imparatorun desteğini hep hissetti. Özellikle Konstantinopolis'in genelevlerindeki yozlaşmayı engelleme girişimlerinde Theodora'nın katkısı büyük olmuştu. Fahişelik şehirdeki en önemli sorunlardan biriydi; kadınlar sürekli istismar ediliyor ve kötü muameleye maruz kalıyordu. İmparatoriçe, kocasının da desteğiyle meseleyi çözmeye koyuldu ve bu kötü hayattan kurtulmak isteyen kadınlar için bir manastır kurdu. Gelgelelim, farklı kaynaklarda bu olay

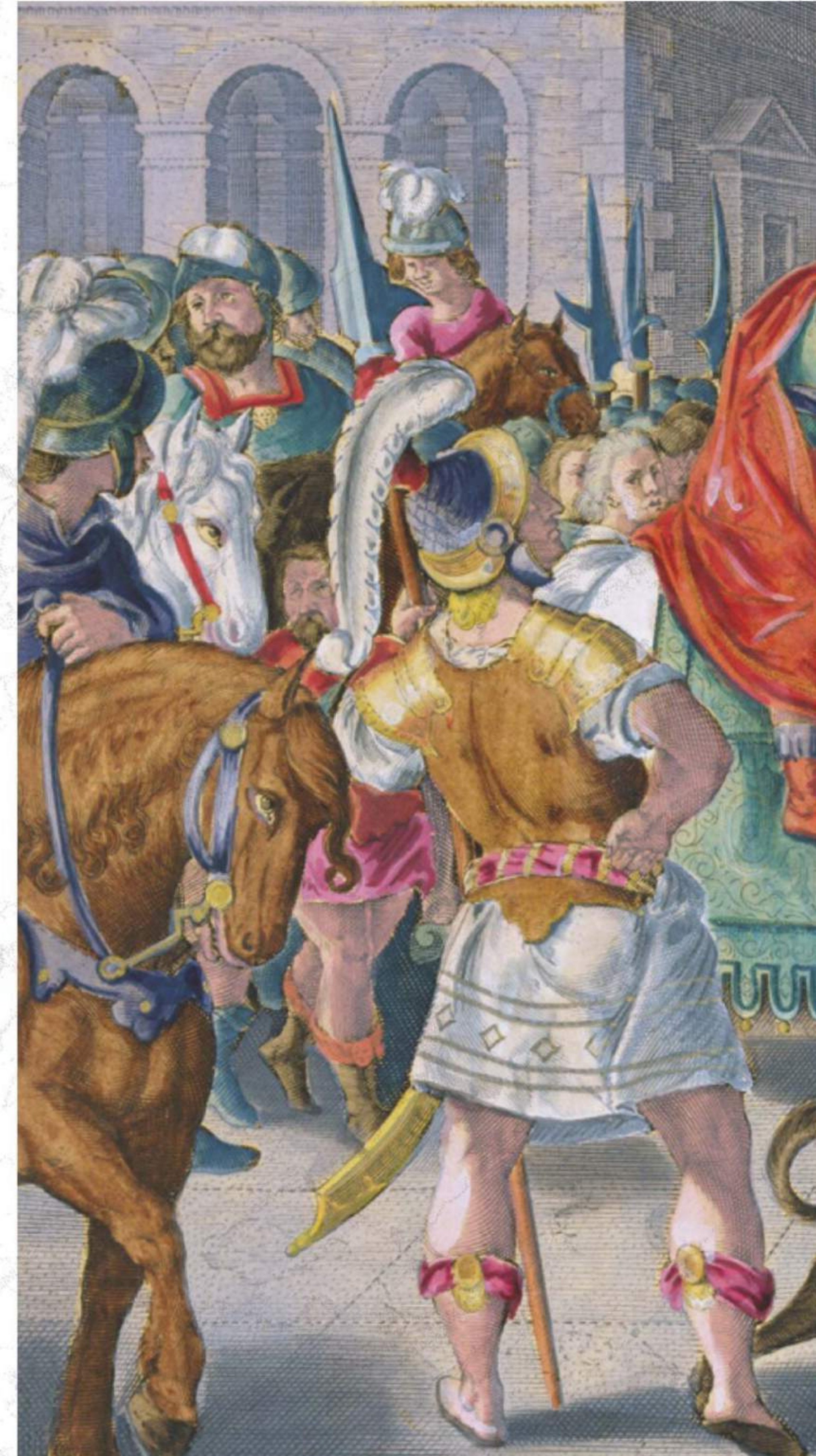
BİZANS İMPARATORLUĞU

Yaklaşık bin yıl boyunca Avrupa'nın en büyük güçlerinden biri

Doğu Roma İmparatorluğu'nun, yani Bizans İmparatorluğunun hikâyesi, 330 yılında İmparator Konstantin'in eski Yunan kolonisi Bizantion'un olduğu yerde Konstantinopolis adında yeni bir şehir kurmasıyla başladı ve imparatorluk giderek güçlendi. Bu arada Roma İmparatorluğu'nun iki yarısı, Batı ve Doğu, yıllar içerisinde birbirinden giderek uzaklaşıp, farklılaştı. Bu ayrışma Doğu'nun yararına olmuştu, zira Batı Roma İmparatorluğu 476'da barbar Vizigotların Kralı Odoacer karşısında diz çökerken, Doğu ayakta kalmayı başarmıştı. Roma hukuku ve Roma temelli siyasi kurumlarla yönetilen imparatorluğun ana dilleri Latince ve Yunancaydı. Hüküm sürdüğü yılların büyük bölümünde önemli bir güç olan Bizans İmparatorluğu en geniş sınırlarına, Batı Roma İmparatorluğu'nun kaybedilen topraklarının önemli bir kısmının geri alındığı I. Jüstinyen döneminde ulaştı. İmparatorluk, gücünün zirvesindeyken bir kültür merkeziydi; teoloji, sanat

ve edebiyat desteklenip korunuyordu. Bizanslı âlimler, kaybolmaya yüz tutmuş Antik Yunanca ve Arapça metinleri tercüme etmekle görevlendirildi ve böylece imparatorluğun, Batı Dünyası üzerinde de önemli bir etkisi oldu. Karşılaştığı pek çok zorluğa rağmen, zenginlikten gelen gücü, siyasi nüfuzu ve coğrafi konumunun sağladığı avantajlar sayesinde imparatorluk varlığını sürdürmeyi başardı.

Ne var ki 13. yüzyıldan itibaren ekonomik gücü zayıflayan ve toprak kaybetmeye başlayan Bizans'ın gerilemesi kaçınılmaz oldu. 14. yüzyıla gelindiğinde, bölgede gücünü arttıran Osmanlı İmparatorluğu Bizans'ın varlığını her geçen gün daha fazla tehdit eder hale gelmişti. Nihayetinde, 29 Mayıs 1453 günü Konstantinopolis'in Fatih Sultan Mehmed tarafından fethedilmesi Bizans'ın sonunu getirdi. Son Bizans imparatoru Konstantin savaşırken öldü ve artık İstanbul olarak anılacak şehir Osmanlılar tarafından tamamen ele geçirildi.





İmparatoriçe, kocasını isyancılara karşı mücadele etmesi için teşvik edip ona şu sözleri söyler: "Kraliyet moru en asil kefendir ve bir imparator olarak savaşırken ölmek, kaçmaktan iyidir"

birbirine tamamen zıt şekilde anlatılıyor. İlkine göre, sokaklardaki korkunç koşullardan kurtarılan kadınlar, manastır duvarlarının ardında yeni bir hayata adım atarak huzur ve uyum içerisinde yaşamaya başladılar. Procopius ise bu konuda kötü bir tablo çiziyor ve kadınların kendi istekleri dışında alıkonularak manastıra götürüldüğünden ve orada zorla ıslah edildiğinden söz ediyor. Procopius'a göre, kurtarıcıları olmak şöyle dursun, İmparatoriçe aslında kadınları hapsedmiş ve bir nevi işkenceye maruz bırakmıştı. Öyle ki aslında alıştıkları hayattan koparılmak istemeyen kadınlardan bazıları bu "kurtarılma" karşısında umutsuzluğa kapılıp, kendilerini manastırın altındaki kayalara atarak intihar etti.

Dönemin tarihi kaynaklarında bu yönde bir bilgi olmasa da Procopius'un kaleminden dökülen bu rahatsız edici ifadelerin sonradan Theodora ve Jüstinyen'e karşı yürütülecek karalama kampanyasının önemli bir parçası olması muhtemel. Öte yandan, Procopius'un anlattıkları doğru olsun ya da olmasın, Theodora'nın hikâyesinin daha karanlık bir yönüne, yani gururlu ve kendini beğenmiş imparatoriçenin amaçlarına ulaşmak için çok ileri gidebileceğine dair ipuçları da yok değil. Theodora'nın emriyle zorla evlendirilmiş çiftler veya onu memnun edemediği için gazabına uğrayarak görevden alınan memurlar hakkında pek çok hikâye mevcut. Hatta kesin olarak kanıtlanmamış olmakla birlikte,



İki keşiş, Çin'den gizlice kaçırılan ipek böceklerini İmparator I. Jüstinyen'e takdim ediyor



Theodora'nın nedimelerinden bazıları Bizans sarayının son moda kıyafetlerini sergiliyor

THEODORA: GENELEVDEN GELEN BİR İMPARATORİÇE

kendisine potansiyel rakip olarak gördüğü Got Kraliçesi Amalasuintha'nın ölümünde bile Theodora'nın parmağı olduğu söylenir.

Hepsi bir yana, Theodora'nın hem eşi hem de ülke politikası üzerindeki gücünü ve nüfuzunu gözler önüne seren en bariz örneklerden biri, ünlü Nika Ayaklanması sırasında yaşananlardı şüphesiz. Ocak 532'deki olaylarda, Konstantinopolis'te atlı araba yarışlarının düzenlendiği Hipodrom, Jüstinyen'in iktidarına karşı gerçekleştirilmiş en büyük meydan okumaya sahne oldu. Olaylar öncesinde imparatorun Konstantinopolis'te başlattığı kapsamlı reformlar ve inşaat faaliyetleri şehir hayatında çeşitli aksaklıklara sebebiyet vermiş ve protestolarla karşılaşmıştı. Bunun üzerine

yetkililer zaten gergin olan halk üzerinde baskı kurmaya çalışınca hızla artan hoşnutsuzluk sonunda isyanlara yol açtı. İsyanlar bastırılıp, elebaşları yakalanmış olsa da bunlardan ikisi kaçmayı başardı. Hipodrom'daki yarışlar sırasında imparatorun bu iki kaçak isyancıyı affetmesi istendi. Bu talep Jüstinyen tarafından reddedilince şiddet yeniden alevlendi ve bazı aristokratların da olaya dâhil olmasıyla durum bir halk ayaklanması olmaktan çıkıp, imparatoru temelli yerinden etmeye yönelik siyasi bir darbeye dönüştü. İsyanlılar, önceki imparatorlardan I. Anastasius'un yeğeni olan ve imparatorluk soyundan gelen Hipatius'u yeni imparator ilan edince Hipodrom'daki olaylar tamamen kontrolden çıktı ve Jüstinyen

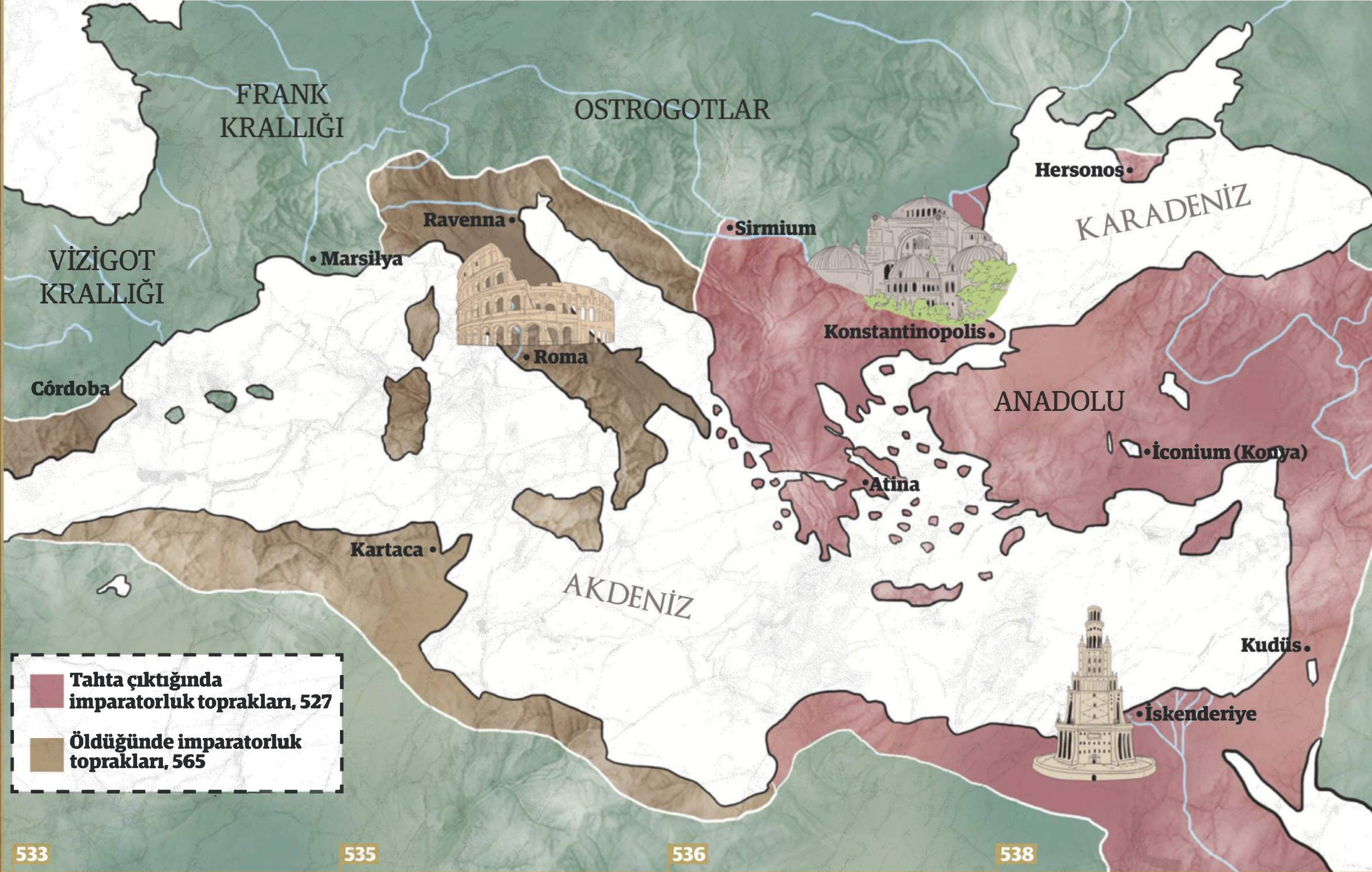
ile danışmanları apar topar saraya sığınmak zorunda kaldı. Tam İmparator saraydan kaçmaya hazırlanıyordu ki bir zamanların aktrisi hayatının en önemli rolünü oynamak üzere devreye girdi. Theodora kocasına, şimdi kaçmanın sırası olmadığını, bir imparatora firar etmenin yakışmayacağını ve görevini yerine getirirken ölmenin, saklanarak güvenli bir hayat yaşamaktan daha onurlu olacağını söyledi. Utanç içindeki Jüstinyen, bu sözlerin ardından pes etmemeye karar verdi ve birliklerini Hipodrom'a göndererek isyanı bastırdı. Çatışmalar sırasında 30.000 ila 35.000 isyancı öldürülmüştü. İmparatorluğa soyunan Hipatius ve işbirlikçileri idam edildi. Bu isyandan zaferle çıkan Jüstinyen'in konumu sarsılmaz bir hal almıştı. Theodora ise gücünü göstermiş olmanın gururunu yaşıyordu.

Nika Ayaklanması'nın ardından, Jüstinyen'in ve imparatoriçenin tahtta kalıcı olduğu anlaşıldı ve imparatora karşı böylesine büyük bir meydan okuma bir daha görülmedi. Theodora, imparatorun gücünü göstermesini sağlamıştı

BATIDAKİ TOPRAKLARIN GERİ ALINMASI

Jüstinyen, Batı Roma İmparatorluğu yıkıldığında kaybedilen toprakları

Theodora'nın da desteğiyle geri almak için kolları sıvamıştı. Peki, bunda ne kadar başarılı oldu dersiniz?



533

Kuzey Afrika

Jüstinyen'in orduları kesin bir zafer kazanarak, Vandallar tarafından ele geçirilmiş Kuzey Afrika topraklarını geri alır ve yirmi yıllık fetih dönemi başlar.

535

Sicilya

7.500 askerden oluşan bir birlikle Sicilya'yı işgal eden General Belisarius, ciddi bir direnişle karşılaşmaz ve şehri fetheder. Böylece, İtalya'ya ve ötesindeki topraklara giden kapılar açılır.

536

Roma

Roma, Aralık ayında ele geçirilir. Ardından, Şubat 537 ile Mart 538 arasında Ostrogotlar'ın Kralı Vitigis tarafından kuşatılır, fakat Jüstinyen'in kuvvetleri kuşatmayı yarar ve zafer kazanır.

538

Milano

Şehir, General Mundilas tarafından alınır. Ancak bu zafer kısa ömürlü olacaktır. Gönderilen takviye birliklerine rağmen, intikam peşindeki Got ordusu Milano'yu yeniden ele geçirir ve yerle bir eder.

THEODORA: GENELEVDEN GELEN BİR İMPARATORİÇE

ve genel kanı, ayaklanma sırasında günü onun kurtardığı yönündeydi. Öte yandan, Theodora'nın imparatorun tahtını koruduğu tek olay bu değildi. 540'ların başında Jüstinyen veba nedeniyle yatağa düştüğünde, devlet idaresini eline almış ve kocası iyileşene kadar başıyla yürütmüştü.

Karşılıklı sevgi ve saygıya dayalı bir ilişkileri olduğundan, Theodora ve Jüstinyen fikir ayrılığına düştüklerinde dahi yan yana durabiliyorlardı. Özellikle inanç farklılığı nedeniyle ortaya çıkan meselelerde bu dayanışmayı açıkça görmek mümkündü. Theodora genç yaşta Hristiyanlığın tartışmalı bir kolu olan Monofizitizmi benimsemişti. İmparatorsa, Kalkedon Hristiyanlığı'nın katı bir takipçisiydi. Bir yandan bu dini farklılıklarını korurken, diğer yandan



Roma'nın ihtişamını yeniden canlandırmaya çalışan Jüstinyen'in saltanatı sırasında Ayasofya da inşa edildi

birbirlerine olan saygılarını kaybetmemeleri ve birlikte çalışabilmeleri sayesinde imparatorluk için önemli işler yapmayı başardılar. Bu noktada Theodora'nın ne kadar etkili olabildiğini bir kez daha görüyoruz. İmparatoriçe sadece bir Monofizit manastırı kurmakla kalmadı, aynı zamanda inançları nedeniyle tehlike altında olanları bizzat sarayda koruma altına aldı. Ayrıca, Monofizit piskopos ve liderlerine güvenli bannma imkânı da sağladı. Konstantinopolis'in aforoz edilen Monofizit patriği Anthimus, Theodora'nın koruması altında 12 yıl boyunca bu manastırın odalarında yaşamıştı. İmparatoriçenin, Mısır'ın güneyindeki Nobatae halkının din değiştirmesi söz konusu olduğunda da kocasını kurnazlıkla alt ettiği söylenir. Jüstinyen, Nobataelerin Kalkedon Hristiyanlığı'nı

benimsemesini istiyordu ve bu amaçla oraya misyonerler gönderdi. Fakat Theodora türlü entrikalarla bu misyonerleri geciktirdi ve bölgeye ilk önce kendi din adamlarının varmasını sağlayarak, buradaki halkın Monofizitizmi benimsemesine öncülük etti.

İmparatoriçe 28 Haziran 548'de Konstantinopolis'te öldü. Cenazede Jüstinyen'in yaşadığı keder yüzünden okunuyordu. İmparatorun Theodora'nın anısına gösterdiği saygı sayesinde imparatoriçenin etkisi ölümünden sonra da devam etti. Jüstinyen, Theodora'nın kurduğu Monofizit cemaatini korumak için karısına verdiği sözü tutmakla kalmayıp, aynı zamanda onun geçmişte yaptığı gibi kadın haklarıyla ilgili yasalar çıkarmaya devam ederek, Theodora'nın hayatının çoğunu geçirdiği şehre bıraktığı mirasın kendisinden sonra da uzun süre yaşamasını sağladı. Karizmatik, cesur ve unutulmaz bir kadın olan Theodora, hâlâ Bizans İmparatorluğu'nun gelmiş geçmiş en etkili ve en hayranlık uyandıran imparatoriçelerinden biri olarak anılmakta. ○

AZİZ VİTALE BAZİLİKASI'NIN TAVANI

İtalya'nın Ravenna şehrindeki en harika yapılardan biri olan Aziz Vitale Bazilikası, sanat ve mimarlık tarihinde eşsiz bir yere sahip. 526'da inşasına başlanan ve 21 yılın ardından tamamlanan bu mimari şaheserde Roma ve Bizans stilleri göze çarpıyor. Jüstinyen döneminden günümüze kalmış bu türdeki tek yapı olan bazilika, İstanbul dışındaki en büyük Bizans mozaikleri koleksiyonuna ev sahipliği yapıyor.



Çok sayıda göz alıcı mozaïge sahip olan bazilika, Ravenna'daki diğer yedi yapıyla birlikte UNESCO Dünya Mirası listesinde yer almakta

540

Ravenna

General Belisarius, bir zamanlar Batı Roma İmparatorluğu'nun, sonrasındaysa Ostrogotların başkenti olan şehre ulaşır ve 540 yılının Mayıs ayında ele geçirir.

541

İtalya

Doğudaki savaş nedeniyle Jüstinyen'in kuvvetleri İtalya'da güç kaybeder. Sonraki on yıllık süreç zorlu geçecektir. Kazanılan toprakların büyük kısmı kaybedilir.

552

İber Yarımadası

İmparatorluk kuvvetleri 2.000 kişilik bir orduyla güneydoğudaki pek çok şehri ele geçirir. Bunun sonucunda, yeni Bizans vilayeti Spania kurulur.

554

İtalya

General Narses komutasındaki imparatorluk kuvvetleri, 30.000 kişilik düşman ordusu karşısında zafer kazanır. Ardından, uzun süren çatışmaların sonunda, imparatorluk nihayet İtalya'yı kesin olarak geri alır.



İnanılmaz Hayatta Kalma Hikâyeleri

Şartlar ne kadar zorlu, ne kadar ümitsiz olursa olsun umudunu
kaybetmeyen ve hayatta kalan insanlar ve bir de tavuk

Yazan: Jack Griffiths

Gerçek "Diriliş"

01

Amerikalı aktör Leonardo DiCaprio'nun *Diriliş (The Revenant)* adlı filmine esin kaynağı olan Hugh Glass'ın biraz gizemli biri olduğunu söyleyebiliriz. Bir "dağ adamı" ve kürk avcısı olan Glass, 1822'de Rocky Dağları'na yapılacak bir kürk ticareti seferine

katıldı. 1823 Martında St. Louis'den ayrılan ekip, Arikara kabilesine mensup Kızılderililer tarafından pusuya düşürüldü. Glass bu saldırıdan hafif yaralarla kurtulmuştu. Ancak bir sonraki olayda bu kadar şanslı olmayacaktı.

Ekiple birlikte ilerleyen Glass, Güney Dakota'daki bir bölgede keşif yaparken bir ayının saldırısına uğradı. Zorlu bir mücadelenin sonunda dağ adamı bir şekilde canavarı alt etmeyi başardı, fakat bu sırada ciddi şekilde yaralandı. Kafa derisinin bir kısmı parçalanmış, bacağı kırılmış ve gırtlığı delinmişti. Ekip lideri Andrew Henry, Glass'ın ekibi yavaşlatacağını düşündüğünden, onu bırakıp ilerlemeye karar verdi. İki kişi, John Fitzgerald ve Jim Bridger, Glass ölene kadar onun yanında kalmaya gönüllü oldu. Glass bir türlü ölmeyince birkaç gün sonra bu ikili de ayrılmaya karar verdi. Bilincini kaybetmiş olan Glass'ı fazla derin olmayan bir çukura gömdüler ve silahlarını da alıp gittiler.

Glass, ölümün kıyısından dönüp kendine geldiğinde yapayalnız kaldığını fark etti. Gücünü biraz topladıktan sonra çok zorlu bir yolculuğa başladı. Çoğunlukla sürünerek ilerleyip, 322 kilometre uzaklıktaki bir kürk ticaret merkezi olan Fort Kiowa'ya ulaşmaya çalışacaktı.

Vücudu harap olmuş ve bitap düşmüş Glass'ın çok ateşi vardı. Yolculuk boyunca köklerle ve küçük meyvelerle beslenerek zar zor hayatta kaldı. Aslına bakılırsa şansı yaver gitmişti. Kurtçuklar derisini yemiştir ve bu sayede kangren olmasını engellemiştir. Hatta yolda rastladığı bir bizon leşinin çevresindeki kurtları kovalayacak gücü bile kendinde buldu. Böylece hem karnını iyice doyurdu hem de ölü bizonun içinde uyuyarak soğuktan korunup bir süre dinlendi. Söylentilere göre, bir sabah uyandığında bir bozayının yaralarını yaladığını görmüştü.

Glass, büyük hasar görmüş bedenini sürükleyerek, gücünü son sınırına kadar zorladı ve tarifsiz acılar içinde geçen birkaç ayın sonunda Fort Kiowa'ya ulaşmayı başardı. Onu acımasızca ölüme terk eden sözde iki ekip arkadaşına karşı öfke ve kin duyuyordu. Gücünü toplar toplamaz onların peşine düştü. Ancak bu, başka bir hikâyenin konusu...



"Dağ adamları"
Amerika'nın batısına
ilerlemeye cesaret eden
birçok kâşif grubundan
biriydi



Kayaların arasında hayatta kalma mücadelesi

02

Çok deneyimli bir dağcı olan Aron Ralston, keşfetmeye karar verdiği bir kanyonun her noktasına ayak basabileceğine inanıyordu.

26 Nisan 2003'te, doğanın şakası olmadığını ve hiç beklenmedik sorunlarla karşılaşabileceğini anlayacaktı.

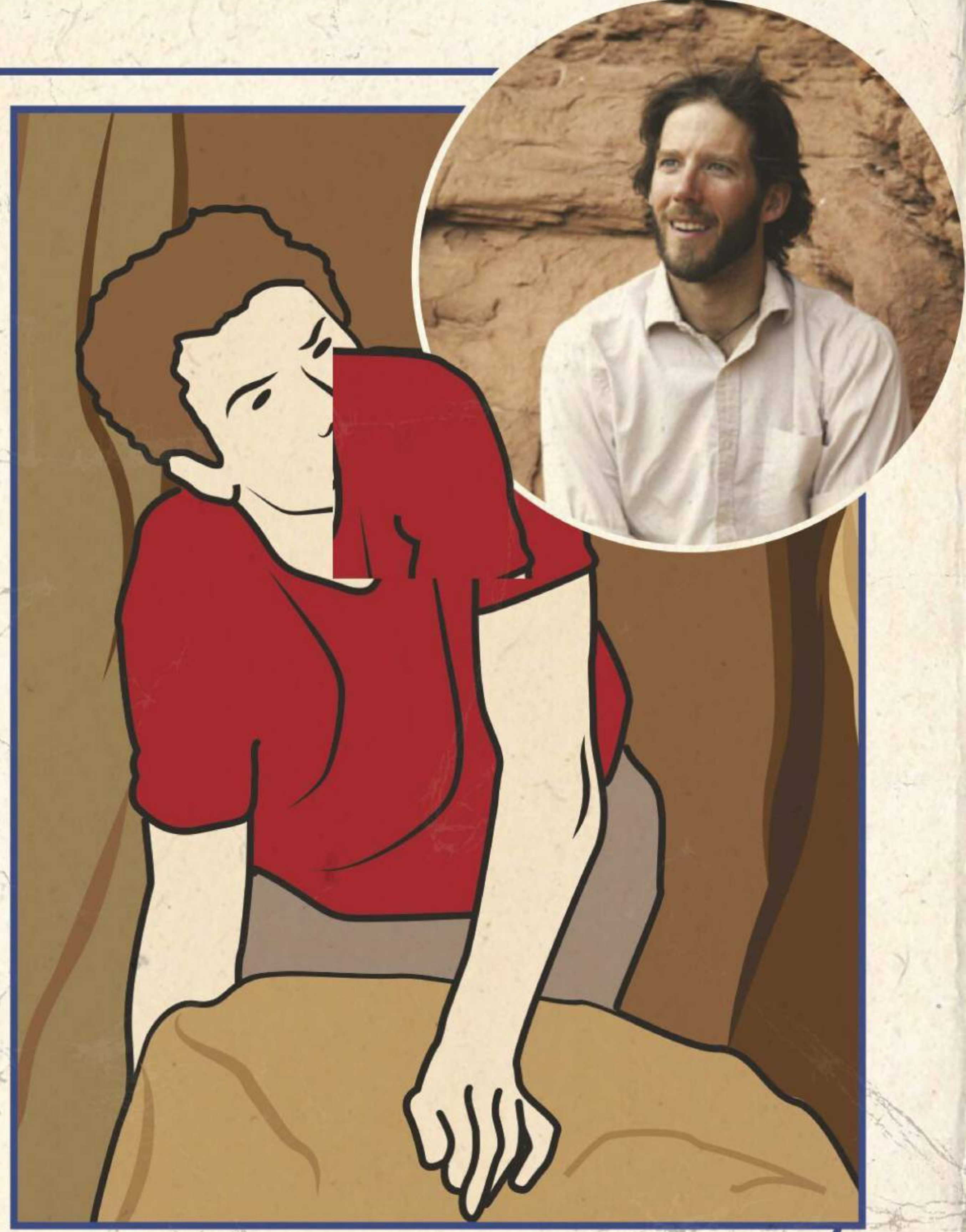
Hikâyesi artık herkes tarafından bilinen Ralston, o gün her zamanki gibi tek başına, Utah'taki Blue John kanyonunda yürüyüşe çıkmıştı. Dar bir uçurumdan inerken, 360 kilogramlık bir kaya kolunun üzerine düşerek onu duvara sıkıştırdı. Kıdemli bir maceracı ve farklı yeteneklere sahip deneyimli bir dağcı olsa da bu ağır kayayı yerinden oynatmasının mümkün olmadığını kısa süre sonra anladı. Nafile bir çaba içerisinde elindeki bıçakla kayayı aşındırmaya çalışırken, zaman geçtikçe su ve yiyecek stokunun bitmekte olduğunu, eğer hayatta kalmak istiyorsa daha radikal bir hamle yapması gerektiğini fark etti.

Ralston, ümitsizlik ve acı içinde geçen beş

günün ardından, perişan bir halde ya şimdi ya da hiç noktasındaydı. Kalan son suyunu içtikten sonra, artık körleşmiş olan bıçağını cebinden çıkardı. Aklındaki son çareyi uygulamanın zamanı gelmişti. Kolunu kesecekti...

Aşırı kan kaybını önlemek için şortunun parçalarından kolunun üst kısmına turnike yaparak işe başladı. Bıçağı körleşmiş olduğundan, kolunu kesebilmek için ilk olarak ön kol kemiklerini kırması gerekiyordu. Kayaya sıkışmış olan koluna güç uygulayarak iki ön kol kemiğini (Radius ve Ulna) kırdı. Ardından, dayanılmaz bir acı içinde, kör bıçağıyla kolunu kesmeye başladı. Yaklaşık bir saat sonra, onu kapana kısırmış olan kayadan artık kurtulmuştu.

Kolunun kayada sıkışmış halde kalan parçasına son kez baktıktan sonra kanyonun dibine inerek matarasını doldurdu, ardından medeniyete doğru yürümeye başladı. Yolda rastladığı iki Hollandalı turist ona yardım etti ve bir helikopterle hastaneye götürüldü. Aron Ralston, hayal edilebilecek en büyük acıları çekmiş fakat hayatta kalmayı başarmıştı.



Dünya'nın en zorlu bölgeleri

And Dağları

Barınak: Mağaralar, ağaçlar, hendekler.

Yiyecek kaynakları: Orta. Avlanmak, balık tutmak ve yiyecek aramak gerekiyor.

İçme suyu: Orta. Doğal pınarlar ve nehirler.

Yırtıcılar: Orta. And kedisi ve pumalar.

Ortalama sıcaklık: 11-21 derece.

Amazon Yağmur Ormanları

Barınak: Yapraklar ve dallar.

Yiyecek kaynakları: Az. Çoğu zehirli.

İçme suyu: Bol. Yağmur ve nehirler.

Yırtıcılar: Bol. Jaguarlar, yılanlar, kayman ve akrepler.

Ortalama sıcaklık: 26,6 derece.

Sahra Çölü

Barınak: Mağaralar.

Yiyecek kaynakları: Az. Sınırlı miktarda kök, çalı ve ağaç.

İçme suyu: Az. Sık rastlanmayan vahalar.

Yırtıcılar: Orta. Yılanlar, akrepler, yaban köpekleri, çitalar ve sırtlanlar.

Sıcaklık: 58 dereceye kadar çıkabiliyor ve -6 dereceye kadar düşebiliyor.

Antarktika

Barınak: İnsan yapımı iglolar, kar mağaraları ve kar barınakları.

Yiyecek kaynakları: Az. Penguen ve foklar.

İçme suyu: Az. Çoğunlukla buz halinde. Kar yemek hipotermiye neden olabilir.

Yırtıcılar: Az. **Ortalama sıcaklık:** -50 derece.

Pasifik Okyanusu

Barınak: Yok.

Yiyecek kaynakları: Az.

İçme suyu: Az. Yağmur suyu.

Yırtıcılar: Orta. Köpek balıkları ve katil balinalar.

Sıcaklık: Değişken (-1,4 ile 30 derece arasında).

İssız Adalar

Barınak: Yaprak ve dallar.

Yiyecek kaynakları: Az. Zehirli meyveler ve çok az sayıda büyük hayvan.

İçme suyu: Az. Sınırlı sayıda tatlı su kaynağı.

Yırtıcılar: Az. Yılan ve akrepler.

Sıcaklık: 22-31 derece.



And dağlarında donmak ve yamyamlık

03

13 Ekim 1972 günü And dağlarının orta yerine bir uçak düştü. Uçağı bulmak için hemen kapsamlı bir araştırma başlatıldıysa da başarısızlıkla sonuçlandı ve 10 günün ardından arama çalışmalarına son verildi.

Yaklaşık 70 gün sonra, perişan bir durumdaki iki sakallı genç Şili'de, dağların eteklerinde ortaya çıktı. Bu gençler düşen uçağın hayatta kalan yolcularıydı ve onların yardımıyla 45 kişilik uçaktan 14 yolcu daha kurtarıldı. Peki, geri kalan yolculara ne olmuştu?

Uçak düştükten sonra 27 yolcu hayatta kalmıştı ve çoğu bir ragbi takımının oyuncularındı. Takımın kaptanı Marcelo Pérez, liderliği ele almış ve uçakta

kalan yiyecekleri paylaşırıp, karları eriterek su elde edilmesini sağlamıştı. Uçakta buldukları transistörlü küçük bir radyodan arama çalışmalarının durdurulduğunu öğrenmiş olsalar da ümitlerini kaybetmemeye çalıştılar. Kurtulanlar hayatta kalmak için ölüleri yemek zorunda kaldı ve bu sayede uzun süre yaşamayı başarabildiler. Fakat bir kar fırtınasında aralarında Pérez'in de olduğu sekiz kişi kaybolunca her şey daha da zor bir hal aldı. Liderin kaybı kalanlar üzerinde şok etkisi yaratmıştı fakat boşluğu yine ragbi takımından üç kuzen doldurdu. Dağda geçen iki ayın ardından Nando Parrado ve Roberto Canessa adlı iki genç, büyük zorluklarla dağı aşıp medeniyete ulaşmayı başardı.



Sıfırın altındaki sıcaklıklarda nasıl hayatta kalınır?



Başını sıcak tut

Başın açıkta kalırsa, vücut sıcaklığının büyük bir kısmını kaybedersin. Vücut sadece kafadan değil, açıkta kalan boyun, eklem yerleri ve bileklerden de hızla sıcaklık kaybeder.



Terleme!

Terlemek en büyük düşmanın olabilir. Su buharlaşırken beraberinde en sıcak molekülleri de götürür. Bu yüzden soğuk bir ortamda aşırı ısınmak da ölümcül olabilir. Buna engel olmak için sakın kalmaya çalış ve giyeceklerini kuru tut. Fiziksel güç harcayacaksan, öncesinde mutlaka çok iyi dinlen.



Bol giyecekler giy

Dar giyecekler kan dolaşımını sınırlar, bu yüzden kaçınmak gerekli. Vücut sıcaklığının önemli bir kısmı büyük kaslardan gelir ve bunları sıkıştırmak el ve ayaklara gidecek olan ısının engellenmesine neden olur. Nispeten bol giyeceklerin içinde sıcak havayı hapsetmek en iyi yalıtım yöntemidir.



Bir barınak bul

Bir iglo veya kar mağarası hayatını kurtarabilir. İkisi de hem rüzgâra karşı koruma hem de ısı yalıtımı sağlar. Hatta içlerinde ateş bile yakabilirsin. Eğer ateş yakacaksan barınağın havalandırmasının iyi olduğundan emin ol. Karbon monoksit zehirlenmesi ölümcüldür.

Norveç'in karlı arazilerinde mahsur kalan direniş savaşçısı

04

1943 yılına gelindiğinde Norveç yaklaşık üç senedir Almanya'nın güdümündeki bir kukla devletti. Norveçli Jan Baalsrud, 1941'de İngiliz komandoları tarafından Norveç'in

Lofoten Adaları'na yapılan baskını kapsayan ünlü Claymore Operasyonu'nda direniş savaşçısı olarak görev almıştı. Bundan yaklaşık üç yıl sonra yine bir sabotaj görevine aktif olarak katılıyordu.

Shetland Adaları'ndan ayrılarak Tromsø'ya doğru bir balıkçı teknesiyle yola çıkan birliği, yakınlardaki Wehrmacht (Nazi Almanya'sının silahlı kuvvetleri) garnizonuna onları ihbar eden yerel bir dükkân sahibi tarafından ihanete uğradı. Ertesi sabah aniden bir Alman savaş gemisi ortaya çıktı ve 12 direnişçi, Nazilerden kaçma umuduyla teknelerini terk etmek zorunda kaldı. Zaman ayarlı bir fünye sayesinde patlayıcıları infilak ettirerek teknelerini batırdılar ve küçük botlarla kaçmaya çalıştılar. Fakat çok geç kalmışlardı. Almanlar tarafından derhal batırıldılar. Baalsrud dışındaki tüm direnişçiler yakalandı.

Buz gibi soğuk bir fiyortta yüzen Norveçli, büyük zorluklarla Hersøya adasına ulaştı. Ayağında tek ayakkabıyla ilerlemeye çalışırken Alman askerleriyle karşılaştı ve bir SS subayını vurarak öldürdü. Daha sonra rastladığı iki kadın ona yardım etti, gizlenmesini sağlayarak giyecek ve erzak verdi. Bu güvenliğin kısa

süreceğini bilen Baalsrud, hayatta kalmak istiyorsa uzun bir yol katedip İsveç sınırını geçmek zorunda olduğunu anlamıştı. Bundan sonra yaşadıkları, II. Dünya Savaşı'nın en vahşi ve en akıl almaz hayatta kalma hikâyelerinden birini ortaya çıkardı. Norveç kırsalında yaptığı zorlu yolculuk sırasında yerel halk tarafından sempatiyle karşılanan Baalsrud gittiği her yerde yiyecek ve yatacak yer buldu. Onun Naziler tarafından yakalanamaması halkın ve direnişçilerin moralini yükseltmişti. Baalsrud, bir taraftan onu arayan düşman askerlerinden gizlenirken, diğer taraftan dondurucu soğukla başa çıkmaya çalışarak yola devam ediyordu. Sürekli olarak kar fırtınalarının içinde ilerlemek zorunda kaldı. Bir ara aşırı derecede kar körlüğü yaşadığı için Norveç dağlarında aynı yerin etrafında üç gün boyunca daireler çizdiği bile oldu.

Hava koşulları nedeniyle perişan haldeki genç bir direniş kampına ulaşmayı başardı ve kısa süre için buraya sığındı. Kampta biraz iyileşip güç topladıktan sonra tekrar yola çıktı. Artık sınıra sadece birkaç kilometre kalmıştı, fakat kangren olmamak için birkaç ayak parmağını kesmek zorunda kaldı. Bir dağın yamacında mahsur kaldığı sırada yerel bir aile tarafından kurtarıldı ve onların da yardımıyla önce Finlandiya'ya ve ardından İsveç'e kaçmayı başardı. Doğaya ve Nazilere karşı iki ay süren zorlu mücadeleyi kazanmış ve sağ kalmıştı.



Buzun içinde hapsoluş

05

Deneyimli denizci Ernest Shackleton, 1915'te Kraliyet Trans-Antarktika Seferi'nin lideri olarak Güney Kutbu'na doğru yola koyuldu. Daha önceki Discovery ve Nimrod seferlerinde de yer almıştı ve bu son sefer, destansı Antarktika araştırma görevlerinin sonuncusu olacaktı. Yaklaşık üç yıl öncesinde ünlü kâşif Robert Falcon Scott'un hayatına mâl

olan başarısız girişime rağmen, Shackleton tehlikelere aldırıyor ve bu görevi başarmayı çok istiyordu. Yolculuk sırasında Shackleton'ın gemisi Endurance, Antarktika'nın buzullarının arasında sıkışıp kaldı ve on ayın ardından sonunda battı. Yakındaki bir buzulun üzerinde kamp kurmaktan başka seçeneği kalmayan araştırma ekibi zorlu hava koşulları altında birkaç ay burada yaşadı. Hareket halindeki buzulun ikiye ayrılması üzerine Shackleton ve ekibi üç cankurtaran sandalına bindi ve beş gün sonra Fil Adası'na ulaştılar. 497 günün ardından ilk kez toprağa ayak basmışlardı. Burada grup bölündü. Shackleton ve beraberindeki altı kişi, çok zorlu geçen 16 günlük bir yolculuğun sonunda, 1.300 kilometre ötedeki Güney Georgia'ya ulaştı. Burada bir balina avı istasyonuna sığınmayı başardılar. Kısa bir süre dinlendikten sonra ekibin kalan üyelerini kurtarmak için geri döndüler. Shackleton tek bir adamını bile kaybetmemişti. Güney Georgia'yı başarıyla geçmek, 1955'e kadar bir daha mümkün olmayacaktı.



17 yaşındaki Juliane Koepcke, Amazon'da yalnızlık ve tehlikelerle başa çıkmayı öğendi

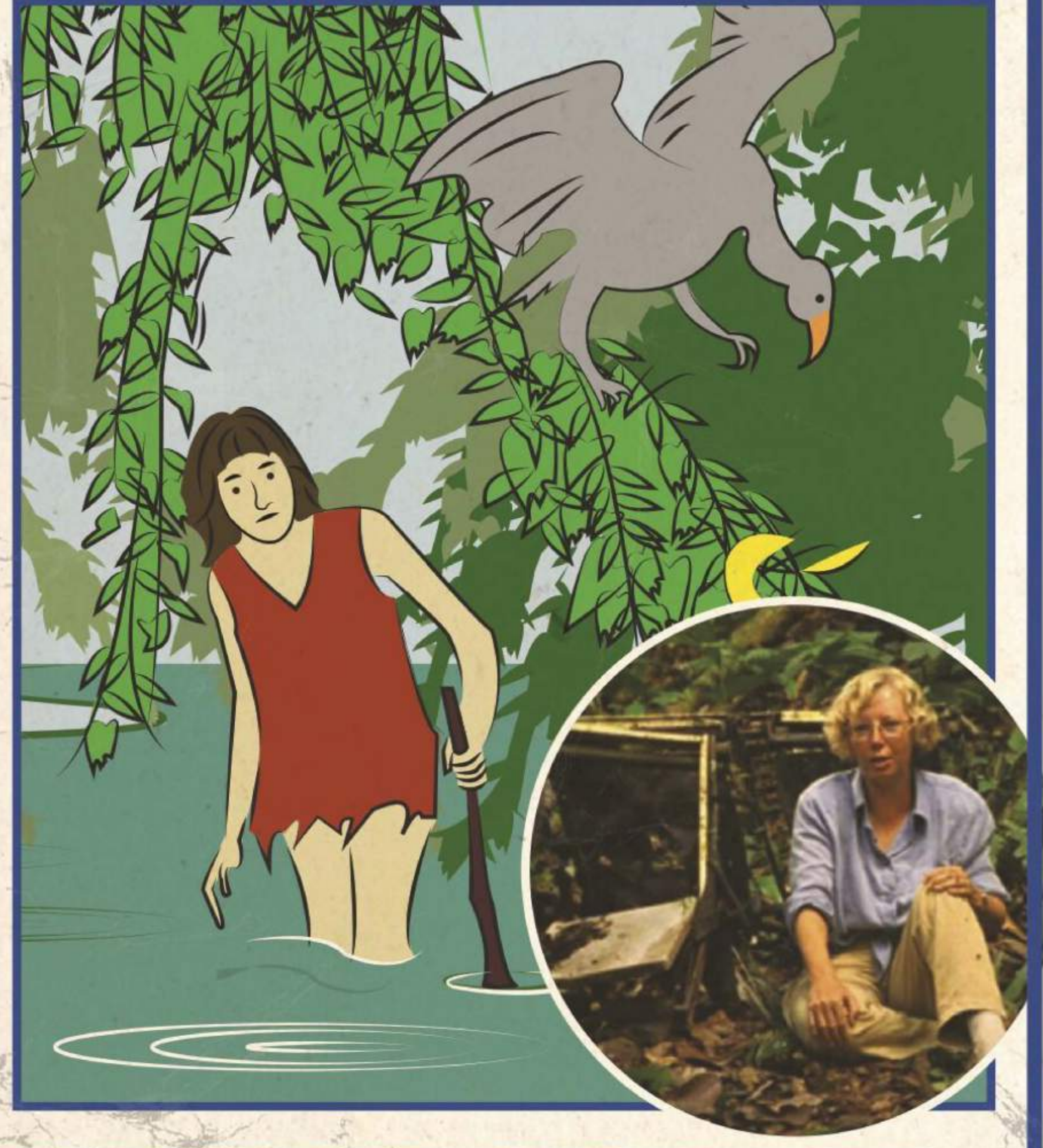
06

Listemizdeki kadın ve erkeklerin çoğu ölüm tehlikesiyle mücadele etme ve baskı altındayken zorluklarla başa çıkma konusunda büyük deneyime sahip askeri personel veya deneyimli maceracılar. Ancak büyük bir kâbus yaşayan Juliane Koepcke onlardan biri değil.

LANSA 508 sefer sayılı uçak Noel arifesinde Peru'nun Lima kentinden havalandı. Uçaktaki yolcular sevdiklerine kavuşmak için sabırsızlanıyordu. Oysa o sırada gökyüzünde bir fırtına patlamak üzereydi. Uçak, kısa bir süre sonra türbülansa girdi ve sarsılmaya başladı. Bulutlar karardıkça yolcular korkmaya başlamıştı. Juliane, annesinin ellerine sıkı sıkıya sarıldı.

Kısa bir süre sonra olabilecek en kötü şey başlarına geldi. Uçağa bir yıldırım isabet etti ve sağ kanadını parçaladı. Uçak, aşağıdaki vahşi ormana doğru baş aşağı düşerken parçalara ayrıldı. 92 yolcudan sadece biri hayatta kalmıştı. Bu şanslı kişi, hafif bir beyin sarsıntısı geçirmiş ve köprücük kemiği kırılmış olan Juliane'di. Düşen bir uçaktan

kurtulmuştu kurtulmasına ama hayati tehlikesi halen devam ediyordu, zira Amazon yağmur ormanlarının tam ortasında yapayalnızdı. Çevresi jaguarlar, piranalar ve yılanlarla doluydu. Hayatta kalmak için elinde hiçbir malzeme olmayan Juliane, üzerindeki kıyafet ve sandaletleriyle ormanın içinde yürümeye başladı. Yanında sadece biraz şekerleme vardı, fakat onu asıl ayakta tutan şey mücadele gücü ve kararlılığıydı. Dördüncü gün yiyeceği tükendi ve hayatta kalma ihtimali çok azaldı. Babasının tavsiyelerini hatırlayan Juliane, bir dere buldu ve önce büyük bir nehre, ardından insanların yaşadığı bir yerleşim yerine ulaşma ümidiyle bu dereyi takip etmeye başladı. Bir yandan da sadece büyük nehirlerin çevresinde yaşayan hoatzin kuşlarının seslerini dinliyordu. On birinci gün geldiğinde artık zamanı iyiden iyiye azalmıştı. Fakat şans yine yüzüne güldü ve 3 Ocak 1972 tarihinde üç orman işçisi tarafından bulundu. Korku dolu zor günler sona ermiş, Juliane kurtulmuştu. Annesinin cesedi birkaç gün sonra bulundu ve onun da kazadan sağ kurtulduğu, ancak ağır yaralı olduğu için birkaç gün sonrasında öldüğü anlaşıldı.



Amazon yağmur ormanlarında nasıl hayatta kalınır?



Panik yapma!

Zihnini yapacağın işe odakla. Sinirlenmek konsantrasyonunu bozar ve seni yorar. Elindeki malzemeleri sürekli gözden geçir ve çevreni çok iyi gözle. Sık bitki örtüsüne sahip yağmur ormanında daireler çizerek dolaşmak istemezsin.



Bir su kaynağı bul

Kirli suyu içme, hasta olursun. Eğer yanında su arıtma tabletleri varsa, onlar sayesinde suyu içilebilir hale getirebilirsin. Eğer yoksa, suyu kaynatarak iç. Amazon Nehri'ni izlersen, eninde sonunda insanların yaşadığı bir yere ulaşırsın.



Barınak bul

Amazon yırtıcılarla doludur. Bu yüzden, dayanıklı bir barınağın olmalı. Bulabileceğin tüm malzemeleri kullanarak bir barınak inşa et. Barınağın yerden yüksekte olması gece boyunca böcekler tarafından ısırılmanı engelleyecektir.



Yiyeceğini doğru seç

Yağmur ormanlarında hindistancevizi, kaju fıstığı ve yer fıstığı bulunabilir, ancak zehirli meyvelere dikkat etmelisin. Ayrıca, balık tutmak da mümkün. Hayatta kalmak ve yola devam edebilmek için dolu bir mideye sahip olman gerekli.

Ümit Burnu'nda deniz kazası

07

Tamamen yalnız olmak, tehlikeli bir durumda hayatta kalmaya çalışırken katlanılması en zor şeylerden biri, fakat bazen yalnızlık daha az tehdit ve tehlike anlamına da gelebiliyor. 5 Temmuz 1885'te, Mignonette adlı bir yatın mürettebatı Afrika'nın güney ucundan 2.575 kilometre açıkta şiddetli bir fırtınanın ortasında kaldı. Yattaki dört adam, Kaptan Thomas Dudley, Edwin Stephens, Richard Parker ve Edmund Brooks, küçük bir cankurtaran botuna atlayıp uzaklaştı. Denizde yavaş bir ölümle yüzleşeceklerini düşünüyorlardı. Hiç suları yoktu, üç gün boyunca sadece iki kutu şalgam konservesiyle beslenerek hayatta kaldılar. Sonrasında şans eseri bir deniz kaplumbağası yakaladılar, susuzluklarını ise idrar içerek giderdiler.

İki haftanın sonunda artık hayatta kalma ihtimalleri yok denecek kadar azdı. Günlerdir aç olan adamlar, eğer

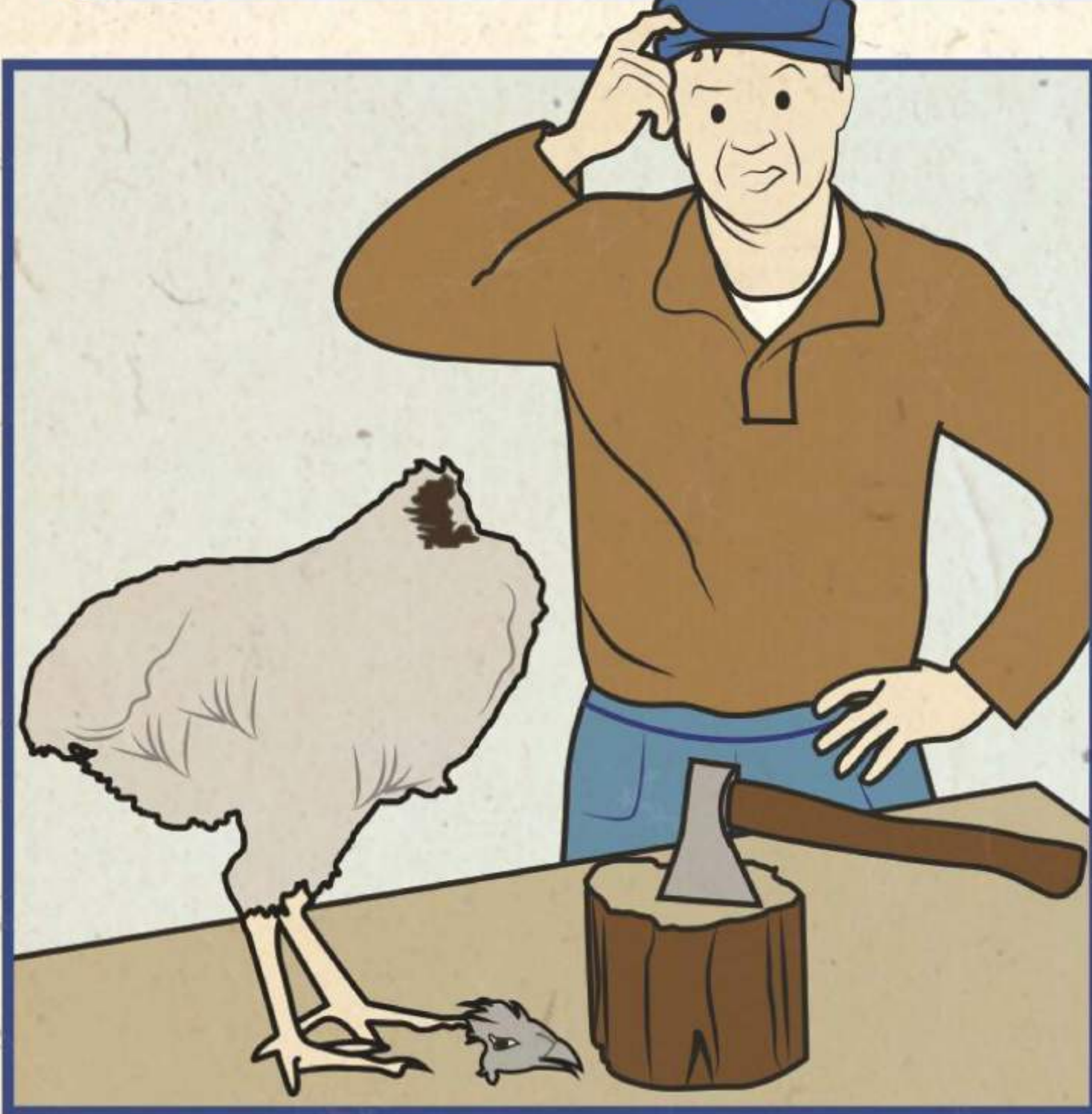
yardım gelmezse başlarına ne geleceğini tartışmaya başladılar. Birinin geri kalanlar için kendini feda etmesi gerekiyordu ve bu kişiyi çöp çekerek belirlemeye karar verdiler. Fakat Brooks buna karşı çıktı. Birkaç gün sonra Parker, muhtemelen deniz suyu içtiği için hastalandı. Ölümle burun buruna gelmiş olan Stephens ve Dudley kendini feda edecek kişinin bu şekilde seçilmiş olduğuna inanarak acımasız bir karar aldılar. Dudley, Parker'ı boynundan bıçaklayarak öldürdü ve üç adam, bir gemi onları bulana kadar Parker'ın bedeniyle beslendi. Onları kurtaranlar korkunç gerçeğin farkına varınca, mahkemeye çıkarılmak üzere üç adamı İngiltere'ye götürdüler. Savunmalarında, hayatta kalabilmek için bu cinayeti işlemeye mecbur olduklarını ve Parker'ın zaten öleceğini söylediler. Yargıç bu savunmayı reddetti ve Dudley ile Stephens ölüm cezasına çarptırıldı. Daha sonra bu ceza altı ay hapse çevrildi.



Gerçek Robinson Crusoe

8

Ailesiyle yaşadığı bir anlaşmazlığın ardından İskoçya'yı terk eden Alexander Selkirk, bir denizci olarak hayatına devam etmeye başladı. Ne yazık ki çalıştığı gemi, pervasızca sürekli muharebelere giren zalim bir kaptanın idaresindeydi. Selkirk, böyle giderse eninde sonunda ölümün kaçınılmaz olduğunu gördüğünden, kaptana en yakındaki adada gemiden inmek istediğini söyledi. Bunun üzerine, Şili'nin 644 kilometre açığındaki ıssız Más a Tierra adasına bırakıldı. Yanında sadece yatağı, bir tüfek, biraz barut, birkaç araç gereç, tütün ve bir de İncil vardı. Selkirk, nasıl olsa birilerinin yolu bu adaya düşer diye düşünmüştü ama beklediği gibi olmadı. Kimsenin gelmeyeceğini anladıktan sonra, adada uzun bir süre yaşayacağını farkına vardı ve kendine burada bir hayat kurmaya başladı. Tamamen yalnızdı, sadece bir keresinde adaya gelen İspanyol denizcilerden saklanmış ve gitmelerini beklemişti. Dört yıl ve dört ayın ardından, 1 Şubat 1709'da, yakınlardan geçmekte olan bir İngiliz gemisine ateşle işaret verdi. Adaya çıkan askerler, keçi derisinden kıyafetiyle denizciden çok bir vahşiye benzeyen Selkirk'i kurtardılar. Yaşadıkları, Daniel Defoe'nun ünlü *Robinson Crusoe* romanına ilham kaynağı olacaktı.



Ölmemekte direnen tavuk

09

Doğanın bir mucizesi olarak kabul edilen tavuk Mike'in hayatta kalma hikâyesi oldukça ilginç. Kafası kesildikten sonra da yaşamaya devam eden Mike, bugün bile herkesi şaşırtmaya devam ediyor. Çiftçi Lloyd Olsen 10 Eylül 1945'te baltasıyla 40 kadar tavuğun kafasını kesmişti. Sıra kendisine geldiğinde Mike, diğer tavuklara hiç benzemediğini gösterdi.

Balta her nasılsa şah damarını tamamen kesmemişti ve tavuk çok fazla kan kaybetmedi. Mike ayağa kalktı ve hiçbir şey olmamış gibi yürümeye devam etti. Birkaç gün sonra çiftçi bu inanılmaz hayvanın mücadeleden vaz geçmeye niyetli olmadığını anladı. Olsen ve eşi, kafası kesik tavuğu bir pipetle beslemeye başladı.

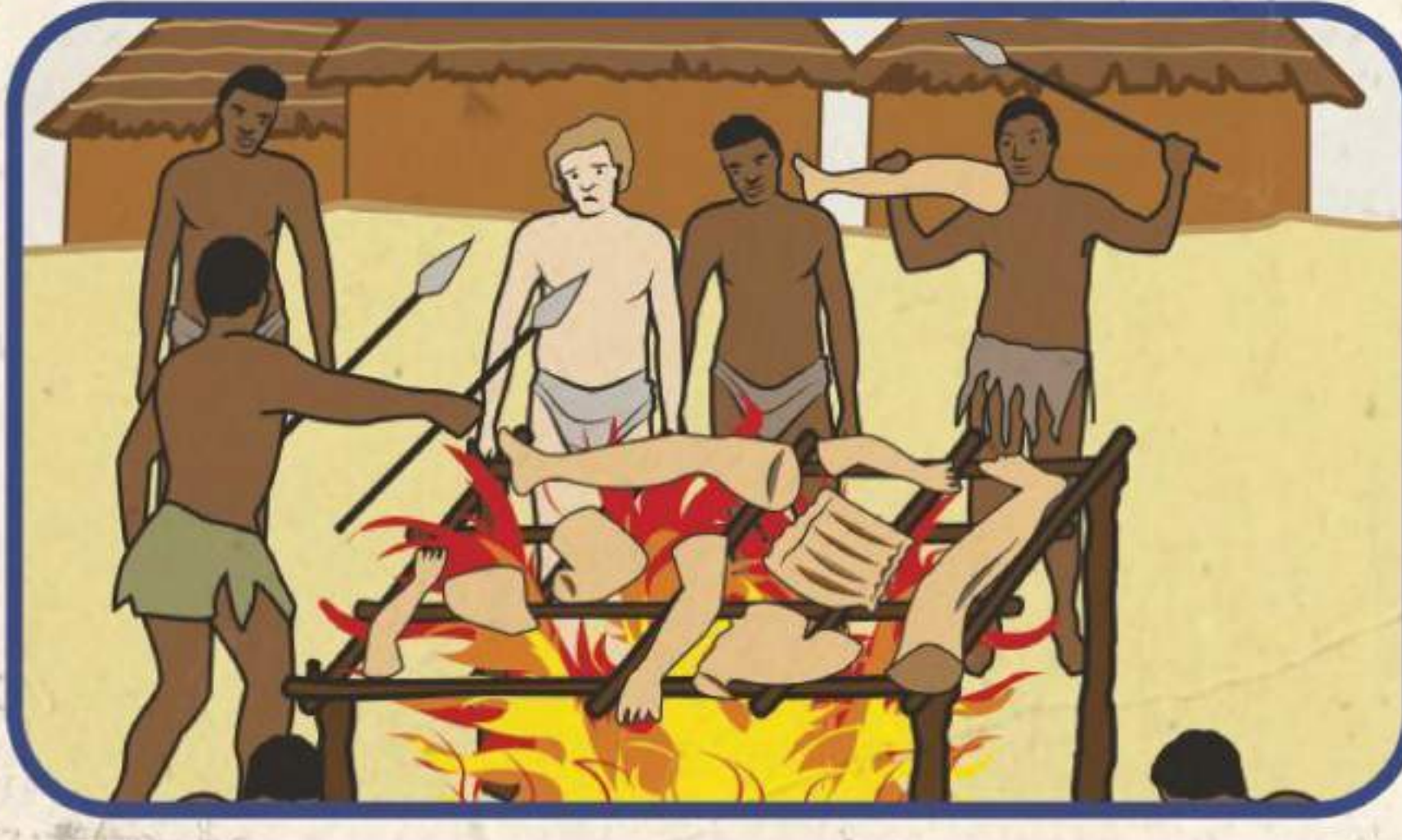
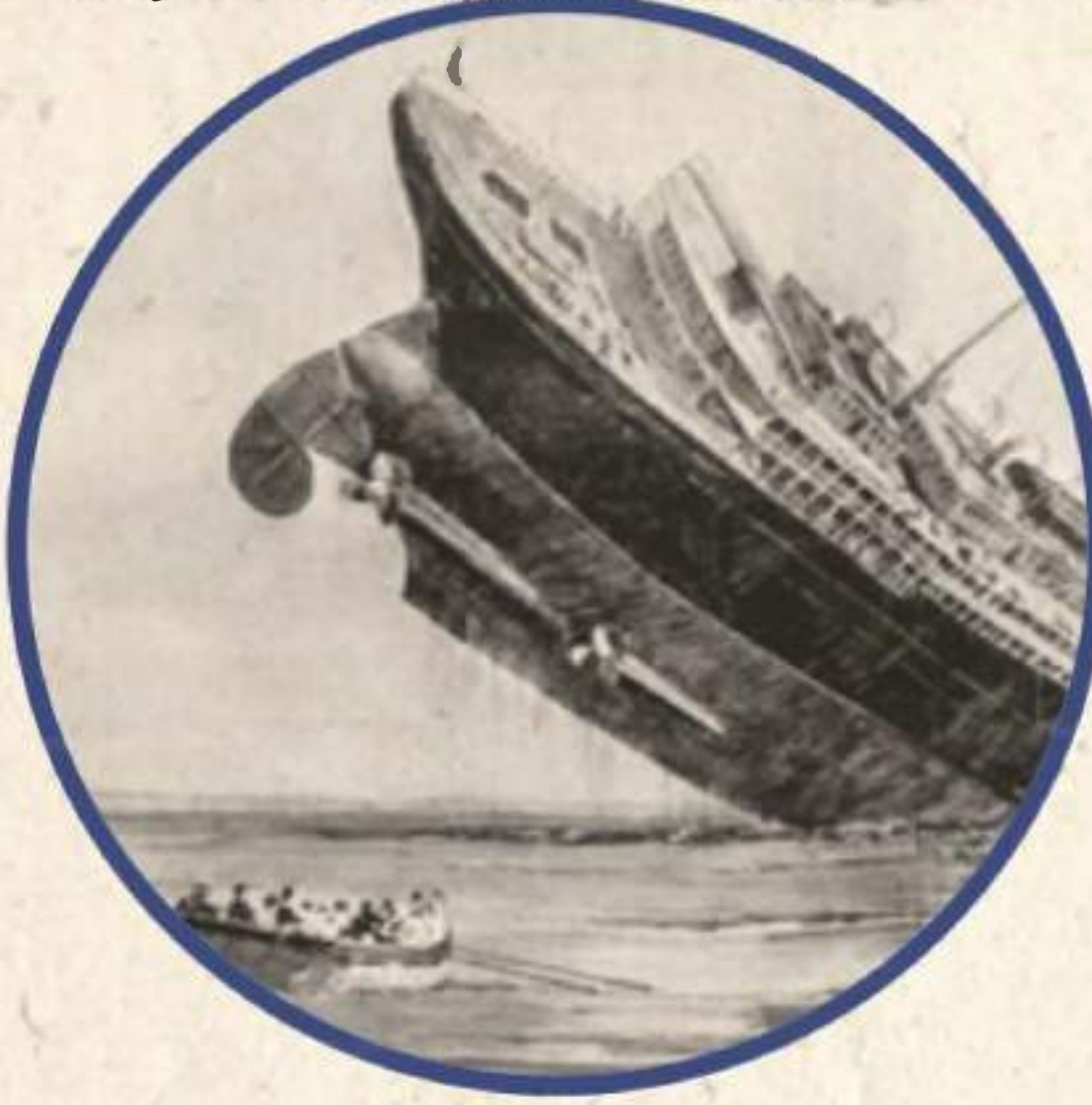
Mike'in neden hâlâ ölmediğini anlamak için onu Utah Üniversitesi'ne götürdüler. İncelemelerde, kafasının büyük kısmı kesilmiş olmasına rağmen, beyin sapının hasar görmediği ortaya çıktı. Bu yüzden Mike, beyin ölümü gerçekleşmiş bir insan gibi davranıyor, en temel hayati işlevleri yerine getirebiliyordu. Olsen ve eşi çiftliğe geri döndüler. Bu esnada, çevrede yaşayanlar mucizevi tavuktan haberdar olmuştu. Çiftçi karı koca Mike'i sergilemeye karar verdi ve görmek isteyenlerden çeyrek dolar almaya başladı. Tavuk Mike, kafası olmadan tam 18 ay boyunca yaşadı ve şöhreti dört bir yana yayıldı.





Öldüğü düşünülen gemi yolcusu

10 Titanic felaketinden üç yıl sonra bir Alman U-botu tarafından batırılan RMS Lusitania adlı gemideki 1.959 kişiden 1.198'i, Atlantik'in soğuk sularında hayatını kaybetti. Ölüme çok yaklaşan 27 yaşındaki Nettie Moore ise okyanusun pençesinden kurtulmayı başaracaktı. Kocasının ve çocuğunun sulara can verişine şahit olan Moore, bilincini kaybetmiş bir şekilde su yüzeyinde süzülürken, küçük bir mayın tarama gemisinin mürettebatı onu denizden aldı. Toplanan tüm cesetler yakınlardaki Cobh limanına götürüldü. Ölü olduğu düşünülen Nettie'yi burada teşhis eden kardeşi John, kalp masajı yaparak onu hayata döndürdü. John'un zamanında müdahalesi olmasaydı o da ölenlerden biri olacaktı.



"Onları yenemiyorsanız, aralarına katılın"

11 Jack Renton muhtemelen dünyanın en şanssız insanlarından biriydi. İskoçya'nın Orkney Adaları'nda doğmuş yetenekli bir denizci olan Renton, 1868'de henüz 20 yaşındayken, San Francisco'daki diğer dört denizciyle birlikte bir gemide zorla tayfa olarak çalıştırılmak için kaçırıldı. Beş kafadar küçük bir sandalla gemiden kaçmayı başardı, ancak sonradan aslında kaçarak hayatlarının en büyük hatasını yapmış olduklarını anladılar. Üçü açlıktan öldü. Renton ve diğer denizciyse 40 gün boyunca açık denizde sandalla sürüklendikten sonra karaya ayak basmayı başardı. Ne var ki yamyam kabilelerin yaşadığı Solomon Adaları'na çıkmışlardı. Yerliler diğer denizciyi döverek öldürdü, Renton ise yakalanarak kabilenin şefi Kabou'ya götürüldü. Başlangıçta köle olarak tutulsa da korkusuzca savaşıyor ve kurbanlarının kafasını kesip alarak kendini kabileye kanıtladı. Onlara denizcilik ve balıkçılık öğretti. Renton, Solomon Adaları'nda sekiz yıl boyunca yaşadı, fakat evini çok özliyordu. Sonunda, yakınlardan geçmekte olan bir köle gemisine bindi ve evine dönmeyi başardı. Burada, ada hayatını anlattığı hikâyeleri ve boynuna taktığı 64 insan dışından yapılmış kolyesiyle büyük bir ün kazandı.



Yeraltındaki cehennem

12 5 Ağustos 2010'da Şili'deki San Jose Madeni'nin bir kısmı çöktüğünde mahsur kalan 33 madenci, yaşarken cehennemle yüz yüze geldi. İki gün sonra bir galeri daha çöktü ve madenciler yeraltındaki bu hapishanede tamamen kapana kısılmış oldu. Kurtarma ekipleri madencilere ulaşana kadar çok uzun bir süre geçti. 17 gün boyunca ellerindeki yiyeceklerle yetinmek zorunda kaldılar ve sonunda onlara yukarıdan yiyecek ulaştırılabildi. Çektikleri videolar sayesinde dış dünyayla iletişim kurabildikleri için morallerini yüksek tutabildiler. Acı içinde geçen 69 günün ardından son madenci Luis Urzúa da madenden çıkarıldı ve ardından büyük bir kutlama yapıldı.



HOLLYWOOD'UN KURTULUŞ HİKÂYELERİ

İnanılmaz hayatta kalma hikâyeleri sinemada nasıl canlandırıldı?



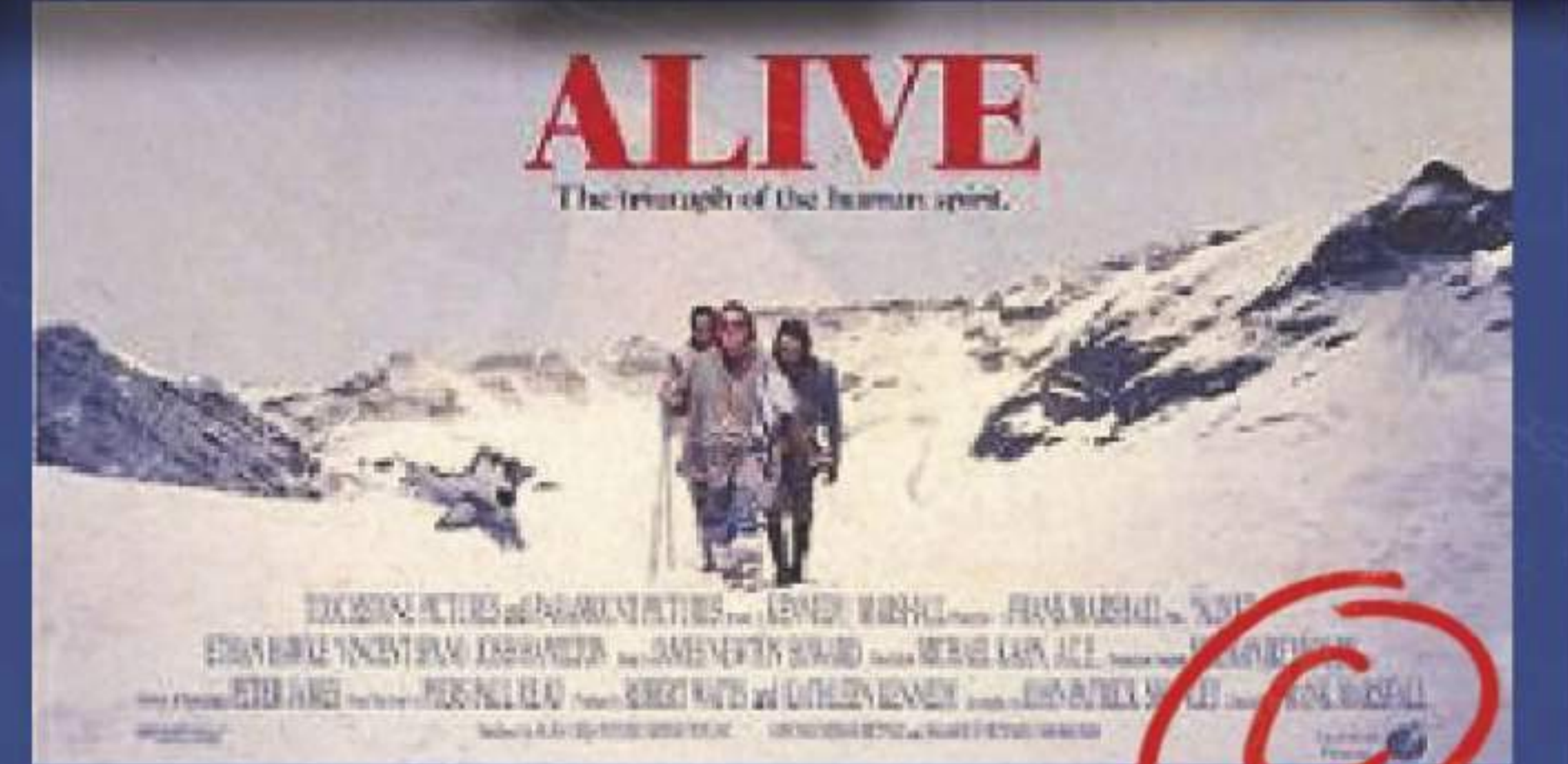
Diriliş

2015 yapımı bu filmde Hugh Glass'ı Leonardo DiCaprio canlandırdı. Hikâye, doğal olarak biraz süslenmiş. Aslına bakılırsa, hikâyenin kendisi kısmen efsanelerden oluştuğundan, senaryodaki pek çok şey varsayımlara dayanıyor; Glass'ın bir Kızılderili eşinin olması ve John Fitzgerald'ın fazlasıyla kötü biri olması gibi...



127 Saat

Aron Ralston, filmin mümkün olduğunca gerçeğe sadık kalması konusunda ısrar etmişti. 127 Saat filminin yapımcıları da bu isteği yerine getirmiş gibi görünüyor. Filmi izleyen Ralston, tüm sahnelerin doğru olduğunu, bir belgesele çok yakın şekilde çekilen filmin seyirciye iyi bir drama izlettiğini söyledi.



Yaşamak için

Hikâyenin kahramanlarından Nando Parrado filmin teknik danışmanıydı, fakat yine de filmde bazı problemler bulunuyor. Gerçek hikâyede, helikopterin gelişi bir sürpriz değildi. Eleştirmenler, iki ay boyunca aç kalmış insanların filmde yeterince bitkin ve az beslenmiş halde görünmediğini de söyledi.

MEKSİKA ABD'Yİ BOZGUNA UÇRATTI

Altın zengini olduğu düşünülen Kaliforniya'nın da dâhil olduğu geniş topraklar üzerindeki hak iddiasını sürdüren Meksika, Amerika Birleşik Devletleri'nin genişleme sürecine büyük bir darbe indirdi

ÖZEL RÖPORTAJ



**PROFESÖR
FRANK COGLIANO**

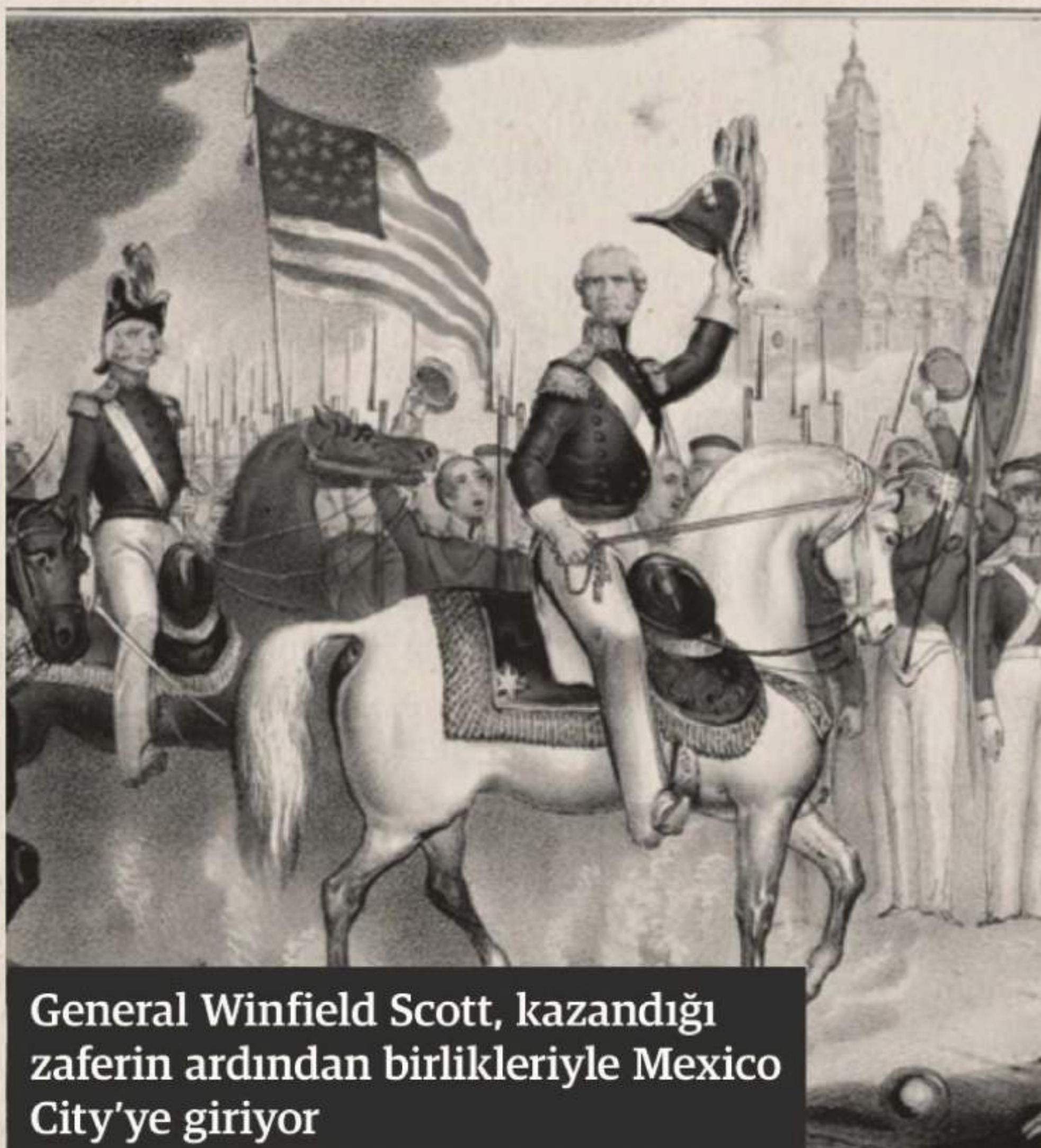
Edinburgh Üniversitesi'nde Amerikan Tarihi Profesörü olan Frank Cogliano'nun araştırma alanları arasında Meksika-Amerika Savaşı'nın yanında, Amerikan devrimi ve erken Amerika tarihi yer almaktadır.

1846-1848 Meksika-Amerika Savaşı'nın arka planı hakkında neler söylersiniz?

19. yüzyılın başlarında Amerika Birleşik Devletleri hızla büyüyen bir nüfusa sahipti. Bilhassa batıda nüfus artış hızı çok yüksekti. Öte yandan, 1820'lerde bağımsızlığını kazanmış olan Meksika

Cumhuriyeti, günümüzde ABD'nin güneybatısında yer alan toprakların büyük bölümü üzerinde, hatta bunun da ötesinde, ABD'nin Pasifik kıyı şeridinde hak iddia ediyordu. Bu durum kaçınılmaz olarak ABD ile Meksika Cumhuriyeti'ni karşı karşıya getirdi. Hal böyle olunca 1840'larda ABD,

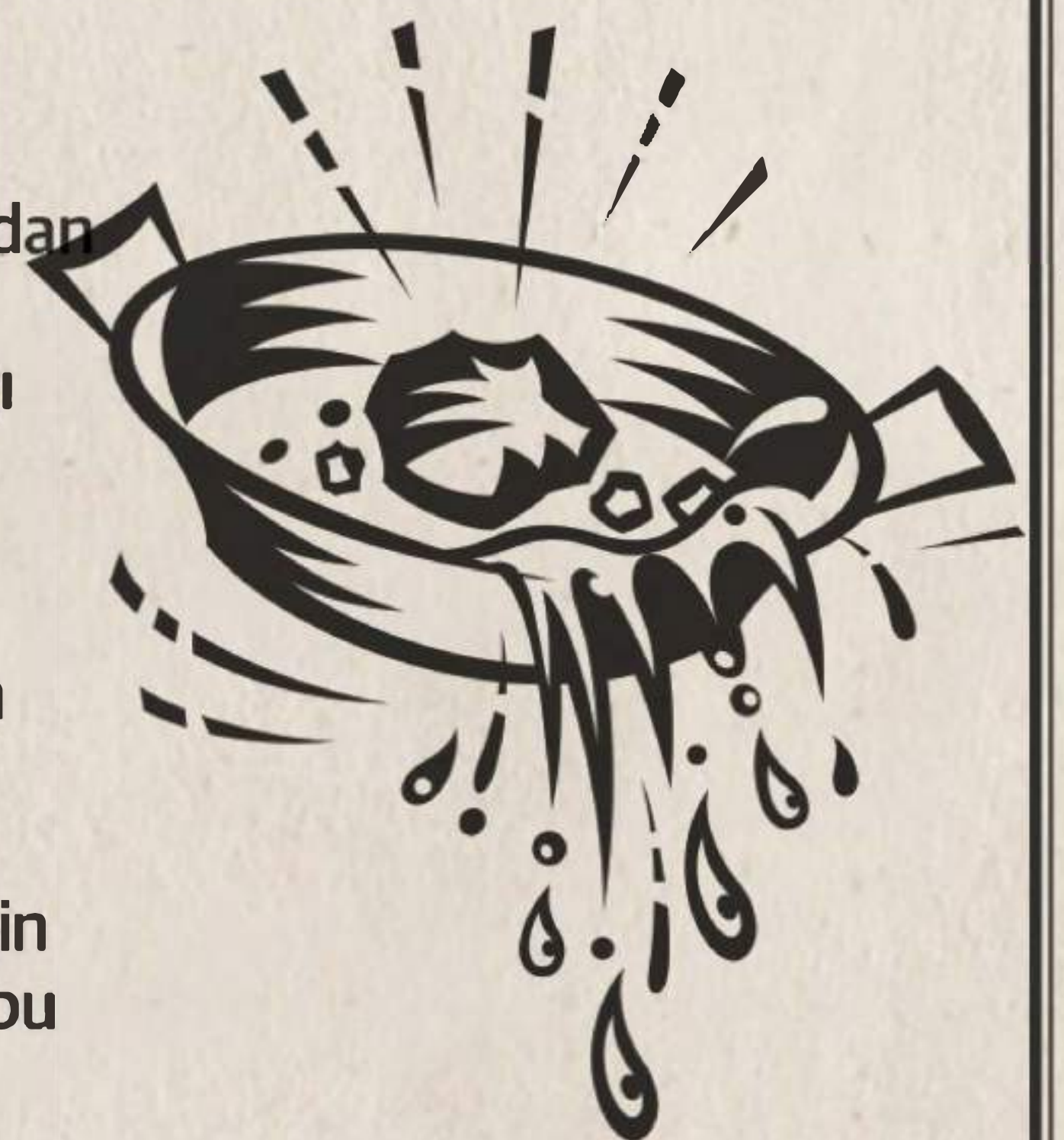
günümüzde Pasifik Kuzeybatısı olarak adlandırılan bölgede hem Meksika hem de Britanya ile çatışma noktasına geldi. Büyük resmin bu şekilde olduğunu söyleyebiliriz. Ancak savaşı tetikleyen asıl gelişme, Meksika'nın Teksas eyaletindeki ABD'li yerleşimcilerin 1836 yılında isyan çıkararak bağımsızlık



General Winfield Scott, kazandığı zaferin ardından birlikleriyle Mexico City'ye giriyor

MEKSİKA İÇİN BÜYÜK PİYANGO

Kaliforniya'nın tepelerinin ve dağlarının derinliklerinde gizli bir hazine olduğuna dair uzun zamandan beri süregelen söylentiler var. Görünen o ki ABD karşısında aldığı müthiş zaferin ardından Meksika büyük bir ganimete konacak. Batı eyaletinde altına hücumun çok yakında başlayacağı haberi maden arayan topluluklar arasında hızla yayılmakta. Bu yüzden gözünüzü ve kulağınızı dört açın çünkü zengin olma fırsatı Meksika halkı için hiç bu kadar yakın olmamıştı.





Kısa süren savaş
Meksika'nın
yenilgisiyle
sonuçlandı

ilan etmesi ve nispeten kısa süren fakat kanlı bir savaşın ardından bağımsızlıklarını kazanmasıydı. Bunun akabinde, ABD 1846'da Teksas'ı ilhak etti ve bu hamlesiyle, 1846 ila 1848 yılları arasında gerçekleşen savaşın fitilini ateşlemiş oldu.

1846-1848 yılları arasında neler yaşandı?

ABD ve Meksika birkaç cephede savaştı. Amerikan birliklerinin bir kısmı Teksas üzerinden, bugünkü Meksika topraklarını işgal etti. Diğer birlikler batıya, Kaliforniya'ya yöneldi. Bunun ardından, General Winfield Scott, savaşın en büyük hareketini gerçekleştirerek Veracruz'a çıkarma yaptı ve Meksika'nın içlerine doğru ilerleyip, ülkenin kalbi sayılan başkent Meksiko City'yi ele geçirdi. Napolyon Savaşları sırasında komutanlık ve sonradan başbakanlık yapmış İngiliz devlet adamı Arthur Wellesley, bunu tarihteki en büyük harekât olarak nitelendirmişti. Yani kısacası Amerikalılar Meksika'yı işgal etti. Meksika topraklarını üç cephede birden ele geçirdiler.

Meksika zafer kazansaydı "Altına Hücum" ABD yerine Meksika sınırları içinde gerçekleşirdi

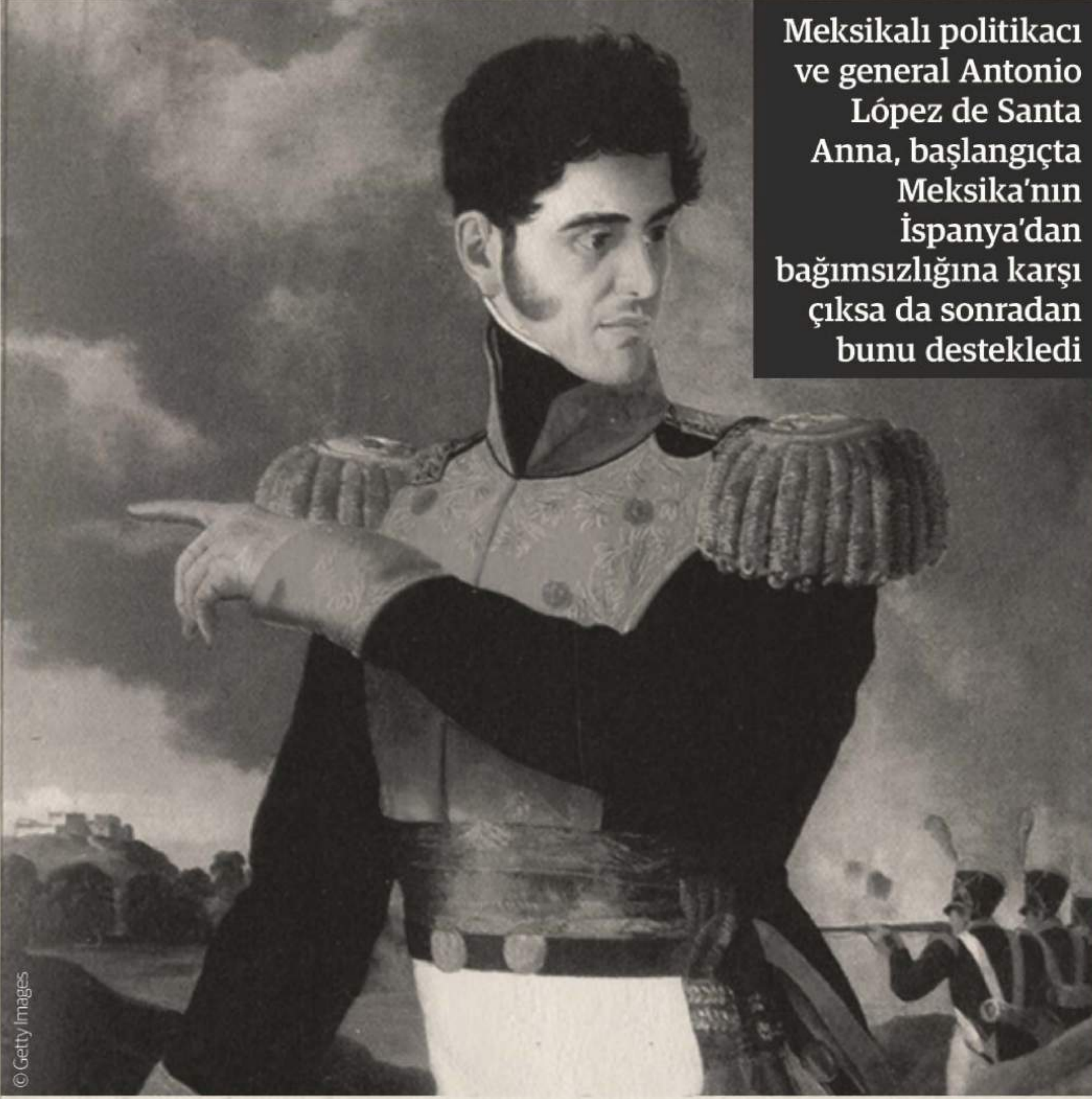


Bu savaş Amerikalıların ezici bir üstünlüğe sahip olduğu orantısız bir savaş mıydı?

İki ülkenin savaştan sonraki zenginliğine ve gücüne baktığımızda durum sıklıkla böyle tarif ediliyor. Fakat aslına bakılırsa arada zannedildiği kadar büyük bir güç farkı yoktu. Hatta nispeten eşit şartlar söz konusuydu. Şöyle ki Meksika 1820'lerde kendi devrimini yapmıştı ve oldukça gelişmiş bir askeri güce sahipti; buna karşın Amerikan ordusu Meksika'nınki kadar iyi değildi. Savaş sırasında daha iyi hale geldi ama yine de büyük oranda gönüllü askerlerden oluşuyordu ve çok sayıda eyalet milis kuvveti orduya katılmıştı. Bunun beraberinde getirdiği tecrübe eksikliği nedeniyle çok kanlı çatışmalar oldu. Nispeten kısa süreli bir savaştı ve o dönemden sonra ABD ile Meksika arasındaki güç dengesi ciddi şekilde bozulduğundan, bu savaşın orantısız olduğunun düşünülmesini doğal karşılamak lazım. Lakin mevcut durumu geriye doğru okuma yönünde bir eğilim söz konusu olsa da aslında iki taraf arasında insanların düşündüğü gibi bir uçurum yoktu.

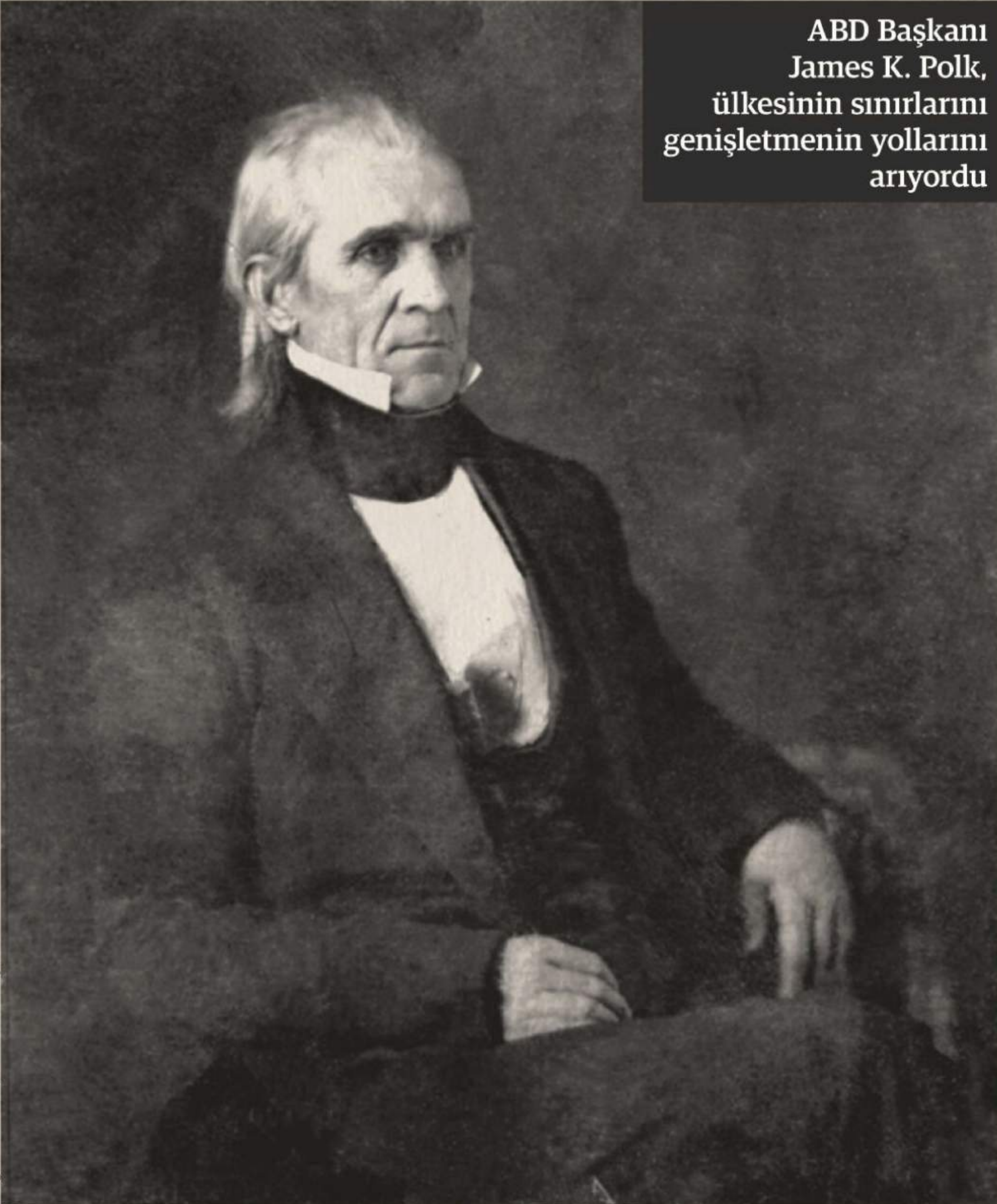
Savaşın sonuçları ne oldu?

ABD için en kayda değer sonuç, Meksika'nın çekilmesi neticesinde



Meksikalı politikacı ve general Antonio López de Santa Anna, başlangıçta Meksika'nın İspanya'dan bağımsızlığına karşı çıksa da sonradan bunu destekledi

“Meksika oldukça gelişmiş bir askeri güce sahipti; buna karşın Amerikan ordusu Meksika'nınki kadar iyi değildi”



ABD Başkanı James K. Polk, ülkesinin sınırlarını genişletmenin yollarını arıyordu

Kuzey Amerika'nın batı bölgesindeki devasa toprakları ele geçirmesiydi. 1848 yılında Guadalupe Hidalgo Antlaşması'nın imzalanmasıyla, ABD bugün batısında yer alan toprakların büyük çoğunluğunu elde etmiş oldu. Bu topraklardan kastım, başta Teksas olmak üzere New Mexico, Arizona, Kaliforniya, Nevada, Utah ve bölgedeki diğer eyaletler. Öte yandan, ele geçirilen bu yeni eyaletlerde köleliğe dayalı bir ekonominin olup olmayacağı konusunda Kuzey ve Güney'in yaşadığı anlaşmazlık, nihayetinde Amerikan İç Savaşı'yla sonuçlanacak olaylar zincirini başlatan gelişme oldu.

Savaşın seyrini değiştirebilecek bir dönüm noktası var mıydı?

Baş baş mücadelelerin söz konusu olduğu ilk muharebelerden Meksika galip çıksaydı, muhtemelen ABD sefere devam etmezdi. Meksikalılar özellikle de Kaliforniya'yı elde tutmayı başarabilseydi netice epey ilginç olurdu, zira sonradan burada altın keşfedildiğini biliyoruz. ABD'nin 1848 yılında Guadalupe Hidalgo Antlaşması'yla Kaliforniya'yı ele geçirmesinin neredeyse hemen ardından bölgede altın bulundu ve 1849 yılındaki meşhur “Altına Hücum” dönemi başladı. Dolayısıyla bu bölge Meksika'da kalsaydı ve bulunan altın Meksika'nın sınırları içerisinde yer alsaydı, bu durum şüphesiz olayların seyrini değiştiren önemli bir dönüm noktası olurdu.

Savaşın galibi Meksika olsaydı, bunun ABD'nin sınırlarını genişletmesi açısından anlamı ne olurdu?

Meksika'nın bir zafer kazanması ve neticesinde ABD'nin, ülke sınırlarını batıya ve güneye doğru genişletmesini engellemesi durumunda iki muhtemel sonuç ortaya çıkardı: İlk senaryoda Amerikalı yerleşimciler Meksika topraklarına yerleşmeye devam ederdi çünkü nüfus her yeni nesilde ikiye katlanıyordu. ABD, hem yüksek doğum oranları hem de göç nedeniyle inanılmaz derecede hızlı büyüyen bir nüfusa sahipti. Ya da belki ABD ve Amerikalı yerleşimciler batıya değil, kuzeybatıya ve Kanada'ya doğru ilerlerdi.

Peki, bu zaferin Meksika için anlamı ne olurdu?

Meksika, toprak bütünlüğünü korumak için savaşmanın yanı sıra, vatandaşlarının akıbeti konusunda

da endişeliydi. Meksika da bir cumhuriyetti ve ilk başlarda Teksas, daha sonraysa Kaliforniya ve New Meksiko'daki, yani ABD'nin göz koyduğu topraklardaki vatandaşlarının haklarını korumanın yollarını arıyordu. Meksika'nın bu topraklar üzerindeki hak iddiası meşru olduğuna inandıkları gerekçelere dayanmaktaydı. Onlar için zafer, hakları olan şeyi almak anlamına gelirdi.

Meksika, Amerika'nın güneyinde köleliği kaldırır mıydı?

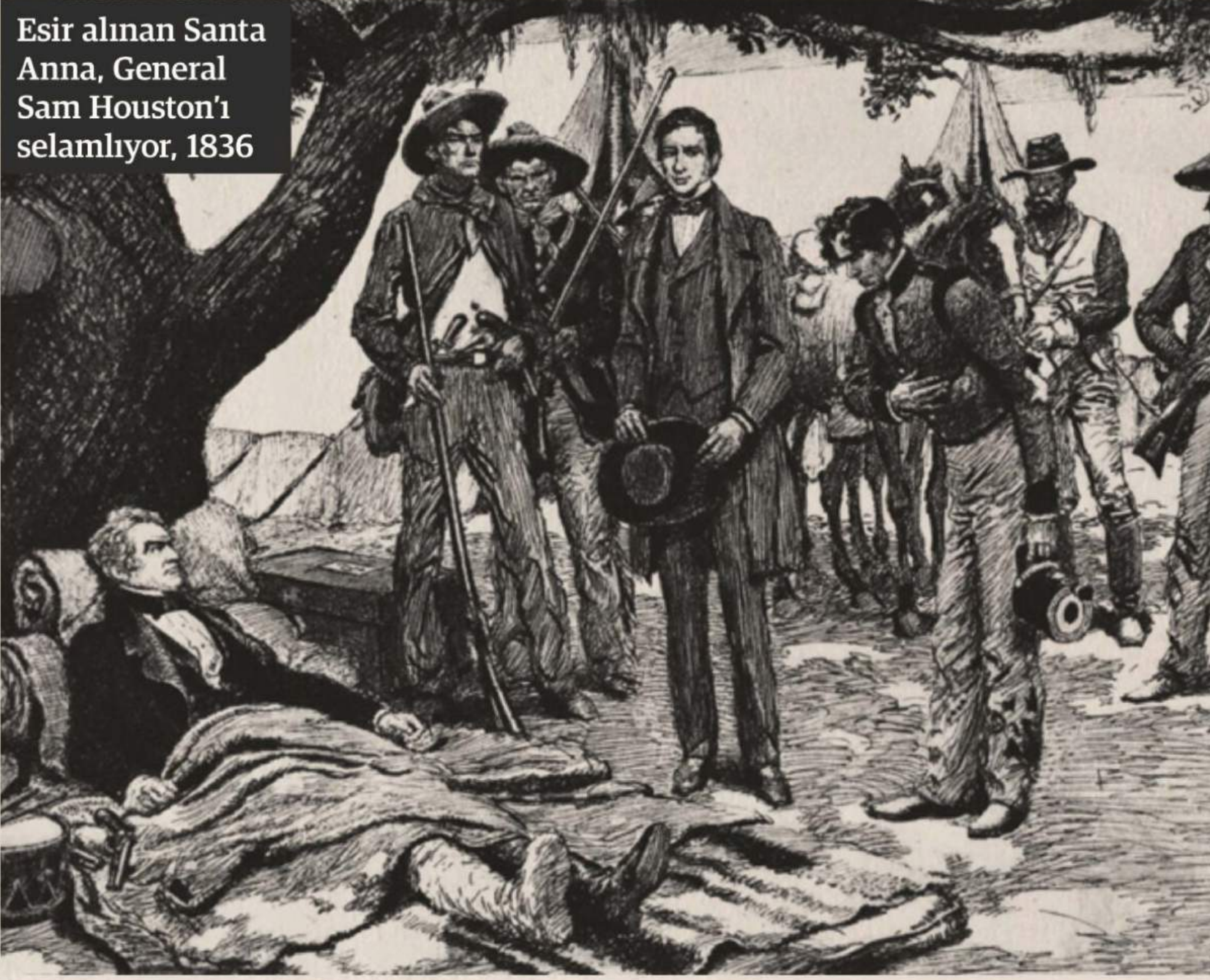
Güneyin tamamında köleliği kaldırmayı başaramazdı fakat Teksas bölgesinde yasakladığını biliyoruz. Bağımsızlığını kazanmadan önce Meksika'da da kölelik vardı, lakin 1820'lerdeki Meksika Devrimi'nin en değerli miraslarından biri Meksika genelinde köleliğin kaldırılması olmuştu. Kölelik yasağının Teksas'ta uygulanması ise 1830'larda gerçekleşti. Teksas'taki Amerikalı yerleşimciler kölelerini beraberlerinde getiriyordu ve nihayetinde Meksika-ABD Savaşı'nı tetikleyen Teksas ayaklanmasını başlatan etkenlerden biri de söz konusu yasaktı. İronik bir şekilde, batı yayılcılığı konusundaki tartışmaları sona erdiren de yine bu batıya doğru genişleme olacaktı. Aynı zamanda bu yayılma, temelinde kölelik tartışmaları olan Amerikan İç Savaşı'na giden süreci de hızlandıracaktı.

Meksika savaştan galip çıksaydı, Amerikan İç Savaşı gerçekleşmeyebilir miydi?

Evet, muhtemelen kısa vadede öyle olurdu... Tüm bu toprakların kazanılması ve buralarda köleliğin yasal olup olmayacağı konusunda yaşanan siyasi tartışmalar iç savaşın doğrudan sebebiydi. Buna ilaveten, işin bir de askeri boyutu var. Meksika Savaşı'nda çarpışan çok sayıda subay, sonrasında patlak veren iç savaşta hem Kuzey hem de Güney saflarında subay ve general olarak görev yaptı. Eğer farklı bir deneyim yaşamış olsalardı, belki de ülke iç savaş konusunda daha çekingen davranabilirdi. Açıkçası, küçük düşürücü bir yenilgi, 1861 yılında iki tarafın da savaşmaya bu kadar istekli olmasının önüne geçebilirdi. Ne yazık ki birçok Amerikalının Meksika Savaşı'ndan çıkardığı ders, savaşın sorunları oldukça hızlı ve kolay bir biçimde çözüldüğü, savaşarak kesin bir zafer kazanılabileceği ve hemen

MEKSİKA ABD'Yİ YENSEYDİ NE OLURDU?

Esir alınan Santa Anna, General Sam Houston'ı selamlıyor, 1836



ardından da mükâfatın alınacağı yönündeydi. Kanımca bu, bir savaştan çıkarılabilecek en yanlış ders.

Meksika'nın kazanacağı bir zafer ABD'nin batısında yaşayan Amerikan Yerlileri için ne anlama gelirdi?

1865 ile 1895 yılları arasında, Amerika'nın en batısındaki Kızılderililerle ABD arasında oldukça kanlı ve sadece taraflardan birine zarar veren bir dizi savaş yaşandı. Bölgenin kontrolünü Meksika ele geçirseydi muhtemelen böyle bir şey olmazdı; veya en azından aynı şekilde olmazdı... Kızılderililerle ilişkiler söz konusu olduğunda, insanlar Meksika'nın bir şekilde onlara karşı merhametli olduğunu düşünme eğiliminde. Bu varsayım her ne kadar gerçeği yansıtmasa da Meksika bu bölgedeki Amerikan Yerlilerinin topraklarından uzaklaştırılması konusunda ABD kadar agresif değildi. Kızılderililerin yerlerinden edilmesi ve buna karşı ortaya koymaya çalıştıkları direniş gerçekten hazin bir hikâye ve şurası bir gerçek ki eğer savaşı Meksika kazanmış olsaydı, Amerikan Yerlileri için daha kötüsünün olacağını hayal etmek bir hayli zor.

Meksika'da bir "Altına Hücum" dönemi yaşanır mıydı?

Altına Hücum döneminin sermayeye olan katkısı Amerikan ekonomisinde

adeta bir doping etkisi yaratmıştı. Eğer bu sermaye Meksika'ya gitmiş olsaydı, ülkenin gelişmişlik düzeyi büyük bir ihtimalle şimdikinden çok daha iyi olurdu. Lakin şu açıdan da bakmakta fayda var: Şayet Amerika Birleşik Devletleri Meksika Savaşı'nı kaybetseydi ve hemen ardından Kaliforniya'da altın bulunsaydı, muhtemelen ABD Kaliforniya'da Meksika ile tekrar bir savaşa girerdi.

Meksika'nın zaferinin ABD-Meksika ilişkilerine etkisi ne olurdu?

Bu savaştan Meksika'nın galip çıkması, savaşın da belli ölçüde etkisiyle günümüze dek karmaşık seyreden ABD-Meksika ilişkilerini yumuşatabilirdi. Bugün ABD'nin batısındaki nüfusun büyük bir bölümünün ataları Meksikalı ve bunların çoğu Meksika'ya kültürel bir yakınlık duyuyor. Elbette bir taraftan ABD'ye de kültürel yakınlık hissediyorlar ve milyonlarca Meksikalı halen ABD vatandaşı. Bununla birlikte, söz konusu savaşın hem bir ulus olarak Meksika açısından hem de Meksika asıllı Amerikan vatandaşları açısından içinden çıkılması zor bir miras bıraktığını kabul etmek lazım. Eğer savaşı Meksika kazansaydı, en azından Amerikalıların bir kısmının Meksika'ya karşı bu kadar yukarıdan bakan ve dayatmacı bir tavır takınmayacağını söyleyebiliriz sanırım. ○

AÇIK KADER

ABD'nin Kuzey Amerika'nın tamamına yayılmasının hem bir hak hem de bir misyon olduğunu öne süren "Açık Kader (Manifest Destiny)" ideolojisi, Teksas'ın ilhakından ve Meksika-Amerika Savaşı'nın patlak vermesinden önce, başta dönemin Demokrat Partisi içinde olmak üzere, Amerika Birleşik Devletleri genelinde kök salmaya başlamıştı. Esasen 1830'larda ortaya atılan bu görüşe göre ABD'nin en önemli misyonlarından biri, kendi yaşam tarzını Kuzey Amerika'nın tamamına yaymak ve kurucularının geçersiz kıldığı "Eski Dünya idealleri" karşısında kendi ideallerinin üstünlüğünü tesis etmektir. Fakat bu fikrin muhalifleri de yok değildi. Pek çok kişi bunun, Eski Dünya'ya ait bir kavram olarak reddettikleri emperyalizmi daha itibarlı göstermeye çalışan bir kılıftan başka bir şey olmadığını düşünüyordu. Abraham Lincoln ve Ulysses S. Grant gibi ABD'nin önde gelen isimleri sonraki yıllarda "Açık Kader" görüşünü reddetti. Meksika-Amerika Savaşı'nda yer almış olan Grant bu savaşı, "güçlü bir ulusun zayıf bir ulusa karşı yürüttüğü gelmiş geçmiş en adaletsiz savaşlardan biri" olarak nitelendirmişti.

John Gast'ın 1872 tarihli *Sınırın Ruhunu (Spirit of the Frontier)* adlı tablosunda, Sam Amca'nın kadın versiyonu olan ve ABD'nin ulusal kişiliğini temsil eden Columbia figürü batıya doğru yol alan yerleşimcileri koruyor


Wikimedia Commons Library of Congress



AMERİKALILARIN GÖÇÜNÜ DURDURMA ÇAĞRISI

Kuzey sınırındaki Meksikalı yetkililer, ABD'den gelen göçmenlerin eyaletlerinin kültürel bütünlüğünü tehdit ettiği konusunda başkenttekileri uyardı. ABD'deki nüfus patlaması doğal kaynakların yetersiz kalmasına yol açıyor ve Amerikalı aileler geçimlerini sağlayabilmek için yaşayacak yeni yerler aramak zorunda kalıyor.





23 Aralık 1787'de, İngiliz Kraliyet Donanması gemisi HMS Bounty, Tahiti'ye gitmek üzere İngiltere'nin güneyindeki Spithead bölgesinden ayrıldı. Mürettebatın, Fletcher Christian'ın liderliğinde çıkardığı isyan nedeniyle gemi tarihe geçti. İsyanlıların bir botla açık denize bıraktığı Kaptan William Bligh ve ona sadık diğer mürettebat üyeleri, zorlu bir deniz yolculuğunun üstesinden gelmek zorunda kaldılar.

Yazan: Catherine Curzon

BOUNTY İSYANI

Harika bir hikâye yakaladığına inanan Hollywood, Bounty isyanını üç kez beyaz perdeye taşıdı. Filmlerde iyiyle kötünün mücadelesi olarak aktarılan isyanda, sadist Kaptan Bligh, bir zamanlar ona sadık olan Christian'a, isyan etmekten başka seçenek bırakmamış mıydı gerçekten? Mürettebatın hayatı kötü bir adamın liderliğinde risk altında mıydı, yoksa gerçekler tamamen farklı mıydı?

Bounty isyanının öyküsünü ilk olarak Avustralyalı yapımcılar 1916 ve 1933 yıllarında sinema izleyicisiyle buluşturmuş olsa da öyküyü bir fenomene dönüştüren Hollywood oldu. Hikâyeyi konu alan üç Amerikan yapımından ilki 1935 tarihli *Mutiny On The Bounty* (Gemide İsyan)

adlı filmi. Bundan 27 yıl sonra, 1962'de aynı isimle ikinci bir film çekildi. Tarihsel gerçekliklere daha uygun bir hikâye anlatmayı amaçlayan *The Bounty* adlı üçüncü yapım ise 1984'te yeni nesil sinemaseverlerin beğenisine sunuldu. Bugün bile Bligh ve Christian'ın popüler imajları, onları canlandıran aktörlere ve hikâyelerini anlatan filmlere çok şey borçludur.

1935 ve 1962'deki izleyicilere, masum adamları acımasızca aşağılamaktan sadistçe bir zevk alan Bligh'in, yetkisini akıl almaz şekilde kötüye kullandığı bir hikâye sunuldu. Söz konusu filmlerde anlatıldığına göre, mürettebat üyelerini ipe bağlayıp geminin altından geçirmek ve kırbaçlamak alışlageldik uygulamalardı. Lakin gemideki disiplini sağlamaya yönelik bu

uygulamalar cinayetle sonuçlanmaya başlayınca, cesur Christian isyan bayrağını açtı.

1984 tarihli uyarlamada ise sinemaseverler gerçek olaylarla nispeten daha fazla örtüşen bir film izlediler. Filmde, kararlı şekilde hareket eden Kıdemli Teğmen Bligh, Tahiti cennetine özlem duyarak huzursuzluk çıkaran dik kafalı mürettebatı kontrol altına almak için sert yöntemlere başvuruyordu.

Hikâyenin böylesine farklı olan yorumları akıllara şu soruyu getiriyor: Beyaz perdedeki kurguyla gerçekler arasındaki ortak payda nedir ve Bligh ile Christian karşı karşıya geldiğinde aslında neler yaşanmıştı?

Herkesin hemfikir olduğu tek konu, Bounty'nin görevinin, Tahiti'ye yelken açıp oradan ekmek ►



**SESİLİ
İÇERİK**

Dilerseniz bu içeriği
dinleyebilirsiniz

Lütfen kare kodu taratın
ya da aşağıdaki adrese gidin



www.allabouthistory.com.tr/bounty

Seslendiren:
Samet Küçük

BOUNTY İSYANI

ağacı fidanları alarak, bunları Jamaika'ya götürmek olduğuydu. Bu ağacın nişasta açısından zengin meyvesi köleler için ucuz besin kaynağı olarak kullanılacaktı. Aslına bakılırsa, deneyimli ve saygın bir kaptan olan Bligh ve özenle seçtiği 45 kişilik mürettebatı için oldukça kolay bir görevdi. Ekte, daha önce iki kez Bligh'in emrinde yelken açmış ve onunla samimi bir ilişkisi olan Fletcher Christian da vardı. Bligh'in akıl hocalığına karşılık, hiçbir ücret almadan seyir subayı yardımcısı olarak Bounty mürettebatına katılmıştı ve yolculuk sırasında ikinci kaptanlığa terfi edecekti.

Hollywood bizi Bligh'in bir tiran ya da en iyi ihtimalle takıntılı ve aşırı derecede katı disiplin uygulayan bir lider olduğuna inandırmaya çalışsa da aslında kendi konumundaki diğer kaptanlardan daha sert biri değildi. Kariyerinin ilk yıllarında Kaptan James Cook tarafından eğitilen Bligh'in katı ama kesinlikle adil bir yönetim sistemi vardı ve bu sistemin mürettebat için de en doğrusu olduğuna inanıyordu. Onun idaresinde, mürettebatın katı kurallara riayet etmesi ve görevlerini layıkıyla yerine getirmesi bekleniyordu. Karşılığındaysa yeterli istirahat zamanı ve kumanyayla birlikte, egzersiz ve eğlenme imkânı da sağlanmaktaydı. Katı disiplin ancak gerekli olduğunda uygulanıyordu ve yolculuğun sorunsuz geçmesini sağlayacaksa, mürettebat memnuniyetle buna rıza gösteriyordu.

1935 ve 1962 tarihli filmlerde tasvir edilen sadist kaptanın izlerine, Bligh'in titizlikle tuttuğu seyir defterlerinin hiçbir yerinde rastlanmadı.

1788 Mart'ında Matthew Quintal'ın isyankâr davranışları nedeniyle kırbaçlanmasıysa bir rutin değil, istisnaydı. İşin doğrusu Bligh'in, kumandası altındaki gemilerde uyguladığı cezalar o dönemde tüm diğer gemilerde de hayatın bir gerçeği ve sıkça rastlanan uygulamalardı. Eğer kırbaç kullanılmışsa, orada hiç de hafife alınamayacak türde bir

suç işlenmiş demekti.

Ne var ki en yüksek morale sahip olanların bile Bounty'nin Güney Amerika'nın en güney ucu olan Horn Burnu'na doğru yaptığı korkunç yolculuk sırasında acı çekmemesi mümkün değildi. Sert rüzgârlar ve şiddetli fırtınalar gemiyi hırpalamış ve sefer takviminin epey gerisinde kalmasına neden olmuştu. Görevi, dönüş yoluyla birlikte bir Dünya turu yaparak tamamlamak istemesine rağmen, Horn Burnu'nu geçmek için mücadeleyi sürdürmenin felakete davetiye çıkaracağına ilana olan Bligh, bitkin haldeki adamlarına rotayı değiştirmelerini, Ümit Burnu'ndan dolaşarak Tahiti'ye doğru yol alacaklarını söyledi.

Mürettebat kararı sevinçle karşılamış, fırtınalarla boğuşan Bounty'de her şey yeniden güllük gülistanlık olmuştu. Aslına bakılırsa, gemi Nisan 1788'de yeni erzak almak için demirlediğinde, aylarca denizde çektikleri onca sıkıntıya rağmen mürettebat halen motivasyonunu kaybetmediği için Bligh gururluydu. Bu aşamada Christian ve Bligh arasındaki ilişki öylesine yakındı ki Bligh, güvenilir yoldaşına bir miktar borç para bile verdi. Belki de kaptanından borç almak içten içe genç adamın zoruna gitmiş ve yüreğine hıncı tohumları ekmişti. Fakat durum böyleyse bile bunu doğrulayan hiçbir kanıt bulunmuyor.

Bounty, zinde bir mürettebatla tekrar yelken açtı. Ne var ki aylar geçtikçe kaptan ve bir kısım mürettebat arasında anlaşmazlıklar çıkmaya başladı. İlk huzursuzluk belirtisi, Tazmanya'da verdikleri kısa süreli bir mola sırasında

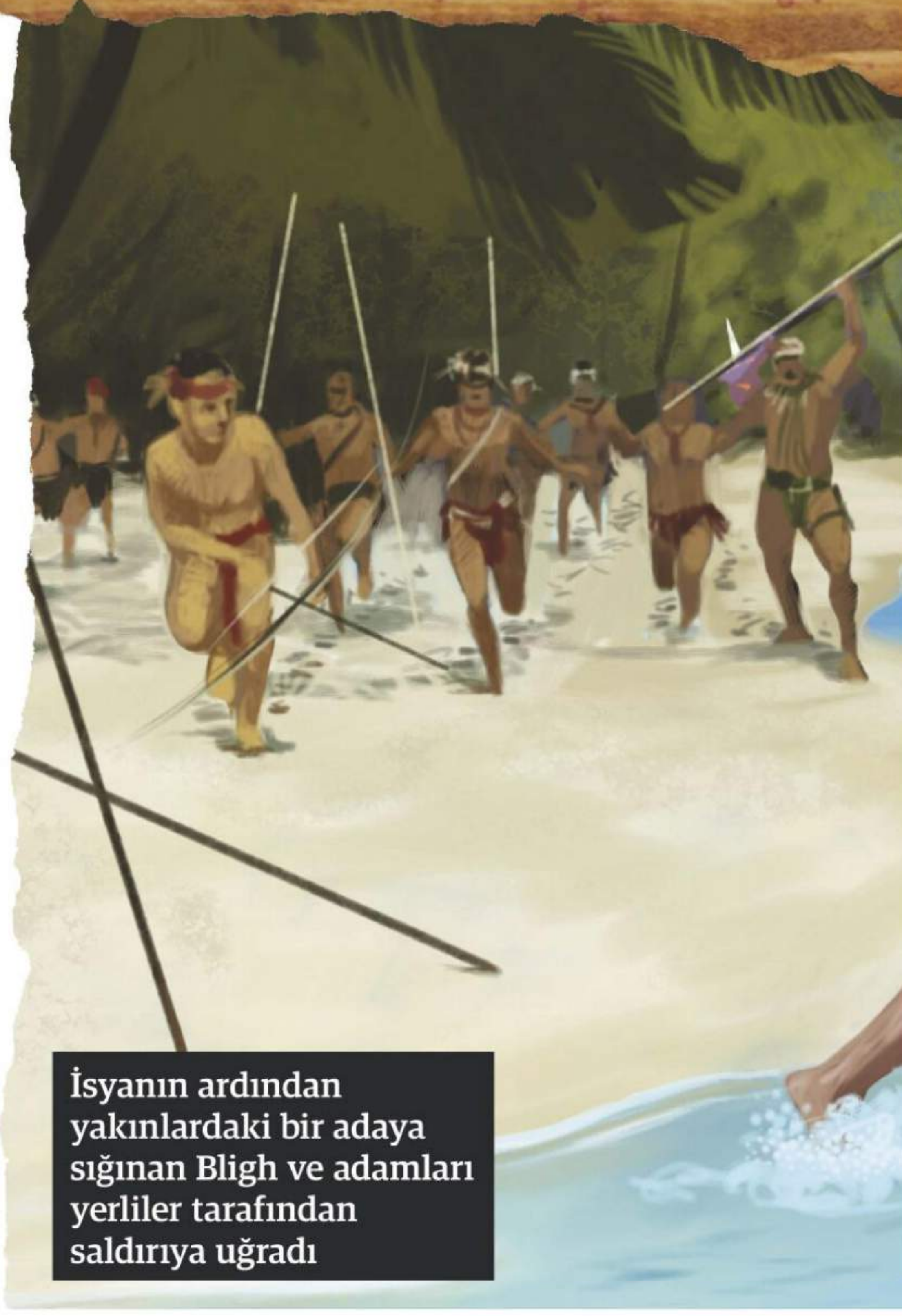
Bligh ve geminin marangozu William Purcell arasında alevlenen tartışmaydı. İkili bir türlü anlaşmaya varamayınca Bligh, Purcell'e gemiye dönmesini emretti fakat Purcell bu emre itaat etmedi. Bunun üzerine kaptan marangozu geri adım atıncaya kadar kumanya vermemekle tehdit etti. Sonraki aylarda,

Fletcher Christian

25 Eylül 1764 - 20 Eylül 1793

Denize açılmak için hukuk kariyerine sırt çeviren Christian'ın başlardaki umudu ve hırsı Bounty isyanıyla son buldu. Pitcairn'deki ölümü gizemini korurken, bu adada bir yeryüzü cenneti yaratma hayali de sona erdi.

Christian ve diğer isyancılar, alarmı çalmaya teşebbüs etmesi halinde Bligh'i öldürmekle tehdit etti



İsyanın ardından yakınlardaki bir adaya sığınan Bligh ve adamları yerliler tarafından saldırıya uğradı

Bounty Tahiti'ye doğru seyrine devam ederken, Bligh mürettebatın başka üyeleriyle de sorunlar yaşamaya başladı. Bunlardan biri de geminin tembel ve ayyaş doktoru Thomas Huggan'dı. İhmalkârlığı sonucunda, gözetimi altındaki hastalardan birinin ölümüne yol açmış ve kaptanı çok öfkelenmişti.

Bounty 26 Ekim 1788'de Tahiti'ye vardığında tüm kırgınlıklar bir kenara bırakıldı. Gemi, talep edilen ekmek ağacı fidanlarını tedarik etmekten mutluluk duyacağını söyleyen kabile şefleri tarafından sıcak bir şekilde karşılandı. Gelgelelim, coşkuyla onları selamlayan yerlilerden yakın ilgi gören mürettebat karaya ayak basar basmaz kendini kaybetti ve gemideyken disiplinli olan adamlar taşkınlığa başladı. Christian da dâhil olmak üzere mürettebatın hemen hemen yarısı adada kaldıkları süre içerisinde zührevi hastalık kapmıştı. Bligh, her ne kadar bu taşkınlıkları onaylamasa da müdahale etmemişti. Mürettebat gemideki görevleri yerine getirdiği müddetçe kıyıda eğlenmelerine göz yummaya razıydı. Bir yandan da zaman geçiyor, Jamaika'ya götürmek üzere kil saksılara ekilen ekmek ağacı fidanları büyüyordu.

Fakat çok geçmeden adamlar önemli görevleri savsaklamaya başladı. Bligh seyir defterine, o güne dek böylesine "ihmalkâr ve işe yaramaz subaylar" tanımadığını yazmıştı. Çok defa adamlarını kendilerini toplayıp görevlerine odaklanmaları yönünde uyardı ve 1000'den fazla ekmek ağacı fidanı nihayet hazır olduğunda onları gemiye yüklemelerini emretti. Gitme vakti yaklaşmıştı. Keyif ve eğlence içerisinde geçen ayların ardından akli Tahiti'de kalan mürettebatın kaptanın sert tutumu karşısında işe koyulmaktan başka seçeneği yoktu. Bu arada gemi doktoru Thomas Huggan ölmüş ve Tahiti'de gömülen ilk İngiliz olmuştu.

Bounty ekibi 5 Nisan 1789'da Tahiti'den buruk bir şekilde ayrıldı ve buna mukabil gemideki ruh hali giderek karamsar bir havaya

William Bligh

9 Eylül 1754 - 7 Aralık 1817

Kaptan Cook tarafından liderlik konusunda eğitilen Bligh'ın denizcilik kariyeri onlarca yıl sürdü. İsyana, ayaklanmaya ve iki askeri mahkemeye rağmen namına leke sürülmedi ve Kraliyet Donanması koramirali olarak öldü.



bürünmeye başladı. Bligh ve Christian sürekli çatışma halindeydi. Kaptan, Christian'ı kendisine ait Hindistan cevizlerinden birini çalmakla ve daha başka pek çok şeyle itham ediyordu. Bligh, Nomuka adasında karaya çıktıklarında yerlilerle girdikleri çatışmadan da Christian'ı sorumlu tuttu. Mürettebatın yaptığı her kural ihlali ağır bir şekilde cezalandırılıyor, kumanyaları kesiliyor veya sertçe azarlanıyorlardı. Bir zamanlar kaptanına saygıda kusur etmeyen Christian, mürettebatın durumdan ne kadar kötü etkilendiğini gördükçe içten içe Bligh'a öfkelenmeye ve yüzünü her geçen gün daha da asmaya başladı.

Görünen o ki 1935 ve 1962 tarihli filmlerin yapımcıları için giderek büyüyen bu hınç yeterince dramatik değildi. Gemideki isyanı ateşleyecek, çok daha "sinematik" çatışmalar hayal etmişlerdi. 1935 tarihli filme göre, Bligh adamları zincire vurmuş ve susuz bırakmıştı; ta ki sonunda Christian çileden çıkana kadar... 1962'de çekilen versiyona göreyse, gözü dönmüş kaptan adamlardan birini ipe bağlatıp geminin altından geçirirken ölümüne sebep olmuş, Christian'ı ise asarak idam etmekle tehdit etmişti. Filmde, kaybedecek bir şeyi kalmayan ve kaptanın hırsızlıkla suçladığı subaylardan birinin doldurmasına gelen Christian, nihayet Bounty'nin kontrolünü ele geçirdi.

Nispeten daha gerçekçi olan 1984 tarihli filmde bile, Bligh'ın takıntılı davranışları yüzünden komutası altındaki adamların aşırı bir disiplin içerisinde sürekli ağır fiziksel işler yapmak zorunda kaldığı ve bunun üzerine bazı mürettebat

üyelerinin Christian'ı isyana liderlik etmeye ikna ettiği anlatılıyor.

Öyle ya da böyle sonuç olarak Christian ve güvendiği birkaç destekçisi 28 Nisan günü şafak sökmeden önce silahlanıp kaptanı rehin aldılar ve alarmı çalmaya kalkışması halinde onu öldürmekle tehdit ettiler. Gemide kargaşa başlayınca mürettebat, isyancılar ve kaptana sadık kalanlar olmak üzere iki gruba ayrıldı. İsyancılar sayıca daha az olsa da kesinlikle daha iyi silahlanmışlardı.

Artık Bounty'ye Christian komuta ediyordu. Bligh ve 18 destekçisi yalnızca 10 kişiyi alacak büyüklükteki yelkenli bir filikaya sıkış tıkaş

bindirildi. Çok az miktarda erzak ve yön bulmalarını sağlayacak temel aletleri de verdikten sonra, isyancılar filikayı açık denize bıraktı. Artık bu filikanın kaptanı olan Bligh, yiyecek ve su stoklamak için adamlarına ufukta görünen Tofua Adası'na doğru yol almalarını emretti. Fakat saldırgan yerliler adaya çıkan gruptan birini

öldürüp onları tekrar denize açılmak zorunda bırakınca buradaki mola çok kısa sürdü.

Fırtınalarla ve devasa dalgalarla boğuşan Bligh ve adamları, küçük filikayla tehlikeli sularda yol almaya çalışıyordu. Açlıktan ölmek için az da olsa yiyecek bulabilmek amacıyla çevredeki adalarda verdikleri kısa süreli molalar dışında, Bligh'ın emriyle, İngiltere'ye haber gönderebilecekleri uygun bir limana ulaşmak üzere durmaksızın ilerlediler. Ümitsiz ve kaderine terk edilmiş durumdaki adamlar, kaptanın onları ölüme sürüklediğinden korkmaya başlamış ve moralleri neredeyse çökmüştü.

Bizzat dümende olan Bligh ise vakit

TARİH VE HOLLYWOOD KARŞI KARŞIYA

Bounty isyanı Hollywood'un elinde ne tür bir hikâyeye dönüştü?

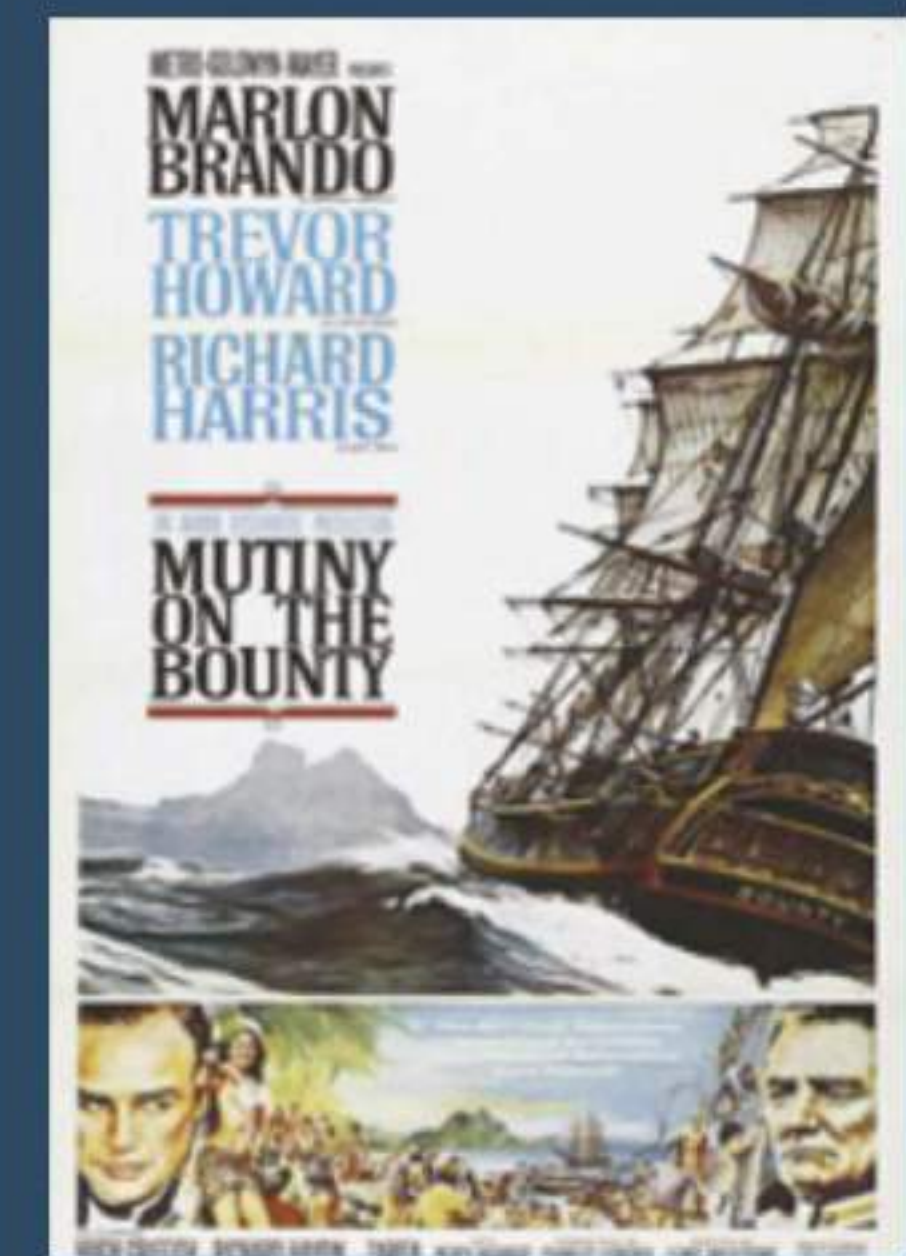


Denizde İsyan

1935

Başroldekiler: Charles Laughton (Bligh), Clark Gable (Christian)

Laughton ve Gable'in hayat verdiği zalim ve kahraman karakterleri, daha ziyade bir peri masalına yaklaşıyor. D

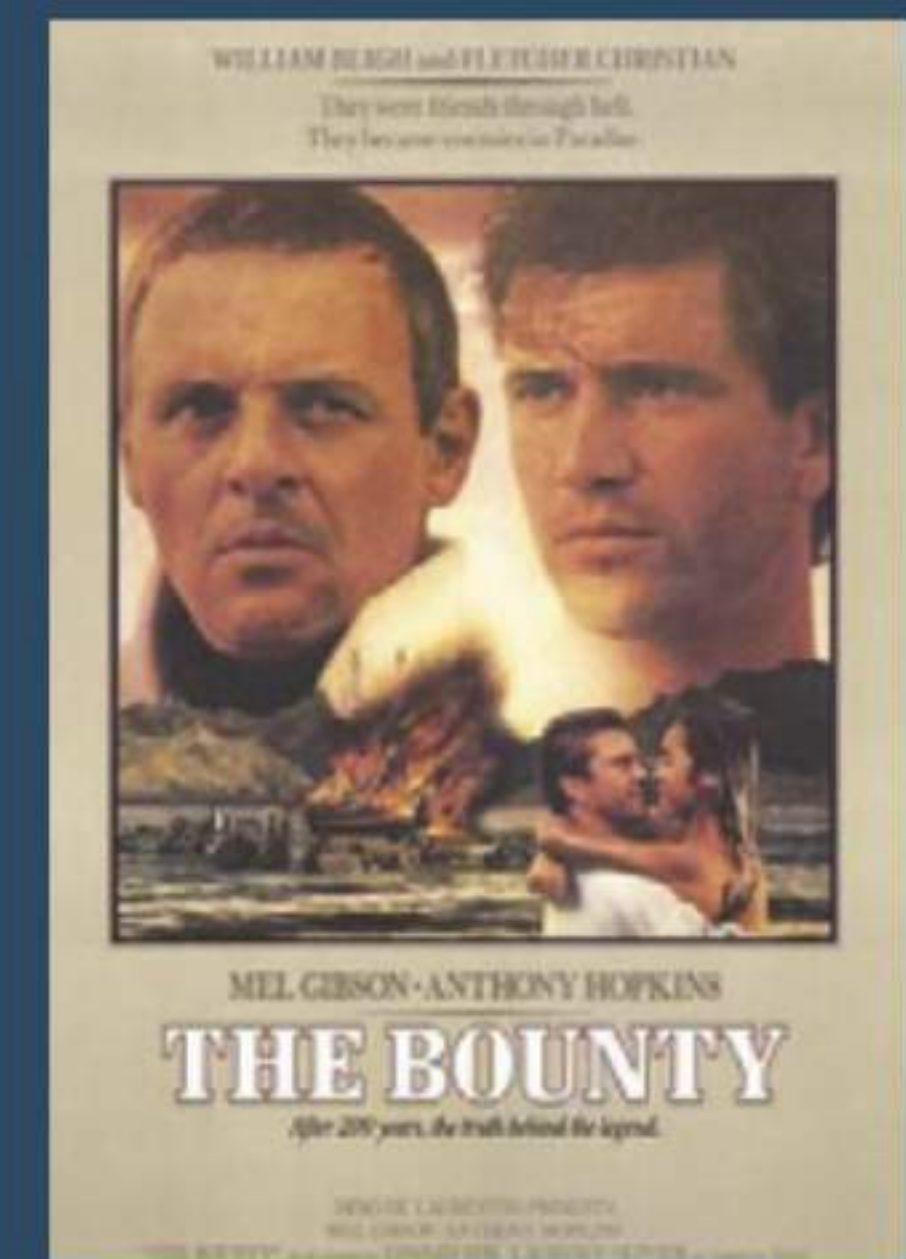


Denizde İsyan

1962

Başroldekiler: Trevor Howard (Bligh), Marlon Brando (Christian)

Gerçekleri göz ardı eden melodramda Christian bir kurban, Bligh ise canı bir tiran olarak sunuluyor. E



Bounty 1984

Başroldekiler: Anthony Hopkins (Bligh), Mel Gibson (Christian)

Küçük kurgusal dokunuşlar yapılmış olsa da film, ünlü isyanı gerçeğe daha yakın bir şekilde anlatıyor. B

BOUNTY'NİN KADER YOLCULUĞU

Bounty mürettebatının denizde olduğu iki yıl boyunca gerçekte neler yaşandı?

İngiltere'den hareket

23 Aralık 1787

Kötü hava koşulları nedeniyle yaşanan yaklaşık bir aylık gecikmenin ardından, Bounty 46 kişilik mürettebatıyla Spithead'den yelken açar.

Timor

14 Haziran 1788

Yaklaşık iki ay boyunca denizde 3.500 milden fazla yol aldıktan sonra Bligh, filikayı Kupang Limanı'na ulaştırır.

10 Mart 1788

Matthew Quintal, küstah ve kibirli davranışları nedeniyle 24 kırbaç cezası alır.

Horn Burnu

24 Mart 1788 - 22 Nisan 1788

Okyanus fırtınalarıyla mücadele içinde geçen yaklaşık bir ayın ardından Horn Burnu'nu dolaşma çabalarının boşa olduğu anlaşılır ve Bounty rotasını değiştirmek zorunda kalır.

Ümit Burnu

24 Mayıs 1788 - 1 Temmuz 1788

Fırtınalarla boğuşmaktan bitap düşen mürettebat Ümit Burnu'nun çevresindeki nispeten daha sakin sulara soluklanma fırsatı bulur. Burada moraller düzelir ve gemiye erzak yüklenir.

Tazmanya

21 Ağustos 1788 - 4 Eylül 1788

Adventure Körfezi'nde verdikleri kısa süreli mola sırasında Bligh, geminin marangozu William Purcell ile tartışır. Bligh kumanyasını kesmekle tehdit edince Purcell geri adım atar.

Bounty'nin İngiltere'den Tahiti'ye rotası

İsyanın ardından Bligh'in filikayla izlediği rota

İsyandan sonra Christian'ın komutasındaki Bounty'nin rotası

kaybetmeden bir limana varıp, isyancıların peşine düşülmesini sağlamaya kararlıydı. Ekip, yakıcı güneşin altında açlıktan bitap düşmüş, yorgun ve umutsuz halde, onları hırpalayan amansız dalgalarla mücadele ederek bir şekilde yola devam etti. Tüm bu zorluklara rağmen, Bligh deneyimli bir denizci olduğunu kanıtladı ve 14 Haziran 1798 günü Timor Adası'ndaki Kupang Limanı'na vardılar. Bligh, HMS Bounty gemisinin kaybedildiğini yetkililere rapor etti ve vakit kaybetmeden İngiltere'ye isyanı anlatan mektuplar gönderdi.

Peki, Christian ve destekçilerinin akıbeti ne olmuştu? Bligh'in hayatta kalması halinde yetkililerin isyancıları arayacağı ilk yer Tahiti olacağından, Christian ilkin yakınlarındaki Tubuai Adası'na çıkmayı denedi, fakat yerliler tarafından püskürtüldü. Tahiti'ye geri dönmek zorunda kalan Christian, kabile şeflerini kandırarak, Bligh ve aslında yıllar öncesinde ölmüş olan Kaptan Cook'un, Aitutaki adlı bir adada yeni bir yerleşim yeri kurduklarını ve erzaka ihtiyaç duyduklarını söyledi. Geçmiş seyahatlerinden ünlü Kaptan Cook'u tanıyan ve çok seven kabile şefleri Christian'a istediği her şeyi verdi. Gemilerini bolca erzakla dolduran ve iki düzine Tahitiliyi de yanlarına alan isyancılar Tubuai'ye doğru

yelken açtı. Burada yine yerlilerle yaşanan şiddetli çatışmalar Christian'ın zaten epey zayıflamış olan otoritesini iyiden iyiye sarstı.

Mürettebat arasında yapılan bir oylama sonucunda isyancıların çoğunluğunun Tahiti'ye dönmek istediği ortaya çıkınca Christian'ın bu karara boyun eğmekten başka seçeneği kalmadı. Adamlardan bir kısmı daha sonraları İngiliz yetkililer tarafından Tahiti'de yakalandı ve yargılanmak üzere İngiltere'ye götürüldü. Bazılarıysa adada öldü. Geriye kalan isyancılar ve kendilerine katılmaları için akıllarını çeldikleri Tahitililer sonunda gözlerden ırak ve ıssız Pitcairn Adaları'na yerleştiler ve onları arayan Kraliyet gemilerinin görmemesi için Bounty'yi yakıp kül ettiler. Artık buradan ayrılma şansları kalmamıştı. Yıllar geçtikçe, kandırıldıklarını düşünen Tahitililer ve isyancılar arasındaki sorunlar şiddete dönüştü. Çatışmalarda ölenler arasında Christian da vardı, fakat tam olarak nasıl öldüğü halen gizemini koruyor.

Hikâyeyi konu alan 1935 tarihli filmde Pitcairn özgür ve demokratik bir ada olarak tasvir ediliyor. 1962'deki yapımda ise, İngiltere'ye dönüp Bligh'a karşı tanıklık etmeyi planlayan Christian, bunu engellemeye çalışan bazı isyancılar tarafından ateşe verilen Bounty'yi kurtarmaya çalışırken ölüyor. Görüldüğü üzere, hikâyenin aslı her iki

filmden de oldukça farklı. Fakat 1984 tarihli The Bounty adlı filmin bu noktada daha iyi bir iş çıkardığını söyleyebiliriz. Filmde isyancılar nihayetinde تنها bir adada belirsiz bir gelecekle karşı karşıya kalırken, Christian bir kahraman olarak değil, kendi kibrinin ve hırsının peşinden giden ve sağduyusu yerine arzularına göre hareket eden bir adam olarak tasvir ediliyor.

Bligh'in akıbetine dönecek olursak, İngiltere'ye döndüğünde bir kahraman olarak göklere çıkarıldı. Zorlu okyanusun hakkından gelmesini sağlayan ustalığı ve açık denizdeki filikada ortaya koyduğu olağanüstü liderliği büyük takdir topladı. Başlangıçta, gemisini kaybettiği için askeri mahkemede hakkında dava açılrsa da suçsuz bulundu ve kariyerine devam etti. Nihayetinde Kraliyet Donanması'nda koramiralliğe kadar yükseldi.

Tüm bu yaşananlar bir filme yetecek kadar dramatik görünebilir fakat belli ki gerçekler Hollywood'un aksiyon arzusunu tatmin edememişti. Bounty'deki gerçek yaşam, gaddarca bir muamele gören mürettebatın ve ölümcül cezaların konu edildiği beyaz perdedeki kurgu dünyasından çok farklıydı. Kırbaç cezası nadiren uygulansa da ipe bağlayıp geminin altından geçirme, Bounty'nin yelken açtığı dönemde oldukça modası geçmiş bir cezaydı. Dolayısıyla

Tahiti'ye vardıklarında Bounty mürettebatı oldukça sıcak bir şekilde karşılandı

İsyan

28 Nisan 1789

Fletcher Christian, Bounty'nin kontrolünü ele geçirip, Bligh ve yandaşlarını küçük bir yelkenli filika içerisinde açık denize bırakır.

Christian'ın Tahiti'ye dönüşü

6 Haziran 1789 - 16 Haziran 1789

İsyancılar Tahiti'ye dönmek zorunda kalır. Yerli kabile şeflerine yalan söyleyen mürettebat gemiye bolca erzak yükleyip, iki düzine Tahitili ile birlikte yelken açar.

Tahiti

26 Ekim 1788 - 5 Nisan 1789

Bounty, ekmek ağacı fidanları elde etme görevini yerine getirmek üzere Tahiti'ye varır. Kıyıda yerliler tarafından oldukça sıcak karşılanan mürettebat arasında disiplin bozulmaya başlar.

Pitcairn Adaları

15 Ocak 1790

16 isyancı Tahiti'de kalmayı tercih etmiştir. Christian ve kalan dokuz isyancı, Tahitililerle birlikte Pitcairn'e ulaşır ve burada bir yerleşim yeri kurarlar. Sekiz gün sonra ise Bounty'yi ateşe verirler.

Bligh'in aklının ucundan bile geçmesi mümkün değildi.

1935 ve 1962'deki izleyiciler için Bounty isyanı, iyiyle kötünün mücadele ettiği, gücün kontrolden çıktığı ve gaddar bir adamın zulmettiği mürettebatın kendilerini kurtaracak kahramanı aradığı bir peri masalıydı. İşin garibi tüm bunlar, arka planda işlenen ve bir seyahat filmi atmosferi yaratan cennet gibi mekânlarla tamamen çelişiyordu. 1984 tarihli *The Bounty*'nin izleyicilerine ise hırs ve hınç yüzünden aralan bozulan dostların yer aldığı, gerçeğe daha yakın bir senaryo sunuldu. Sonuç olarak, gerçekte Bounty'de masum insanlara zulmetmekten zevk alan sadist bir adam yoktu. İşlerin yolunda gittiği bir geminin anahtarının disiplin olduğuna inanan ve görev saplantısının sağduyusunun önüne geçmesine müsaade eden deneyimli bir kaptan söz konusuydu.

Bahsi geçen üç film de sürükleyici ve ilginç birer hikâye anlatsa da aslında hiçbirinde gerçekte olanlar kadar etkileyici ve dramatik değil. Bounty'deki isyan, birbirinden kopan dostların, her şeye rağmen hayatta kalmayı başarabilmenin ve cennet gibi bir adada yaşama rüyasının hazin sonunun hikâyesidir. Sizce de bu haliyle çok daha dramatik değil mi? ○

"Bounty'deki gerçek yaşam, gaddarca bir muamele gören mürettebatın ve ölümcül cezaların konu edildiği beyaz perdedeki kurgu dünyasından çok farklıydı"





KRALİÇE OLMAK KADERİNDE YAZILIYDI

II. ELIZABETH

Tahtın beklenmedik varisi II. Elizabeth'in dünyanın en önemli monarklarından birine dönüşmesinin hikâyesi

Yazan: Tracy Borman

1 957 yılında televizyondan yayınlanan ilk Noel konuşmasında II. Elizabeth şu sözleri sarf etmişti: "Sizi savaşa götüremem. Size yasalar sunamam veya adalet getiremem. Ama başka bir şey yapabilirim: Size kalbimi ve adanmışlığımı verebilirim." Kraliçe 8 Eylül 2022'de İskoçya'da bulunan Balmoral Kalesi'nde 96 yaşında hayatını kaybetti. Gazeteler ölüm haberini, "halkına adanmış bir ömür" başlığıyla duyurdu. Görünen o ki Elizabeth sözünde durmuştu.

İngiltere tahtının tarihine baktığımızda, beklenen varislerin değil de tahta sürpriz bir şekilde geçmiş kraliyet üyelerinin çoğunlukla en iyi hizmet etmiş kral ve kraliçeler olduğunu görürüz. Birleşik Krallık'ın son kraliçesi II. Elizabeth belki de bu kişilerin en başında geliyordu. Elizabeth, bu yılın Şubat ayında, tahta çıkışının 70. yıldönümü vesilesiyle, kendisinden önceki hiçbir kral veya kraliçeye nasip olmamış bir kilometre taşı olan "Platin Jübilesi"ni kutlamıştı. 70 yıllık saltanatında, tahtı miras aldığı andan itibaren sergilediği sarsılmaz görev bilinciyle akıllarda yer

etti. Ne var ki eğer amcası VIII. Edward aşkı yüzünden tahttan feragat etmeseydi, II. Elizabeth hiçbir zaman tahta çıkamayacaktı.

II. Elizabeth'in büyükbabası V. George, Ocak 1936'daki ölümünden kısa bir süre önce şöyle demişti: "En büyük oğlumun (VIII. Edward) hiçbir zaman evlenmemesi ve çocuk sahibi olmaması, küçük oğlum Bertie (Albert, sonradan VI. George) ve kızı Lilibet (II. Elizabeth) ile taht arasına hiçbir şeyin girmemesi için Tanrı'ya dua ediyorum." V. George, küçük oğlu Albert'i her zaman büyük oğlu Edward'a tercih etmiş ve Bertie'nin kızı Elizabeth'in (Lilibet) üzerine titremişti. Elizabeth de dedesini çok seviyor, ona "Büyükbaba İngiltere" diye sesleniyordu. Buna karşın V. George'un, en büyük oğluyla, yani varisiyle ilişkisi hiçbir zaman iyi olmamıştı. Edward iflah olmaz bir çapkındı. Son derece yakışıklı, çekici ve bekâr olması onu medyanın ve yüksek sosyetenin gözdesi kılmuş, o günlerin en çok fotoğrafı çekilen şöhreti haline getirmişti.

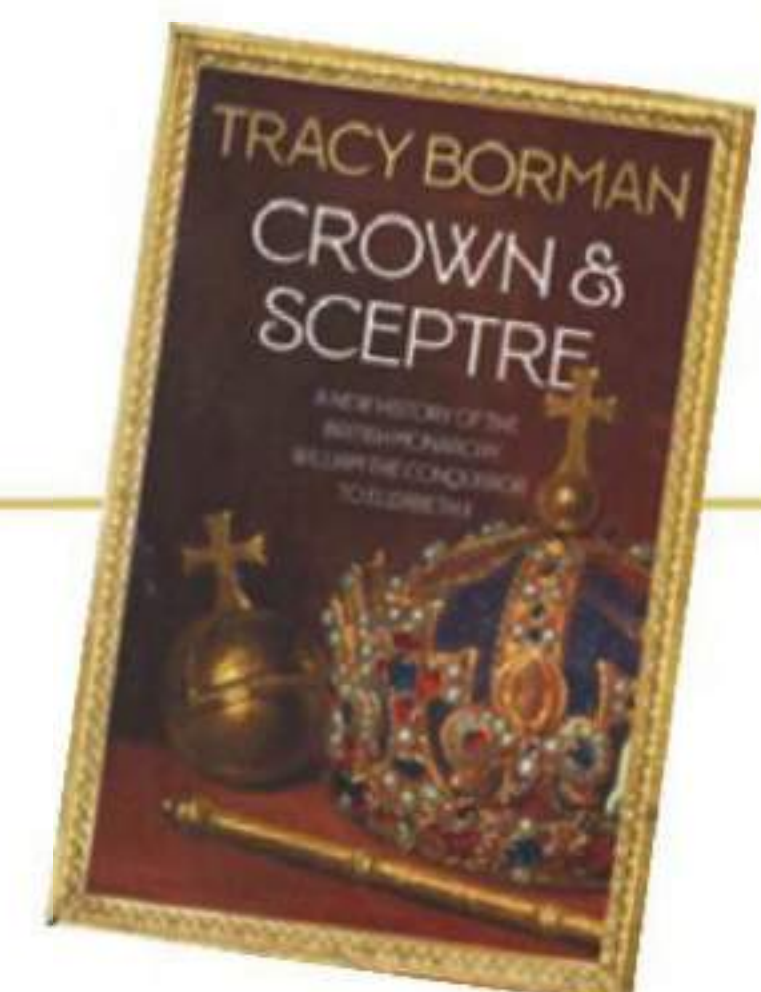
Evli kadınlara zaafı olan Galler prensi çok sayıda yasak aşk yaşıyordu. Bunlardan biri olan Lady Thelma

Furness, Ocak 1931'de 36 yaşındaki prensi Amerikalı arkadaşı Wallis Simpson ile tanıştırdı. Simpson'u görenler onun hakkında, "Bir deri bir kemik denecek kadar cılız. Orta Çağ'da oynanan iskambil kâğıtlarındaki karakterlerden biri gibi adeta" demişti. Simpson ne iyi eğitimliydi ne de herhangi bir konuda yeteneği vardı. İkinci kocasının bağlantılarından en iyi şekilde yararlanmanın ötesinde hayatında övünebileceği pek bir başarısı yoktu. Fakat bunların hiçbirisi Edward için önemli değildi. Yakın bir arkadaşının söylediğine göre, "Edward, Simpson'ın mükemmel bir kadın olduğunu düşünüyordu." 1935

UZMAN ÖZGEÇMİŞİ

TRACY BORMAN

Tarihçi Tracy Borman aynı zamanda şu kitapların da yazarı: *Elizabeth's Women: The Hidden Story of the Virgin Queen*, *Matilda: Wife of the Conqueror*, *First Queen of England* ve *Crown & Sceptre: A New History of the British Monarchy from William the Conqueror to Elizabeth II*.



yılında Buckingham Sarayı'ndaki bir partide Simpson'ı annesiyle tanıştırtarak herkesi şoka uğrattı. Eşinden boşanmış kişiler genellikle saray eşrafına kabul edilmezdi ve kral bunu duyduğunda küplere bindi. Fakat anlaşılan o ki talihsiz bir şekilde ne Kral ne de Kraliçe bu konuda prensle doğrudan konuşmuştu.

V. George, hüznünlü bir şekilde şöyle bir öngöründe bulunmuştu: "Ben öldükten sonra, oğlum 12 ay içerisinde kendini mahvedecek." Nitekim haklı çıktı. Edward, Ocak 1936'da tahta geçtikten kısa bir süre sonra yeni rolünü, "eğitilmiş ve açık fikirli birinin sahip olabileceği en kısıtlayıcı, en sinir bozucu ve en ruhsuz işlerden biri" olarak gördüğünü açıkça ortaya koydu. Yeni kralın hükümetini en çok endişelendiren konuya, İngiltere Kilisesi'nin boşanmış bir kadınla evlenmesini yasaklamasına rağmen, Edward'ın Simpson'dan vazgeçecek gibi görünmemesiydi. Kral, aşkıdan vazgeçmektense aynı yılın Kasım ayında tahttan feragat etmeye kesin olarak karar verdi ve 10 Aralık'ta resmen tahttan çekildi.

Ağabeyinin planlarını duyan sıradaki varis Bertie'nin "başından aşağı kaynar sular döküldü ve duygularına hâkim olamayıp çocuklar gibi hıçkırarak ağladı." Utangaç ve içine kapanık bir mizacı olan Bertie, çocuklukta ortaya çıkan kekemeliği nedeniyle halkın önünde konuşmakta çok zorlanıyordu. Kral olduğunda, babasının saltanatını sürdürdüğünü vurgulamak için VI. George ismini seçen Bertie'nin, Elizabeth Bowes-Lyon ile 13 yıldır süren mutlu bir evliliği ve bu evlilikten doğmuş Elizabeth ve Margaret adında iki kızı vardı. Winston Churchill henüz iki yaşındaki Prenses Elizabeth'le tanıştığında, "bir çocuktan beklenmeyecek derecedeki otoritesinden ve derin düşünme kabiliyetinden" çok etkilenmişti. Kuzeni Margaret Rhodes, akıllı ve terbiyeli olmanın Elizabeth'in özünde bulunan nitelikler olduğunu ifade ederken, bir çocukluk arkadaşının hatırladığına göre o, "yumuşak başlı, duygularına kapılmayan ve elindekiyle yetinen biriydi." Kız kardeşi Margaret ise onun tam aksiydi. Hep şen şakrak, cüretkâr ve haylazdı. Elizabeth bir

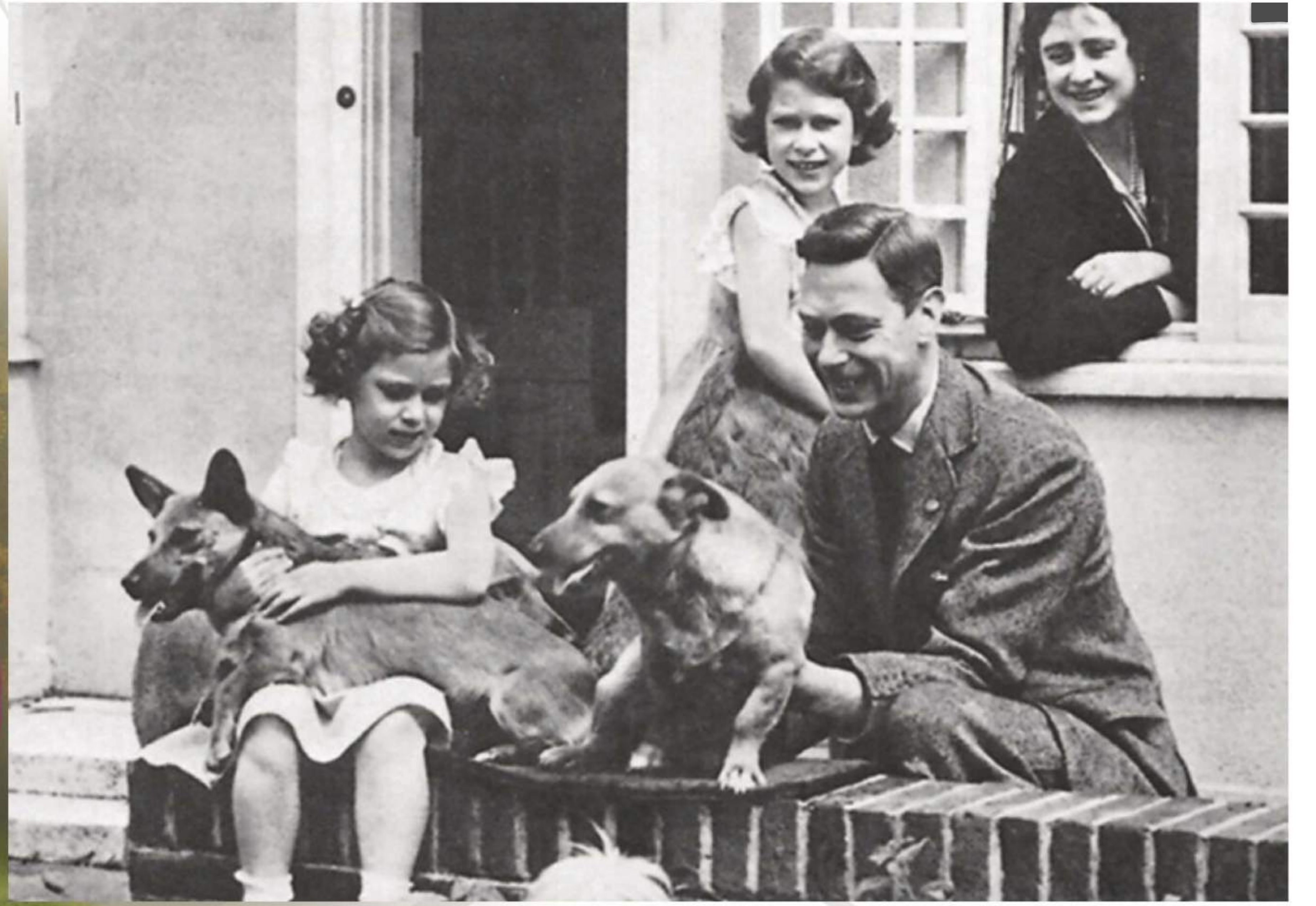


ÜST Prenses Elizabeth'in bebekliği, 1928

ALT Prenses Elizabeth savaş döneminin büyük bölümünü ailesiyle birlikte Windsor Şatosu'nda dış dünyadan izole olarak geçirdi

keresinde dadıları Marion Crawford'a, "hep benim sahip olduklarımı istiyor" diye yakınmıştı.

Kral George, ailesinden hep "biz dördümüz" şeklinde sevgiyle bahsedirdi. Eğer ağabeyinin başka planları olmasaydı, günlerini sakın bir ev hayatı içinde geçirmekten memnuniyet duyacak mütevazı bir aileydi. Hayatlarında meydana gelen muazzam değişim çok geçmeden kızları etkilemeye başladı.



Elizabeth'in Yaşamından Kesitler

Kraliçe'nin hayatının önemli anları

21 Nisan 1926

York Dükü ve Düşesi olan George ve Elizabeth Bowes-Lyon çiftinin kızları Prenses Elizabeth Alexandra Mary, Londra Mayfair'deki Bruton Sokağı'nın 17 numaralı evinde dünyaya gelir.

21 Nisan 1933

Yedinci yaş gününde küçük prensese Pembroke Welsh Corgi cinsi bir yavru köpek hediye edilir.

11 Aralık 1936

Kral VIII. Edward tahttan feragat edince kardeşi, yani Elizabeth'in babası, Kral VI. George ismiyle tahta çıkar. Prenses Elizabeth artık tahtın sıradaki varisidir.

3 Eylül 1939

Büyük Britanya ve Fransa'nın Almanya'ya savaş açmasıyla İkinci Dünya Savaşı başlar.



“Winston Churchill henüz iki yaşındaki Prenses Elizabeth’le tanıştığında, ‘bir çocuktan beklenmeyecek derecedeki otoritesinden ve derin düşünme kabiliyetinden’ çok etkilenmişti”

Ne tesadüftür ki amcası tahttan feragat belgesini imzaladığı sırada, on yaşındaki Elizabeth okulda tarih dersindeydi. Birkaç gün sonra Piccadilly’deki evlerinin salonunda Majesteleri Kraliçe’ye hitaben yazılmış bir mektup görünce, “bu artık annemiz, öyle değil mi?” dedi kız kardeşine. Bunun üzerine Margaret, “bu, senin bir sonraki kraliçe olacağın anlamına mı geliyor?” diye sordu. Ablası öyle olacağını söyleyince, Margaret’in ağzından sadece şu kelimeler döküldü: “Zavalılık, yazık sana...” Anneannesinin anlattıklarına göre, o günden sonra

Elizabeth bir erkek kardeşi olması için büyük bir istekle dua etmeye başlamıştı.

Elizabeth’in babası daha en başından, iktidar koltuğunu istemeyerek ama güçlü bir görev anlayışıyla devraldığını açıkça ortaya koydu. Onun bu tavrı, ağabeyinin bencil davranışları karşısında memnuniyetle karşılanan bir tezat oluşturmuştu. George kendisini görevine bağlı ve aile odaklı bir kral, kendi deyimiyle “Aile Şirketi”nin başı olarak halkına sundu ve büyük kızının örnek alacağı bir rol model oluşturdu.

1939 yılında İkinci Dünya Savaşı



ÜST VI. George’un taç giyme töreninin ardından kraliyet ailesi Buckingham Sarayı’nın dışındaki kalabalığı selamlıyor

SOL Prenses Elizabeth, amcası ve geleceğin kralı Galler Prensi Edward ile birlikte, 1933

3x © Getty Images

21 Nisan 1942

Prenses 16. doğum gününde ilk kez bir kamu hizmetini yerine getirir ve Grenadier Muhafız Bölüğü’nün askerlerini teftiş eder.

8 Mayıs 1945

Müttefikler, Almanya’nın kayıtsız şartsız teslim olmasını kabul eder ve Avrupa’da İkinci Dünya Savaşı son bulur.

20 Kasım 1947

21 yaşındaki Prenses Elizabeth, Westminster Manastırı’nda Philip Mountbatten ile 73 yıl sürecek evliliğine ilk adımı atar.

14 Kasım 1948

Prenses Elizabeth, ilk çocuğu Prens Charles’ı Buckingham Sarayı’nda dünyaya getirir. Prens, tahtın sonraki varisi olur.

15 Ağustos 1950

Prenses Elizabeth’in ikinci çocuğu Prenses Anne, Clarence House’da dünyaya gelir.

6 Şubat 1952

Babası VI. George’un ölümünün ardından Elizabeth tahta geçer.

patlak verdiğinde bir hükümet üyesi, güvende olmaları için kralın kızlarının Kanada'ya tahliye edilmelerini önerdi. Kraliçe bu öneriyi kesin bir dille reddetti ve "Çocuklarım bensiz gidemez. Bense kral olmadan buradan ayrılmam ve kral asla hiçbir yere gitmeyecek" dedi. Prensesler, savaş yıllarının büyük bölümünü Windsor Şatosu'nda geçirdi. Her şeye rağmen ebeveynleri, çocukluk dönemlerinin erken yıllarına damga vuran sıcak aile ortamını ve aile üyeleri arasındaki uyumu korumayı başardı. Elizabeth ve Margaret'in çocukluk arkadaşlarından biri, biraz da imrenerek şöyle demişti: "Altın varaklı odaları ve kırmızı koridorları olan bu şatoda mutlu bir aile ortamı vardı. Bu, benim bilmediğim bir duyuydu." Fakat görevden kaçış yoktu. Ekim 1940'ta 14 yaşındaki Prenses Elizabeth, BBC'nin Çocuk Saati adlı programının bir parçası olarak ilk radyo yayını Windsor'dan yaptı ve dinleyicilere şu sözlerle güven telkin etti: "Hepimiz biliyoruz ki tüm bunlar sona erdiğinde her şey iyi olacak." Bundan yaklaşık seksen yıl sonra, dünyanın geri kalanı gibi ülkesi de bir pandeminin pençesinde kıvrılırken, yine benzer sözlerle halkına seslenecekti.

1944 yılının Nisan ayında, Prenses Elizabeth on sekizinci yaş gününü kutladı. Onu en çok mutlu eden hediye Susan isimli corgi cinsi bir yavru köpekti. Yedi yaşındayken de bir corgisi olmuştu ve bu cinsi çok seviyordu. Susan, sonraki pek çok corginin atası oldu. Soyun hayatta kalan son üyesi Willow 2018 yılında hayatını kaybedene değin, 75 yıl ve 14 nesil boyunca doğan köpeklerin hepsi Elizabeth'in yanında kalacaktı. Bir yıl sonra, 1945'te İkinci Dünya Savaşı kazanıldı ve zafer ilan edildi. İnsanlar Londra sokaklarında çılgınlar gibi zaferi kutlarken Elizabeth ve kardeşi Margaret daha önce eşi görülmemiş bir şey yaptılar ve kimliklerini gizleyerek kalabalığın arasına karıştılar. Elizabeth, daha sonra verdiği nadir röportajlardan birinde, "mutluluk ve rahatlamamanın yarattığı bir duygu selinin içerisinde savrulduk"

SAĞ Prenses Elizabeth 1945 yılında 18 yaşına girdiğinde İngiliz Ordusu'nun kadın koluna katıldı ve araç tamiri eğitimi aldı

ALT Prenses Elizabeth'in ilk kamusal rollerinden biri 1940 yılından itibaren imparatorlukta çocuklara radyodan hitap etmekte



2 Haziran 1953

Birleşik Krallık'ın yeni hükümdarı II. Elizabeth'in taç giyme töreni gerçekleşir. Yeni monark 27 yaşındadır.

5 Nisan 1955

Winston Churchill başbakanlıktan istifa ederek siyasi kariyerini noktalar.

1957

Kraliçe, ABD'ye yaptığı bir ziyarette Birleşmiş Milletler'e hitap ederek örgütün amacını ve barış arayışını desteklediğini söyler.

19 Şubat 1960

Elizabeth'in üçüncü çocuğu Prens Andrew, Buckingham Sarayı'nda dünyaya gelir.

10 Mart 1964

Kraliçe Elizabeth, dördüncü ve son çocuğu Prens Edward'ı Buckingham Sarayı'nda dünyaya getirir.

18 Mayıs 1965

Elizabeth, İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden 20 yıl sonra Batı Almanya'ya resmi bir ziyaret gerçekleştirir ve 1913 yılından beri ülkeyi ziyaret eden ilk İngiliz hükümdar olur.



diyecekti.

Savaş sonrasındaki yıllarda, büyük Britanya İmparatorluğu'nun dağılma süreci hız kazanmıştı. Artık bir imparatorluk değil, bir milletler topluluğu söz konusuydu ve giderek küçülüyordu. Buna rağmen, VI. George topluluğun lideri olarak sorumluluklarını yerine getirmeye devam etti ve 1947 kışında eşi ve kızlarıyla birlikte Güney Afrika turuna çıktı. Gezi sırasında Prenses Elizabeth, 21. yaş günü vesilesiyle yaptığı radyo yayınında şu sözlerle kendini İngiliz Milletler Topluluğu'na adayacağını ifade etti: "Hepinizin huzurunda ilan ediyorum ki ömrüm ister kısa olsun ister uzun, tüm hayatımı sizin hizmetinize adayacağım."

Aynı yılın ilerleyen günlerinde, tartışmalardan uzak ve saygın kişiliğiyle tanınan Prenses Elizabeth, babası VI. George'un kuzeni Lord Mountbatten'ın (Mountbatten, aile soyadı olan Battenburg'un İngilizceye uyarlanmış haliydi) yeğeni olan, Yunanistan ve Danimarka Prensi Philip'le nişanlandığını duyurarak ufak çaplı bir tartışmaya yol açtı. Babası, kızının ilk tanıştığı gence âşık olduğuna inanmakta zorlanıyordu. Saray mensuplarından birinin ifadelerine bakılırsa, Kral ve Kraliçe'nin, müstakbel damatlarının şahsına yönelik başka çekinceleri de vardı. Onun kaba, aksi ve eğitimsiz olduğunu, muhtemelen sadık

Hatta Prenses Elizabeth, gelinliği için gereken kumaşları sıradan vatandaşlar gibi karne kuponları kullanarak satın aldı. Çiftin ilk çocuğu olan Charles düğünden tam bir yıl sonra doğdu ve onu 1950 yılında Anne izledi.

Sağlığı bozulan VI. George kraliyet görevlerini yerine getirmekte zorlanıyordu ve Elizabeth her geçen gün daha fazla görev üstleniyordu. 31 Ocak 1952'de doktorlarının aksi yöndeki tavsiyelerine rağmen Kral, kızını ve kocası Prens Philip'i Avustralya ve Yeni Zelanda'yı da kapsayacak bir turun ilk etabı olan Doğu Afrika'ya uğurlamak üzere Londra Heathrow Havalimanı'na gitti. Sadece altı gün sonra 56 yaşındaki kral hayatını kaybetti. Haber derhal Elizabeth'e ulaştırıldı ve prenses Kenya'dan, Kraliçe II. Elizabeth olarak döndü.

Elizabeth İngiltere tarihinin beşinci kadın hükümdarı olmasına rağmen, cinsiyetiyle alakalı olarak hemen bazı meseleler gündeme geldi. İlk olarak, isim sorunu ortaya çıktı. Philip, yeni kraliyet hanedanının Edinburgh Hanedanı olarak adlandırılmasını önerirken, amcası ise Mountbatten isminde ısrar ediyordu. Nihayetinde Elizabeth, tahta çıkmasından birkaç ay önce tekrar başbakan seçilen Churchill'in önerdiği seçeneği, yani Windsor adını korumayı

"Elizabeth İngiltere tarihinin beşinci kadın hükümdarı olmasına rağmen, cinsiyetiyle alakalı olarak hemen bazı meseleler gündeme geldi"

bir eş olmayacağını düşünüyorlardı.

Düğünden hemen önce, VI. George müstakbel damadını Edinburgh dükü ilan etti. Düğüne halkın ilgisi büyük olsa da kraliyet ihtişamına sahip bir tören tertip etmek, ekonomik zorluklar yaşayan savaş sonrası Britanya'sında göze batabilirdi. Bu nedenle nispeten sade bir düğün yapıldı.

seçti. Bu karardan sonra kocası, "Lanet olası bir amipten farkım yok" diye yakındı. "Bu ülkede, çocuklarına soyadını vermesine izin verilmeyen tek erkek benim." Yeni kraliçenin kraliyet isminin ne olacağı sorusuysa daha kolay çözüme kavuştu. Hangi isimle bilinmek istediği sorulduğunda Elizabeth, "Kendi adım



ÜST Prenses Elizabeth araç tamiri konusunda eğitim alıyor, 1945



Mart-Mayıs 1970

Elizabeth, Avustralya ve Yeni Zelanda'ya gerçekleştirdiği ziyaret sırasında, yerleşmiş âdetlerin dışına çıkar ve kraliyet üyelerinin halkın önünde yürüyerek onları selamladığı yeni bir gelenek başlatır.

2 Haziran 1977

Kraliçe tahttaki 25. yılını, yani "Gümüş Jübilesi"ni kutlar.

29 Temmuz 1981

Prens Charles, Saint Paul Katedrali'nde Leydi Diana Spencer'la evlenir.

21 Haziran 1982

Prens Charles ve Galler Prensesi Diana'nın ilk çocuğu Prens William dünyaya gelir ve tahtın ikinci nesil varisi olur.

20 Kasım 1992

Windsor Şatosu'nda çıkan yangında içlerinde dokuz resmi kabul salonunun da bulunduğu 155 oda zarar görür. Kale 1997 yılında restore edilecektir.

29 Şubat 1996

Charles ve Diana boşanma kararı aldıklarını duyururlar ve Ağustos ayında resmen boşanırlar.



EN SOL Prenses Elizabeth'in, 1947 yılında HMS Vanguard gemisinin denizcileriyle ebelemece oynarken çekilmiş az sayıdaki doğal fotoğraflarından biri

SOL Prenses Elizabeth, babası VI. George'u temsilen geleneksel Trooping the Colour askeri törenine katılıyor, Haziran 1951

ALT Kral VI. George ve eşinin, kızları Prenses Elizabeth'in Yunanistan ve Danimarka Prensi Philip'le olan ilişkisi hakkında kuşkuları olduğuna inanılıyor

tabii ki... Başka ne olacak?" diye yanıt verdi.

Londra'ya dönüşünün ertesi günü yeni Kraliçe, danışma konseyinin de hazır bulunduğu St. James's Sarayı'nda tahta çıkışını şu sözlerle duyurdu: "Kalbim öylesine dolu ki hislerimi izah edecek kelime bulamıyorum. Sizlere söyleyebileceğim tek şey şudur: Babamın krallığı boyunca yaptığı gibi, anayasal hükümeti desteklemek ve dünyanın dört bir yanına dağılmış halkımın mutluluğunu ve refahını arttırmak için hiç durmadan çalışacağım." Tarih boyunca, İngiliz monarşisi ne kadar güçsüzleşirse göreve gelen yeni hükümdarların devraldığı iş yükünün de o kadar ağırlaşması gerçekten ironiktir. Elizabeth, babasının saltanatı sırasında bunun farkına varmıştı ve büyük bir adanmışlıkla çok çalışmaya hazır olduğu çabucak anlaşıldı. Geleceğin başbakanlarından Harold Macmillan, "Görevini çok seviyor ve etkili bir kraliçe olmak istiyor" demişti. Haklıydı da... Elizabeth, devlet belgelerini dikkatle inceliyor, bakanlarla toplantılar düzenliyordu. Prens Andrew ve ardından Edward'a hamile olduğu 1959 ve 1963 yılları haricinde saltanatı süresince her yıl parlamentonun açılışını yaptı. Ülke genelinde ve yurtdışında sayısız ziyarette bulundu ve çok sayıda törene katıldı. Konumunun gerektirdiği tüm anayasal görevleri layıkıyla yerine getirdi. Fakat tüm bunların yanında tabii ki annelik görevleri de vardı. Saltanatının ilk başbakanı Winston Churchill, çocuklarının kreşini her hafta aynı



31 Ağustos 1997

Galler Prensesi Diana, Paris'te geçirdiği bir trafik kazasında hayatını kaybeder.

20 Kasım 1997

Elizabeth ve Prens Philip, evliliklerinin 50. yıldönümünü özel bir partiyle kutlar.

9 Şubat 2002

Elizabeth'in kız kardeşi Prenses Margaret, geçirdiği felç sonrası ortaya çıkan bir rahatsızlıktan ötürü hayatını kaybeder.

30 Mart 2002

Elizabeth'in annesi 101 yaşında hayatını kaybeder.

24 Haziran 2002

Kraliçe, tahttaki 50. yılını, yani "Altın Jübilesi"ni kutlar.

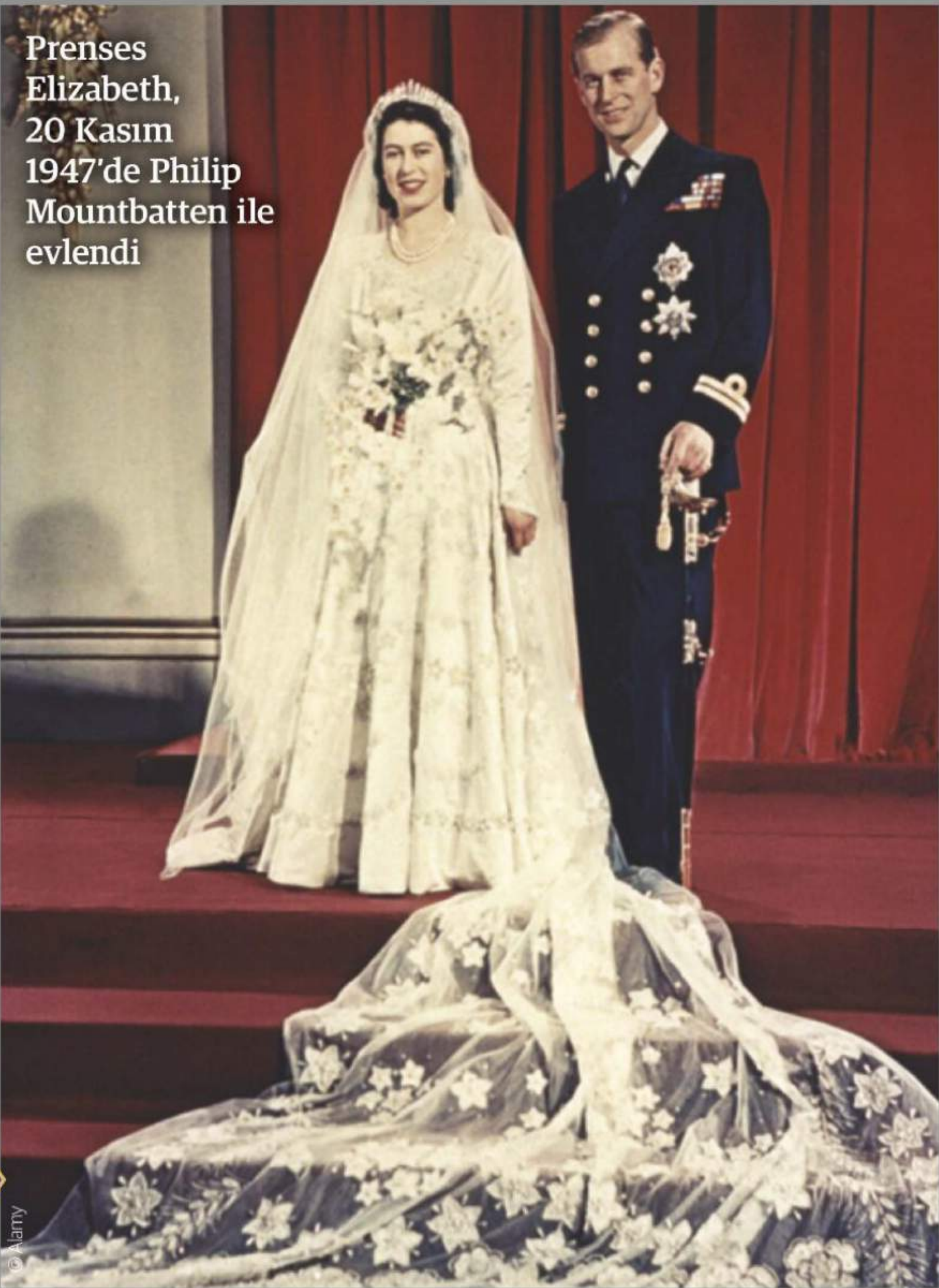
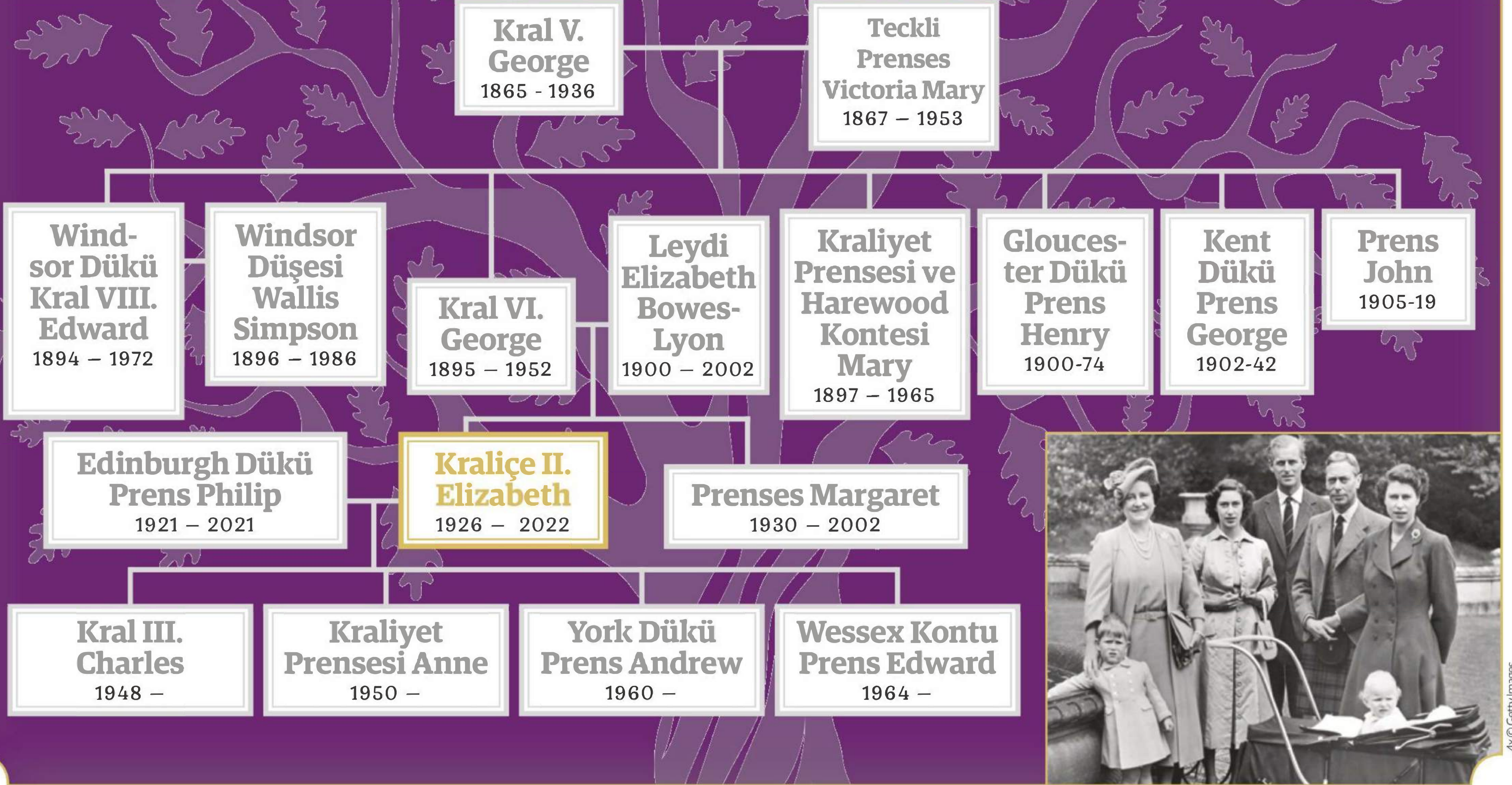
21 Nisan 2007

Elizabeth, atası Kraliçe Victoria'nın saltanatını geride bırakarak en uzun süre tahtta kalan İngiltere hükümdarı olur. Şubat 2022'de ise 70. yılı sebebiyle "Platin Jübilesi"ni kutlar.

8 Eylül 2022

Kraliçe II. Elizabeth, İskoçya'da bulunan Balmoral Şatosu'nda 96 yaşında hayata gözlerini yumar.

II. Elizabeth'in Soyağacı



Prenses Elizabeth, 20 Kasım 1947'de Philip Mountbatten ile evlendi

gün ve saatte ziyaret eden Elizabeth'in rutinini bozmamak için, salı akşamları başbakanların kraliçeyle yaptığı haftalık olağan görüşmenin saatini değiştirmeyi kabul etmişti.

Saltanatının ilk gününden itibaren Elizabeth'in odak noktası reformdan

önce hiçbir monarkın yapmadığı bir şeydi. Bunlara ilaveten, yaşadığı dönemde Elizabeth'in babasının "buzdolabı" olarak nitelendirdiği Buckingham Sarayı, merkezi ısıtma sistemi ve yüzme havuzu gibi modern lüksleri de içerecek şekilde kapsamlı bir tadilatı geçirdi.

“Başarıyla gerçekleştirilen taç giyme töreni Birleşik Krallık'ta halkın büyük övgüsünü toplamının yanı sıra, tüm dünyanın İngiliz monarşisine gıptayla bakmasını da sağlamıştı”

ziyade görev oldu ve kraliyetin mevcut düzenindeki küçük değişiklikler çoğunlukla kocasının teşvik etmesiyle gerçekleşti. “Hiç kimse, zamana ayak uyduramayıp sonunda bir müzeye tıklan dinazorlar gibi olmak istemez” demişti Prens bir keresinde. Çocuklarının, alışlageldiği şekilde evde eğitim görmesinden okula gönderilmesi önerisi de Prens Philip'e aitti. Bu da daha

II. Elizabeth'in taç giyme töreni, 1953 yılının alışılmadık derecede soğuk ve yağmurlu bir Haziran gününde Westminster Manastırı'nda gerçekleşti. Televizyonda yayınlanan ilk İngiliz taç giyme töreni için aylar süren hummalı hazırlıklar yapılmıştı. Yaklaşık iki buçuk saat süren törende manastır tam 8.251 davetliye ev sahipliği yaptı. 20 milyon kişi de bu tarihi olayı televizyondan canlı



olarak izledi. Tören başlarken Kraliçe'nin nedimelerinden biri o kadar heyecanlandı ki neredeyse bayılacaktı. Buna karşın Kraliçe son derece sakindi. Konuklardan biri Elizabeth'e, "kendinizi gergin hissediyor olmalısınız hanımefendi" dediğinde, Kraliçe alaycı bir tavırla atının yaklaşan yarışına gönderme yaparak, "elbette gerginim, fakat atım Aureole'nin yarışı kazanacağına inancım tam" diyerek karşılık verdi.

Başarıyla gerçekleştirilen taç giyme töreni Birleşik Krallık'ta halkın büyük övgüsünü toplananın yanı sıra, tüm dünyanın İngiliz monarşisine gıptayla bakmasını da sağlamıştı. Yaklaşık yarım yüzyıl sonra ABD'li bir akademisyen tören hakkında şunları söyleyecekti: "Cumhuriyetimize ve İngiltere'den bağımsızlığımıza ne kadar değer versek de Kraliçe Elizabeth, cumhuriyetimizin sahip olmadığı ve gıptayla baktığı saltanatı, geleneği ve ihtişamı gözler önüne serdi ve halen de buna devam ediyor." Neticeden memnun olan Churchill'e göre, bu taç giyme töreni kraliyet ve ülkenin ulusal kimliği arasındaki bağı güçlendirmişti.

II. Elizabeth'in taç giyme töreni kraliyet ailesine yönelik daha önce görülmedik düzeyde saplantılı bir ilgi uyandırdı.

O dönemdeki eleştirmenlerden biri, "Popüler dergi ve gazetelerin tüm editörleri Monarşi'nin işleyişine ve kraliyet ailesinin yaşamına dair en ufak bir bilgi kııntısının bile yoğun talep göreceğini çok iyi biliyor" diyordu. "Bugünlerde, İngiliz ailelerin günlük sohbetlerinde kraliyetle ilgili konular, en yakın akrabaları ve arkadaşları kadar, hatta belki de daha fazla yer tutuyor."

1500'lerin ortalarındaki I. Elizabeth dönemine atıfta bulunarak, İngiltere'de yeni bir Elizabeth devrinin başlayacağına dair yorumlar, ihtişamlı taç giyme töreninin gölgesinde solup gitti. 1953 Noel'inde yaptığı radyo yayınında Kraliçe bu konuda şunları söylemişti: "Açıksası kendimi, bir koca ve çocuklara sahip olma şansı elde edememiş, ülkeyi bir despot olarak yönetmiş ve asla doğduğu toprakların dışına çıkma imkânı bulamamış yüce atam Elizabeth Tudor gibi hissetmiyorum." Aslına bakılırsa, birincisinininki gibi II. Elizabeth'in krallığı da küresel bir güç değildi; savaş sonrası dönemin zorluklarıyla ve dağılmış bir imparatorluğun sorunlarıyla mücadele eden bir ulustu. Kraliçe'ye "İngiliz Milletler Topluluğu'nun Başkanı" unvanı verilmişti ve bu görevi büyük bir ciddiyetle yerine getiriyordu. Taç

ÜST Prenses Elizabeth ve Edinburgh Dükü, 1951 yılında Kanada'nın Ottawa şehrinde onurlarına düzenlenen bir dans etkinliğinde

ÜST TEKİ KÜÇÜK İskoçya'daki Balmoral Şatosu'nun bahçesinde piknik yapan kraliyet ailesi



Kraliçe Elizabeth ve corgileri

Kraliyetin ünlü köpeklerinin hikâyesi

Genç Prenses Elizabeth'e yedinci yaş gününde corgi cinsi bir köpek hediye edildi ve Kraliçe'nin bu cinse karşı ömrü boyunca duyduğu sevgi bu şekilde başladı. İlk corginin ismi Dookie'ydı. O günden sonra Elizabeth, yanında çok sevdiği köpekleri olmadan nadiren görülecekti.

Kraliçe genellikle corgilerle özdeşleşmiş gibi görünse de aslında yaşamı boyunca hem corgi hem de corgi ve dakhund kirması olan dorgi cinsi köpekleri oldu.

Corgilerinin çoğu, 18. yaş gününde hediye edilen Susan isimli yavru köpeğin soyundan geliyordu. Susan'ı o kadar çok seviyordu ki 1947'de henüz bir prensesken Philip Mountbatten ile çıktığı balayında bile köpeği yanındaydı. Susan'dan sonra 10'dan fazla nesil dünyaya geldi ve yıllar içerisinde Carol, Monty, Crackers ve Smoky gibi çeşitli isimler verilen 30'u aşkın corgi cinsi kraliyet köpeği oldu.

Ne var ki Kraliçe 2018'de corgileri artık çiftleştirmeme kararı aldı. O zamandan sonra iki dorgisi oldu ve bunlardan Vulcan 2020'de öldü. Candy adındaki diğer dorgisine 2021'de ailesinin hediye ettiği iki corgi katıldı. Fakat Candy de Elizabeth'in ölümünden sadece birkaç ay önce hayatını kaybetti. Muick ve Sandy adlı corgilere şu an aile üyeleri bakıyor ve ikisi de gayet iyi.

giyme töreniyle aynı yıl, kocasıyla birlikte toplulukta bulunan 13 ülkeyi kapsayan yedi aylık bir tura çıktı. Bu, birçok denizaşırı ziyaretin ilki olacaktı ve saltanatı süresince toplam 117 ülkeyi ziyaret edecek olan II. Elizabeth, dünyanın en çok ülkeye seyahat etmiş devlet başkanı unvanını kazanacaktı.

Yeni Kraliçe ve ailesinde insanların günlük sohbetlerine konu olacak çok şey vardı. Elizabeth tahta çıktığında kardeşi Margaret 21 yaşındaydı ve güzelliği herkesin dilindeydi. Şen şakrak ve hayat dolu kişiliği onu yüksek sosyetenin gözdesi haline getirmiş ve adı bir dizi münasip bekârla birlikte anılır olmuştu. Fakat onun uzun süredir tutkulu bir aşk yaşadığı kişi merhum babasının yaveri Peter Townsend'di. Margaret ve Townsend sıklıkla birlikte görülmüşü fakat Townsend ondan 15 yaş büyüktü ve

ALTTAKİ KÜÇÜK Tahta çıkan Kraliçe II. Elizabeth, babasıyla olan bağını korumak için Windsor soyadını seçti

ALT II. Elizabeth'in taç giyme töreni televizyondan yayınlanan ilk törendi ve tüm dünyada izlendi

evliydi, dolayısıyla aralarında profesyonel bir ilişkiden fazlası olduğunu düşünmek için bir sebep yoktu. Fakat Townsend 1952'de karısından boşanınca, ikili hakkındaki dedikodular alıp başını gitmişti.

Ertesi yılın Nisan ayında Townsend, Margaret'a evlenme teklif etti ve Prenses teklifi kabul etti. 1772 tarihli Kraliyet Evlilikleri Yasası gereği Margaret'ın evlenmek için Elizabeth'in onayını alması gerekiyordu. Bu yüzden konuyu ablasına açtı. İngiltere Kilisesi'nin, üst düzey kraliyet mensuplarının boşanmış kişilerle evlenmesi konusundaki tutumu, 16 yıl

Söz konusu yasaya göre, 25 yaşını doldurduğunda Margaret'in evlenmek için artık ablasının iznine ihtiyacı olmayacaktı. Churchill'in uyarısını da göz önünde bulunduran Elizabeth beklemeye karar verdi. Townsend, Brüksel'deki İngiliz Büyükelçiliği'nde hava ataşesi olarak görevlendirdi. Aynı oldukları iki yıl zarfında Margaret, beklenmedik bir şekilde Townsend'e olan hislerini yitirdi. Ekim 1955'te yaptığı açıklamada, Kiliseye ve İngiliz Milletler Topluluğu'na karşı sorumluluklarına vurgu yaparak, "Hava Kuvvetleri Albayı Peter Townsend ile evlenmeme kararı aldım" dedi. O

"II. Elizabeth, dünyanın en çok ülkeye seyahat eden devlet başkanı oldu"

önce amcasının tahttan feragat etmesiyle sonuçlanan krizde açıkça görülmüştü. Kilisenin başı ve dindar bir Hristiyan olan Elizabeth, kraliyete olan bağlılığı ve ailesi arasında ikileme düşmüştü. Churchill, Margaret'ın da kraliyet unvanından feragat etmesi durumunda, tahtın varislerinin veraset sırasından istedikleri gibi kolaylıkla ayrılabilceği ve onların yerine bir başkasının geçebileceği mesajının verilmiş olacağına inanıyordu. Duyduğu endişeyi Kraliçe'yle paylaşan Churchill, bu doğrultuda tavsiyelerde bulundu.

günden beri, ilgisiz ve duyguları hiçe sayan kraliyet tarafından gerçek aşkından mahrum bırakılmış kalbi kırık bir prenses olarak tasvir edilse de aslında Margaret hayatına devam etti. Şaşırtıcı bir şekilde Margaret ve Townsend'in aşk mektupları kraliyete ait resmi arşivlerde bulunuyor, fakat yayınlanması için prensesin doğumunun üzerinden 100 yıl geçmesi gerekli. Bu nedenle, daha fazlasını öğrenmek için 2030 yılına kadar beklemek zorundayız.

Kız kardeşinin aşk hayatındaki skandallar gündemden düşünce, Elizabeth'in yönetim tarzı ilgi odağı olmaya başladı. Saltanatı kendisinden öncekilerin ihtişamından katbekat uzak olsa da tacı korumak için gereken kararlılık ve istikrarı ortaya koyuyordu. Kraliçe anayasal görev ve sorumluluklarını her daim yerine getirdi ve yine anayasayla çizilmiş olan yetki sınırlarını hiçbir zaman zorlamadı. Söz konusu sınırlar 1500'lerin başında her şeyi altüst eden Kral VIII. Henry'nin kemiklerini sızlatmış olsa gerek ama kraliyetin siyasette aktif şekilde yer almaması, Kraliçe'nin halkıyla daha yakın bir bağ kurmasını sağladı. II. Elizabeth'in ilk başbakanı Churchill'in de farkında olduğu ve desteklemek için çabaladığı bir şeydi bu. O ve Kraliçe en başından itibaren yakın ve iş birliğine dayalı bir ilişki kurmuştu ve Churchill'in Nisan 1955'te sağlık sorunları nedeniyle görevinden ayrılması Elizabeth'i çok üzmüştü. Bu karar Britanya için bir siyasi devrin sonuydu. Sonraki 70 yıl boyunca 15 farklı başbakan gelip geçecek, fakat Britanya tarihinin en uzun süreli hükümdarı Kraliçe II. Elizabeth kaderinde yazılı olan yerde, yani tahtında olacaktı. ○



HEDİYE ÇEKİ KAZANDIRAN ABONELİK FIRSATI!

● Adresinize ücretsiz teslim

179,40 TL



ABONE OLUN
“50 TL”
HEDİYE ÇEKİ
KAZANIN



ÇAĞRI MERKEZİ
(212) 478 03 00

E-POSTA
abone@doganburda.com

İNTERNET
www.dergiburda.com

- Hediye çeki sadece dergiburda.com sitesindeki geçmiş sayılar kategorisinde yer alan dergilerimizde kullanılabilir.
- Abonelik dergiburda.com adresinden hesap oluşturularak satın alınmalıdır
- Dijital abonelikler kampanyaya dahil değildir.
- Kampanya stoklar ile sınırlıdır ve DB kampanyada değişiklik yapma hakkına sahiptir.



ALL ABOUT HISTORY

YAYINCI

Doğan Burda Dergi Yayıncılık ve Pazarlama A.Ş.

İcra Kurulu Başkanı

Cem M. Başar

Yayın Direktörü (Sorumlu)

Gökhan Sungurtekin

Grafik Tasarım

Hasan Kaya

Yayına Hazırlayan

Gamze Doğan

Katkıda Bulunanlar

Erhan Kanyılmaz, Cem Şancı, Arzu Uzunali, Cenk Tarhan, Samet Küçük, Utku Durmuşoğlu, Semih Erkan

Etkinlik ve Proje Direktörü

Ali Erman İleri

Kurumsal İletişim Müdürü

Funda Demirci Ayan

YÖNETİM

Satış ve Dağıtım Direktörü Egemen Erkorol

Finans Direktörü Didem Kurucu

Üretim Planlama Direktörü (Tüzel Kişi Temsilcisi) Yakup Kurtulmuş

Dijital İçerik Direktörü Eren Demir

REKLAM

Grup Başkanı Nisa Aslı Erten Çokça

Grup Başkan Yardımcısı Seda Erdoğan Dal, Işıl Baysal Turan

Satış Koordinatörü Burcu Acavut, Burcu Kevser Karaçam, Ipek Tunalı

Satış Müdürü Mürvet Yılmaz

Reklam Teknik Müdürü Ayfer Kaygun Buka

☎ 0 212 336 53 61-62

REZERVASYON

Rezervasyon ☎ 0 212 336 53 00 - 57 - 59

Rezervasyon Faks 0 212 336 53 92 - 93

Hedef Sayfalar Reklam Koordinatörü Aysel Şener

☎ 0 212 336 53 70 Faks 0 212 336 53 91

Reklam Bölgeler Satış Müdürü Hülya Erdoğan

☎ 0 212 336 53 72 Faks 0 212 336 53 91

Ankara Reklam Satış Koordinatörü Sezinur Balıkcıoğlu

Ankara Reklam Satış Müdürü Beliz Balıbey

☎ 0 312 577 31 56

ANKARA TEMSİLCİSİ

Erdal Ipekeşen ☎ 0 312 577 31 56

ULUSLARARASI REKLAM SATIŞ TEMSİLCİLERİMİZ

Burda Uluslararası

İtalya: Mariolina Siclari

☎ +39 02 91 32 34 66, mariolina.siclari@burda.com

Burda Community Network

Almanya/Merkez: Vanessa Noetzel

☎ +49 89 9250 3532, vanessa.noetzel@burda.com

Michael Neuwirth

☎ +49 89 9250 3629, michael.neuwirth@burda.com

Avusturya/İsviçre: Goran Vukota

☎ +41 44 81 02 146, goran.vukota@burda.com

Fransa/Lüksemburg: Marion Badolle-Feick

☎ +33 1 72 71 25 24, marion.badolle-feick@burda.com

İngiltere/İrlanda: Jeannine Soeldner

☎ +44 20 3440 5832, jeannine.soeldner@burda.com

ABD+Kanada+Meksika: Salvatore Zammuto

☎ +1 212 884 48 24, salvatore.zammuto@burda.com

YÖNETİM YERİ

Kuştepe Mah. Mecidiyeköy Yolu Cad. No: 12

Trump Towers Kule 2 Kat: 21 34387 Şişli - İstanbul

☎ 0 212 410 32 00 F

Baskı: Bilnet Matbaacılık ve Yayıncılık A.Ş.

Dudullu Org. San. Bölgesi 1. Cad. No: 16 Ümraniye - İstanbul

☎ 444 44 03 Faks 0 216 365 99 07-08 www.bilnet.net.tr

Dağıtım: Turkuvaaz Dağıtım Pazarlama A.Ş.

DB Okur Hizmetleri Hattı

☎ 0 212 478 0 300 okurhizmetleri@doganburda.com

DB Abone Hizmetleri Hattı

☎ 0 212 478 0 300

E-posta abone@doganburda.com Web www.doganburda.com

Çalışma saatleri

Her gün saat 9.00-22.00 arasında hizmet verilmektedir.

Yayın türü: Ulusal, iki ayda bir

FIPP üyesidir.

© All About History Doğan Burda Dergi Yayıncılık ve Pazarlama A.Ş. tarafından T.C. yasalarına uygun olarak yayımlanmaktadır. Dergide yayımlanan yazı, fotoğraf, harita, illüstrasyon ve konuların her hakkı saklıdır. İzinsiz, kaynak gösterilerek dahi alıntı yapılamaz.



Bu dergideki makaleler All About History adlı dergiden Türkçeye çevrilmiştir. Bu yayının telif hakkı ve lisansı, Birleşik Krallık merkezli Future plc grup şirketi Future Publishing Limited'a aittir. Tüm hakları saklıdır. Future plc grubu tarafından yayımlanan dergiler hakkında bilgi almak için www.futureplc.com adresini ziyaret edebilirsiniz.

4. SAYI
BAYİLERDE

POPULAR
SCIENCE
Çocuk

POPULAR SCIENCE EKİBİNDEN
7-11 YAŞ ARASI ÇOCUKLAR İÇİN
BİLİM DERGİSİ



ONLARCA BULMACA,
DENEY VE ŞAŞIRTICI
BİLGİLERLE
ÇOCUKLARA BİLİMİ
SEVDİREN DERGİ

HEDİYE
BİRBİRİNDEN
EĞLENCİLİ
30 ÇIKARTMA

POPULAR
SCIENCE
FARKIYLA

Online satın almak için: www.dergiburda.com



HOLLYWOOD'A KARŞI TARİH

Gerçekler ve beyaz perdedeki kurgular

KRALİÇE

Yönetmen: Stephen Frears **Başroldekiler:** Helen Mirren, Michael Sheen, James Cromwell, Helen McCrory
Ülke: Birleşik Krallık, Fransa, İtalya **Yıl:** 2006

Kraliçe II. Elizabeth'in Prenses Diana'nın ölümüne verdiği tepkiyle başlayıp sonrasında gelişen olayları anlatan ve Helen Mirren'a Oscar ödülü kazandıran film gerçekleri yansıtıyor mu?



KARAR: Monarşinin geleceğini derinden etkileyecek bir trajedi gerçeğe uygun şekilde beyaz perdeye aktarılmış. (Puanı: 10 üzerinden 9)

01 Filmde Başbakan Tony Blair'in karısı Cherie, Kraliçe'ye reverans yapmayı reddediyor. Her ne kadar magazin gazeteleri uzunca bir süre onu kraliyet mensuplarını küçük görmekle suçladıysa da otobiyografisinde Kraliçe'yle gayet iyi anlaştığını, kraliyetin diğer üyeleriyle sorun yaşadığını yazmıştı.

02 Peter Morgan'ın senaryosunda da gerçekte olduğu gibi Prens Philip Kraliçe'ye sevgiyle "lahana" diye sesleniyor. Ancak filmde ikili Balmoral Şatosu'nda aynı yatağı paylaşıyor, fakat aslında Kraliçe II. Elizabeth ve Prens Philip farklı yatak odalarında uyuyorlardı.

03 Kılı kırk yardığımız için üzgünüz fakat 1997 senesinin Ağustos ayında Robin Janvrin filmde gösterildiği gibi Kraliçe'nin özel sekreteri değil, özel sekreter yardımcısıydı. Lakin Diana'nın geçirdiği trafik kazasını gece yarısı Kraliçe'ye haber veren kişi gerçekten oydu.

04 Diana'nın ölümünün ardından kraliyet ailesi ilk birkaç günü kimseyle görüşmeden Balmoral'da geçirmişti ve bu durum halkın öfkesine yol açınca, Kraliçe Londra'ya giderek cenazeden bir gün önce televizyonda bir konuşma yapmak zorunda kalmıştı. Filmde, bu yaşananlar aynen yansıtılmış.

05 Diana'nın ölümünden sonraki hafta boyunca medyada yer alan haber görüntülerine film boyunca yer verilmiş. Gerçek hayattan alınmış bu sahneler arasında, Diana'nın basın toplantıları, katıldığı etkinlikler ve Buckingham Sarayı'nın önüne cenaze için konulan çiçeklerin görüntüleri de var.



BİR ÇOCUK DEĞİŞİR, TÜRKİYE GELİŞİR!

Çocuklarımızın potansiyellerini biliyor, eğitimleri ve hayalleri için çalışıyoruz.
TEGV yazın 3353'e sms gönderin 20TL ile çocuklarımızın eğitimine katkıda bulunun.

Her SMS 20 TL değerindedir. Bütün operatörler için geçerlidir.



TÜRKİYE EĞİTİM GÖNÜLLÜLERİ VAKFI

www.tegv.org

#EgitimVarsaGelisimVar



hızlı,
destek
kodu

Çıktığı anda klasik haline gelen bir eser

“Osterhammel 19. yüzyılın Braudel’idir.”

Jonathan Sperber, *Karl Marx: A Nineteenth-Century Life* kitabının yazarı.

“Osterhammel Soğuk Savaş sonrası dönemin en önemli, en etkileyici tarih çalışmalarından birine imza atmış. Haklı olarak çıktığı anda klasik hale gelen bir eser... Bu klasik kitap dünyanın her yerindeki tarihçiler ve siyasi merak taşıyan tüm dünya yurttaşları için vazgeçilmez bir kaynak.”

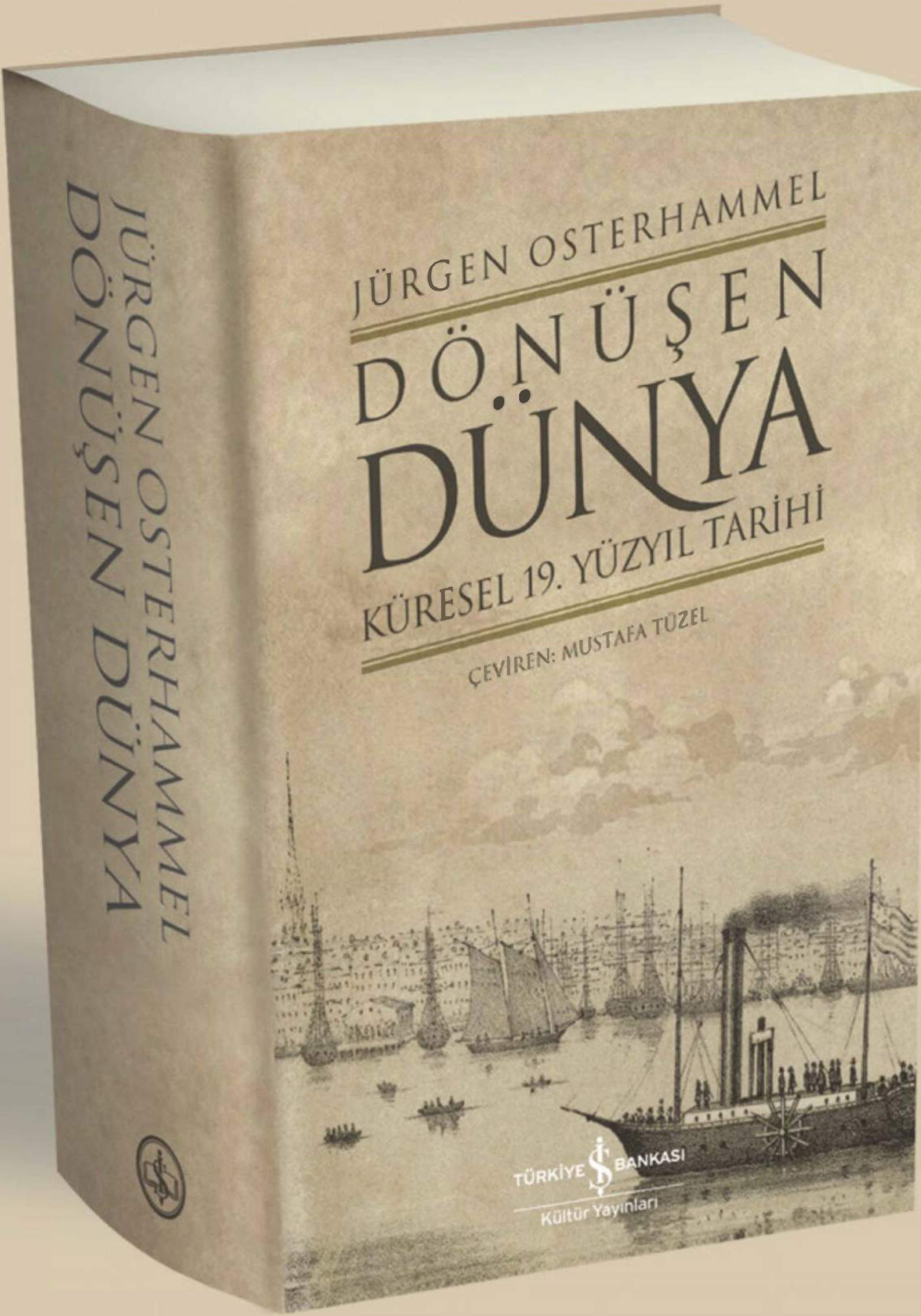
Fritz Stern, *The New York Review of Books*

Dönüşen Dünya. Küresel 19. Yüzyıl Tarihi anıtsal bir tarih eseri. Jürgen Osterhammel, alışılmış Batı-merkezci ve kronolojik bakışları çok aşan, okuyucuyu hem zaman ve uzam içinde, hem de farklı temalar arasında küresel bir yolculuğa, sözcüğün tam anlamıyla “devriâlem”e çıkaran bir çalışma sunuyor.

“Uzun 19. Yüzyıl” boyunca dünyanın şeklini değiştiren ve etkileri günümüze dek uzanan dinamikleri, iç içe geçen karmaşık süreçleri ele alırken, 19. yüzyılın ulus-devlet kavramıyla neredeyse özdeşleştirilmesi türünden pek çok ezberi de bozuyor.

Latin Amerika’dan Çin’e, “Vahşi Batı”dan Osmanlı İmparatorluğu’na, Avrupa’dan Ortadoğu’ya uçsuz bucaksız bir coğrafyada “küresel” bir bakışla dolaşan Osterhammel; insanın doğayla ilişkisinde yaşanan değişim, devrimler, endüstri devriminin dünyayı dönüştürmesi, modern şehirlerin yükselişi, yaşam standartlarındaki değişim, devlet, emek dünyası, göçler, kölecilik ve kaldırılması gibi pek çok tema etrafında dünya çapındaki yakınsamaları ve farklılaşmaları, kesişme noktalarını ve yol ayrımlarını zengin bir karşılaştırmalı perspektiften gözlerimizin önüne seriyor.

Vazgeçilmez bir başvuru kaynağı.



Dönüşen Dünya Küresel 19. Yüzyıl Tarihi
Jürgen Osterhammel
Çev. Mustafa Tüzel
1564 sayfa

Kurucusu olduğumuz İş Bankası Kültür Yayınları
yeni kitaplarla büyümeye devam ediyor.

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Türkiye'nin Bankası